

Garapenerako lankidetzeta-proiektu eraldatzaileak egiteko eskuliburua

Gaitasunen indartzearen, partaidetzaren, genero-
ekitatearen, eskubide-ikuspegiaren eta
iraunkortasun ekologikoaren bitartez

Eusko Jaurlaritza
Etxebizitza, Herri Lan eta Garraio Saila

Aurkibidea

- I. ESKULIBURUAREN AURKEZPENA, HELBURUAK ETA ESKULIBURUA ERABILTZEKO ORIENTABIDEAK
 - I.1. Zertarako egin proiektuaren zikloaren beste kudeaketa-eskuliburu bat?.....
 - I.2. Nori dago zuzendua?.....
 - I.3. Nola erabili?.....

- II. EUSKO JAURLARITZAREN LANKIDETZAREN GAKOAK
 - II.1. Aurrekariak eta bilakaera.....
 - II.2. Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Plan Zuzentzailea....
 - II.2.1. Helburuak.....
 - II.2.2. Sektore-arloak.....
 - II.2.3. Zehar-lerroak.....

- III. ESPARRU LOGIKOAREN IKUSPEGIAREN METODOLOGIA TRESNA GISA
 - III.0. Oinarrizko kontzeptuak
 - a. Zer da garapenerako lankidetzaren proiektu bat?.....
 - b. Zertarako balio du Esparru Logikoak?
 - c. Zehar-lerroak Esparru Logikoaren Ikuspegian
 - d. Nola egiten da garapenerako lankidetzaren proiektu bat Esparru Logikoa erabiliz?.....

 - III.1. Proiektuak identifikatzea: zer behar dugun pentsatzea.....
 - a. Identifikazioaren eremua.....
 - b. Zehar-lerroak identifikazio-etapan sartzea...
 - c. Xede-biztanleriaren profila.....
 - d. Arazoen zuhaitza.....
 - e. Helburuen zuhaitza.....
 - f. Estrategien azterketa.....

 - III.2. Egingo duguna planifikatzea: Proiektuaren plangintzako ideia nagusia.....
 - a. Esku-hartze logika.....
 - b. Adierazleak.....
 - c. Egiaztapen-iturriak.....
 - d. Hipotesiak.....
 - e. Zehar-lerroak proiektuaren plangintzako ideia nagusia.....
 - f. Zeregin, baliabide eta kostuen taula

- III. 3. Proiektuak formulatzea: plangintza dokumentu batean laburtzea.....
 - a. Formulazioaren oinarritzko elementuak
 - b. Zehar-lerroak formulazioan sartzea.....
 - c. Bideragarritasuna eta iraunkortasuna
 - d. Aurrekontuaren kalkulua.....

- III. 4. Proiektuak egikaritzea: ekintza zehatzak prozesuen zerbitzura.....
 - a. Helburuak, denborak, bitartekoak eta aurreikuspenak
 - b. Zehar-lerroak egikaritze-etapan sartzea.....

- III. 5. Jarraipena: berraztertu ikasteko
 - a. Emaitzen aurrerapausoa etengabe berraztertzekeo jarraibideak.....

- III. 6. Ebaluazioa: hasitako prozesuetatik ikastea.....
 - a. Ekintzak balioesteko oinarritzko irizpideak
 - b. Zehar-lerroak ekintzen ebaluazioan sartzea...

GLOSARIO.....

BIBLIOGRAFIA.....

ERANSKINAK

- A I. Proiektuaren adibide-enuntziatua
- A II. Xede-biztanleriaren profila
- A III. Arazoen zuhaitza
- A IV. Helburuen zuhaitza
- A V. Plangintzako ideia nagusia

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburu

I. Kapitulu. ESKULIBURUAREN AURKEZPENA, HELBURUAK ETA ESKULIBURUA ERABILTZEKO ORIENTABIDEAK

I.1. Zertarako proiektuaren zikloaren beste kudeaketa-eskuliburu bat?

Argitalpen honek uko egiten dio lehenik eta behin gidatzat hartzeari (*eramaten edo gidatzen duena // argibide-liburu*¹) eta nahita eta kontzienteki *eskuliburu* gisa definitzen du bere burua, *lan baten funtsezkoa edo oinarrizkoa biltzen duen liburu* bat delako, baita *eskuekin egiten den zerbait* delako ere².

Eskuliburu hau proiektuen plangintzaren metodologia jendearen zerbitzura jartzeko helburuarekin idatzi da, lankidetzaz-proiektuen kudeaketaren eremuan sortu diren tresnak beren errealitatearen eraldaketaren subjektu izan nahi duten pertsona eta herri guztiek beren gain hartu eta erabiltzeko.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuen kudeaketaren eremuan proiektuen plangintza- eta kudeaketa-metodologiaren oinarrizko alderdiak garatzen dituzten material teorikoak eta gida metodologikoak daude, baita proiektu baten bizitzaren fase bakoitzari buruzko bibliografia espezifikoa ere. Era berean, proiektuei sektore-metodologiak aplikatzeko espezifikoki sortu diren materialak daude, horiek garatzen diren lan-eremu zehatzen arabera. Material horietatik hainbat informazio hartu dugu eskuliburu honen egileok -proiektuak egiten lan egin duten ia pertsona guztiak bezala- eta horiek garatu dituztenei esker izan dira gure aurrerapauso asko. Baina metodologia lanerako eta proiektuen izaerara egokitutako tresna bat izateko, gure esfortzuak horretan kontzentratzen saiatu gara.

Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiaren berezko printzipioetan eta kontzeptuetan oinarritzen saiatu gara, baina tailerretako lan praktikotik ateratako elementu batzuk gehituz eta bere egituraren ikuspegi malgu bat eman. Horrela, eskuliburu honek ez du Esparru Logikoaren Ikuspegiari buruzko tratu metodologiko edo kontzeptualizazio osoa izan nahi, baizik eta bere metodologiaren egokitzapen aske bat, modu erraz, egituratu

¹ ZENBAITEN ARTEAN, Diccionario de la Lengua Española, ESPASA (Madril, 2006)

² ZENBAITEN ARTEAN, Diccionario de la Lengua Española, ESPASA (Madril, 2006)

Garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko eskuliburua

eta planifikatu batean garapenerako lankidetzaproiektuak egin nahi dituztenen eskura jarrita.

Horrez gain, eskuliburu honek 2008-2010 denboraldiko Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Plan Zuzentzaile Estrategikotik ateratzen den ikuspegi politikoa eta soziala gehitzen dio proiektuak planifikatzeko metodologiari; horrenbestez, proiektuak planifikatzeko tresna metodologikoa aurrerapauso sozial zehatzak eta azken helburu gisa Giza Garapen Iraunkorrean zentratuak ezartzeko eta indartzeko baliabide gisa aurkezten da.

Eskuliburuaren amaieran, Terminoen Glosario bat dago; bertan, erabilitako kontzeptu batzuk argitzen dira eta horiek erabili direnean izan duten esanahiari buruzko oharrak idazten dira.

I.2. Nori dago zuzendua?

Eskuliburu hau garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko prozesuetan inplikaturako pertsona eta kolektibo guztientzat baliagarria izateko sortu da.

Eskuliburuak biltzen duen garapen-kontzeptua eta proiektu guztietan ezinbestekotzat planteatzen diren zehar-lerroak Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Plan Zuzentzailearen arauekin bat datoz. Lan egiteko erabiltzen diren dokumentazio-ereduak eskuliburu hau egiteko ekimena bultzatu duen Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Zuzendaritzak erabiltzen dituenak dira.

Horrela, nahiz eta eskuliburua garapenerako lankidetzaproiektuak egiten lan egiten duten pertsona, kolektibo eta erakunde guztientzako erabilgarria izan daitekeen, Eusko Jaurlaritzak bultzaturako lankidetzan parte hartzen duten erakundeak hartzaile nagusiak dira, eta bereziki Eusko Jaurlaritzak Hegoaldeko herrialdeetan bultzatzen dituen lankidetzaproiektuetan aurkako alderdi gisa jarduten duten erakundeak.

I.3. Nola erabili?

Argitalpen hau eskuliburu gisa erabiltzeko pentsatua dago. Horrenbestez, ideia proiektuak egiterakoan laguntzeko tresna gisa erabiltzea da, eta proiektu jakin bat egiteko prozesuarekiko modu paraleloan.

Era berean, eskuliburu hau prestakuntzarako tresna gisa erabiltzea planteatzen da, materialari trebakuntza-prozesu baten oinarri gisa jarrai baitakioke, azalpenak bere aplikazio praktikoarekin konbinatuz.

Eskuliburuan planteatutako plangintza-proiektua hobeto ulertzeko -eta horrela plangintzan edo trebakuntzan ematen duen laguntza indartzeko- *La Esperanza* irudizko komunitatean oinarritutako proiektuaren fikziozko adibide bat garatu da. Horrela, eskuliburuan emandako azalpenekin batera eskuliburuaren aplikazio praktikoa dago erkidego honetarako proposatutako proiektuan.

Nahiz eta eskuliburu osoan zehar garapenerako lankidetza-proiektu bat prozesu oso gisa planteatzen den, materiala proiektu baten zikloaren faseen arabera zatituta dago; horrenbestez, horietako bakoitzarekin modu autonomoan lan egin daiteke. Horrela, agerian uzten da garapenerako lankidetza-proiektuak ziklo gisa hartzeak proiektuaren edozein fasetatik abiatuta hobetzeko elementuak sartzen has gaitezkeela esan nahi duela.

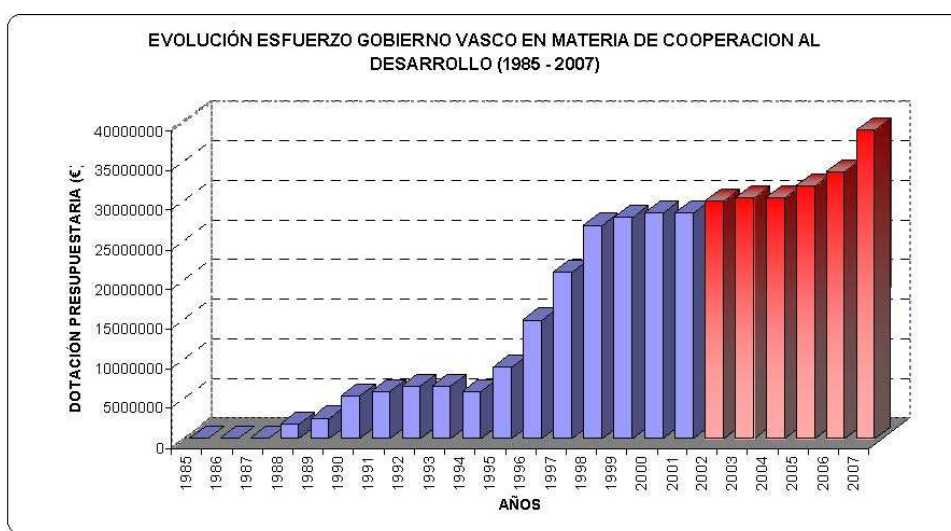
II. Kapituluua. EUSKO JAURLARITZAREN GARAPENERAKO LANKIDETZAREN GAKOAK

II.1. Aurrekariak eta bilakaera

Eusko Jaurlaritzak bultzatutako garapenerako lankidetzaz nabarmen aldatu da azken urteotan. 1980ko hamarkadaren amaieran lankidetzaz-ekintzetara funtsak igortzen hasi zenetik, alde batetik aurrekontu-bolumenaren hazkunde esanguratsua gertatu da, eta beste aldetik bultzatutako lankidetzaz motaren garapena, baita bere kalitatearen eta eraginkortasunaren garapena ere. Aldaketa horiek modu integralean gertatu dira, alderdi teknikoari, estrategikoari eta politikoari eraginez.

Aurrekontu-eremua

Garapenerako lankidetzaz bideratutako funtsak nabarmen handitu dira, eta beraz, lankidetzazaren eremu eta tresnek eraginerako eta garapen sendorako duten gaitasuna ere handitu da. Nahiz eta adierazitako hazkundera garrantzitsua izan, oraindik beharrezkoa da esfortzu bat egitea 2012. urtean guztizko aurrekontuaren % 0,7 lortzeko.



01. Irudia. Iturria: 2008-2011 denboraldiko Eusko Jaurlaritzazaren Plan Zuzentzaile Estrategikoa

Eremu estrategikoa

Azkeneko urteotan, aurrerapauso adierazgarriak gertatu dira Eusko Jaurlaritzazaren garapenerako lankidetzaz-estrategiei dagokienez:

Garapenerako lankidetzaren proiektuak egiteko eskuliburua

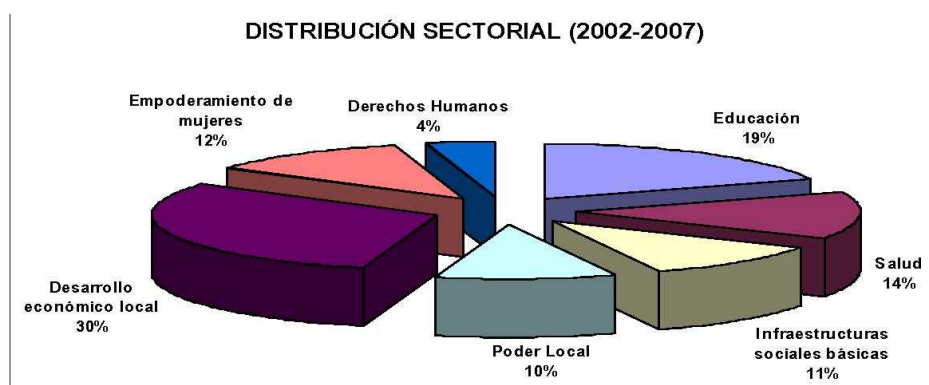
- Funtsezko kontzeptuen ikuspegi estrategikoa sendotu da: herritartasun unibertsala, giza garapen iraunkorra, egiturazko pobrezia, lankidetzaren eraldatzailea; baita barnean hartutako alderdiak ere -sektorialak eta zeharkakoak-.
- Planifikazioko eta kontzertazioko tresna berriak abiarazi dira; esaterako, Herrialderako Estrategiak.
- Ekintza humanitarioa lankidetzarekin lotzeari dagokionez aurrera egin da.
- Garapenerako hezkuntzaren oinarriko ardatzak eta helburuak definitzeko prozesu bateratua sortu da.

Jardun-eremuak

Eusko Jaurlaritzak hiru eremu landu ditu sistematikoki: garapenerako lankidetzaren, ekintza humanitarioa eta garapenerako hezkuntza. Ezinbesteko elementu osagarriak dira egiturazko pobrezia deuseztatze borrokaren strategiaren barruan, eta horri dagokionez, Iparralde eta Hegoalde erantzukideak dira.

Sektore-banaketa

Emandako funtsen helmuga aztertuz, giza garapen iraunkorrarekin lotura naturala dagoela egiaztatu dugu. Beraz, oinarriko gizarte-premiak eta herriko garapen ekonomikoa izan dira ildo nagusiak, baina ez dira alde batera utzi beste zenbait alderdi garrantzitsu; hala nola emakumeen ahalduntzea, herriko boterea eta giza eskubideak edo kultura-nortasuna.

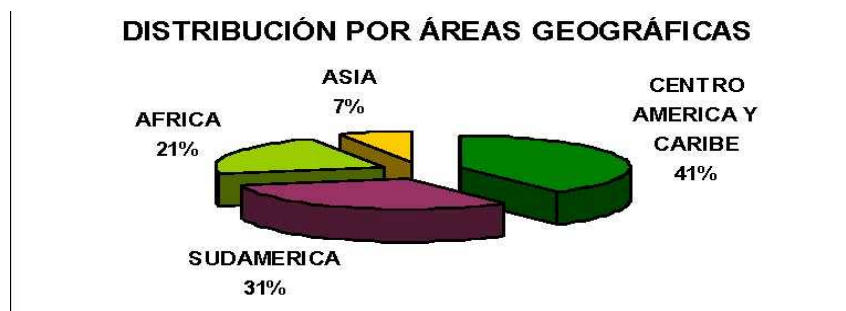


02. Irudia. Iturria: 2008-2011 denboraldiko Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaile Estrategikoa

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

Banaketa geografikoa

Historian zehar, euskal lankidetzak lotura eta aliantza estrategikoak egin ditu Amerikako herrialdeekin, bereziki Erdialdeko Amerikako eta Karibeko herrialdeekin. Dena den, eta Afrikako gizon-emakumeek bizi duten pobrezia-egoera eta muturreko kalteberatasun eta bazterketa kontuan izanik, Amerikarako joera horren osagarri, Afrikarekiko loturak indartzeko esfortzua gero eta handiagoa da.



03. Irudia. Iturria: 2008-2011 denboraldiko Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaile Estrategikoa

II.2. Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Plan Zuzentzailea

Bultzatu nahi den politikaren printzipioak eta helburuak ezartzen dituen Lankidetzarako Euskal Legea ez ezik, Eusko Jaurlaritzak Plan Zuzentzaile Estrategiko bati jarraitzen dio. Plan hori Eusko Jaurlaritzak bultzatutako lankidetzak hobetzeko premiaren eta jardun-esparru sendo eta koherente bat ezartzearen ondorioz sortu da.

Planaren oinarri teorikoa herritartasun unibertsalaren kontzeptua da eskubideen ikuspegitik; horrek esan nahi du gizaki eta herri guztiek eskubide zibil, kultural, ekonomiko, politiko eta sozial guztien titularrak direla eta ezin izango zaiela eskubide horiek baliatzeko aukerarik kendu, etniarekin, erlijioarekin, gizartearekin edo jatorriarekin lotutako faktoreak gorabehera.

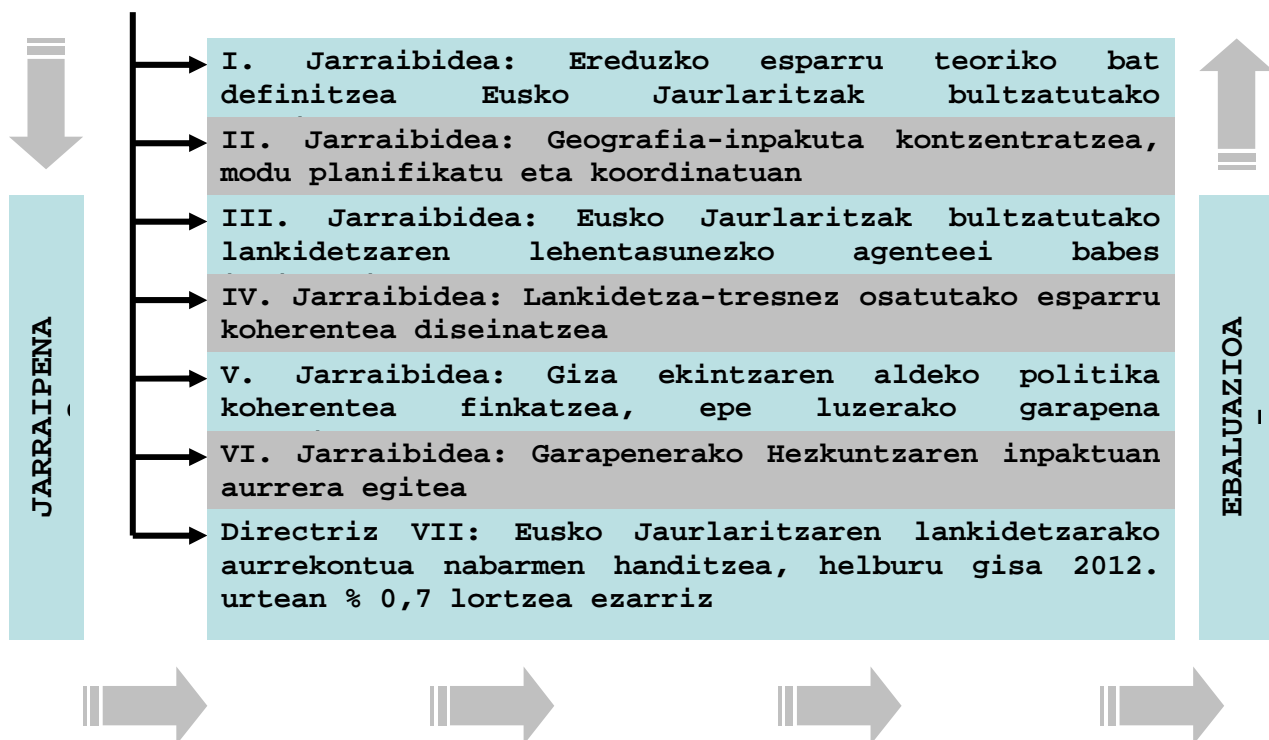
Herritarren sektore kalteberenen aldeko apustu aktiboa egin behar du herritartasun unibertsalean oinarritutako lankidetzak, ez asistentziazko modu batean, baizik eta prozesuak sortzeko, estrategiak ezartzeko eta giza garapen iraunkorrean eragiteko norberaren gaitasunetan sinestea oinarritzat hartuta. Herri-sektoreek nazioarteko panoraman

Garapenerako lankidetzako proiektuak egiteko eskuliburua

egiteko garrantzitsua eta funtsezkoa eskatzeko eta lortzeko balio izan behar du lankidetzak.

HELBURU OROKORRA

Identitate eraldatzailea, kalitatezkoa, koordinatua eta koherentea izango duen lankidetzako politika sendotzea, egiturazko pobrezia ezabatzean oinarrituta



04. Irudia. Iturria: 2008-2011 denboraldiko Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaile Estrategikoa

Helburu orokorra

Identitate eraldatzailea, kalitatezkoa, koordinatua eta koherentea izango duen garapenerako lankidetzako politika sendotzea, egiturazko pobrezia ezabatzean oinarrituta

Eusko Jaurlaritzak bultzatutako lankidetzako ekintza guztiak helburu hori lortzera bideratu beharko dira. Bertan azterketaren, estrategien eta helmugen oinarri diren funtsezko bi kontzeptu definitzen dira: egiturazko pobrezia eta nortasun eraldatzailea.

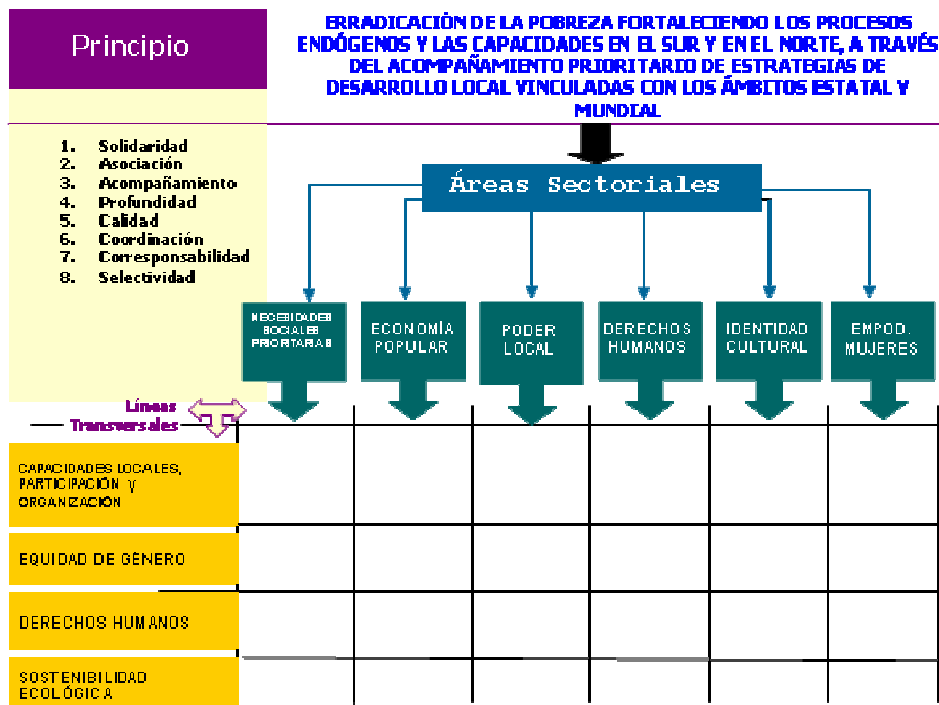
Egiturazko pobrezia, pobrezia ikuskera integrala da; horren arabera, egiturazko pobrezia alderdi ekonomikoekin eta sozialekin lotzeaz gain, era berean, alderdi

politikoekin, kulturekin, ekologikoekin eta generoarekin zerikusia dutenekin lotzen da. Egiturazko pobrezia duintasunez bizitzeko beharrezkoa diren gaitasunen, askatasunen eta aukeren gabezia da, eta pertsonen eta herriek beren erabakiak hartzeko aukerarik ez izatea eragiten du.

Egiturazko pobrezia desagerrarazte aldera, kalteberatasuna eta desberdintasunak eragiten dituzten kausetan eragin behar da. Ildo beretik, egitura horiek aldatzeko, aldaketaren subjektuei laguntzeko eta ahalduntzeko prozesuak behar dira.

Nortasun eraldatzailea honako egiturazko kausa hauei aurre egiteko gaitasunean eta borondatean datza: pobrezia-egoeran dauden emakumeen, gizonen eta herrien giza garapena oztopatzen duten hainbat motatako arazoiei -ekonomiarekin, politikarekin, gizartearekin, ingurumenarekin edota generoarekin lotutakoak-, hain zuzen ere. Helburua kausen gain jardutea da eta ez bakarrik ondorioengan; ikuspegia, beraz, ahalduntzean kokatzen da, eta ez hainbeste premiak arindu edo betetzean.

Eusko Jaurlaritzaren helburua, printzipioak eta lankidetzaz-ildoak



05. Irudia. Iturria: 2008-2011 denboraldiko Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaile Estrategikoa

Funtsezko kontzeptuak:

- Prozesu endogenoak eta gaitasunak indartzea
Eusko Jaurlaritzaren lankidetzak ez ditu prozesuak sortzen, baizik eta martxan daudenak laguntzen ditu, horien indartzea sustatzen du eta herriko, nazioko edo nazioarteko sare eta aliantza estrategikoak sortzea edo sendotzea ahalbidetzen du.

- Jardun-eremua: herrian herrikoa eta globala
Eusko Jaurlaritzak bultzaturiko lankidetzak-politikaren helburuak herriko eremuko jarduna lehenetsi du, betiere estatuko eta nazioarteko eremuekin loturik.

Zergatik lehenesten da herrian herrikoa?

Gaitasunak eta herriko prozesuak indartuz, proiektuak abian jartzea ahalbidetzen duten oinarri sendo batzuk finkatzen baitira; horrek herrian herrikoa ezagutzera ematea eta eremu zabalagoak barnean hartzea eragiten du. Herrian herrikoa lantzeak aukera ematen du beren eskubide indibidualez eta kolektiboez jabetzen diren eta beren garapena eragozten duten arazoak ulertzeko eta aurkaratzeko gai diren subjektu politikoei laguntzeko eta horiek finkatzeko. Gainera, lurraldean bertan sortutako garapen-estrategietan eta garapen-aukeretan oinarrituta egiten du hori, hau da, zehaztasunean oinarrituta, eta, beraz, prozesuak sendoagoak dira, ez dira hain abstraktuak, eta etengabe handitzen eta finkatzen dira. Herrian herrikoa lehenesteak ez du esan nahi lokalista izan behar denik, baizik eta herrian herrikoa indartzetik estrategia globalak eraikitzea esan nahi du.

Laburbilduz, Plan Zuzentzaileak hiru estrategia proposatu ditu, eta horien bitartez, egiturazko pobrezia desagerrarazteko politika eraldatzaile eta koherentea gara daiteke. Hona hemen estrategia horiek, bata bestearekiko osagarriak eta beharrezkoak:

- Eraldaketa-subjektuen (politikarekin, gizartearekin, ekonomiarekin eta kulturarekin lotutakoak) sortze- eta finkatze-prozesuetan laguntzea, egiturazko pobrezia desagerrarazteko helburuarekin.
- Eraldaketa-subjektu horien ekitatezko eta kalitatezko garapen-aukera sakonak planifikatzeko eta martxan jartzeko prozesuetan laguntzea.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Internazionalismo berri baten eta multilateralismo aktibo berri baten sorreran laguntzea, parte-hartzearen eta sareen finkatzearen bidez, eragin politikoaren eta garapenerako hezkuntzaren bitartez.

Sektore-arloak

Esku-hartze eremu espezifikoa zehazten dute sektore-arloek, erlazionatutako gizarte-egoerei aurre egiteko jarduerak eta ezaugarri komunak dituzten jarduerak pilatuta.

Eusko Jaurlaritzaren Lankidetzan sektore-arloak honako hauek dira:

1. Lehentasunezko Gizarte Premiak
2. Herri Ekonomia
3. Tokiko edo herriko Boterea
4. Emakumeen ahalduntzea
5. Giza Eskubideak
6. Kultura Nortasuna

Zehar-lerroak

Zehar-lerroak azterketa-aldagaiak dira eta edozein lankidetzaz-ekintzetan kontuan hartu behar dira, jarduten den eremua kontuan izan gabe. Zehar-lerroen garrantzia dela-eta, Proiektuaren fase guztietan presente eta integratuta egon behar duten alderdiak dira.

Zehar-lerroek erakunde bakoitzak bere lankidetzaz-politikari eman nahi dion orientabideari erantzuten diote. Eusko Jaurlaritzaren kasuan, Lankidetzarako Plan Zuzentzaileak 4 zehar-lerro hartu ditu kontuan:

1. Herriko gaitasunak, Partaidetza eta Antolamendua: ekintzen helburua ez da premia jakin bati erantzutea soilik, baizik eta pertsona, erakunde eta mugimenduetan gaitasunak sortzea horiek beren kabuz premia horri erantzuteko. Horretarako, partaidetza beharrezkoa da, partaidetza sustatzeko helburuak egin behar dira, proiektu zehatzean nahiz proiektua kokatzen den prozesuetan. Baina partaidetzak indibidualtasuna zabaldu behar du, baita erakundera eraman ere, interes eta premia komunak dituzten subjektuen bateratzearen bitartez lor baitaitezke eraldaketa politiko sakonak.

2. Genero-ekitate: ekintza orok inplikaturako emakumeen eta gizonen egoera eta posizio ezberdina kontuan hartzetik abiarazi behar du. Gizonen eta emakumeen arteko desorekak

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

murriztera bideratutako helburuak adierazi behar dira, ahalduntze-estrategien bitartez. Gainera, genero-ikuspegiak proiektuak zabaldu behar ditu eta erakundeen eremu estrategikoari eta instituzionalari heldu behar dio.

3. Giza Eskubideak: lankidetzak-ekintzak orok premisa giza eskubideen ikuspegia eduki behar du eta ikuspegi hori hartzeak lankidetzak-ekimenak behartzen ditu xedebiztanleria pertsonatzat hartu ordez, eskubideen eta askatasunen titulartzat hartzera, baita titulartasun indibidual eta kolektibo horiek indartzera ere.

4. Iraunkortasun ekologikoa: lankidetzak-ekintzek ingurumena errespetatu behar dute, eta ekologikoki iraunkorrek diren ohiturak sustatu eta defendatu behar dituzte, baita azterketa kritikoak eta garapenerako estrategia alternatiboak sustatu ere.

Jarraian, Eusko Jaurlaritzak bere Plan Zuzentzailean definitzen dituen lau zehar-lerroak aurkezten dira, honako bi helburu hauekin:

- Aipatzen diren kontzeptuak ulertzea
- Lerro bakoitzak lankidetzak-proiektu eta -programetarako dituen inplikazioak ulertzea.

1. Herriko gaitasunen, partaidetzaren eta antolamenduaren zehar-lerroa

Eusko Jaurlaritzaren garapenerako lankidetzaren helburu nagusia garapeneraren subjektuen gaitasunak indartzea da. Helburu hori pertsonen eta taldeen partaidetzak aktiboan oinarritutako epe luzerako estrategiak planteatuz lortzen da.

Garapenerako lankidetzaren jardun-ildo guztietako helburuetan gizarte zibila indartzea, partaidetzak eta antolamendua barnean hartu behar dira. Horrela egin behar da nahitaez, baldin eta asistentzialismoa gainditzea lortu nahi bada, garapen endogenoa eta demokratikoa bultzatzeko ekintzak indartu nahi badira eta kalteberatasun-egoera murriztuko duten egiturak indartu nahi badira. Hori guztia lortzeko, lankidetzak txertatu behar da estrategietan, gizarte-gehiengoan premiak abiapuntu izanik, eta giza eta gizarte-kapital sendoa sortzea helburu duten estrategietan, hain zuzen ere.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

Gaitasunak handiagotu nahi dituen ekintza orok giro soziopolitiko parte-hartzailean gertatu beharko du, ekitatearekin eta ongizatearekin konprometitutako giroan; biztanleriaren eskaerei behar bezala erantzuteko gai diren erakunde demokratikoei eusteko adina sendotasuna duenean, orduan sor daiteke horrelako giroa.

Hazkunde ekonomiko hutseko estrategiekin ez bezala, giza garapen iraunkorrek ezin du gizarte desegituratutan, parte-hartzaileak ez diren gizartetan eta erakunde publikoekiko urrun diren gizarteetan gertatu. Ildo horretatik, lankidetzak egituraren arloan inpaktua eduki dezan eta horrenbestez, pobrezia eta kalteberatasunari aurre egiteko gai izan dadin, garapenaren ikuspegi zabal bat eduki eta ekonomiaren, gizartearen eta politikaren eremuen artean sinergiak eragiten dituzten prozesuak bultzatu behar ditu.

Zergatik da funtsezkoa partaidetza?

Gure ekintzek inplikaturako subjektuen gaitasuna hobe dezatela lortzea nahi badugu, giro soziopolitiko parte-hartzaile konprometituak egotea behar dugu, eta hori gure gizartea indartuta dagoenean bakarrik da posible.

Zergatik da garrantzitsua gizarteak indartzea?

Egituraturako gizarte bat bere gatazkak metodo demokratikoekin konpontzeko gai da eta sendoagoa da; horrenbestez, politika ekonomikoak, sozialak edo kulturalak hitzartzeko baldintza hobeto dago. Era berean, gizarte parte-hartzaile batek legitimotasun handiagoa ematen die instituzio publikoei.

Partaidetza

Herritarren partaidetza ikasketa-prozesu bat da eta prozesuak berak balio demokratikoa du, autonomiaren, askatasunaren eta ahalduntzearen adierazpena baita. Indibidualki jarduten da talde edo erkidego baten testuinguruan.

Eremu komunitarioan partaidetza egoteak esan nahi du gizarte hau osatzen duten kolektiboetako kide diren gizon eta emakume guztiek eragiten dizkieten alderdiei buruzko erabaki berdinak hartzen dituztela.

Partaidetzak ez du erabat bermatzen garatuko dugun proiektua arrakastatsua izango denik, baina lankidetzaz-

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

ekintza askoren hutsuneak inplikaturako biztanleriaren partaidetza ez aurreikusteagatik sortzen dira.

Garapenerako lankidetzak biztanleriaren partaidetza ahalik eta zabalena izatea bultzatu (bereziki ohiko moduan baztertuak izaten diren sektoreetan) eta herritarren, erakundeen eta instituzioen arteko topaketa ahalbidetu behar du. Era berean kultura demokratiko berri bat sustatu behar du, eskubide zibil eta politikoak ahalduntzean eta egikaritzean oinarrituta.

Lankidetzaren ikuspegi horrek proiektu bakoitza gizarte-egiturak sendotzera eta herriko gaitasunak indartzera bideratutako estrategia zabal eta integralekin erlazionatzea esan nahi du. Ikuspegi hori eta biztanleriak berak protagonista izan behar duen eta erabakitzeke gaitasuna eduki behar duen printzipioarekin bereiztezinak dira.

Lankidetzak, bultzatzen duen proiektu-esparruan partaidetza sustatzeaz gain, eremu hori zabaldu behar du eta eremu guztietara hedatuko den partaidetzaren kultura zabaldu behar du: erkidegoa, herriko guneak eta nazioa. Era berean, elkarte-sareen sortzea edo indartzea babestu behar da, partaidetza indibiduala ahula baita garapenerako helburu komunak lortzeko.

Antolamendua

Partaidetzaren bitartez antolamendura iristen da. Partaidetza indibidualak esan nahi du pertsona bakoitzak bere subiranotasuna egikaritzen duela, antolamenduak efektu biderkatzailea duen bitartean.

Antolamendua interes eta premia komunen alde borroka egiten duten, eta interes eta egoera ezberdinak dituen jendeak modu kontzientean bat egiteko gunea da. Pertsona bakoitzak bere indibidualtasuna ematen dio eraikuntza kolektibo bati.

Benetako ahalduntzea lortzeko gakoa antolamendua da. Ez da GGKEen edo erakundeen babespean iritzi ezberdinak entzuteko espazio bat. Era berean, ez du tresna zehatz bat izan behar lankidetzak-ekintzek irauten duten bitartean, baizik eta lorpen estrategiko bat izan behar du: sinergiak aprobetxatu, lankidetzako ekintzak beste agenteekin eratzea interes komunei erantzungo dieten estrategiak planifikatzeko, etab. Lankidetzaren esperientzia ikusita,

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

nabarmena da komunitate antolatu batek askoz ere errazago lortzen dituela aurreikusitako helburuak.

Prozesu horretan, aitzindaritzaz demokratikoen zeregina funtsezkoa da, eta lankidetzaz horri ere erreparatu behar dio.

Antolamenduak ez du inolako zerikusirik kolektibismoarekin, baina bai kolektibotasunaren nortasunarekin. Horrek zera esan nahi du: lehenik, antolamenduaren aukera partaide bakoitzaren ekintza askea dela; eta bigarrenik, pribatutasunari eutsi behar zaiola, eta nahiz eta helburu komunak eduki, beharrezkoa dela pertsona bakoitzaren ezberdintasunak erakustea. Orea indibidual-kolektibo hau mantentzeko, elkartasunaren eta partaidetzaren arloko balioak bultzatu behar dira; horretarako, gizarte-hezkuntzako prozesuak behar dira kontu komunitarioak kontuak eta etika barnean hartuko dituen gizarte-erantzukizuneko kultura eraikitzeko.

2. Genero-ekitatearen zehar-lerroa

Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaileak honako hauek aurreikusten ditu: genero-ekitatea zehar-lerro gisa eta, era berean, emakumeak ahalduntzea laneko sektore-arlo gisa. Estrategia bikoitz horrek desberdintasunak sortzen dituzten egituren aurka borroka egiteko premiari erantzuten dio.

Plana teorikoki Genero Garapenean (GED) ikuspegiak kokatzen da; horren arabera, azterketaren xedea gizonen eta emakumeen arteko botere-harreman ezberdinak dira. Generoaren ikuspegia bakarrik proiektuetan eta programetan gelditzearen ideia gainditzea beharrezkoa dela uste du. Ez da alderdi tekniko bat, baizik eta guztiei eta guztiari, Iparraldean nahiz Hegoaldean, interpelatu eta eragiten digun/dion alderdi politiko bat.

Horrek inplikazioak ekarriko ditu eremu guztietan, eremu teknikoan, baita eremu instituzional eta estrategikoan ere:

a) Eremu instituzionala

- Lankidetzaz-agente guztien politika instituzionalaren parte izan behar du genero-ikuspegiak.
- Gizarte-agenteekiko elkarriketaz, gai nagusitaz hartu behar da genero-ekitatea.
- Erakundeetako langileen -bai zuzendaritzakoak, bai teknikoak- prestakuntzaz du lehentasuna, genero-

ekitatearen inguruan, alderdi instituzionaletan, estrategikoetan edo teknikoetan.

b) Eremu estrategikoa

- Planifikazio estrategiko mailakatu definitzea beharrezkoa da, lankidetzako ekintza eta tresna guztietan genero-ikuspegia txertatze aldera.
- Genero-ekitatea helburu zehatz bat eta zehar-elementu bat da, jardun sektore-ildo eta -eremu guztiek dute lehentasuna.
- Lankidetzako tresna guztiek genero-ekitatean eragina izan behar dute (lankidetzako programak eta proiektuak, laguntza humanitarioko programak eta proiektuak, garapenerako hezkuntza programak eta proiektuak, hitzarmenak, etab.).
- Ekonomiaren, gizartearen, partaidetzaren eta antolamenduaren eremuetan, emakumeak egiaz gaitzeko mekanismoak eta prozedurak bermatu behar dira. Gizonak ere genero-ekitatea lortzeko aldaketa-prozesuen agente aktibo izatea funtsezkoa da.
- Emakumeen interes espezifikoak erantzuteko ekintzak garatu behar direla azpimarratu behar da behin eta berriro. Ideia hori honako puntu hauetan zehazten da:

c) Eremu Teknikoa

Genero-ikuspegia txertatzeko praktika egokiak gauzatu behar dira:

- Genero-azterketa funtsezko tresna da, testuinguru jakin batean gizonen eta emakumeen arteko harremanen inguruko informazioa jasotzeko. Programa eta proiektu guztiak planifikatzeko eta abiarazteko ezinbesteko tresna da.
- Proiektuaren fase guztietan, hau da, planifikaziotik hasi eta ebaluaziora arte, gizon-emakumeen egiazko partaidetza bermatzeko metodo parte-hartzaileak barnean hartuta, gizonen eta emakumeen interesak eta premiak aintzat hartuko eta beteko direla bermatzen da, proiektuen helburu nagusitzat.
- Proiektu guztietan txertatu behar dira genero-adierazleak. Emakumeen egoeran eta mailan proiektuek izandako ondorioak aztertzeaz gain, adierazle horiek genero-harremanetan izandako efektua ere aztertu behar dute, genero-ekitaterako bidean egindako aurrerapausoak ezagutzearren. Adierazle horiek proiektuaren edo programaren aurrekontuan jaso behar dira, modu definituan eta zehatzean.

Garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko eskuliburua

- Egikaritutako programen eta proiektuen generoinpaktuaren ebaluazioa izango da epe ertain eta luzerako estrategiak finkatzeko oinarria.

Lankidetzarekin emakumeen ahalduntzea erraztera bideratuta egon behar dute, hau da, subjektu politiko gisa beren gaitasunak eta protagonismoa indartzera, aldaketa positiboak bultzatzeko bizi dituzten egoeretan eta eremu politikoan, pertsonalean eta gizarte-eremuetan betetzen duten zereginetan, gizonekin alderatuta.

3. Giza Eskubideen zehar-lerroa

Genero-ekitatearekin gertatzen den moduan, edozein garapen-estrategiaren premisa eta helburua ez ezik, giza eskubideen errespetua, defentsa eta sustapena ere helburuak dira.

Eusko Jaurlaritzaren lankidetzapolitika oinarritzen den giza garapenaren teoriak uste du hazkunde ekonomikoaren maila bat lortzearen gaineratik, banakako guztiek, komunitate guztiek eta herri guztiek euren garapen-prozesuan aurrera egiteko helburua gailendu dela, euren askatasunak eta gaitasunak areagotzeko. Horrenbestez, giza eskubideen sustapenaren eta pobrezia murrizteko estrategien artean lotura zuzena dago.

Horrek honako hau esan nahi du:

- Gizakia garapenaren funtsezko subjektua da
- Hedadura ekonomikoa beste bat besterik ez da garapenaren barruan
- Garapena kulturen mende dagoen kontzeptu ireki eta dinamiko bat da, kultura gizarte jakin baten bizimodua bereizten duten ezaugarri bereizgarrien multzo gisa hartuz.

Horren ondorioz, garapenaren eta giza eskubideen arteko harremana honako modu honetan ulertzen da:

- Garapena eta giza eskubideak kontzeptu zatiezinak eta elkarren mendekoak dira
Gizakia garapenaren oinarritzeko subjektua dela ulertzen badugu, ezin da helburu orokorren eta estatuko helburuen lorpena lehenetsi, eskubide eta askatasun indibidualen kalterako.
Garapena ezin da giza eskubiderik gabe ulertu eta alderantziz. Gure abiapuntuak giza eskubideen

errespetuan eta sustapenean oinarritutako garapenaren ikuspegia izan behar du.

- Eskubide zibilak eta politikoak eta eskubide ekonomikoak, sozialak eta kulturalak, baita hirugarren belaunaldiko eskubideak ere ³, oinarrizko eskubideak dira

Giza garapenerako kontzeptu ireki eta dinamiko horrek kultura ezberdinekin duen harremana berriz planteatzera garamatza, honako hau ondorioztatuz: indibiduo, komunitate edo herri bakoitzak garapen-eredu ezberdinak eduki ditzake, duen kulturaren arabera. Kontzeptu horren arabera, bigarren eta hirugarren belaunaldiko eskubideak lehenengo belaunaldiko eskubideen maila berean jartzen dira, hau da, eskubide zibilen eta politikoaren mailan.

Ekonomiaren, gizartearen eta kulturaren arloko eskubideen galdagarritasun-bideak indartzea eskatzen du giza garapenerako ikuspegiak, garapen-prozesuak iraunkorrak izan daitezzen eta gizonen eta emakumeen eskubide zibilek eta politikoek osatzen dituzten oinarrizko askatasunak bermatzearen.

Garapenerako lankidetzari aplikatutako giza eskubideen ikuspegiak funtsezko bi erronka planteatzen dizkigu:

1. Justizia soziala errealitate bat izateko behar diren gutxieneko erreferente gisa hartzea Giza Eskubideak.
2. Pobreak eta baztertuta daudenak prozesuaren erdian jartzea, pobrezia-egoeran egon arazten dituen botere-harremanak aldatuz eta egoera horretan genero-desberdintasuna dagoela onartuz. Axola duena ez da soilik lortzen dena, baizik eta nola lortzen den.

Horretarako, ezinbestekoa da pertsonen eta herrien kontzientzia pizten laguntzea, bere giza eskubideen inguruan eta beren ahalduntze-prozesua babestea, beren eskumenak indartuz eskubide horiek eskatzeko eta finkatzeko. Era berean, eskubideek betebeharrak sortzen dituzten hirugarrenentzat; horregatik, nahitaezkoa da betebeharren titularrekin jokatzeko -governuekin, gizarte zibilarrekin, sektore pribatuarekin eta emaileekin-, horiek

³ Honako hauek dira hirugarren belaunaldiko eskubideak; garapen-eskubidea, aurrerabide informatikoan eta teknologikoan sartzeko eskubidea, etab.

guztiak beren betebeharrak betetzen dituztela bermatzeko, egiturazko desberdintasunak eta botere-harremanak aldatzeko, ikusteko eta diskriminazio-jardunei aurre egiteko eta, pertsona eta herri guztiek giza eskubideak bermatuta edukitzeko.

Kontuan hartu behar da ikuspegi horren arabera garatutako proiektuek denbora gehiago eta laguntza handiagoa behar dutela finkatzeko, eta horien ondoriozko eraldaketa-prozesuak epe luzeko ikuspuntua duela. Prozesuak denbora asko eskatzen du gogoetarako, elkarrizketarako, zalantzan jartzeko eta trukatzeko; eta horrek ahalegin handia eskatzen dio edozein erakunderi. Era berean, ahalegin berezia eskatzen du gobernuko agintarien eta kontrako alderdien laguntza lortzeko eta bermatzeko eta prozesuan horien partaidetza bermatzeko.

Beste aldetik, emaileek oraindik ez daukate behar adinako sentsibilitaterik, konbentzimendurik eta operatibitate hori beren laguntza jasotzen duten erakundeetan ezartzen eta kontuak ematen laguntzeko. Ildo beretik, eskubideen ikuspegiak aukera bat eskaintzen du emaileen jarrerak aldatzeko epe luzeko konpromiso baten premiarantz eta marjinaltasunaren eta bidegabekeria sozialaren kausei heltzeko.

4. Iraunkortasun Ekologikoaren zehar-lerroa

Eusko Jaurlaritzaren Plan Zuzentzaileak giza garapena eta iraunkortasuna prozesu zatiezintzat hartzen ditu, eta horregatik iraunkortasun ekologikoa zehar-lerro gisa zehaztu du. Ingurumena hondatzea gaitasunak kentzeko modu bat da, pertsonen eta herrien bizi-kalitateari zuzenean eragiten diola, giza garapenari alegia.

Egungo eredu ekonomikoak ezin izango du luzaro iraun eta ezin izango da herrialde pobretuetara zabaldu. Argi dago ezin zaiola herrialde industrializatuen erritmoari jarraitu, ez bailitzateke baliabide natural nahikoa egingo. Iparraldearen iraunkortasunik eza onartzeak garapen-eredua bera eta produkzio- eta kontsumo-jarraibideak arazoaren erroan kokatuko direla esan nahi du.

Esparru teorikoarekin koherente izanik, Eusko Jaurlaritzaren lankidetzak ez du iraunkortasun ekologikoa planteatzen politika "sendagarrien" bitartez, hots, garapenerako lankidetzak-proiektuek ingurumenean egindako efektu negatiboak sendatuko dituzten politiken bitartez;

baizik eta politika "prebentiboen" bitartez, giza garapenaren eta ingurumenaren arteko harremana osotasun gisa barne hartuta proiektuen diseinuan.

Hortaz, ekologia globalari buruzko hausnarketetan modu bateratuan aztertu behar dira ekitatearen arazoa eta iraunkortasunaren arazoa, betiere hiru alderdi aintzat hartuta:

- Krisi ekologiko globalean Iparraldeak duen erantzukizun nagusia
- Planetaren ondasun eta zerbitzu komunen ustiapena, nagusiki herrialde horiek egindakoa
- Herrialde horiek Hegoaldeko baliabide naturalekin egiten duten erabilera ez-iraunkorra.

Hortaz, iraunkortasunerako bidean, ezinbestekoa da egungo eredutik ekonomia iraunkorrean oinarritutako eredu berrirako trantsizioa: giza garapen iraunkorra.

III. KAPITULUA. ESPARRU LOGIKOAREN IKUSPEGIAREN METODOLOGIA TRESNA GISA

III.0. Oinarrizko kontzeptuak

a. Zer da garapenerako lankidetzaproiektu bat?

Proiektu bat elkarren artean erlazionatutako eta helburu batzuk lortzera bideratutako jarduera multzo bat da, baliabide mugatuekin, ezarritako denboraldi batean eta helburuen emaitzak mantendu egiten dira behin proiektua amaituta dagoenean.

Emakume eta gizon talde bat beren errealitatearen eraldaketa-subjektu bilakatzeko jartzen da abian garapenerako lankidetzaproiektu bat, beren gaitasuna handiagotuz eta indartuz, garapen-prozesuak protagonizatzeke helburuarekin. Abiapuntua honako hau da: talde batek premia zehatzak definitzen ditu eta premia horien kausak amaitzera bideratutako estrategiei ekiteko antolatzen dira.

Garapenerako lankidetzaproiektu baten atzean borondate eraldatzaile bat dago beti, errealitatea aldatuko duen garapen-prozesu bat protagonizatzeke desioa. Errealitatearen eraldaketa hori inplikaturako emakumeen eta gizonen bizi-baldintzak hobetzera bideratuta egongo da, baita kalteberatasuna eta desberdintasuna sortzen dituzten kausengan eragina izango duten aldaketa sakonei laguntzera ere. Eraldaketarako bide asko daude; horrenbestez, proiektuek argi eduki behar dute giza garapena, garapen iraunkorra, ekitatean oinarritutako garapena eta eraldaketa-subjektu izateko pertsona eta herri guztien gaitasunak indartzen dituen garapena lortzera bideratuta daudela.

Proiektu bat egiteko beharrezkoa da lortu nahi diren helburuak zehaztea eta helburu horiek lortzeko erabiliko diren baliabideak aukeratzea. Giza garapen iraunkorra esparru gisa hartuz, helburuak eta baliabideak definitzerako garaian beharrezkoa da ezartzea zer premiak duten lehentasuna eta zer ekintza aukeratuko diren egon daitezkeen alternatiba guztien artean, horiek epe luzerako garapen-prozesuetan sartzeko. Era berean, beharrezko baliabideak eta ekintza eraginkorrenak definitu behar dira giza garapen iraunkorra indartzeko.

Lankidetzaproiektu baten sortze-prozesua:

- Emakumeen eta gizonen talde batek bere uste lehentasunez bete behar diren premiak definitzen ditu,
- Honako hau planifikatzen du: premiak betetzeak nola laguntzen duen garapen-prozesua indartzen,
- Jardun zehatzen hautaketa- eta egituraketa-prozesu bati hasiera ematen dio giza garapen iraunkorra lortzeko

Horrela, proiektu bat ekintza-estrategia batean bilakatzen da. Esku-hartze puntual bat izatetik urrun, epe luzerako garapen-prozesu batean sartzen diren premia zehatzen identifikazioarekin hasten den ziklo bat da, eta ziklo hori aurreikusitako helburuak lortu diren edo ez ebaluatzen den momentura bitarte luzatzen da.

b. Zertarako balio du Esparru Logikoak?

Proiektuak egiteko prozesuan, oso erabilgarria da garapen-prozesuaren gako eta elementu zehatzak definitzen eta lortu beharreko helburuen eta horiek lortzeko aurreikusitako baliabideen arteko harreman koherente bat ezartzen lagunduko duten plangintza-metodologiak erabiltzea.

Erabiltzen diren plangintza-metodologiaren artean, Esparru Logikoaren Ikuspegia da hedatuenetako bat. Ikuspegi horrek epe luzerako garapen-estrategia batean sartutako ziklo gisa ulertzen du lankidetzaproiektu bat (beti martxan dagoen eta bertan, etapa bakoitzak hurrengoa elikatzen duen zerbait).

Proiektu baten zikloaren etapak Esparru Logikoaren Ikuspegiaren arabera:

Identifikazioa: xede-biztanleriak lehentasunezko hartzen dituen premiak definitzea, ekintza-estrategiak hautatzea proiektua biztanleriaren garapen-prozesuan sartzeko, eta aurreikusitako baliabideak mugatzea.

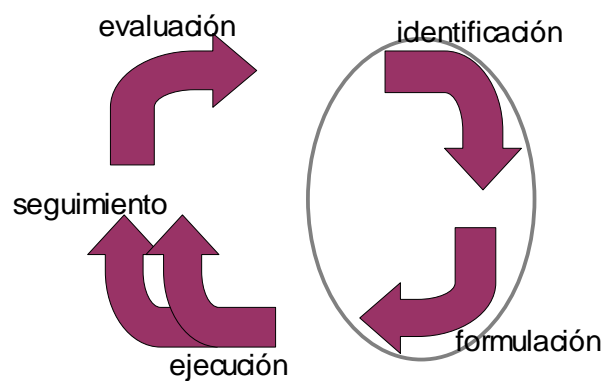
Formulazioa: dokumentu batean proiektua kokatzen den proiektuari eta garapen-prozesuari buruzko informazio garrantzitsu guztia sistematizatzea eta laburtzea, lankidetzak eta laguntzak antolatzekeo tresna gisa balio izateko.

Gauzatzea: proiektuaren jarduera espezifikoa eta baliabideen aplikazioa martxan jartzea.

Jarraipena: proiektuaren egikaritze-prozesua laguntzea, honako kontu hauetan arreta jarritz: helburuak betetzen ari diren, baliabideak planifikatutakoaren arabera aplikatzen ari diren, eta proiektuaren ekintzak epe luzearako garapen-prozesua indartzeko laguntzen ari diren.

Ebaluazioa: proiektuak pentsatutako emaitzak eta helburuak zer neurritan lortu dituen aztertzea, laguntza eman nahi dion garapen-prozesuan sartutako ekintza nola balioetsi daitekeen, eta ikaskuntzak ateratzea horiek etorkizuneko jardunetan aplikatzeko, emaitza positiboetatik nahiz egon daitezkeen akatsetatik.

Etapa de construcción de un proyecto



06. Irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiak garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko egokiak diren hainbat ezaugarri espezifiko ditu:

- Zalantzak murrizten ditu

Esparru Logikoaren Ikuspegiak lehenik eta behin premia konplexuenak definitzen dituen eta bere kausa eta efektuekin erlazionatzen dituen egitura metodologiko bat du; horrenbestez, oinarri logiko baten gainean erabakiak hartzea ahalbidetzen du: premiei erantzuteko horiek sortzen dituzten kausen gainean jardutea beharrezkoa da, eta

horrela premia horiek sortzen dituzten efektuengan eragina izan dezake.

Erabaki egokiak hartzeko aukerak handiagotu egiten dira Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologia erabiltzerakoan, ekintza-estrategiak irizpide logikoen arabera erabakitzen baitira. Irizpide horiek premia guztiak kausekin eta horien efektuekin erlazionatzen dituzte, eta ez egokitzat igartzen diren konponbideen arabera. Horrela, arbitrariotasuna murrizterakoan, era berean, aurreikuspenen arabera proiektuak lortuko dituen emaitzen inguruan zalantza murrizten da.

Ezagutzen ez duen herrialde edo eskualde batera joan behar duen pertsona baten egoerarekin konpara daiteke. Guztia inprobisazioaren eskuetan utz dezake edo bildutako hainbat informaziotan oinarritutako plangintza bati jarrai diezaioke: eremuaren ezaugarriak, eskualdeen arteko distantziak, alde batetik bestera mugitzeko garraiobideak, bidaiaren garaiko klima, hizkuntzak, moneta, ohiturak, alojamendu-aukerak, etab. Informazio horrek guztiak oinarri bat ematen du. Nahiz eta oinarri horrek bidaiaren gure helburuetan modu negatiboan eragina edukiko duten ezustekoak gertatuko ez direla ez bermatu, zalantza nabarmen murriztuko du eta denbora eta baliabideak hobetzen lagunduko du.

- Xede-biztanleriak ekintzak eskuratzea ahalbidetzen du

Erabakiak hartzeko prozesua, Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiaren arabera, proiektuaren xede-biztanleria osatzen duten pertsonen eta kolektiboen partaidetza zuzenarekin eta aktiboarekin garatuko da.

Izan ere, partaidetzaren osagaia Esparru Logikoaren Ikuspegiaren funtsezko ezaugarrietako bat da. Proiektuan inplikaturako emakumeen eta gizonen zuzeneko esku-hartzeak legitimitate handiagoa ematen die esku-hartzeei, pertsonak baitira (proiektuak pertsona horien premiei aurre egin nahi die) erabaki horiek zeintzuk diren eta horietan nola lan egingo den definitu behar dutenak. Xede-biztanleria elementu eraldatzailea da partaidetza-ikuspegi batetik planifikaturako proiektu batean; izan ere, erabakiak hartzeaz eta proiektuaren ekintzak burutzeaz gain, proiektuaren ekintzak proiektuaren garapen-prozesuan sartzeko funtsezko zeregina du. Horrela, xede-

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

biztanleriaren emakumeek eta gizonek bere egiten dute proiektua (proiektu hori eraikitzeke funtsezko zati izan dira hasieratik). Proiektuaren jabe egiten dira.

Proiektuak pertsonen eta herrien eraldaketa-subjektuaren zeregina indartzeko egiten direla onartzen badugu, ez du zentzurik xede-biztanleriak proiektuak egitea horiekin ados ez badago (ez luke inolako arrakastarik izango), ezin baitira garapen-prozesuak bultzatu prozesuaren xede-pertsonak, -kolektiboak eta -erakundeak prozesuaren jabe egin gabe.

Era berean, prozesuen jabetzea funtsezkoa da ekintzen iraunkortasunerako, xede-biztanleriak behin proiektuaren egikaritzealdia amaitu ondoren proiektuaren emaitzak mantentzeko eta bere garapen-prozesua modu eraginkorrean indartzeko zuzeneko ardura hartzen baitu bere gain.

- Proiektua garatzen den testuingurua kontuan hartzen du.

Pertsonak, taldeak eta erakundeak lehentasunezko hartzen dituzten premiak beren testuinguruaren egoera soziopolitikoarekin eta ekonomikoarekin, beren ingurunearen zirkunstantzia geografikoekin eta klimatikoekin, genero- eta etnia-harremanekin, barneko ezberdintasunekin eta nazioarteko errealitatearekin hertsiki erlazionatuta daude beti. Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiak ez ditu proiektuak elementu bakan eta estatiko gisa hartzen, baizik eta beren helburuak lortzeko erabakigarriak izan daitezkeen kanpoko faktoreak kontuan hartzen ditu.

Testuinguruaren arabera, kolektibo bateko emakumeek eta gizonek premia batzuk edo beste batzuk lehentasunezko definituko dituzte, eta premia horiek modu desberdinean aurka egingo dute bizitzen ari diren momentuaren arabera. Horrela, Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiaren arabera zirkunstantzia bakoitzerako proiektu bakarra eta espezifikoa egin da.

Nahiz eta askotan proiektuaren kanpoko faktoreek proiektua planifikatzen duten pertsonen kontrolatzeko gaitasunetik alde egin, faktore horiek proiektua egiteko prozesuari gehitzeak horiek kontuan hartzea eta horien eraginari indarra kentzeko egon daitezkeen neurriak jartzea bultzatzen du.

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

- Modu egituratuan planifikatzea eta proiektuaren ikuspegi orokor bat edukitzea ahalbidetzen du.

Plangintzaren hasieratik, Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologia kausa-efektu harreman agerikoen ezarpenean oinarritzen da; horri esker, lehentasunezko premiei buruzko ikuspegi global bat izan dezakegu, baita premia horien kausak eta ondorioak zein diren ingurukoari buruzkoa ere. Informazio hori guztia egituratzen eta aberasten doa prozesuan aurrera egiten den bitartean, prozesuaren eskema zehatz bat eduki arte.

Ikuspegi orokor horrez gain, Esparru Logikoaren Ikuspegiak garatu beharreko ekintza zehatzak ulertzea ahalbidetzen du, aurreikusitako emaitza bakoitzarentzat jardun espezifiko bat proposatzen baitu. Horrela, proiektuaren prozesu guztiaren ikuspegi zabal bat edukitzeko aukera prozesua osatzen duten ekintza bakoitzaren informazio zehatzarekin konbinatzen da.

Proiektua egiteko eta abian jartzeko prozesuko eragileen antolamenduak (xede-biztanleria, herriko erakundea, instituzioak, erakunde laguntzaileak, erakunde finantzatzaileak) proiektuaren esku-hartze logika ulertzea eta edozein agenterentzat aurreikusitako ekintzak eta baliabideak identifikatzea ahalbidetuko duten tresna argiak behar ditu.

Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiari jarraiki, identifikazio-etapan dokumentu batean helburuak, baliabideak eta esku-hartzearen oinarritzko informazio guztia islatzea ahalbidetzen duen Proiektuaren Planifikazioko Ideia nagusia osatzen da; horrenbestez, prozesu guztiaren ikuspegi oso bat eduki daiteke.

- Proiektuak epe luzerago estrategietan kokatzen dira.

Nahiz eta proiektu bakoitza egiteko prozesua premia, estrategia eta baliabide espezifiko batzuetan oinarritu, Esparru Logikoaren Ikuspegia proiektuaren fase bakoitzari garapen-prozesuan (proiektuak garapen-prozesua indartzen lagundu nahi du) inplikaturako subjektu guztien lehentasunak, ildo estrategikoak eta epe luzerako helburuak gehitzeko sortu da.

Giza garapen iraunkorraren ikuspegi batetik, proiektu bakoitza xede-biztanleriak definitutako epe luzerako garapen-prozesua indartzen lagunduko duen elementu gisa

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

ulertzen da. Hori horrela izanik, ulertzen da proiektu bakoitza premia espezifikoko batzuk betetzean oinarritzen dela, baina bere azkeneko helburua garapenerako helburu estrategikoak lortzea eta hasitako prozesuak indartzea da.

- Proiektua etengabe berraztertzea ahalbidetzen du.

Esparru Logikoaren Ikuspegiak hautatutako estrategia berriz bideratzea ahalbidetzen duten hainbat elementu proiektua egiteko prozesuan sartzea aurreikusten du, beharrezkoa baldin bada.

Proiektua egiteko fase bakoitzak aurreko faseen planteamendua egiaztatu eta hurrengo faseak elikatzen ditu; horrenbestez, helburuak lortzera, baliabideak hobetzera eta xede-biztanleriak epe luzera definitutako proiektuaren ekintzak garapen-estrategian sartzera bideratutako neurri zuzentzaileak sar daitezke.

Zehazki, plangintzako ideia nagusian objektiboki egiaztagarriak diren adierazleak txertatzeak eta proiektuaren zikloan aurrerapausoen jarraipen-fase bat sartzeak, aurreikusitakoa zer neurritan betetzen ari den aztertzea ahalbidetzen dute, proiektuaren gauzatzea amaitzeko zain egon gabe.

- Bere aplikazioa orokortu da.

Garapenerako lankidetzak-eremuan lan egiten duten erakundeek eta instituzioek plangintzako metodologia espezifikokoak erabiltzeko premia ulertu dute proiektuen kudeaketa hobetzeko. Eta, beste metodologia baliozko batzuk egon arren, Esparru Logikoaren Ikuspegia horietako askoren artean orokortu da.

Hein handi batean proiektuaren dokumentu-formulario bat metodologian sartzeagatik, (bertan, proiektuaren funtsezko elementuak era laburrean eta erraz ulertzeko moduan labur daitezke) erakunde finantzatzaileek geroz eta gehiago erabiltzen dute Esparru Logikoaren Ikuspegia. Diru-laguntzen deialdi askoren kasuan, Esparru Logikoaren Ikuspegiaren formularioa betetzea nahitaezko baldintza batean bilakatu da proiektuetarako laguntza-eskaerak aurkezteko.

Esparru Logikoaren Ikuspegia proiektuak planifikatu eta kudeatzeko proposatutako teknika erabilgarriena da; horrenbestez, garapenerako nazioarteko lankidetzak-prozesuetan parte hartzeko interesa duten erakunde eta

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

pertsona guztiek beren oinarritzko kontzeptuak erabili beharko lituzkete.

- Zehar-lerroak sartzea aurreikusten du.

Esparru Logikoaren Ikuspegia plangintza errazten duen eta beste metodologia eta tresnekin konbinazioa ahalbidetzen duen metodologia malgu bat da. Izaera malgu horrek prozesu planifikatzailea aberasten duten eta eduki politikoa ematen dioten ikuspegiak sartzea ahalbidetzen dio Esparru Logikoaren Ikuspegiari, metodologia garapen-eredu zehatz baterantz orientatuz.

Garapen-kontzeptuaren etengabeko azterketek nazioarteko lankidetzako gero eta eragile gehiagori garapenera bideratutako edozein ekintzatan ezinbestekotzat hartzen diren aldagai espezifiko batzuk ezartzea eragin die.

Emakumeen eta gizonen arteko ekitatea, iraunkortasun ekologikoa, giza eskubideen ikuspegia, eta herriko gaitasunen sustapena, partaidetza eta antolamendua lankidetzaz-ekintza guztietan zeharka sartu behar duten faktoreak dira, giza garapen iraunkorraren eta ekitatiboaren eredian funtsezkoak baitira. Hain zuzen ere, aipatutako faktoreek euskal kooperazioaren laguntza bilatzen duten proiektuek beren fase guztietan (identifikaziotik ebaluaziora bitarte) sartu behar dituzten zehar-lerroak osatzen dituzte.

- c. Zehar-lerroak Esparru Logikoaren Ikuspegian

Zehar-lerroak giza garapenaren kontzeptuan funtsezko faktoreak dira; horrenbestez, ezinbestekoa da horiek sartzea giza garapenean lagundu nahi duen edozein ekintzaren plangintzaren eta abiaraztearen fase guztietan.

Garapen-prozesuan laguntzera bideratutako ekintza guztietan esanbidez sartu behar diren ekintza-esparruak dira, genero-ekitaterik, eskubide guztien titulartasun eraginkorrik, iraunkortasun ekologikorik eta gaitasun, partaidetza eta antolamendu sendorik gabe ezin baitu giza garapenik egon.

Adibidez:

Proiektu baten bitartez, erakunde bateko gizonen eta emakumeen garapen-prozesua indartzera zuzendutako ekintza bat planifikatzen ari gara. Proiektuaren osagai nagusia trebakuntza da. Eremuko errealitatearen beste ezaugarrien artean aurkitzen dugu xede-biztanleria batez ere

nekazaritzan aritzen dela eta eremuan ingurumen-arazoak daudela, lurrak gehiegi ustiatu eta lugorriak besterik ez baitaude. Beste aldetik, emakumeen % 90 analfabetoak dira.

Errealitate horiek kontuan hartu gabe planifikatzen bada nahi gabe emakumeak baztertuko dituzten ekintzak diseina daitezke. Adibidez, baliteke planteatzen diren trebakuntzak gizon eta emakume nekazariak lurraren produkzio-teknikei buruzko ezagutzak eskuratzera bideratuta egotea, baina teknika iraunkorrei buruzko edukirik ez gehitzea. Kasu horretan, trebakuntzen benetako premiei erantzuten ari gara? Zer gertatzen da ingurumen-iraunkortasunarekin? Zentzu horretan biztanleriaren gaitasunak hobetzen dituzten ekintzak planifikatzen ari al gara, komunitatean benetako arazo bat den bitartean?

Beste aldetik, baliteke prestakuntzetara bertaratzen diren pertsonak eskolei jarraitu ahal izateko irakurtzeko materiala edukitzea aurreikusi izana, komunitatean emakumeen % 90 analfabetoak direla. Ekintzaren proiektuak behar bezala planteatzen ari dira? Zer gertatuko da materialak irakurri ezin dituzten emakumezko ikasleekin? Beren garapenaren subjektu gisa indartzen ari al dira? Hortaz, garapen erreal eta ekitatibo bati laguntza ematen ari al zaio?

Gizonen eta emakumeen premia espezifikokoak detektatzeko diagnostiko on bat egin izan balitz, ingurumen-iraunkortasunaren eta emakumeen analfabetismoaren arazoak detektatuko liriateke, oztopoak gainditzeko estrategiak diseinatuko liriateke (adibidez, teknika iraunkorrei buruzko trebakuntzak, irudietan oinarritutako material didaktikoak, Herri Hezkuntzako metodologiak, laguntza-eskolak irakurtzeko materialen edukien berri emateko, etab.).

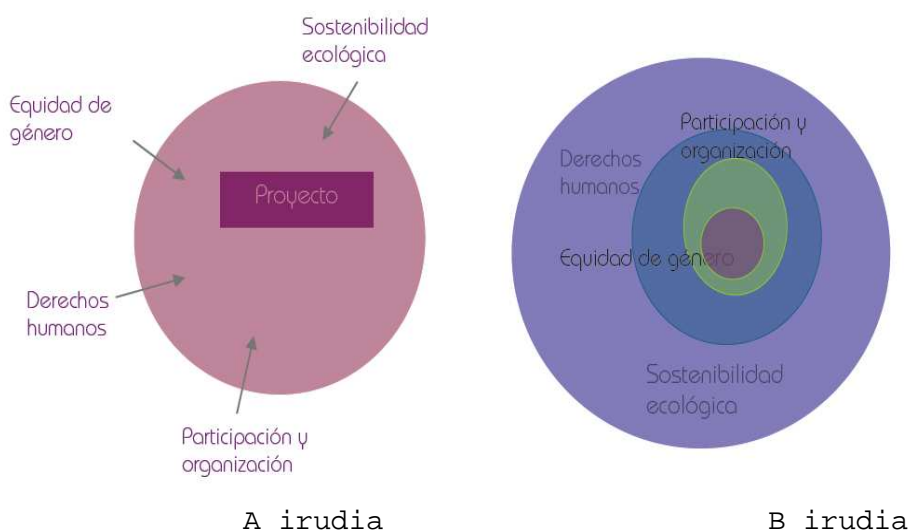
Hau da, genero-ekitatearen eta ingurumen-iraunkortasunaren aldagaiak lehentasunezko premien identifikazioaren hasieratik zehar-lerro gisa aurreikusi izan balira, proiektuaren planteamenduak aintzat hartuko lituzke hain lehentasunezkoak diren alderdiak.

Lankidetzza-ekintza guztiak benetan giza garapenera bideratuta egoteko, funtsezkoa da zehar-lerroak proiektu bakoitzaren etapa guztietan sartzea:

- Identifikazioa
- Formulazioa
- Egikaritzea
- Jarraipena
- Ebaluazioa

Horrek ez du esan nahi proiektuaren formulazio-fasean horiek indarrez sartu behar direnik ezarritako baldintza baten erantzun gisa, baizik eta planifikazio-prozesuaren hasieratik zehar-lerro bakoitzari buruzko ekintza-premiak eta -estrategiak kontuan hartu behar direla, lehentasunezko hartzen diren premien identifikazioan. Horrela, zehar-lerroak proiektuaren oinarriaren parte dira, proiektua egiteko prozesuan funtsezko osagaiak dira, giza garapena bilatzen duen edozein prozesuetan bezala (ez proiektuaren ekintzekiko gehigarri eta osagarri gisa sartutako alderdiak).

Ondorengo irudiarekin konparazio bat ezarriz, zehar-lerroak proiektuan sartzeko prozesua B irudiarekin identifikatu behar da. B irudiak zehar-lerroak giza garapenaren bilaketan kokatzen dituen eta proiektua egiteko prozesuan integratzen dituen prozesu bat deskribatzen du eta ez A irudiak sinbolizatzen duenarekin. Irudi horretan ikusten da proiektuaren prozesua bere funtsezko edukiaren kanpoko elementu gisa sartzen diren zehar-lerroetatik kanpo gertatzen dela.



07. Irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazio solidarioa

Nola sar daitezke zehar-lerroak proiektua egiteko prozesuan?

Xede-biztanleriak lehentasunezko zat hartzen dituen premiak identifikatuz, zehar-lerro bakoitzak ematen duen ikuspegitik abiatuz.

Ekintza-estrategia positiboak definituz zehar-lerro bakoitza benetan prozesuan sartzeko.

Definitutako jardun-estrategietatik ondorioztatzen diren zehar-lerro bakoitzarentzat ekintza zehatz espezifikoak planteatuz.

Zehar-lerro bakoitzarekin erlazionatutako ekintzetara baliabide espezifikoak bidaliz.

Zehar-lerro bakoitzari lotutako ekintzen benetako sartzea eta inpaktua ahalbidetuko duten adierazle zehatzak azalduz.

Herriko gaitasunak, partaidetza eta antolamendua

Biztanleriaren herriko gaitasunak indartzea eta partaidetza eta antolamendua sustatzea, pertsonen eta herrien benetako giza garapen bati jarraitzen dion ekintza batean lan egiteko ezinbestekoak izango diren alderdiak dira. Bertan, batzuk eta beste batzuk eraldaketa-subjektuak izango dira. Egiturazko aldaketak eragin ditzaketen subjektu indibidualen eta kolektiboen gaitasunak indartzean oinarritutako pobreziaren aurkako borroka-estrategia bat hartzen dugu oinarritzat. Biztanleriaren gaitasunak herritartasuna eraikitzeo oinarria dira, bakarrik eraldaketa-subjektu indibidualen eta kolektiboen indartzearen bitartez desberdintasunaren egiturazko kausei eraso egingo zaie, eta benetako eraldaketa-prozesuak martxan jarriko dira. Horrenbestez, xede-biztanleriaren indarguneak, ahuleziak eta potentzialtasunak argi eta garbi definitu behar dira, xede-biztanleriak dituen gaitasunei dagokienez.

Egiaz ahalduntzeko prozedurak barne hartu dira proiektuetan eta lankidetzeta-ekintza guztietan, partaidetzaren eta antolamenduaren bitartez. Desberdintasun-egoeran egonda ere, parte hartzeko eta antolatzeo prest dauden sektoreekin lan egitea dakar horrek, izan ere, pobreziaren, desberdintasunaren eta kalteberatasunaren aurka

borrokatzeko modu bakarra gizarte-ekintza da, askatasuna, askatasun-, justizia- eta demokrazia-politikak lortzeko nahiarekin batera.

Lankidetzaproiektuaren oinarria xede-biztanleriaren gaitasunak sortzea izan behar du eta ez hainbeste premia zehatzak asetzea, biztanleria ahaldundu eta bere garapen-prozesuen protagonista izan dadin. Herri ahaldundu batek soilik, bere eskubideez eta pobrezia eta desberdintasunak eragiten dituzten kausez jabetutakoak, eraldatu ahal izango du bere errealitatea. Ahalduntze-ikuspuntua horren arabera, pobrezia-egoeran dagoen biztanleriaren helburu espezifikoak beteta ere, azken helburuak beti epe luzekoak izango dira, eta lehentasunezko premiak asetze-mailaren arabera baino gehiago, ahalduntze-prozesuak sortzearekin erlazionatutako alderdien arabera neurtuko dira: garapen-subjektuak indartzea; giza eskubideen baliozkotasuna eta horien gaineko eraginaren maila; ekitatea, justizia eta iraunkortasunaren balioetan oinarritutako garapen-ereduak abiarazteko gaitasuna; herri-sektoreak koordinatzeko herriko, estatuko eta nazioarteko egitura eta sareak sortzea; sektore horiek antolatzea eta parte-hartze aktiboa izatea; emakumeen eta gizonen egoerari buruzko inpaktuen ekitatea.

Beste aldetik, giza garapen iraunkor eta ekitatibo bat lortu nahi duen edozein ekintzak inplikaturako biztanleria eduki behar du prozesu eraldatzailearen protagonista gisa. Gizonak eta emakumeak gizarte onuradun izatetik proiektuaren xede-biztanleria izatera igaro dira, ekintzak erantzun nahi dituen premiak zehazten diren fasetik, lortu nahi diren helburuak eta emaitzak planifikatzerako garaian, proiektuak duen garapen-ereduaren definizioan, jarduera zehatzak burutzen diren momentuan eta ekintzaren emaitzak ebaluatzen direnean.

Horregatik, ezinbestekoa da partaidetza sustatzea, baina ez bakarrik proiektuaren jardun-eremuan kokatuta, baizik eta ahalduntze indibidualerako eta kolektiborako tresna gisa. Partaidetza helburu bat da, baita berezko xede bat ere. Ez da bermatu behar den eskubide bat bakarrik; era berean, funtsezko elementu bat da proiektu batek biztanleriaren garapen-prozesuari benetan laguntzeko. Baina partaidetza indibidualak, oso garrantzitsuak bada ere, indibidualismoa ezagutarazi behar du eremu kolektibora iristeko. Hau da, partaidetzak antolamendura eramanez behar du. Partaidetza sustatzea antolamenduari bidea emateko oinarriak ezartzea

da, eta horrek gizarte zibila indartzeko laguntza ematen du, aliantzak ezartzeko, eskubide eta interes komunak defendatzeko, politika publikoak hitzartzeko eta abarrerako baliabideak ematen baitizkio. Hari berari jarraiki, partaidetza-demokrazia bultzatzea ezinbestekoa da giza garapen iraunkor bat lortzeko beharrezkoak diren baldintzak sortzerako garaian.

Gaitasunen, partaidetzaren eta antolamenduaren indartzea zehar-lerro gisa sartzeko xede-biztanleriaren ahuleziak, indarguneak eta premiak zeintzuk diren adierazten duen diagnostiko on batetik abiaraztea esan nahi du. Horretarako, identifikazio-fasean honako galdera hauei buruzko datuak lortu nahi dira: zer gaitasun indartu behar dira, zer premia espezifikoko dituzte xede-biztanleria osatzen duten kolektiboek, batez ere kalteberenak eta ohiko moduan baztertuak izan direnak, zeintzuk dira emakumeetan indartu behar diren gaitasunak eta zeintzuk gizonetan indartu behar direnak.

Partaidetzari dagokionez, gaur egun dauden eta egon beharko luketen parte hartzeko guneei buruzko diagnostiko bat lortzea garrantzitsua da, zeintzuk diren kolektibo batzuen partaidetza zailtzen duten arrazoiak, batez ere kolektibo kalteberenen partaidetza (etniaren edo hizkuntzaren arloko gutxiengoak, ahalmen mugatuak dituzten pertsonak, biztanleria indigena, etab.) Eta, jakina, funtsezkoa da identifikazio-prozesuan inplikaturako pertsona, talde, kolektibo eta erakunde guztiek parte hartuko dutela bermatzea. Horrenbestez, hori lortzeko neurriak aurreikusi beharko dira: tailerrak biztanleria-talde ezberdinentzat, partaidetzarako zailtasunak dituzten pertsonekin edo taldeekin soilik lan-saioak edo elkarrizketak, etab.

Antolamenduari dagokionez, era berean diagnostikoak honako galdera hauei buruzko informazioa gehitu beharko du; nola dago biztanleria antolatuta, zer eremutan eta zer gaietarako, emakume antolatuen talde espezifikorik ba ote dagoen, biztanleriaren kolektibo antolatuen artean koordinatuta jarduten den, eraldatzeko ahalmen handia duten subjekturik aurkitu den, etab.

Gaitasunei, partaidetzari eta antolamenduari buruzko datu horietatik guztietatik, premiak lehenesten dira eta helburuak eta emaitzak diseinatzen dira. Hori lortzeko, partaidetza bermatzeko eta antolamendua sustatzeko funtsarekin garatutako jarduerak planifikatzen dira.

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Jarraipena egiteko eta ebaluatzeko garaian, lortzen ari diren efektuak neurtzen dira eta akatsak zuzentzea eta asmatzeak indartzea ahalbidetzen duten helburuak ateratzen dira.

Genero Ekitatea

Gaur egun, ezein gizartetan emakumeek ez dute gizonek adina garapen-aukera.

Genero-ekitatea giza garapenari atxikita dago. Hau da, lankidetzeta-ekintzak giza garapena lortzera bideratzen badira emakumeak eta gizonak eraldaketa-subjektu gisa indartzearen bitartez, bere gaitasunak eta aukerak handiagotuz, ezin dira biztanleria erdiaren egoera, posizioa eta interesak alde batera utzi: emakumeenak, hain zuzen ere.

Ezinezkoa da pertsonen eta herrien gaitasunak indartu nahi dituen giza garapenerako estrategia bat diseinatzea, genero-desberdintasunak onartu gabe eta helburua genero-desberdintasunak murriztea eta ezabatzea ez bada.

Generoa kultura-eraikuntza da eta, horrexegatik kultura eta etnia ezberdinetan hainbat genero-harreman ezartzen dira. Munduko kultura guztien ezaugarri komun bakarra da emakumeak gizonen mende azaltzea. Ezberdintasuna honako hauetan ikus daiteke: mendekotasun hori azaltzen den moduan, mendekotasunaren mailetan eta emakumeen eta nesken bizi-kalitateari eragiteko moduan.

Beharrezkoa da proiektuaren xede-biztanleriaren genero-harreman espezifikoak aztertzea. Bestela, azterketa etnozentrikoetan erortzeko aukera egongo litzateke, genero-harremanak gizarte eta kultura guztietan berdinak direla eta genero-orekarik ezak testuinguru guztietan adierazpen berdinak dituela interpretatuta.

Adibidez, zer erlazio du Peruko basoko emakume indigena batek Luandako hiri inguruko auzo batean bizi den Angolako emakume batekin? Bi emakumeak generoan oinarritutako desberdintasunen mende daude, Iparraldeko edozein herrialdeko edozein hiri- edo landa-eremutako emakumeak bezala, baina emakume horien kasuan, desberdintasunak beren eguneroko bizitzan gauzatzen dira, beren kulturaren ereduaren eta egoera sozioekonomikoaren arabera.

Lankidetzarekin pertsonen eta bereziki, emakumeen ahalduntzea bilatu behar dute. Emakumeen ahalduntzeak gizarte talde gisa beren gaitasunak eta protagonismoa indartzea esan nahi du eta horrek aldaketa indibidual bat - autoestimua gehitzea, erabakiak hartzeko gaitasuna- nahiz kolektibo bat dakar -beren partaidetza eta antolamendua handiagotzea-. Ahalduntze-prozesuaren bitartez, emakumeak beren burua aldaketa-subjektu izendatzeko moduan daude, beren egoera aldatzeko eta eremu sozialean, politikoan eta pertsonalean gizonetik duten posizioa aldatzeko jardun dezaten.

Ahalduntze hori ez da *zero batzen duen ahalmena*, hau da, ez da *ezeren gaineko ahalmena*⁴, zeinaren arabera emakumeen ahalmen-gehikuntzak gizonen ahalmen-galera ekarri behar duen. Emakumeek eskubideak irabaztea lortu nahi da, ez gizonen eskubideen kontura, baizik eta gizonen, gizon izateagatik bakarrik, esleituta dituzten abantailen kontura. Ahalduntze-kontzeptutik ondorioztatzen den ahalmena *zerbaitekin ahalmena* da, eta bertan gizonen eta emakumeen irabazten dute, pertsona guztiek, nahiz eta autonomoak izan, ahalmena beren gaitasunak garatuta edukitzera, erabakitze gaitasuna edukitzera, osasun eta hezkuntza hobetzea edukitzera eta abar bideratzen baita.

Inork ezin du beste pertsona bat ahaldundu, bakoitzak garatu behar duen autokontzientzia-prozesu bat baita. Baina lankidetzaproiektu batek baldintza onuragarriak sor ditzake eta sortu behar ditu emakumeek ahalduntze-prozesuak has ditzaten eta daudenak indar daitezten. Horretarako, garrantzitsua da emakumeek bizi dituzten, lanean dituzten, eta abar. baldintzak hobetzearekin erlazionatutako eta beren rol tradizionalen jarduerari lotuta dauden premiei erantzutea. Baina ezinbestekoa da interes estrategikoetan, eta eremu praktikoa gainditzen duten eta emakumeek gizartean, etxean eta produkzio-eremuan duten posizioa hobetzeari buruzko alderdi horietan arreta jartzea. Hausnarketaren, kontzientzia-hartzearen eta antolamenduaren prozesuen sustapenak interes strategikoei eskaintzen die arreta.

⁴ Ikus Lukes, Stevenen obra: "Power: a radical view" (1974).

Adibidea

Emakumeentzako familiaren higienari eta nutrizioari buruzko tailer bat ematean oinarritzen den jarduera bat planifikatzen da. Emakumeek tailerretara bertaratzeko zailtasunak dituzte, beren seme-alabak ezin dituztelako inorekin utzi; hori dela-eta, haurtzaindegi-zerbitzu bat eskaintzea planteatzen da.

Ekintza horrek zuzenean emakumeei eragiten die, honako bi arrazoi hauengatik:

- Beren seme-alaben osasuna zaintzeko eta familiaren elikadura zaintzeko baldintza higienikoak hobetzera bideratutako ezagutzak ematen ditu tailerrak.
- Tailerrera lasaitasunez bertaratzeko aukera edukiko dute, beren seme-alabak haurtzaindegian ondo zainduta egongo direlako.

Jarduera horrekin emakumeen premia praktiko bat asetzen ari da, tailerrean eskuratzen dituzten ezagutzek ama gisa eta etxeko zaintzaile gisa egiten duten lana hobetuko dutelako. Hala ere, rol hori ez da inoiz zalantzan jartzen, "naturalizat" hartzen da eta ez da planteatzen, adibidez, gizonek tailer horretara bertaratzeko aukera dutenik beren seme-alaben zaintza-lanetan inplikatzeko ahalbidetuko dien ezagutzak eskuratzeko. Hau da, generorolak indartzen dira (emakumeak=ama eta zaintzaileak) eta ez dago lan-, ardura- eta ahalmen-birbanaketarik.

Genero-ekitatearen alde lan egiteak gizonak ere tartean sartzen ditu. Lankidetzaproiektuek bereziki emakumeekin lan egin eta ahalduntze-prozesuak erraztu behar dituzte, baina genero-ekitateak emakumeen eta gizonen artean ahalmena, lanak eta ardurak banatzea eragiten du; horrenbestez, gizonak ezin dira agente pasibotzat hartu. Era berean, gizonek beren izate maskulinoari buruzko hausnarketa- eta kontzientziazio-prozesuak hasi behar dituzte, betidanik emakumeei bakarrik egokitu zaizkien lanetan eta arduretan sartzeaz gain.

Adibidea

Jarduera bat egitea proposatzen da, jarduera horretan familiaren higienari eta nutrizioari buruzko tailerrak egingo dira emakumeentzat, premia hori lehentasunezko hartu baitute emakumeek. Hala ere, tailerren edukiak handitzen dira, eta seme-alaben eta familiaren zaintza hobetzera bideratutako higienari eta nutrizioari buruzko

alderdiez gain, emakumeen higieneari eta osasunari buruzko alderdiak gehitzen dira. Horrez gain, haurtzaindegiz-erbitzu bat jarriko den arren, alde aurretik, gizonekin egiten diren jardueren bitartez, lantzen da gizonak izatea haurren zaintzaren arduradun, emakumeak tailerretara bertaratzen diren bitartean.

Jarduera horrekin, emakumeek lehentasunezko zatian planteatu duten emakumeen premia praktiko bati erantzuna emateaz gain, generoaren arloko interes estrategikoei erantzuna ematen zaie, izan ere:

- Tailerretan, beren familia zaintzera bideratutako ezagutzak eskuratzeaz gain, beren buruak zaintzeko ezagutzak ere eskuratzen ditu, inplikazio guztiekin (autoestimua, balorazioa, norberaren denbora).
- Gizonekin beren genero-rola lantzen da, beren identitate maskulinoren inguruan hausnar dezaten sustatzeko. Ahalmenak birbanatzeari laguntza ematen zaio eta emakumeak tailerrera bertaratzen diren bitartean beren seme-alabak zaintzeaz arduratzeak lehen bakarrik emakumei egokitzen zitzaien lan bat birbanatzeari laguntzen dio. Hori bezalako prozesuekin, gizonak lehen automatikoki egokitzen zitzazkien abantailak galtzen dituzte baina ekitatean oinarritutako genero-harremanak eraikitzen parte-hartze aktiboa dute, batez ere etxeko eremuan.

Garrantzizkoa da nabarmentzea genero-ikuspegiak ez duela proiektu zehatzen jardun-eremura mugatu behar. Ez da proiektuetara kategoriatan gisa sartzeko azterketa-aldagai tekniko bat, baizik eta kontu politiko bat da, Iparraldean nahiz Hegoaldean guztiei interpelatu eta eragiten digun eta giza garapenaren kontzeptutik bereizten ez den emakumeen eta gizonen arteko benetako ekitatearen aldeko borroka. Horrek inplikazioak ekarriko ditu eremu guztietan, eremu teknikoan, baita erakunde- eta estrategia-eremuan ere.

Horregatik, proiektuaren fase guztietan genero-ikuspegia sartzea errazten duten tresna teknikoak ezagutzeaz gain, proiektuan inplikaturako erakunde guztien politikak genero-ikuspegia integratuta eduki behar du modu esplizituan, eraginkorrean eta planifikatuan. Horrek inplikazio zehatzak ditu:

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Erakundeak esfortzuak eta baliabideak erabili behar ditu erakundeko kideek genero-ekitatean trebakuntza edukitzeko.
- Plan estrategikoek genero-ikuspegia sartu behar dute.
- Antolamendu-kulturak entitatearen barruko desberdintasunak saihestera bideratuta egon behar du.
- Genero-ekitatea antolamenduaren egituran eta ahalmenaren benetako banaketan islatu behar da.
- Aliantza estrategikoak ezarri behar dira genero-ekitateari buruzko kontuak lantzeko.

Azken batean, proiektua egiteko konpromisoa hartu duten erakunde eta entitate guztiek ekintza-ildo zehatz bat eduki behar dute antolamenduaren maila guztiek onartutako genero-politika bat ekarriko duen ekitatearen aldeko lanean, esleitutako baliabideak dituzten eta eraginkorrak bilakatuko diren neurri zehatzekin.

Genero-ekitatearen zehar-lerroak lankidetzaz-proiektu batean sartzeko beharrezkoa da lehenengo fasearekin hastea, hau da, lehentasunezko premien identifikazioarekin.

Benetan giza garapenari laguntza ematen dion proiektu bati ekiteko (bertan, biztanleriaren emakumeak eta gizonak eraldaketaren xede izango dira) genero-ekitatearen funtsak hasieratik abiatu behar duela hartu behar da kontuan: genero-azterketarekin identifikazio bat eginez, horren ondorioz, gizonen nahiz emakumeen premiekin erlazionatzen diren helburuak, emaitzak eta jarduerak formulatuz eta, behin prozesua amaitu ondoren, gizonentzat nahiz emakumeentzat proiektuak lortu dituen efektuak eta proiektuak emakumeen eta gizonen arteko ahalmen-harremanetan eduki duen inpaktua ebaluatuz.

Prozesu zuzena	Prozesu okerra
<p style="text-align: center;">1. urratsa</p> <p>Genero-azterketa batean oinarritutako proiektuaren identifikazioa</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">2. urratsa</p> <p>Plangintzako ideia nagusia egitea, genero-azterketatik sortu diren gizonen eta emakumeen premien eta interesen arabera, genero-ekitatera bideratutako helburuekin, emaitzekin eta adierazleekin.</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">3. urratsa</p> <p>Formularioa eta formularioaren barruan generoaren idatz-zatia betetzea, genero-azterketa hori eta formulazio hori elementu guztiekin agerian jarritz.</p>	<p style="text-align: center;">1. urratsa</p> <p>Genero-azterketarik gabeko proiektuaren identifikazioa</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">2. urratsa</p> <p>Plangintzako ideia nagusia egitea generoa kontuan hartzen ez duen azterketa baten arabera</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">3. urratsa</p> <p>Formularioa eta formularioaren barruan, generoaren idatz-zatia alderdi teorikoekin eta abstraktuekin bete, ez gure proiektuaren errealitatearekin.</p>

08. Irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Giza Eskubideak

Giza garapena ezin da ulertu eskubideen ikuspegia sartu gabe. Pertsona eta herrialde guztiak eskubide guztien titularrak dira. Edozein garapen-estrategiaren abiapuntua eta era berean helburua titulartasun horren erabilera defendatzea, sustatzea, errespetatzea eta eskatzea da. Giza eskubideak ez dira kontzeptu abstraktuak eta etereoak, baizik eta errealitate hautemangarri eta zehatz batean bilakatu daitezke, eskubideen ikuspegitik lan egiten bada.

Garapenerako lankidetza-ekintzetan eskubideen ikuspegia aplikatzeak ikuspegia landu ahal izateko ezagutu behar diren erronka eta zailtasunekin egingo duela topo:

- Ikuspegiak sortzen eta inplikatzeko dituen itzaropenak betetzea lortzen ez duen eskubideen erretorika bat erabili daiteke.

Garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko eskuliburua

- Giza eskubideak sartzeak garrantzi politikoa du, eta horrek lana oztopa dezake beren botere-egiturak eta hainbat klase faboraturen aldeko pribilegioak aldatzeko prest ez dauden herrialde askotan.
- Lankidetzagentek legeriari eta araudiei buruzko kontzeptu batzuk erabili behar dituzte, baita lan egiten duten testuinguruetakoko politika publikoak sakon ezagutu ere. Horrela bakarrik eragin daiteke benetako eraldaketetan.

Lankidetzaproiektu batek honako funts honekin jardun behar du: proiektuan inplikaturako biztanleria eskubideen eta askatasunen titularra da, eta ez onuraduna bakarrik. Ekintza bat diseinatzerako garaian, honako estrategia hauek hartu behar dira kontuan giza eskubideei dagokienez: defentsa, sustapena, salaketa, hedapena eta prestakuntza.

Zehazki, honako ekintza hauetara bideratutako helburuak sartu behar dira estrategietan:

- Eskubide edo askatasun baten ez-betetzearen aurrean ez jarduteaz arduratu behar diren erakundeetan intzidentzia.
- Xede-biztanleriaren sentsibilizazioa eta sustapena beren eskubideen kontzientziazioari, egikaritzeari eta galdagarritasunari dagokionez.
- Biztanleen eskubideak urratzen dituzten entitateak - publikoak eta pribatuak- identifikatzea eta salatzea.
- Nazioarteko intzidentzia giza eskubideen esparruaren defentsan, baita horien galdagarritasunean ere.
- Hegoaldeko herrialdeetako pertsonen eta herrien eskubideei egin zaizkien erasoei buruzko sentsibilizazioa Iparraldeko gizarteetan.

Garapen-ekintzek ezin dute eskubide bat urratzen denean bakarrik jardun, baizik eta eskubide guztien errespetua eta defentsa sustatu behar dute pertsona eta herri guztientzat. Lankidetzaproiektuek babestu behar dituzten ahalduntze-prozesuek gizonek eta emakumeek zer eskubide dituzten eta eskubide horiek erabiltzeko eta eskatzeko duten aukeraz ohartaraztea eskatzen dute. Askatasunen gabezia jabetu gabe ezin da ahalduntzerik egon, eta ezta urratutako

eskubideen alde borrokatzeko ekimenak garatzen ez badira ere.

Giza eskubideen ikuspegia lankidetzaproiektu batean sartzeak identifikazioaren hasieratik xede-biztanleriaren egoerari buruzko informazioa ematen duten diagnostikoetatik eta azterketatik abiatzea esan nahi du, beren eskubide indibidualen eta kolektiboen ezagutzari, betetzeari eta galdagarritasunari dagokionez. Xede-biztanleria osatzen duten gizonen, emakumeen, taldeen eta erakundeen eskaerak zeintzuk diren ezagutu behar ditugu, beren eskubideak aldarrikatzeko edota eskubideen urraketa salatzen duten gaitasuna zein den, eskubideen indarraldia eta betetze-maila ziurtatzeko ardura dutenen betebeharrak zeintzuk diren, inguruko zer erakundek egiten du lana eskubideen defentsaren eta sustapenaren alde, arrazagatik, adinagatik, sexuagatik, orientabide sexualagatik, gaitasun desberdinengatik eta abarregatik baztertutako kolektiboen egoera nolakoa den, etab. Hortik aurrera, premiak lehenetsi ahal izango dira, eta horiei jarraiki, helburuak, emaitzak eta estrategiak egin, jarduerak planifikatu eta baliabideak bideratu.

Eskubide indibidualen nahiz eskubide kolektiboen bermeagatik zaintzea. Ikuspegi tradizionalak garrantzi handiagoa ematen diete eskubide zibilei eta politikoei, baina Eusko Jaurlaritzaren Lankidetzarako Plan Zuzentzaileak erabiltzen duen giza eskubideetan oinarritutako garapen-ikuspegiak funtsezkoak direla aitortzen du -sozialak, ekonomikoak, kulturalak eta hirugarren belaunaldikoak-, eta eskubide guztiak zatiezinak, elkarren mendekoak eta elkarri lotuak direla ulertzen du. Hau da, eskubide guztiek garrantzi berbera dute, ezin dira hierarkizatu, ezta batzuei besteei baino garrantzia gehiago eman ere.

Jarraipena eta ebaluazioa egiteko garaian, honako datu hauek eskuratu behar dira: zer efektu ditu proiektuak giza eskubideen sustapenean eta defentsan, ezarritako helburuak eta emaitzak betetzen ari ote diren, aurreikusi ez diren efektu negatiboak ba ote dauden, horren inguruan formulatutako adierazleen betetze-maila zein den, etab. Horrela, ikaskuntzak ateratzeko eta egon daitezkeen akatsak zuzentzeko aukera edukiko dugu, jarduerak egikaritzeko (jarraipena egiten dugunean) edota ikaskuntza horiek ondorengo proiektuetan aplikatuz (amaierako ebaluazioen kasuan).

Iraunkortasun Ekologikoa

Garapen iraunkorra terminoa Brundtland Txostenean (1987) erabili zen lehen aldiz, eta honela definitzen da: "egungo belaunaldien premiak asetzea, etorkizuneko belaunaldiek beren premiak asetzeko aukerak arriskuan jarri gabe". Kontzeptu horrek aldaketa oso garrantzitsua ekarri zuen iraunkortasun ekologikoa ulertzeko moduan, hain zuzen ere ingurumenaren alderdiak ekonomiaren eta gizartearen alderdiekin lotzen dituelako.

Eusko Jaurlaritzaren Lankidetzarako Plan Zuzentzaileak biltzen duenez, giza garapena eta ingurumen-iraunkortasuna banandu ezin diren bi kontzeptu dira, eta ezinezkoa da bat ulertzea bestea kontuan hartu gabe. Garapena ekarri nahi duen edozein proiektuk oso arreta handiz zaindu behar du bere ekintzek iraunkortasuna bermatzen dutela, hain zuzen ere ingurumenaren degradazioa gaitasunez gabetzeko modu bat delako, pertsonen kalteberatasunean eta bizitza-kalitatean zuzeneko eragina izanik eta, beraz, baita giza garapenean ere. Hori nabarmenagoa da pobreziako egoeran dauden pertsonen artean, hain zuzen ere baliabide naturalen degradazioaren, kutsaduraren eta hondamendi ekologikoen aurrean kalteberagoak direlako.

Ingurune eta ingurumen iraunkor bat izatea gizakien eskubide bat da, eta pertsona eta herri guztiek bermatuta izan beharko lukete. Horren ildotik, Nazio Batuen Garapen Programaren Milurtekoko Garapen Helburuek honako hau ezartzen dute 7. helburu gisa: "Ingurumenaren iraunkortasuna bermatzea". Horretarako, garapen iraunkorreko printzipioak politika nazional guztien zeharkako elementu gisa barnean hartzea funtsezko ekintzatzat hartzen da.

Lankidetzaproiektu batek oinarritzko helburu gisa izan behar du gaur egungo belaunaldien garapenak zalantzan ez jartzea etorkizuneko belaunaldien garapena. Proiektuek zentzu politikoan ulertu behar dute iraunkortasun ekologikoaren kontzeptua. Hau da, ingurumenaren narriaduraren kausak modu kritikokoan aztertzeraz, garapen- eta ekoizpen-eredu nagusiak zalantzan jartzera, eta eredu iraunkorrak proposatzeraz bideratutako helburuak, emaitzak eta estrategiak planifikatzean oinarritu behar dituzte beren ahalegin guztiak. Abiarazitako lankidetzaproiektu guztiek ingurumena errespetatu behar dute, eta ekologiaren

aldetik iraunkorrek diren garapen-ohiturak, -azterketak eta -estrategiak sustatu eta defendatu.

Horretarako, iraunkortasuna bermatzen duten ekintzak garatu behar dira, eta ingurumenen ahalik eta inpaktu txikiena duten jarduerak proposatu. Gainera, proiektuaren betearazpenean eragina duten ingurumen-baldintzak kontuan hartu behar dira. Era berean, oso garrantzitsua da proiektuaren xede-biztanleria osatzen duten gizonen eta emakumeen jakintzak eta gaitasunak indartzea, ikuspegi kritikoa sustatzeko eta jardun iraunkorrek dakartzaten ereduak definitzeko aukera ematen duten gakoak ahalbidetzeko. Iraunkortasun ekologikoaren aldeko apustua egitea ezinbestekotzat hartzeaz gain, adibidez, nekazaritza-teknika ez agresiboei, lurraren zaintzari edo tokiko baliabide naturalak eraginkortasunez aprobetxatzeko moduei buruzko informazioa baldin badugu, errespetuzko ekintzak eta ekintza iraunkorrek planifikatu ahal izateko inputak izango ditugu.

Bestalde, iparraldeko herrialdeetan nagusitzen den garapen-eredua argi eta garbi eutsiezina dela ikusten ari gara, hain zuzen ere ekoizpen- eta kontsumo-mailak oso altuak direlako eta azkenean baliabide naturalak agortuko dituztelako. Hortaz, garapenaren alde lan egiteak ingurumena errespetatzen duten ekintzak planifikatzeaz gain, garapen-sistema eutsiezin hau zalantzan jartzea eta iparraldean egiten diren gehiegikeria ekologikoen gainean sentsibilizatu, kontzientziatu eta salatzeke lan egitea dakar.

Iraunkortasun ekologikoaren ildoak lankidetzaz-proiektu baten barruan sartzeak proiektuaren ziklo osoan ingurumen-tresnak eta ingurumen-ikuspegiak barnean hartzea dakar. Hori dela-eta, -identifikazioaren unetik- honako hauek kontuan hartu behar dira: baliabide naturalak inguruan nola erabiltzen diren, hondakinak nola kudeatzen diren, nor daukan baliabideen jabetza, eta zer ondorio dituen horrek, zer ingurumen-arazo dauden eta zeintzuk diren horien efektuak, bai gizonengan, bai emakumeengan, biztanleriak zein ezagutza dituen ekoizpeneko eta birziklapeneko teknika iraunkorrei buruz, zein teknologia erabiltzen diren, teknologia horien erabilerak zein inplikazio dituen, ingurumeneko zirkunstantziek nola eragiten duten biztanleriaren kalteberatasun-mailan, etab. Hortik aurrera, premiei lehentasuna ematen zaie, eta helburuak, emaitzak, estrategiak eta jarduerak formulatzen dira.

Berriz ere ezinbestekoa da genero-analisia barnean hartzearen garrantzia azpimarratzea, emakumeen premia espezifikoei arreta emateko, gizonen premietatik bereizita. Adibidez, etxeok egurrezko sukaldia erabiltzen duten komunitate batean lan egiteko, kontuan hartu beharko da kalte nahiko handia dakarrela emakumeentzat bereziki, hain zuzen ere normalean emakumeak direlako elikagaiak prestatzeaz arduratzen direnak.

Lankidetzaz-ekintzak planifikatzerakoan, honako hauek hartu beharko dira kontuan:

- Ingurumenean duten inpaktua al bait gehien mugatu behar da, ingurumena babestu behar dute, eta baliabideak modu iraunkorrean kudeatu.
- Norberaren baliabide naturaletan eta energia-baliabideetan oinarritutako garapen-ereduak eta garapen-estrategiak proposatu behar dituzte. Adibidez, elikadura-subiranotasuna, landetako ekonomiak sustatzen dituen, oinarritzko ondasun naturalen irisgarritasun eta kontrol ez-merkantilizatua, kontsumitzaileen osasuna eta pertsonen eta herrien eskubideen eta nortasunaren iraunkortasun ekologikoko eta kulturalako ikuspegi bat bermatzen duten ekoizpen-prozesu agroekologikoak, landa-eremuan politikak, arauak eta ohiturak genero-ikuspegiaren oinarrituta berrikusteko asmoarekin.
- Gaitzea, hausnarketa eta pentsamendu kritikoa sustatu behar dute, hain zuzen ere gaitasunen eta jakintzaren prestakuntzako eta indartzeko estrategiek zuzeneko eragina dutelako prebentzioan.
- Aniztasunaren, bilakaeraren, autoantolamenduaren, autosufizientziaren, deszentralizazioaren eta lankidetzaren printzipioak sustatu behar dituzte. Horren ildotik, oso garrantzitsua da tokiko praktika iraunkor tradizionalak berreskuratzea, indartzea eta sustatzea.
- Materialen zikloa ixtea izan behar dute helburu, hondakin-emisioak ekosistema naturaletan birziklatuta.
- Baliabide berriztagarriak erabiltzeko beharra dute sistema ekologikoen etorkizunean baliabide horiek eskaintzeko izango duten gaitasuna murriztu gabe; eta baliabide ez berriztagarriak ere behar dituzte, horien beharra etorkizunean eta bestelako baliabideen prestasuna kontuan hartuta.
- Eraginkortasun-irizpideei (produktu-ale bakoitzeko baliabide-kontsumoa murriztea) eta nahikotasun-

irizpideei (baliabideen guztizko kontsumoa murriztea) jarraiki baliatu behar dira egungo baliabideak.

- Testuinguru bakoitzean, teknologia egokienak eta garbienak aztertu eta aplikatu behar dira.
- Ingurumena Kudeatzeko Plan bat egin baldin bada, jarraipenaren eta bilakaeraren unean oso baliagarria izango da ingurumenaren gaineko inpaktu negatiboak prebenitzeko neurriak modu arrakastatsuan ezarri direla egiaztatzeko eta proiektuaren identifikazio-fasean hautemandako inpaktu positiboak hobetzeko.

d. Nola egiten da garapenerako lankidetzaproiektu bat Esparru Logikoaren Ikuspegia erabiliz?

Proiektu baten eraikuntzaprozesuaren etapa guztiak ikuspegi parte-hartzaile batean oinarrituta landu behar dira, xede-biztanleria osatzen duten talde guztiek parte hartzea bermatuta, bereziki tradizioz baztertuak dauden taldeek, eta azken helburua izan behar da ekintzak xede-biztanleriaren berezko prozesua indartzera bideratzea.

Proiektuaren helburua da biztanleriako emakumeak eta gizonak eraldaketa-subjektu gisa indartzea, eta helburu hori betetzeko, funtsezkoa da xede-biztanleria osatzen duten pertsona, erakunde, talde eta instituzio guztiek benetako ordezkartza izatea proiektuaren eraikuntzaprozesuan. Horrela, etapa guztiek parte hartzeko guneak barnean hartu behar dituzte, bertan zuzenean inplikaturiko xede-biztanleriak eta erakundeek lan egiteko gakoak defini ditzaten.

Funtsezkoa da arreta berezia jartzea parte hartzeko guneen osieran, biztanleriaren ordezkartza-talde guztiek bertan lekua izan dezaten, arreta berezia jarriz kalteberagoak eta tradizioz baztertuak har daitezkeen taldeengan.

Talde horien partaidetza efektiboa izateko eta horien ekarpenak kontuan hartuak izateko beharrezkoak diren neurriak aurreikusi behar dira. Gomendio hau ezin da erraz eraldatu orientabide zehaztetan, hain zuzen ere giza talde bakoitzak behar adina espezifikotasun dituelako jarraibide zehatzak zertan eman ez izateko, baina arreta berezia jarri behar da honako hauengan: gutxiengo etnikoak, erlijiosoak edo hizkuntzazkoak, biztanleria analfabetoa, zaharrak, haurrak, guraso bakarreko familiaren kargura dauden emakumeak, muturreko pobreziako egoeran dauden pertsonak, homosexualak, ezintasunen bat duten pertsonak, eta

kalteberatasuneko eta bazterkeriako egoeran dagoen edozein talde.

Era berean, xede-biztanlerian eraldaketa-agentek daude, eta eraikitako garapen-prozesu kolektiboaren arabera hainbat antolamendu-maila izan ditzakete. Eraldaketa-agente horiek biztanleriaren berezko garapen-prozesuan funtsezko zeregina duten erakundeak, gizarte-mugimenduak, herritarren sareak eta instituzioak dira. Funtsezkoa da proiektuaren eraikuntza-prozesua eraldaketa-agentek eraikitzen lagundu duten garapen-prozesuan txertatzea, eta baita agente horien ikuspegia proiektuarekin lotutako erabakietan kontuan hartzea ere.

Partaidetza-prozesua behar bezala gara dadin, esku-hartzeak koordinatzeko, ondorioak jasotzeko eta taldeko dinamikak zuzentzeko lan-saioak bideratzeko zeregina du(t)en pertsona baten edo batzuen figura barnean hartzen da.

Proiektuaren eraikuntza-prozesuaren emaitzek zuzeneko harremana izango dute sortutako eztabaiden sakontasunarekin eta aberastasunarekin eta, beraz, bideratzaileen taldeen prestakuntza eta hizkuntzazko eta dinamizazioko gaitasunak funtsezko faktoreak dira eztabaida eta eraikuntza kolektiboa sortzeko.

Erabakiei buruzko akordioak lehentasunez adostu behar dira, hain zuzen ere proiektuan parte hartzen duten agente guztiek norberaren lehentasun gisa beren gain hartu behar baitituzte proiektuak eta aurreikusitako ekintza-estrategiek ezarritako lehentasunak.

Azken batean, proiektu baten eraikuntza-prozesuko bideratzaileek emaitzen kalitatea bermatzen duten trebetasun eta gaitasun jakin batzuk izan behar dituzte. Horretarako, partaidetza-metodologiaren erabileran trebatuak egon beharko dute.

Bideratzaileen zeregina

- Taldearekin konektatu behar dute, eta eskuragarri dauden neurri guztiak hartu biztanleriaren parte-hartze efektiboa ahalbidetzeko, eta, era berean, estrategiak aurreikusi behar dituzte talde kalteberen mugei aurre egiteko. Tailerrak edo bilerak antolatzerakoan soilik eremu urriko tokiko hizkuntzetan hitz egiten duten pertsonak kontuan ez hartzea (normalean emakumeak eta

talde kalteberenak) beste oztopo bat gehiago da partaidetzarako.

- Oso garrantzitsua da partaidetza-metodologiaren erabilera trebatuak egotea, hain zuzen ere pertsona eta talde guztiek hertsatuak sentitu gabe beren ikuspegiak adierazi ahal ditzaten.
- Prozesua aberasten duten eta emaitzen kalitatea bermatzen duten eztabaidak eta trukeak eragiten dituzten galderak sorrarazteko gaitasuna izan behar dute.
- Prozesuan sor daitezkeen gatazkak maneiatzeko gaitasunak izan behar dituzte.
- Ikuspegi estrategikoa eduki behar da, premiak mugatu eta lehenestea ahalbidetzeko, hain zuzen ere ongizate orokorrera bideratzen diren premien eta bereziki talde edo pertsona kaltebera jakin batzuen premien arteko oreka lortzeko helburuarekin. Kasu horietan, pertsona edo talde jakin batzuentzako -adibidez, pertsona ezinduen kasuan- bereizketa positiboko neurriak ezartzen ez badira, -hain zuzen ere- prozesutik kanpo uzten ari dira.
- Oso garrantzitsua da prozesua gidatu eta orientatzeko -zuzentzaileak izan gabe- eta proiektuan inplikaturiko GGKEen ildo, politika eta planetan txertatzeko gaitasuna izatea.

III. 1. Proiektuak identifikatzea: planifikatzeko aztertzea

Proiektu posible bat identifikatzea prozesu bat da, eta bertan norberaren errealitatearen eraldaketa-subjektu bihurtzea erabaki duten emakumeen eta gizonen talde batek beren helburuak zehazten dituzte, beren garapen-prozesua eraikitzeko beharrezko bitartekoak definitzen dituzte eta eskuragarri dauden baliabideak neurtzen dituzte.

Garapenerako lankidetzaz-proiektu baten identifikazio-etapan lehenetsunez asebate behar diren premiak, lortu nahi den etorkizuneko egoera eta hori lortzeko bitartekoak zehazten dira.

Identifikazio-etapa honako hauek zehaztean oinarritzen da:

- Lehentasunezko gisa hautematen diren premiak
- Premia horiek zuzenean nor hartzen dute eraginpean
- Zeintzuk dira premia horiek azaltzen dituzten kausak
- Zeintzuk dira hori aurre egiteko bitartekoak

Lankidetzaren ikuspegi eraldatzaile batetik abiatzen gara, eta horren helburua da ekitatean, justizian eta iraunkortasunean oinarrituak dauden eta eraldaketaren subjektua den biztanleria bat protagonista den garapen-prozesuetan laguntzea. Horregatik, epe luzerako ahalduntze-estrategiak diseinatzea da helburua, premia zehatzak definitzearekin hasita. Proiektuak ez dira premiak asetzera mugatu behar, baizik eta kalteberatasuna eragiten duten egituretan inpaktu bat lortzera bideratu behar dira.

Lehentasun gisa ikusten diren premiak hautemateko, proiektuaren xede-biztanleria osatzen duten pertsona, talde, erakunde, instituzio eta agente guztiek identifikazioan parte hartzen dutela bermatu behar da.

Soilik norberaren eskubideez eta norberaren kalteberatasunaren kausez jabetzen den biztanleria izan daiteke bere garapenaren subjektu eraldatzaile. Lehentasunen definizioa zehatzetik abiatuta egin behar da, esperientzia zehatzetan oinarritutako ikuspegi demokratiko batekin eta subjektu indibidual eta kolektibo guztien partaidetzarekin.

Honako hauek kontuan hartu behar dira:

- Nola ahalbidetuko da inplikaturiko talde guztien partaidetza eta, bereziki, emakumeena, gutxiengoena eta talde kalteberena.
- Nola bermatuko da erabakiak xede-biztanleriako talde guztiek hartzen dituztela.
- Zein mekanismo jarriko dira martxan emakumeen, gutxiengoen eta talde kalteberen partaidetzak premien eta lehentasunen diagnosian barne hartzen diren eskaera zehatzak dakartzatela bermatzeko.

Partaidetza bermatzeko erabili behar diren irizpide batzuk:

- *Barnean hartzea*: talderik nahiz agenterik ez baztertzea.
- *Desberdintzea*: talde kalteberen partaidetza bermatzeko neurri espezifikoak ezartzea.
- *Integrazioa*: talde guztien interesak eta ezaugarriak ordezkatzeko dituzten parte hartzeko gune pluralak sortzea.
- *Ekitatea*: eskubide eta betebeharrak berberak bermatzeko estrategia bereiziak.
- *Malgutasuna*: sormena eta aukerak zapuzten ez dituzten partaidetza-ereduak eraikitzea.
- *Koherentzia*: eragile publikoen eta pribatuen partaidetza kontuan hartzen duten ekintza-planak eratzea.
- *Legitimitatea*: parte hartzeko guneek adierazgarriak izan behar dute.
- *Erantzunkizuna*: erabakiak gardentasunez hartzea.
- *Ikaskuntza*: partaidetza-arauak berritzea, hobetzeko.
- *Erabakigunea*: partaidetzak hartutako erabakiak egiaztatzen ditu.

Egoeraren diagnosi bat egin ondoren, talde bakoitzak, baita kalteberak ere, lehentasunezko zat hartzen dituzten premiak barnean hartzen dituen arazoak eta helburuen zehaztasun batekin helburuak, emaitzak eta jarduerak adierazten dira. Honako hauek hartu behar dira kontuan:

- Identifikazio-fasean hautemandako arazoak eta adierazitako helburuak helburu, emaitza eta jarduerak zehatz bihurtu behar dira.
- Xede-biztanlerian, erakundeetan eta instituzioetan indartu behar diren gaitasunak aztertu behar dira.
- Planifikatutako jarduerak aurrekontuan esleitutako baliabide materialak eta giza baliabideak izan behar dituzte, hain zuzen ere gauzatuko direla bermatzeko.

Galdera horiei erantzunez, proiektuaren jardun-eremua ezarri da, hain zuzen ere honako hauek zehazten baitira: oinarrian izango dituen premiak, ekintzen subjektuak diren pertsonak, erakundeak eta taldeak, eta jarraituko den ekintza-estrategia.

Askotan esku-hartzeak aurreko beste esku-hartze batzuen ondorio dira, eta, beraz, identifikazio-prozesua jada

Garapenerako lankidetzatza-proiektuak egiteko eskuliburua

lurralde-oinarri batean finkatuta dago. Zer egingo den oraindik ez dakigula egia bada ere, non eta norekin gauzatuko den badakigula ziur gaude. Beste kasu batzuetan, identifikazio-prozesua lurralde-oinarri hori eduki gabe hasten da, eta, beraz, identifikazioaren aurretik lokalizazio- eta diagnosi-prozesu bat egingo da.

Proiektu bat egitea pentsatzen denean, askotan lan egingo den lekua eta xede-biztanleria jada zehaztuta dago, hain zuzen ere leku batzuetan lankidetzatza izatea eta beste batzuetan ez izatea hainbat faktoreren mende delako, batik bat inguruko lankidetzatza-tradizioa.

Leku batean eta pertsona talde batekin identifikazio-prozesu bat hasten denean, honako hauek aztertu behar dira: aurreko esku-hartzeak, horien emaitzak, inplikaturiko erakundeen helburuekin bat etortzen den, eta proiektu berriak egitea egokia den ala ez. Bestalde, proiektua egiteko pertsona edo erakunde egokiak garen ala ez erantzun behar dugu zintzotasunez. Identifikazio-prozesu on bat proiekturik sustatzea komeni ez dela ondorioztatuta amai daiteke.

Proiektu posible baten lokalizazioaren helburua da gehien behar den eta arrakasta-aukera gehiago dituen leku batean proiektu bat identifikatzen ari garela ziur izatea.

Erantzun behar dugun lehenengo galdera honako hau da: nor gara eta zer dakigu egiten. Adibidez, Osasunaren Lehen mailako Arretan espezializatutako GGKE bat baldin bagara, gomendagarriena da osasunean oinarritzea eta ezagutzen ez ditugun gaietan ez sartzea. Esku-hartze posible baten egokitasuna zehazteko, funtsezkoa da honako hauei buruzko datuak edukitzea: biztanleria, epidemiologia, osasun-zentroen estaldura biztanle bakoitzeko, osasunaren lehen mailako arretan laguntzen duten beste erakunde batzuen presentzia, biztanleriaren jarrera mendebaldeko medikuntzari dagokionez, etab.

Horrek baliagarria izan behar du leku jakin batean eta pertsona talde jakin batekin proiektu jakin bat identifikatzeko premia zenbaterainokoa den zehazteko. Normalean, soilik premiaren irizpidean oinarritutako lokalizazioko eta diagnosiko alde aurreko prozesu horietan, emaitza da neurri batean edo bestean diagnosiaren xede-leku guztietan proiektu-proposamen bat beti dela

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

beharrezkoa. Nola proposa dezakegu leku bat beste baten kaltetan?: aukeraren ikuspegia kontuan hartuta.

Premian oinarritutako diagnosiarekin batera, aukeraren oinarritutako beste bat egitea gomendatzen da. Aukeratzat hartzen ditugu proiektu baten garapena errazten duten kanpo-faktore guztiak. Faktore hauek proiektu motak bezain anitzak dira, hain zuzen ere gauza asko har baititzaizkete barnean: eskualde baten egonkortasun politikoa, ustelkeria-pertzepzioa, lankidetzako aurreko eskakizunak, klimatologia-faktoreak, kultura-arloko gauzak, etab.

Oso garrantzitsua da argi eta garbi zehaztea proiektuaren ezaugarrien arabera eta premiaren eta aukeraren ikuspegitik erabakigarriak diren faktoreak zeintzuk diren. Esate baterako, produkzio-garapeneko proiektuetan espezializatutako erakunde bat, proiektuaren arrakastarako funtsezko hartutako aukeraren ikuspegiaren oinarrituta, eta honako faktore hauek, besteak beste: komunikazioa, argindarrerako irisgarritasuna, kreditu-erakundearen presentzia, etab.

Identifikaziorako tresnak

Proiektu baten identifikazioa funtsezko fasea da gauzatzeko. Identifikazioa modu egokian egitearen mende egongo da neurri handi batean proiektuaren arrakasta eta, beraz, pentsatutako helburuen lorpena.

Partaidetzak antolakuntzara garamatza, interes eta premia komunak dituzten pertsonen batasunerako gune kontziente gisa ulertuta, bakoitzak eraldaketaren eraikuntza kolektiborako laguntza ematen duen gunea. Antolakuntza funtsezko pausoa da benetan ahalduntzeko. Proiektuek partaidetzaren eta antolakuntzaren bitartez ahalduntze-estrategiak barnean hartu behar dituzte.

Identifikazio on bat egiteko ezinbestekoa da metodologia egoki bat erabiltzea, -denbora mugatu batean- informatzaile fidagarrietatik eta zilegitasunarekin lortutako kalitatezko behar adina informazio lortzeko aukera emanaz. Baina, nagusiki, ezinbestekoa da bermatzea biztanleriak proiektuaren identifikazioan parte hartzen duela eta proiektuak hautemandako premiei eta lehentasunei erantzuten diela.

Informazioa biltzeko tresna asko daude. Honako hauek dira gehien erabiltzen diren tresna batzuk:

- a. Elkarrizketa sakonak gako informatzaileei
- b. Kontsulta-prozesua
- c. Zuzeneko behaketa
- d. Identifikazio-tailerra
- e. Talde fokalak

a. Elkarrizketa sakonak

Identifikazio-prozesu batean, normalean, denbora gutxi eta bildu beharreko informazio asko dago. Testuingurua ulertzeko modu onenetako bat da elkarrizketa-erronda bat egitea gako informatzaileei. Informazioa emango duten pertsonen hautaketak plurala eta adierazgarria izan behar du, sentsibiltate guztiak barnean hartzen direla bermatuta.

Bi motatako elkarrizketa askonak egin daitezke. Bi kasuetan, ezinbestekoa da galdera-gidoi bat prestatzea:

- Elkarrizketa sakonak erdiegituratuak: gidoi bat prestatzen da galdera irekiekin, eta aukera ematen zaio informatzaileari proiektuarekin zuzeneko lotura duten gaiak gainditzen dituen informazioa emateko.
- Elkarrizketa egituratuak: gidoi itxi bat prestatzen da proiektuarekin zuzeneko lotura duten gai espezifikoiei buruzko galderekin.

b. Zuzeneko behaketa

Zuzeneko behaketa oso metodo ona da informazioa biltzeko. Behar dugun informazioa lortzeko garrantzitsutzat jotzen duguna ikustea eta bisitatzea da helburua.

Ekintza egitea aurreikusitako errealitatearen behaketa sistematikoan eta planifikatuan datza. Plangintza egituratu bati erantzuten dio, eta behatu beharreko alderdiei buruzko alde aurreko gidoi bat behar du, eta baita emaitzak sistematizatzen dituen behaketa-egunkari bat betetzea ere.

c. Kontsulta-prozesua

Kontsultak hizketaldi informalak dira, eta gako-informatzaileekin egindako elkarrizketen bitartez edo zuzeneko behaketaren bitartez lortutako informazioa osatzeko balio dute. Kontsultak egiteko, datu fidagarriak eta garrantzitsuak emango dituzten erreferentziazko pertsona fidagarriak identifikatu beharko dira.

d. Identifikazio-tailerra

Tailerrak taldeko lanerako guneak dira, eta bertan, partaidetza-metodologiaren bitartez, xede-biztanleriaren kezkei eta iritziei buruzko informazioa biltzen da. Arreta berezia jarri behar da proiektua gauzatzeko garrantzitsuak diren talde eta pertsona guztiak ordezkatuak egon daitezen, eta horien guztien iritzia kontuan har daitezen.

e. Talde fokalak

Taldeko lanerako guneak dira, talde jakin batean oinarrituak. Tresna hau erabiltzea gomendatzen da identifikazio-tailerretan modu aktiboan parte hartzeko zailtasunak dituzten taldeak dauden kasuetan, edo talde jakin baten informazio gaitua lortu behar denean. Interesgarria izan daiteke talde fokalak antolatzea emakumeekin, haurrekin eta nerabeekin, gutxiengo linguistiko batekin, osasun-zentro bateko langileekin, edo ezintasunen bat duten pertsonekin.

Identifikazioaren eremua

Proiektu bat eraikitzeko, lortu nahi diren helburuak definitzen dira eta eskuragarri dauden aukeretara eta bitartekoetara egokitzen dira.

Proiektu baten helburuak zehazteko, ezinbestekoa da protagonista izango den biztanleriako emakumeen eta gizonen nahiak, desioak eta motibazioak agertzea. Baina, era berean, garrantzitsua da eskuragarri dauden baliabideak neurtzea.

Lanaren metodologia epe luzerako eta epe ertainerako estrategietan oinarritu behar da, proposatutako ekimenak beren artean osatuta eta helburu estrategikoetara bideratuta.

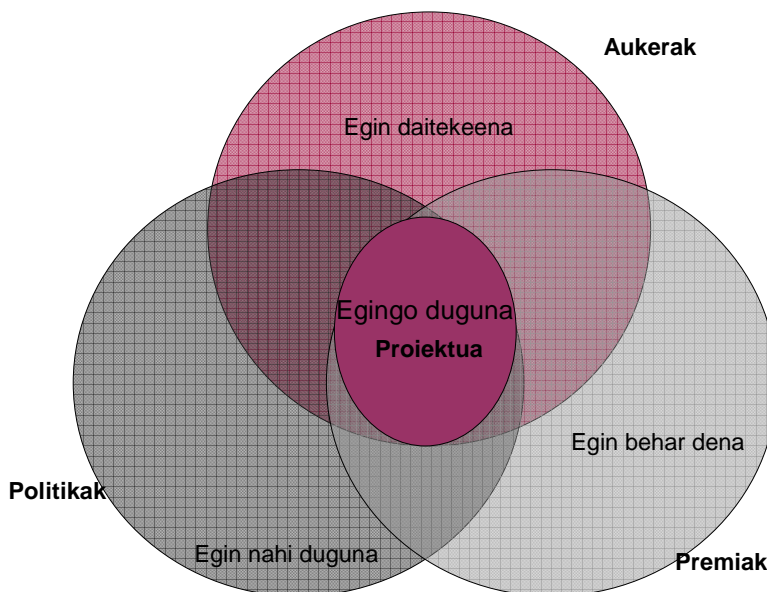
Proiektu bat modu errealistan identifikatzeko, honako hauek bat datozen gune jakin batean kokatu behar da: lehentasunezko premiak, benetako aukerak, xede-biztanleria indartzeko prest dagoen gaitasun propioak, eta epe luzerako garapen-estrategiak.

Lehentasunezko premiak

- Lehentasunezko premien definizioak ikuspegi integrala izan behar du, kalteberatasunaren, pobreziaren eta desberdintasunaren dimentsio guztiak aztertzen dituen epe luzerako garapen-estrategia bat txertatuta, hau da, honako dimentsio hauek: ekonomia, kultura eta partaidetzaren eta antolamenduaren indartzea.

- Ez da premien asetzea bilatu behar, baizik eta xede-biztanleriaren gaitasunak indartzea beren premiekiko arreta kudeatzeko.
- Oinarrizko gizarte-premiekiko arreta tokiko instituzioentzako erronka gisa ulertu behar da, biztanleria zerbitzuen onuradun izan ordez, zerbitzu horien estaldura eskatzeko eskubidearen subjektu izanik.

Identifikazioaren eremua



09. Irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazio solidarioa

Identifikazioaren eremua

Egin behar dena definitzea: premia zehatz eta urgenteei erantzutearen eta epe luzerako eraldaketa-prozesuan txertatzearen arteko orekari eustea da helburua.

Gure gaitasunak eta eskuragarri dauden baliabideak zeintzuk diren pentsatzea, eta mugatuak direla kontuan hartzea. Alde handia dago behar dugunaren eta jasateko gai garenaren artean. Egin daitezkeen itunak eta inplikaturiko erakundeen estrategiekiko egokitasuna definitu behar da.

Egin dezakeguna identifikatzea: premiak definitu ondoren, eta gauzatuko diren ekintzak definitu ondoren, ekintza zehatzak epe luzerako garapen-prozesu propio batean txertatzeko gai izan behar dugu.

Garapenerako lankidetzeta-proiektu baten identifikazio-etapa honako bi fase hauetan banatzen da:

- Egoeraren azterketa
Proiektuaren diagnosia ezartzeko beharrezkoa den informazioa biltzen den fasea da.

Honako hauek definitzen dira: proiektuaren xede-biztanleria, biztanleria osatzen duten mugimenduak, erakundeak eta instituzioak, eta horren errealitatea (xede-biztanleriaren profila)

Lehentasunezko premiak hautematen dira eta epe luzerako garapen-helburuen arabera egituratzen dira (arazoen zuhaitza)

Egin daitezkeen ekintza-estrategiak definitzen dira (helburuen zuhaitza)

Xede-biztanleriak erabaki duen garapen-prozesura eta inplikaturiko erakundeen politika eta plan estrategikoetara gehien egokitzen diren aukerak hautatzen dira (aukeren azterketa).

- Proiektuaren planifikazioko ideia nagusia
Lanaren estrategia zehatza definitzen eta egituratzen den etapa da.

Lortu nahi diren helburuak definitzen dira (esku-hartzearen logika)

Horiek lortzeko bitartekoak ezartzen dira (jardueren plangintza)

Aurreikusitako baliabideak zehazten dira (baliabideen eta kostuen kalkulua)

Zehar-lerroak identifikazio-etapan sartzea

Tokiko gaitasunak, partaidetza eta antolamendua identifikazioan

Proiektuak ez dira mugatu behar partaidetza soilik beren jardun-eremuan sustatzera, baizik eta komunitatearen bizitzako eremu guztietan sustatu behar dute, eta baita

gizarte-sare sendo, kontziente eta koordinatu bat eraikitzea babestu ere.

Lankidetzaproiektu guztiak tradizionalki baztertuak izan diren talde kalteberen partaidetza aktiboa sustatzera bideratu behar dira. Emakumeen partaidetzaren kasuan, maskulinizatutako partaidetza-eredu, subjektu eta moduei aurre egiten dieten estrategiak definitu behar dira, eta baita haien guztizko partaidetza ahalbidetzen duten guneen, egituren eta politiken gabeziari aurre egiten dioten estrategiak ere.

Gaitasunen, partaidetzaren eta antolakuntzaren zehar-lerroa proiektu baten identifikazio-fasean txertatzeko, lehenik esku-hartzearen xede-gizonen eta emakumeen edo xede-taldearen premien diagnosia egin behar da, honako hauen arabera: haien gaitasunak, hainbat gunetan gauzatzen duten partaidetza, eta beren antolakuntza-maila. Horretarako, honako hauek interesatzen zaizkigu:

- Biztanleriaren gaitasunei dagokienez, gabeziak eta indarrak hautematea.
- Arazoen definizio-prozesuan, gizonak eta emakumeak zein eskakizun egin dituzten jakitea: zein gaitasun indartu beharko lirarteke emakumeen kasuan, eta zeintzuk gizonen kasuan.
- Xede-biztanleria osatzen duten talde guztien partaidetza ahalbidetzeko neurriak ezartzea, bereziki, talde kalteberenak edo indibidualizatuenak parte hartzen dutela bermatzeko; azken horien artean honako hauek barne hartuta: emakumeak, gutxiengoak, ezintasunak dituzten pertsonak, edo parte hartzeko zailtasunak dituzten adin-taldeak.
- Partaidetzaguneak diseinatzea, eta funtzionamenduari eta erabakiak hartzeari dagokionez, horien ordezkariak eta gardentasuna bermatzeko irizpideak finkatzea.
- Biztanleriaren antolamendu moduak eta, horri dagokionez, ahultasunak eta indarrak aztertzea.
- Lidergo motak eta inplikaturiko biztanlerian lidergoa betetzeko modua identifikatzea
- Honako hauen artean hitzarmenak eta itunak egiteko guneak sortzeko aukera bultzatzea: gizarte-agentek, instituzio tradizionalak, erakundeak, herri-administrazioa, etab.

Ezinezkoa izango da identifikatutako premia guzti-guztiak proiektu baten bitartez asebetze, eta, beraz, besteak beste,

ekintza-eremuak eta estrategiak lehenesterakoan, funtsezkoa da honako hau kontuan hartzea:

- Prozesuan inplikaturiko erakundeen ikuspegi estrategikoa eta politikoa, hain zuzen ere proiektuak ezartzen dituen helburuekiko eta estrategiekiko koherentea izan behar duelako. Ez dauka zentzurik, adibidez, ahalduntzeko prozesuetan laguntzera bideratutako GGKE bat oinarritzko premiak asetzean oinarritutako helburuak dituen proiektu batean inplikatzea.
- Udal, eskualde edo estatu osoko instituzioek ezarritako planak; proiektuaren helburu eta estrategia berberak izan ditzakete, edo, aldiz, garapen-ikuspegi guztiz kontrakoak izan ditzakete.
- Beste mugimendu edo erakunde batzuek garatutako estrategiak eta lana; horiekin itunak ezar daitezke edo esku-hartzea osa dezakete.

Xede-biztanleriaren gaitasunekin, partaidetzarekin eta antolamenduarekin lotutako alderdien identifikazioa egin ondoren -kontuan hartuta emakumeen eta gizonen eta xede-biztanleria osatzen duten taldeen errealitate desberdina-, identifikatutako errealitatearekiko koherenteak diren eta lehenetsitako premiei erantzuten dieten helburuak, emaitzak eta jarduerak formulatzen dira. Honako hauek garrantzitsua dira:

- Helburuak eta emaitzak adieraztea, gizonen, emakumeen eta biztanleriako talde bakoitzak, bereziki kalteberenek, adierazitako premien arabera.
- Emaitza bakoitza lortzeko jarduera zehatzak diseinatzea.
- Biztanleriaren ahalduntzeari dagokionez, proiektuaren emaitzekin lortu nahi diren efektuak argitzea. Proiektuaren protagonistak diren pertsonen, eta bereziki talde kalteberen, gaitasunen indartzean inpaktu positiboa nola lortu nahi den adieraztea: autoestimua hobetzea, autonomia pertsonala handitzea, intzidentzia indibidualerako eta kolektiborako gaitasuna indartzea, etab.
- Genero-harremanetan lortu nahi diren inpaktuak ezartzea, eta horretarako helburu, emaitza, adierazle eta jarduera espezifikoak definitzea: zer egingo den pentsatzea emakumeen egoera eremu guztietan hobetzeko,

haienak ez diren guneetan sar daitezzen, gizonek gune pribatuetan eta etxeko guneetan gehiago parte har dezaten, etab.

Genero Ekitatea identifikazioan

Genero-ekitatea identifikazio-fasean txertatzeko, funtsezkoa da honako hauei buruzko informazioa biltzea:

- Emakumeen eta gizonen premia espezifikoak proiektuaren helburuarekin lotutako eremuetan. Horretarako, emakumeen eta gizonen egoera eta postu ezberdinari buruzko informazioa lortzeko kontuan hartuko diren premia guztiei buruzko datuak eskuratu beharko dira, sexuaren arabera bananduta. Horrek esan nahi du identifikazioan genero-azterketa bat gaineratu behar dela.
- Emakumeek adierazitako eskakizunen artetik, zeintzuk diren premia praktikoak eta zeintzuk interes estrategikoak. Horren ildotik, berriz ere prozesuaren bideratzailearen paper garrantzitsua azpimarratu nahi dugu, hain zuzen ere ez baita erraza premia estrategikoak erraz azaltzea, bai emakumeek oraindik premia gisa adierazten ez dituztelako, bai gatazkak sor ditzaketen kontuzkoa gaiak direlako. Hortaz, funtsezkoa da paper hori beren gain hartzen duen pertsonak ikuspegi feminista, genero-tresnen arloko prestakuntza eta taldeak dinamizatzeko gaitasuna edukitzea.

Lankidetzarako euskal Plan Zuzentzaileak ezartzen duenez, garapenerako lankidetzeta-proiektuek emakumeak ahalduntzera bideratutako ekintzak barnean hartu behar dituzte. Helburu hori lortzeko, ezinbestekoa da ahalduntzeko estrategia argi bat edukitzea, honako alderdi hauek biltzen dituena:

- Funtsezko helburua, eta aurre egin nahi dien ezberdintasunak eta desorekak.
- Zehazten duten ekintzak (kontzientziazioa, prestakuntza, gaitzea, eta abar), pentsatutako estrategiak, eta estrategia bakoitzarentzat aurreikusitako metodologiak.
- Emakumeen partaidetza efektiboa eta benetakoa bermatzeko aurreikusitako neurriak.
- Emakumeen egoeran lortzea espero diren aldaketak.
- Emakumeen postuan lortzea espero diren aldaketak.
- Nola sartu zaien tartean gizonei, eta nolakoa izango da horien partaidetza.

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

- Beste emakume batzuekin eta beste mugimendu batzuekin itun estrategikoak sortzeko neurriak.

Giza Eskubideak identifikazioan

Eskubideen ikuspegia identifikazio-fasean txertatzeko, subjektu indibidualen eta kolektiboen eskubideei buruzko bermea, betearazpena eta aldarrikapenak aztertu behar dira, eta baita paira ditzaketen urratzeak ere. Proiektuaren hasierako diagnosiek eta azterketek eskubideen titularren aldarrikapenak barnean hartu behar dituzte, eta betebeharren titularrek betetzen duten papera aztertu.

Honako hauei buruzko informazioa eskuratu behar da:

- Eskubide-subjektuen jakintzak eta gaitasunak: beren eskubideez jabetzen diren ala ez; horiek irmo eskatzeko eta erreklamatzeko gaitasuna duten ala ez.
- Zein eskubide-urraketen edo eskubide-gabetzeen eraginpean dauden.
- Eskubideen betearazpenaren egoera: eskubideen urraketa edo gabetzea talde bakoitzeko, bereziki kalteberenak, batik bat gutxiengo etnikoak, edo linguistikoak, homosexualak, GIBa duten pertsonak, haurrak, etab.
- Inguruko giza eskubideen babeserako erakundeen lana eta intzidentzia itunak egiteko
- Eskubideen salaketarako edo sustapenerako egindako mobilizazioak
- Eskubideen betearazpena, horien errespetua, sustapena eta babesa zaintzeaz arduratzen diren estatuko agenteei edo erakundeei dagokienez.

Iraunkortasun Ekologikoa identifikazioan

Proiektuaren identifikazio-fasean, iraunkortasun ekologikoko irizpideak kontuan hartu behar dira nagusiki arazoen azterketan eta estrategien hautaketan.

Arazoen azterketan, proiektuan parte hartuko duten gizonengan eta emakumeengan eragin duten ingurumeneko baldintzak edo egoera identifikatu beharko da (adibidez, uraren moduko oinarritzko baliabide naturalak ez izatea; eskuratzeko zailak diren baliabideekiko mendetasuna; ingurumen-hondamendiekiko kalteberatasuna; ingurumen-baldintzen ondoriozko gaixotasunak, lur-mugimenduak eta lur-garbiketak, baso-soiltzea, ehizako eta arrantzako baliabide gutxi, eta abar). Horretaz gain, etorkizunean

inpaktuak sor ditzaketan (hala nola baso-soiltzea, higadura dakarrelako) edo arazo globalagoak eragin ditzaketan (hala nola, biodibertsitatea galtzea edo berotegi-efektua duten gasen isurketa) jarduera motak identifikatu beharko dira.

Arazoak identifikatu ondoren, pertsonengan ditzuten ondorioak aztertu behar dira, emakumeengan eta gizonengan eragin desberdina nola duten bereizita. Era berean, arazoen kausak zeintzuk diren ezagutu behar da: ibaiaren ura kutsatuta baldin badago, zergatik jakin beharko da (inguruan egon daitezkeen fabrikak, abereentzako bazkalekuak korrontearen goiko tartetean, fumigazioak, eta abar). Eguneroko arazo askok ageriko arrazoia dute eta konpontzeko errazak dira. Beste kasu batzuetan, kausak politikoak izan daitezke, hala nola estatua edo nazioz gaindiko enpresak baliabide bat erauzten ari direlako. Kasu horietan, biztanleria ahalduntzea eta gaiaren gainean biztanleriak ikuspegi kritikoa izatea ezinbestekoak dira arazoari aurre egiteko.

Estrategien hautaketan, kontuan izan beharko da zeintzuk diren proiektuaren bideragarritasunean eragina izan dezaketan kanpo ingurumen-faktoreak (negatiboak nahiz positiboak), eta zein ingurumen-inpaktu (negatiboak nahiz positiboak) ondorioztatzen diren strategiaren azterketan ebaluatu beharreko aukera bakoitzaren betearazpenetik. Horretaz gain, oso garrantzitsua da proiektuan inplikaturiko emakumeen eta gizonen gaitasunak eta ezagutzak jakitea, baina ez bakarrik baliabideak modu iraunkorrean kudeatzeari dagokionez, baita honako hauei buruz hausnartzeari dagokionez ere: baliabideen jabetza nork duen, horrek zer ondorio dituen, zein harreman dagoen biztanleria ahalduntzearen eta ingurumena hondatzearen artean, etab. Azken batean, ingurumen-arazoen oinarria aztertzea eta aukera iraunkorrak proposatzea da helburua.

Proiektuaren hasierako azterketa bat egiteko eta abiapuntuko ingurumen-egoera eta egon daitezkeen ingurumen-inpaktuak identifikatzeko tresna oso baliagarria da ingurumenaren aurretiazko ebaluazioa. Hortik aurrera, Ingurumen Inpaktuko Ebaluazio (IIE)⁵ bat egin behar den edo

⁵ Ingurumen Inpaktuko Ebaluazioa gerta daitezkeen ingurumen-inpaktuen ebaluazio sistematikoa bat da, inpaktu negatiboak arintzeko eta positiboak optimizatzeko neurri egokiak proposatzeko helburuarekin. Hori guztia Ingurumen Kudeaketako Plan (IKP) baten bitartez gauzatzen da; panak monitorizatzeko sistema bat biltzen du eta adierazleak barnean hartzen ditu.

ebaluazio ingurumenaren aurretiazko ebaluazio honekin nahikoa den erabakiko da. IIE bat egitea edo ez egitea proiektu motaren arabera eta proiektua egiten den herrialdearen legediak horri buruz ezartzen duenaren arabera erabakiko da.

a. Xede-biztanleriaren profila

Garapenerako lankidetzaproiektu bat martxan jartzeko funtsezko arrazoia emakumeen eta gizonen talde batek beren errealitatearen eraldaketa-subjektu izan nahi izatea baldin bada, lehenengo pausoa biztanleriaren ezaugarriak eta biztanleria osatzen duten pertsonen eta taldeen errealitatea zehaztasunez ezagutzea eta definitzea izan beharko da.

Giza talde batean, taldea osatzen duten pertsonak eta horiek biltzen dituzten kolektiboak ez dira guztiak egoera berean bizi, eta, era berean, ez dituzte premia berberak. Pertsona bakoitzaren eta talde bakoitzaren premiak eta lehentasunak zehazten dituzten faktore orokor batzuk daude, hala nola sexua, adina, etnia, edo egoera sozioekonomikoa. Talde bakoitzaren alderdi espezifikoak ere badaude (erlijio-ezberdintasunak, gatazka politikoak, eta abar) osatzen duten kideak hainbat postutan jartzen dituztenak, nahiz eta premia batzuk partekatzen diren.

Ezinbestekoa da identifikazioa honela ulertzea: xede-biztanlerian dauden ezberdintasunak ikusarazten dituen eta biztanleria-talde kalteberenen gaineko lehentasunezko baliabideak eta estrategiak biltzen dituen diagnosi-prozesu gisa.

Era horretan, biztanleria jakin baten barruan, osasuneko, desnutrizioko edo diru-sarrerara gutxiko problematika espezifiko batekin -adibidez-, ezinbestekoa izango da kontuan hartzea, neskatilekin edo gizon zaharrekin alderatuta, gizon helduek oso modu desberdinean biziko dutela problematika hori. Era berean, diru-sarrerara erregularrak dituzten emakume helduak oso egoera desberdinean egongo dira diru-sarrerarik ez dutenekin alderatuta. Indigenez eta mestizoez osatutako biztanleria baten barruan, adibidez, kide bakoitzaren errealitatea etnia-talde bateko edo beste bateko kide izatearen mende egongo da. Gehiengoaren sexu-, erlijio- edo politika-aukera ez duten pertsonak beren lehentasunak zehaztuko dituzten egoera espezifiko batzuk biziko dituzte. Gaitasun fisiko

edo mental mugatuak dituzten pertsonak egoera espezifikoak bizi dituzte, arreta jaso beharko duten premia zehatzekin.

Horregatik, proiektu baten xede-biztanleria ezin da egoera eta premia berberak dituen talde homogeen gisa ikusi. Hain zuzen ere, arrazoi horren ondorioz, ezin da espero proiektu batek norberaren garapenaren subjektu bihurtzeko pertsona guztien gaitasuna hobetzeko helburua lortzea, hasiera beretik haien arteko aldeak kontuan hartzen ez badira.

Era berean, alde horiek eragina dute subjektuen garapeneredua ikusteko moduan, eta, horren ondorioz, pertsona eta talde horiek garapen-helburu desberdinak eta lortzeko estrategia desberdinak dituzte. Horregatik, funtsezkoa da xede-biztanleria osatzen duten talde guztien ikuspuntua kontuan hartzen duten partaidetza-metodologiak ezartzea.

Errealitate horiek guztiak txertatzeko eta interes-talde guztiak ezagutzeko, biztanleria osatzen duten giza talde bakoitzaren egoera zehatzak jasotzeko aukera ematen duen tresna bat proposatzen da: **Xede-biztanleriaren profila**.

Proiektu bate protagonistak den biztanleria osatzen duten pertsonen eta taldeen artean agertzen diren aldeak ezagutzeko eta definitzeko, Xede Biztanleriaren Profilak honako faktore hauek zehaztea eskatzen du:

1) Biztanlerian identifika daitezkeen talde guztien zerrenda

Xede-biztanleriaren barruan hautematen diren pertsona talde desberdinak zeintzuk diren ezartzea da helburua, honako irizpide hauen arabera: adina, sexua, etnia, errealitate sozioekonomikoa, egiten duten lana, banaketa geografikoa, aukera politikoa edo erlijiosoa, eta biztanleriaren barruan pertsona jakin batzuek errealitate espezifiko bat bizitzea eta errealitate horren eraginpean egotea zehazten duen beste edozein faktore.

Identifikatutako talde bakoitzak nahitaez sexuaren arabera bananduta egon behar du, talde osatzen duten gizonen eta emakumeen kopurua zehaztuta, betiere posiblea bada.

Biztanleria baten barruan aurki daitezkeen taldeen adibide zehatz batzuk: haurrak, helduak, zaharrak, biztanleria indigena, landetako pertsonak, biztanleria antolatua, merkatariak, biztanleria mestizoa, etorkinak, homosexualak, herriko agintariak, etxerik gabeko pertsonak, gutxiengoak,

Garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko eskuliburua

etab. Biztanleriaren ezaugarri zehatzen arabera, faktore asko eta beste hainbeste talde egon daitezke.

Ez da beharrezkoa taldeek kolektibo antolatu bat osatzea, eta nahikoa da taldea osatzen duten pertsonen besteengandik bereizteko premiak eta lehentasunak dituen taldeetat hartzeko behar adina faktore esanguratsu edukitzea. Xede-biztanleriaren zati bat antolatua baldin badago, oso garrantzitsua da biztanleriaren kideek osatzen dituzten antolakundeak profilean kontuan hartzea.

Pertsona bakoitza profilean adierazitako talde batean baino gehiagotan txertatzen da. Adibidez, nekazaritza-ekoizpenean aritzen den, lurren jabea den eta kooperatiba bateko kide den gizon heldu bat gutxienez 3 taldeetan txertatuko da: *helduak, lurrak dituen landetako biztanleriak, eta kooperatibistak*; edo, gizon zahar bat, ezintasun fisiko batekin, eta diru-sarrerarik ez duena beste hainbeste taldeetan txertatuko da: *zaharrak, pertsona ezinduak, diru-sarrerarik gabeko pertsonak*.

Xede Biztanleriaren Profila osatzen duten taldeen kopurua aldakorra da, eta biztanleriaren ezaugarri zehatzen eta haien bizitzaren inguruko zirkunstantzien mende dago; hortaz, xede-biztanleria bakoitzarentzat profil espezifiko bat definitu beharko da.

2) Definitutako talde bakoitzak eskura dituen baliabideen xehetasuna

Proiektuaren xede-biztanleria osatzen duten taldeak ezarri ondoren, oso garrantzitsua da talde bakoitzeko kideek errealitatea modu jakin batean bizitzea eragiten duten aldeak zeintzuk diren definitzea. Pertsona baten egoera zehazten duten gako-elementuak dira eskura dituen baliabideak eta, era berean, baliabideak biztanleriaren barruan banatzen diren modua. Saihestezina da aitortzea biztanleria baten barruan aldeak egongo direla eskuragarri dauden baliabideei dagokienez eta baliabideak berriz banatzeko sistema garapen-eredu propioa definitzeko elementu bat dela.

Garapenerako lankidetzaproiektu bat martxan jartzen bada, inplikaturiko pertsonentzat eta taldeentzat mesedegarria izango diren baliabide jakin batzuk sortuko dira. Baliabide horiek honako forma hauetan ager daitezke: gaitasunak, sargaiak, tresnak, ondasunak, botere, edo bestelako onurak. Nolanahi ere, baliabideen banaketari dagokionez

biztanleria-taldeetan agertzen diren aldeak ezagutu behar dira, proiektuaren etorkizuneko onuren banaketa ekitatiboa planifikatu ahal izateko; era horretan, bakoitzak bere premien arabera onurak jasoko ditu. Ekintzak planifikatzerakoan, biztanleria osatzen duten pertsona guztiek baliabide berberak dituztela hartzen bada oinarritzat, eta -horren ondorioz- pertsona guztiei onura berbera ematea aurreikusten bada, era horretan dauden aldeak indartzeari lagunduko zaio.

Horretarako, ezberdintasunak gainditzeko -ekonomikoak, genero-ezberdintasunak, kulturakoak, eta abar-, diskriminazio positiboko neurriak ezarri beharko dira, subjektuek, ezberdintasuneko egoeretatik abiatuta, ekitateko postuetara iristea lor dezaten.

Xede-biztanlerian ematen diren baliabideei dagokienez, egoerak kalifikatzeko, eredu gisa hartzen da definitutako talde bakoitza, eta bakoitzak eskuragarri dituen baliabideak azaltzen dira.

Baliabideen irisgarritasuneko maila desberdinak daude, hain zuzen ere ez baita gauza bera baliabide bat erabiltzea eta horren gainean erabakitze gaitasuna edukitzea. Era horretan, irisgarritasuneko bi maila bereizten ditugu:

- Irisgarritasuna, baliabide bat erabiltzeko aukera gisa ulertuta, baina horren gainean erabakitze eta horren erabilera administratzeko gaitasuna izan gabe.
- Kontrola, baliabidea erabiltzeko moduaren gainean erabakitze gaitasun gisa eta baliabidea administratzeko botere gisa ulertuta. Baliabide baten gaineko kontrolak horrekiko irisgarritasuna dakar berarekin.

Adibidez

1. adibidea:

Juliak, Manuelek eta haien bi seme-alabek osatutako familia bat imajina dezagun. Manuelek *lan produktibo* bat dauka (ordainsari bat jasotzen du ordainean) eta Julia *lan erreproduktiboan* aritzen da (etxea zaintzea, elikagaiak prestatzea eta haurrak zaintzea, ordainsaririk ematen ez dioten zereginak).

Manuel da diru-sarrerak jasotzen dituen, eta diru-kopuru bat ematen dio Juliari etxerako behar dena erosteko, baina

Manuelek bere gain hartzen du diru gehienaren administrazioa, erosketa handien gaineko erabakiak hartuz, eta erabilera pertsonalerako diru-kopuru bat baliatuta.

Familia honetan, Juliak dirua balia dezake, hain zuzen ere horren zati bat erabil baitezake; baina ez du horren gaineko kontrola izango, hain zuzen ere Manuel delako dirua erabiltzeko moduaren gaineko erabakiak hartzen dituena eta bidezkoz hartzen duen moduan erabil dezakeena.

Juliak dirua balia dezake, eta Manuelek diruaren gaineko kontrola dauka (horrek esan nahi du harekiko irisgarritasuna duela).

2. adibidea:

Maria eta Lucia pilotarekin jolasten ari dira, eta pilota Mariarena da. Jolasten ari diren bitartean, itxuraz ez dago desadostasunik haien artean, biek erabil baitezakete pilota. Baina Mariak etxera joatea erabakitzen duenean, pilota eramaten du.

Era horretan, argi geratzen da haien arteko aldea: Mariak pilotaren gaineko kontrola dauka, eta, horregatik, berak bakarrik berarekin eramatea erabaki dezake, Lucia pilotarik gabe utzita. Soilik baliabidearekiko irisgarritasuna zuen pertsona baliabidearen gaineko kontrola duen pertsonaren erabakien mende dago.

Oso garrantzitsua da xede-biztanleria osatzen duten taldeen garapenerako garrantzitsuak diren baliabide guztiak islatzea. Baliabideek ez dute soilik materialak izan behar, hain zuzen ere erabakiak hartzeko boterea, astialdia, ospea, eta antzeko beste elementu batzuk erabakigarriak izan daitezkeelako bizitzen den errealitaterako.

Baliabideen eta horien banaketaren azterketa bat egitea da helburua, proiektuaren xede-biztanleriako kideen gabeziak, potentzialtasunak, premiak eta haien arteko aldeak zeintzuk diren ikusarazteko.

3) Xede-biztanleriak gauzatzen dituen jardueren eta lanen zerrenda

Pertsonen zaintza, diru-sarrerak sortzea, edota ohiko gauzen gaineko erabakiak hartzea biztanleria baten ohiko jardura batzuk dira. Askotan, lan horietako batzuk beste batzuk baino nabariagoak dira, eta, beraz, garrantzia gehiago aitortzen zaie, eta horiek egiten dituzten

pertsonak gehiago balioesten dira. Askotan, *garrantzitsuago* gisa ikusitako lanak ingurune publikoan gauzatzen dira eta gizonek egiten dituzte, eta, horren bitartean, gutxiago kontuan hartzen diren lanak ingurune pribatuan egiten dira eta emakumeek gauzatzen dituzte.

Lan batzuk gutxiestea saihesteko, ezinbestekoa da talde bakoitzak gauzatzen dituen zereginak ikusaraztea. Tradizioz *balio gutxiagoko* gisa ikusitako lanak nabarmendu beharko dira, kasu askotan behar den neurrian balioetsiak ez izateagatik lan-gainkargak (normalean emakumeentzat) eragin baitituzte.

Adibidez

Itzul gaitezen Julia eta Manuelengana.⁶

Manuel etxetik irteten da egunero goizeko 8etan, bere lan *produktibora* joateko. Julia goizera etxean geratzen da, hain zuzen ere oro har pentsatzen denaren arabera "lanik egiten ez duelako".

7etan, Manuel esnatzen denean, Juliak jada gosaria prestatu du eta harekin gosaltzen du. Manuel joaten denean, Juliak gosariaren platerak jasotzen ditu, garbitzen ditu, lehortzen ditu eta jasotzen ditu, haurrak esnatzen ditu, gosaria prestatzen die eta txukuntzen laguntzen die, oheak egiten ditu, bere burua txukuntzen du, etxea garbitzen du, merkatura joaten da, behar dena erosten du, bazkaria prestatzen du eta mahaia jartzen du.

Manuel eta haurrak iristen direnean, bazkaria ematen die, elkarrekin bazkaltzen dute, platerak eta kazolak jasotzen ditu, garbitzen ditu, lehortzen ditu, jasotzen ditu, Manuelen alkandorako botoi bat josten du, atsedeen pixka bat hartzen du, haurren haurrentzako askaria prestatzen du, bainua ematen die, eskolako lanekin laguntzen die, afaria prestatzen du, Manuel iristen denean elkarrekin afaltzen dute, platerak eta kazolak jasotzen ditu, garbitzen ditu, lehortzen ditu, jasotzen ditu, eta abar, eta ohera joaten da.

Egun osoan, Juliak ez du lan *produktiborik* egin, egin dituen zereginen truke ez duelako ordain ekonomikorik jaso, baina:

Lanik ez duela egin esango genuke?

⁶ Juliaren eta Manuelen istorioa asmatutako adibide bat da, eta, beraz, errealitatea sinplifikatuta dago eta genero-harremanak eta lanaren banaketa ez dira kultura-errealitate jakin batekin identifikatu nahi.

Manuelek baino lan gutxiago egin duela esango genuke? Manuelek eta seme-alabek beren bizitza eta lana normaltasunez garatu ahal izango lukete Juliak gainerako zereginak egin ez balitu?

Gutxi nabari diren lan horiek kontuan hartzen ez baditugu, "Juliak ez du lanik egiten" usteen oinarrituta planifika dezakegu gure proiektua, Juliak denbora libre asko duela pentsatuta, eta Juliak eta egoera berean dauden beste pertsona batzuek (ziur asko emakumeak) astean hainbat ordu beharko dituzten jarduerak garatuta proiektuan laguntzeko jarduerak planifikatuz.

Juliaren edo beste emakume batzuen egoera hobetuko genuke? Ez horixe. Gutxienez Manuelen eta seme-alaben, edo egoera berean dauden komunitateko gizonen egoera hobetuko genuke? Ezta ere, jakina, hain zuzen ere Juliak gauzatzen duen lanak aukera ematen baitie Manueli eta seme-alabei dagozkien zereginetan aritzeko. Hortaz, biek gauzatzen dituzten lanek garrantzia berbera dute, gutxienez.

Adierazitako guztia dela-eta, funtsezkoa da biztanleria osatzen duten taldeetako bakoitzak gauzatzen dituen zeregin guztiak adieraztea, usteetan edo hautemate okerretan oinarritu gabe. Biztanleria osatzen duten pertsona guztiak norberaren garapenaren subjektu izateko duten gaitasuna hobetu nahi badugu, denek biztanleriarentzat baliagarriak diren funtzioak betetzen dituztela onartu behar dugu, eta -dagokion neurrian- funtzio horiek duten karga balioetsi. Era horretan, biztanleriaren talde batzuen gainean karga gehiegi jarriko dugu, proiektuak eskatzen dituen zereginen banaketa ez ekitatiboa erraztuz.

4) Talde bakoitzaren premia espezifikokoak

Xede-biztanleria osatzen duen talde bakoitzarentzat definitutako faktore guztien arabera, talde bakoitzaren premia espezifikoko batzuk definitzeko prest gaude.

Biztanleria baten barruan, pertsona guztienak diren premia batzuk egongo dira, eta baita talde jakin batzuenak diren premia espezifikokoak ere. Talde bakoitzaren premia zehatzak kontuan ez hartzeak premia gehiago dituzten taldeen diskriminazioa ekarriko luke. Eta, beraz, proiektuaren azken helburutik aldentzeko ginateke: biztanleria osatzen duten pertsona guztiak norberaren garapenaren subjektu izateko duten gaitasuna hobetzea eta gizarte ekitatiboagoa eta bidezkoagoa eraikitzea.

Xede-biztanleriaren profila

Taldeak	Baliabideak		Jarduerak	Premiak	Zenbatekoa guztira
	Irisgarritasuna	Kontrola			
	E				
	G				
	E				
	G				
	E				
	G				
	E				
	G				
	E				
	G				
	E				
	G				

10. Irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Kasu praktikoa

Xede-biztanleriaren Profilaren funtzioa eta metodologia hobeto ulertzeko, eskuliburu honetarako eta *La Esperanza* izeneko asmatutako komunitate batean oinarrituta sortutako adibide zehatz bat aplikatuko dugu.

La Esperanza

La Esperanza hiru mila biztanleko udalerrri bat da, hiru hirigunetan eta urrundutako auzo batzuetan banatzen dena. Igarobide garrantzitsua da, hain zuzen ere bi departamenduko hiriburuen arteko bidearen erdian dagoelako. Askotan ibilgailuak gelditzen dira, hirigunetik gertu erregai-hornigailu txiki bat baitago.

Nekazaritza izan da tradizioz La Esperanzako biztanleen lanbidea. Finka txikietan landatzen da, eta autokontsumorako elikagaiak eta soberakin batzuk ekoizten dira, eta soberakinak bitartekariei saltzen zaizkie merkatu nazionalerako. Produktuak eraldaketarik gabe merkaturatzen dira, eta, beraz, ez die balio erantsirik eragiten. Bai emakumeek bai gizonek nekazaritza-lanak egiten dituzte, nahiz eta lur guztien jabeak gizonak diren.

Soberakinak erosten dituzten nekazaritza-bitartekariek oso prezio baxuak ezartzen dituzte, eta, beraz, produktu horien salmentak diru-sarrerara gutxi ekartzen dizkie nekazaritza-ekoizleei. Ez dituzte beste salmenta-aukera batzuk, salgaien garraio indibiduala hirietara oso garestia delako.

Ingurumena hondatuta dago, lurrak pobretu egin dira azken urte hauetan, iraunkorrak ez diren nekazaritza-teknikak erabiltzeagatik, eta horren ondorioz, produktibitatea oso baxua da. Tradizioagatik eta tokiko labore egokiak ez ezagutzeagatik, oso mota gutxi ekoizten dira.

La Esperanzako biztanleria ia soilik ekoizten duenarekin elikatzen da eta soberakinaren salmentak ez du behar adina diru-sarrerara ematen dieta osatzen duten produktuak erosteko, eta, beraz, elikadura ez da oso aberatsa. Horrek desnutrizio-indize altuak eragiten ditu.

La Esperanzako emakumeek beren gain hartzen dute etxearen, hurren, gaixoen edo zaharren zaintza eta elikagaien prestakuntza. La Esperanzan egurrezko sukaldeak erabiltzen dira, etxebizitzan barruan kokatuak. Sukaldeak sortzen duen keak familiako kide guztiak kaltetzen ditu, baina emakumeak bereziki, askoz gehiago egoten baitira kearen eraginpean. Horrek arnas gaixotasunen intzidentzia handia eragiten du biztanlerian.

Horretaz gain, egurrezko sukaldearekin lotutako erreduren eta bestelako etxeko istripuen kasu asko gertatzen dira. Hala eta guztiz ere, egurrezko sukaldeek kalteak ez dira lehentasunezko arazo gisa hauteman, eta biztanleriak ez ditu beste sistema batzuk ezagutzen.

Era berean, sukalde horiek erabiltzeko behar den egurra lortzeko zuhaitz gehiegi moztu behar izateak ingurumenean dituen ondorioak ez dituzten ezagutzen: baso-soiltzea, biodibertsitatea galtzea, kutsadura, etab. Gainera, atzerriko egur-enpresa baten ekintzaren ondorioz ingurumen-narriadura larriagoa da, hain zuzen ere enpresa horrek urtero hainbat zuhaitz-mozketa egiten baititu inguruneetan.

La Esperanzako biztanleriaren prestakuntza-maila baxua da, oso pertsona gutxi bukatzen baitute oinarriko ikasketazikloa. Eskola hirigunean dago, eta, beraz, urruneko inguruetakoko haurrek ordu asko ibili behar dute iristeko. Eskola uztea nesken artean askoz gehiago gertatzen dela kontuan hartuta, analfabetismoaren indizea emakumeen artean oso handia da. Prestakuntza-maila ertaina lortzen dutenek askotan La Esperanza uztea erabakitzen dute, beste aukera batzuen bila joateko.

Eskolan ematen den hezkuntzak gobernu zentralak markatutako curriculumari erantzuten dio, eta ez dago biztanleriaren kultura- eta hezkuntza-arloko errealitatera egokituta. Era

berean, nekazaritza-produkzioaren hobekuntzarekin lotutako ezagutzak ez dira barnean hartzen, eta ez da nutrizio egoki baten garrantzia aztertzen.

Hortaz, La Esperanzako biztanleria ez dago kontzientziatua nutrizioaren garrantziari eta osasunarekin duen zuzeneko harremanari dagokionez, eta elikadura egoki bat planifikatzeko beharrezkoak diren ezagutzak ez ditu.

La Esperanzan jasotako desnutrizio-indizeen ondorioz, eta etxeko ohitura ez oso osasungarrien ondoriozko arnas gaixotasunen intzidentzia handiaren ondorioz, bizi-itxaropena batez besteko nazionaletik hainbat puntu behera dago.

La Esperanzan Osasun Zentro bat dago, baina oso langile gutxi daude eta prestakuntza baxua dute, eta, beraz, osasun-laguntza urria da. Udaleko agintariek ez dute osasuneko arretarako plan espezifiko bat, biztanleriaren eskaerak jasotzeko mekanismo egokiak ez baitituzte ezarri.

La Esperanzako gizonek eta emakumeek gizarte- eta politikar- arloko antolakuntza-maila altua dute. Duela bost urte baino gehiago talde txikietan antolatzen hasi ziren, udalerrriari Osasun Zentroan sanitario gehiago eta eskolan irakasle gehiago jartzea aldarrikatzeko. Alkatetzarekin harremana beti urruna eta tirabiratsua izan zen, eta biztanleriak egiten zituen eskaera garrantzitsuenak, osasunarekin eta hezkuntzarekin lotutakoak, ez ziren udalerriko plan operatiboetan barne hartzen. Azken bi urteetan, biztanleria antolatua antolamendu-prozesu luzeagoa duen gertuko inguru bateko beste gizarte-mugimendu batekin koordinatu da. Horrek aukera eman die aldarrikapen komunetarako elkartzeari, eta politika- eta antolamendu-arloko gaitasunak indartu ditu. Azken hauteskundeetan alkate berri bat hautatu dute; udalerriko bizilaguna, eta La Esperanzako biztanle guztien konfiantza dauka.

Talde antolatu horrek *Pueblo* izena du, eta gizonek nahiz emakumeek osatzen dute. Gehienak gizonak dira, baina emakumeen partaidetza geroz eta handiagoa da, eta emakume taldeak sortzen ari dira. Era berean, ingurumen-talde bat ere sortuko da, La Esperanzako arazoak aztertzeko eta beste erakunde batzuekin koordinatuta egur-enpresaren basomozketaren aurka mobilizatzeko.

La Esperanzako komunitatean etorkizunean proiektua garatzea aurreikusi da, eta komunitate hori eredu gisa hartuta, **xede-biztanleriaren profila** aplikatu dugu:

1) Identifikazio-prozesuan arreta espezifikoa jasotzeko garrantzitsu gisa biztanlerian identifika daitezkeen talde guztien zerrenda zehaztea. Horretarako, -arrazoi batengatik- errealitate desberdin eta espezifikoko bat bizi duen talde bakoitza zehazten da.

La Esperanza pertsona helduak, zaharrak eta haurrak daude, eta bakoitzaren esperientziak eta premiak horren arabera dira, eta, beraz, hiru talde horiek aipatu beharko dira.

Biztanleria heldua
Haur-biztanleria
Zaharrak

Ia giza talde guztien kasuan bezala, talde bakoitza gizonez eta emakumez osatuta dago, eta horrek, zalantzarik gabe, taldearen eta komunitatearen barruan duten kokalekua baldintzatzen du; eta, beraz, denok zehazten dugu sexuaren arabera banaketa.

Biztanleria heldua	E
	G
Haur-biztanleria	E
	G
Zaharrak	E
	G

La Esperanza, emakume eta gizon helduen zati bat *Pueblo* izeneko taldean antolatuta dago. Emakume eta gizon horien errealitatea eta komunitatean duten kokalekua antolakundean duten partaidetzaren mende dago, eta, beraz, Xede Biztanleriaren Profilean talde gisa jaso behar da.

Biztanleria antolatua	E
	G

Gainera, La Esperanza agintaritzaren betetzen duen pertsona talde bat dago, eta berez bereizitako talde bat da.

Herriko agintariak	E
	G

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Bestalde, herriko ekoizleen eta kanpo merkatuen arteko bitartekaritza-lana egiten duen pertsona taldea dago, gainerakoekin alderatuta kokaleku bereizia duena.

Nekazaritza- produktuen bitartekariak	E
	G

Kalteberatasun bereziko egoeran dauden pertsona taldeei dagokienez, La Esperanza ezintasun fisikoa duten 3 pertsona daude, eta premia espezifikoko jakin batzuk izango dituzte:

Ezintasun fisikoa duten pertsonak	E
	G

Azkenik, Osasun Zentroan lan egiten duten langileak daude, beren lanarekin lotutako ezaugarri eta premia zehatzak dituztenak.

Pertsonal sanitarioa	E
	G

Era horretan, La Esperanzako xede-biztanleriaren profilaren lehen zutabea osatuta dago. Bertan komunitateko kide diren pertsonak bizi dituzten errealitateen xehetasuna izateko bereiztea garrantzitsutzat hartu den giza talde guztiak jaso dira.⁷

TALDEAK

Biztanleria heldua	E
	G
Haur-biztanleria	E
	G
Zaharrak	E
	G
Biztanleria antolatua	E
	G

⁷ Adibide teoriko bat dela aintzat hartuta eta ulermena errazteko helburuarekin, ezinbestekoa da adieraztea La Esperanzako komunitatearen errealitatea kontzienteki sinplifikatuta dagoela. Benetako komunitate batean, aurreikus daiteke Xede Biztanleriaren Profilean adierazi beharreko taldeen kopuru askoz handiagoa izatea eta izaera mota askoz gehiago edukitzea.

Herriko agintariak	E
	G
Nekazaritza- bitartekariak	E
	G
Pertsona ezinduak	E
	G
Pertsonal sanitarioa	E
	G

Orientabide praktikoak

Biztanleria baten taldekako osaerak biztanleen harremanen eta errealitatearen gaineko jakintza-maila sakon batean oinarrituta egin behar du. Biztanleriaren errealitatearekin bat ez datozen gizarte-ereduak sortzen dituzten aurreiritziak, aurretiaz ezarritako ideiak edo planteamendu etnografikoak saihestu behar dira.

Xede Biztanleriaren Profilaren taldeak ezartzeko unean, funtsezkoa da errealitatearen gaineko lehen eskuko ezagutza ematen duten pertsonen parte hartzea, eta sentsibiltate eta talde guztien ordezkaritza bermatzea.

Oso garrantzitsua da talde minoritarioak (etnikoak, politikoak, erlijiosoak, linguistikoak, eta abar) Xede Biztanleriaren Profilean kontuan hartzea eta barnean hartzea, eta arreta berezia ematea kalteberatasun bereziko egoeran dauden eta Profilean talde espezifiko bat osa dezaketen pertsonen (pertsona ezinduak, muturreko pobrezia egoeran daudenak, homosexualak, GIBa duten pertsonak, edo bestelako gaixotasun larriak dituzten pertsonak, eta abar).

2) Ezarritako taldeetan oinarrituta, talde bakoitzak eskuragarri dituen baliabideak zehazten dira, baliabidearekiko irisgarritasuna duten edo horren gaineko kontrolean parte hartzen duten bereizita.

Ezinbestekoa da azterketa hau sexuaren arabera bereizita egitea, hain zuzen ere kasu gehienetan talde bereko emakumeak eta gizonak ez baitira kokaleku berean egongo eskuragarri dituzten baliabideei dagokienez.

Nolabaiteko berdintasuneko egoera batean biztanleria oso batentzat eskuragarri dauden eta gabezia bat ez dakarten baliabideak (esate baterako, edateko ura komunitate batean) ez dira nahitaez adierazi behar.

La Esperanzako biztanleria helduaren taldea hartzen dugu adibide gisa:

La Esperanzako emakumeek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Baliabide ekonomikoak (Juliaren kasuan bezala), hain zuzen ere beren kideek emandako eta etxeko premietara bideratutako diru-kopuru txikiak baliatzen baitituzte.
- Garraiobideak, hain zuzen ere herriaren ondoko errepidetik egunero pasatzen diren gurdietako bat erabiltzeko aukera baitute, betiere txartela erosteko dirua baldin badute.
- Gune komunitarioak, hain zuzen ere udalerririk eskaintako lokaletan egiten diren bileretara joateko aukera baitute, baina ez dute bileretan asko parte hartzen. Gizonak dira lokalak baliatzen dituztenak, giltzak gordetzen dituzte, horien erabilera baimentzen dute eta bilerak deitzen dituzte.
- Lurra, hain zuzen ere nekazaritza-lanean parte hartzen baitute, baina lurren jabeak beren kideak dira eta haiek erabakitzen dute laboreen, erosketen, ereiteen, eta abarren gainean.

La Esperanzako emakumeek honako hauen gaineko kontrola dute:

- Ez dago baliabiderik, zeinaren gainean erabakiak hartzeko eta administrazioari buruz erabakitze gaitasuna duten.

La Esperanzako gizonek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Garraiobideak, hain zuzen ere herriaren ondoko errepidetik egunero pasatzen diren gurdietako bat erabiltzeko aukera baitute, betiere txartela erosteko dirua baldin badute.

La Esperanzako gizonek honako hauen gaineko kontrola dute:

- Nekazaritza-ekoizpenerako tresnak, hain zuzen ere haiek erosten baitituzte, erabileraren gaineko erabakiak

hartzen dituzte eta nekazaritza-lanetan erabiltzen dituzte.

- Lurra, hain zuzen ere familiak lantzen dituen lurren jabeak baitira, eta honako hauen gaineko erabakiak hartzen dituzte: laboreak, erosketak, ereiteak, etab.
- Baliabide ekonomikoak, familiarentzako diru-sarrerak ekartzen baitituzte, dirua administratzen dute, horren erabileraren gaineko erabakiak hartzen dituzte, eta beren erabilerarako dirua dute.
- Gune komunitarioak, hain zuzen ere lokalak baliatzen baitituzte, giltzak gordetzen dituzte, horien erabilera baimentzen dute eta bilerak deitzen dituzte.
- Astialdia, atsedean hartzeko, bizitza sozialerako edo nahi dutenerako denbora dute.

Era horretan, La Esperanzako biztanleria heldua honela definitzen da:

TALDEAK	BALIABIDEAK	
	IRISGARRITASUNA	KONTROLA
Biztanleria heldua	E Baliabide ekonomikoak Garraiobideak Gune komunitarioak Lurra	Nekazaritza-ekoizpenerako tresnak Lurra Astialdia Baliabide ekonomikoak Gune komunitarioak
	G Garraiobideak	

Hemendik aurrera, profilaren zati gisa definitutako talde bakoitzaren azterketarekin jarraitzea da helburua. Ulertu dugunez, gainerako taldeak honela definitzen dira baliabideei dagokienez:

Neskek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Astialdia, hain zuzen ere eskolako zereginek, beren anai-arreba txikien zaintzak eta etxeko lanetan laguntzeak libre uzten dieten denbora baliatzen dute.

Mutilek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Eskolako zereginak egin ondoren eta aitaren landa-lanean lagundu ondoren libre geratzen zaien astialdia.

La Esperanzako emakume zaharrek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Astialdia, hain zuzen ere etxeko lanak zereginak egin ondoren geratzen zaien denbora baitute.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Gune komunitarioak, bileretara joateko aukera baitute, baina oso gutxitan parte hartzen dute.

La Esperanzako gizon zaharrek honako hauen gaineko kontrola dute:

- Astialdia, hain zuzen ere bidezkoz hartzen duten moduan balia baitezakete ia egun osoa.
- Gune komunitarioak, hain zuzen ere gizon gazteagoen funtzio berberetan parte hartzen baitute.

Emakume antolatuek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Erabakiak hartzea.
- Biztanleriaren lehentasunezko premiak zehaztea.

Gizon antolatuek honako hauekiko irisgarritasuna dute:

- Erabakiak hartzea.

Gizon antolatuek honako hauen gaineko kontrola dute:

- Biztanleriaren lehentasunezko premiak zehaztea.

Herriko agintariei dagokienez, ez dago emakumerik horien artean. Agintari gisa jarduten duten gizonak honako hauen gaineko kontrola dute:

- Erabakiak hartzea.
- Baliabide publikoak

Nekazaritza-bitartekari guztiak gizonak dira, eta honako hauen gaineko kontrola dute:

- Garraiobideak, hain zuzen ere kamioiak baitituzte pertsonak eta salgaiak garraiatzeko.
- Nekazaritza-produktuen prezioak, hain zuzen ere nekazariari salgaiak erosten dizkietenei prezioak ezartzen baitizkiete.
- Baliabide ekonomikoak, hain zuzen ere irabazi-tarte handia lortzen baitute nekazaritza-produktuen salerosketarekin.

TALDEAK	BALIABIDEAK	
	IRISGARRITASUNA	KONTROLA
Biztanleria heldua	E Baliabide ekonomikoak Garraiobideak Gune komunitarioak Lurra	Nekazaritza-ekoizpenerako tresnak Lurra Astialdia Baliabide ekonomikoak Gune komunitarioak
	G Garraiobideak	
Haur-biztanleria	E Astialdia	

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

	G	Astialdia	
Zaharrak	E	Astialdia Gune komunitarioak	
	G		Astialdia Gune komunitarioak
Biztanleria antolatua	E	Erabakiak hartzea Lehentasunezko premien definizioa	
	G	Erabakiak hartzea	Lehentasunezko premien definizioa
Herriko agintariak	E		
	G		Erabakiak hartzea Baliabide publikoak
Nekazaritza-bitartekariak	E		
	G		Garraiobideak Nekazaritza-produktuen prezioak
Pertsona ezinduak	E		
	G		
Pertsonal sanitarioa	E		
	G		

Orientabide praktikoak

Herri bakoitza sakon ezagututa planteatu behar da baliabideen banaketa, eta herriaren errealitateari ez dagozkion gizarte-ereduak erreproduzitzen dituzten aurreiritziak, aurrez ezarritako ideiak edo planteamendu etnozentrikoak saihestu behar dira.

Munduko ia gizarte guztietan aldeak daude pertsonak dauzkaten baliabideen artean, faktore ugariaren baitan, baina giza talde bakoitzak banaketa espezifiko du eta giza talde bakoitzean baliabideen bidezko banaketak esanahi espezifiko du, eta protagonistek definitu beharko dute, betiere Giza Garapen Iraunkorraren esparruan. Baliabideak birbanatzeko modua –ekonomia– giza talde bakoitzaren kulturaren zati da, eta ez dira baliabideen kanpoko banaketa-ereduak ezarri behar.

3) Hurrengo urratsa talde bakoitzeko kideek garatzen dituzten lan espezifikoak zein diren zehaztea da, kide horiek sexuaren arabera bereizita.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

La Esperanza, honela banatzen dira lanak:

Emakumeek egiten dituztenak:

- Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta zaintzea, janariak prestatzea, haurrak, zaharrak eta gaixoak zaintzea.
- Lan komunitarioa: bilera komunalak, lokal komunitarioak garbitu eta zaintzea, jaialdiak antolatzea
- Produkzio-lana, nekazaritza-zereginetan laguntzea

Gizonak honako hauetaz arduratzen dira:

- Produkzio-lana: nekazaritza-produkzioa
- Lan komunitarioa: bilera komunalak

Neskatilen zereginak honako hauek dira:

- Anai-arreba gazteak zaintzea
- Etxeko lanetan laguntzea
- Eskolara joatea

Mutikoen zereginak honako hauek dira:

- Eskolara joatea
- Gizonen zereginetan laguntzea

Emakume zaharren lana honako hauetan dautza:

- Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta zaintzea, janariak prestatzea
- Lan komunitarioa: lokal komunitarioak zaintzea, bilera komunalak

Gizon zaharren eginkizuna honako hau da:

- Lan komunitarioa: bilera komunalak

Tokiko edo herriko agintarien zereginak honako hauek dira:

- Produkzio-lana: udal-kudeaketa
- Lan komunitarioa: bilera komunalak

Nekazaritza-produktuen bitartekarien eginkizunak honako hauek dira:

- Produkzio-lana: produktuen salerosketa
- Lan komunitarioa: nekazaritzako bilera komunalak

Horrela, xede-biztanleriaren profila osatu egingo da taldeen artean eta talde bereko sexu desberdineko pertsonen artean dauden aldeak argi eta garbi ikusiko ditugun arte.

TALDEAK	Kop.	BALIABIDEAK		JARDUERAK
		BALIATZEA	KONTROLA	
Biztanleria heldua	G	Baliabide ekonomikoak	Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta	

Garapenerako lankidetzazko proiektuak egiteko eskuliburua

Garraiobide ak. Gune komunitario ak Lurra	zaintzea, janariak prestatzea, haurrak, zaharrak eta gaixoak zaintzea. Lan komunitarioa: bilera komunalak, lokal komunitarioak garbitu eta zaintzea, jaialdiak antolatzea Produkzio-lana:
G Garraiobide ak.	Nekazaritza- produkzioarak o erremintak Lurra Aisialdia Baliabide ekonomikoak Gune komunitarioa k

Haur- biztanleria	E		Aisialdia	Anai-arreba gazteak zaintzea Eskolara joatea
	G		Aisialdia	Nekazaritza-lanetan laguntzea Eskolara joatea
Zaharrak	E		Aisialdia Gune komunitario ak	Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta zaintzea, janariak prestatzea Lan komunitarioa: lokal komunitarioak zaintzea, bilera komunalak
	G		Aisialdia Gune komunitarioa k	Lan komunitarioa: bilera komunalak
Biztanleria antolatua	G		Erabakiak hartzea Lehentasune zko premiak definitzea	
	G		Erabakiak hartzea	Lehentasunez ko premiak definitzea
Herriko agintariak	E			
	G		Erabakiak hartzea Baliabide publikoak	Produkzio-lana: udal- kudeaketa Lan komunitarioa: bilera komunalak
Nekazaritza-	E			

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

bitartekaria k		Garraiobidea k. Nekazaritza- produktuen prezioak	Produkzio-lana: produktuen salerosketa Lan komunitarioa: nekazaritzako bilera komunalak
	G		
Ezinduak	E		
	G		
Pertsonal sanitarioa:	E		
	G		

Ezaugarri horien eta talde gisa definitzen dituen errealitate beraren arabera, premia espezifiko batzuk izango ditu bakoitzak, betiere sexuaren arabera bereizita.

	K	BALIABIDEAK		
TALDEAK	O		JARDUERAK	PREMIAK
	P	BALIATZEA KONTROLA		
	.			
			Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta zaintzea, janariak prestatzea, haurrak, zaharrek gaixoak zaintzea.	Lan erreproduktiboet an laguntzea Baliabide ekonomikoen kontrola Erabakiak hartzeko ahalmena. Aisialdia Prestakuntza Arreta sanitario egokia
Biztanleri a heldua	G	Baliabide ekonomiko ak Garraiobi deak. Gune komunitar ioak Lurra	Lan komunitarioa: bilera komunalak, lokal komunitarioak garbitu eta zaintzea, jaialdiak antolatzea Produkzio-lana:	
			Nekazari tza- produkzi orako erremint ak Lurra Aisialdi	Produkzio-lana: nekazaritza- produkzioa Lan komunitarioa: bilera komunalak Prestakuntza Arreta sanitario egokia
	G			

Garapenerako lankidetzazko proiektuak egiteko eskuliburua

			a Baliabide ekonomikoak Gune komunitarioak		
Haur- biztanleria	E	Aisialdia	Anai-arreba gazteak zaintzea Eskolara joatea	Eskolara joateko prest egotea Prestakuntza-maila handiagoa. Eskolan denbora gehiago egotea Arreta sanitario egokia	
	G	Aisialdia	Nekazaritzan lanetan laguntzea Eskolara joatea	Eskolara joateko prest egotea Prestakuntza-maila handiagoa. Arreta sanitario egokia	
Zaharrak	E	Aisialdia Gune komunitarioak	Lan erreproduktiboa: etxea garbitu eta zaintzea, janariak prestatzea Lan komunitarioa: lokal komunitarioak zaintzea, bilera komunalak	Arreta sanitario egokia	
	G		Aisialdia Gune komunitarioak	Lan komunitarioa: bilera komunalak	Arreta sanitario egokia
Biztanleria antolatua	E	Erabakiak hartzea Lehentasu nezko premiak definitzea			
	G	Erabakiak hartzea	Lehentasu nezko premiak definitzea		
Herriko agintariak	E G		Erabakia	Produktzio-lana:	Arreta sanitario

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

		k	udal-kudeaketa	egokia
		hartzea	Lan	
		Baliabid	komunitarioa:	
		e	bilera komunalak	
		publikoa		
		k		
	E			
Nekazaritz		Garraiob	Produktzio-lana:	
a-		ideak.	produktuen	
bitartekar	G	Nekazari	salerosketa	Arreta sanitario
iak		tza-	Lan	egokia
		produktu	komunitarioa:	
		en	nekazaritzako	
		prezioak	bilera komunalak	
	E			
Ezinduak	G			
				Lanerako
				gaikuntza egokia
Pertsonal	E			Ekipamendu
sanitarioa				profesionala
:				Lguntzaileak:
	G			

Erreminta horri esker emakumeen eta gizonen arteko aldeak zein diren ikus daiteke baliabideak baliatzeari, horien bidezko kontrolari eta batzuek zein besteek egiten dituzten zereginiei dagokienez. Bertan hainbat gai islatzen dira, hala nola baliabideen kontrol desberdina eta emakumeek normalki jasan beharreko zereginen gainkarga. Kolektibo bakoitzak egoera eta baldintza desberdinak ditu, kolektiboko kideak emakume edo gizon izatearen baitan:

Biztanleria helduan ikus daiteke gizonen garatzen dituzten eta emakumeek egiten dituzten jardueren arteko aldea. Argi geratzen da nola banatzen den lana sexuaren arabera: Emakumeak, produkzio- eta komunitate-esparruan duten lanaz gain, etxeko lanarekin loturiko guztiaz arduratzen dira. Gizonen, ordea, ez dute etxean lan egiten. Horrenbestez, aisialdi gehiago dute.

Esanguratsuak dira, halaber, baliabideak baliatzeari eta kontrolatzeari buruzko zutabeak, informazioa ekartzen baitigute gizonen eta emakumeen ahalmenari buruz, betiere horien gaineko kontrolaren arabera. Emakumeek ez dute kontrolik balia dezaketenei ezein baliabideren gain, eta gizonen, ordea, lurra, gune komunitarioak, nekazaritza-ekoizpena eta aisialdia kontrolatzen dituzte.

Haur-biztanleriaren artean ere ikus daitezke alde horiek. Mutikoek eskolara joateko erantzukizuna eta soroko lanean laguntzeko erantzukizuna dute. Neskatilak etxeko lanetan eta familia zaintzeko zereginetan laguntzeaz arduratzen dira, eskolara joateaz gain.

Eta, azkenik, zenbait kolektibo gizonezkoek osatzen dituzte soil-soilik, hala nola herriko agintariak eta nekazaritza-produktuen bitartekariak, eta baliabideen gaineko kontrol-maila handiak dituzte.

Biztanleria aztertu izan bagenu sexuaren arabera bereizi izan gabe eta Xede Biztanleriaren Profil hau erreminta gisa erabili izan gabe, informazio horren zati handi bat ezkutatu zigiten eta akatsak egin izango genituzke planifikatzeko garaian. Esaterako, emakumeek baliabide batzuk baliatu edo kontrolatzeko dituzten zailtasunak ez ezagutzeak egoera hori hobetzeko helburuak ez planteatzea eragin izango luke. Edo emakumeei zer erantzukizun edo zeregin eta gizonari zer erantzukizun edo lan dagozkien ez ikertzeak emakumeen gainkarga eragin ahalko zukeen, eta haiei bideraturiko jarduera asko egunero bete behar duten lan guztia kontuan hartu gabe planifikatzea.

La Esperanzako **Xede Biztanleriaren Profila** osatuta, hura osatzen duten taldeak zehaztuta, baita horien potentzialitate eta gabeziak, eginkizunak eta premia espezifikoa ere. Horrela, proiektuak erantzun beharreko lehentasunen definizio-prozesuari eta aurrera egin beharreko garapen-ereduaren konfigurazio-prozesuari hasiera emateko prest gaude.

b. Arazoen zuhaitza.

Proiektu bat identifikatzeko prozesuan, proiektuak erantzun beharreko arazo eta premiak definitzea da gakoetako bat ⁸.

Proiektuak aurre egin beharreko arazoak definitzeko prozesua xede-biztanleriaren zuzeneko parte-hartzearekin burutuko da, hura osatzen duten interes-talde guztiek ordezkatuta, Xede Biztanleriaren Profilean definiturikoak, guztiak ere. Kausa-efektu erlazioaren arabera egituratuko dira arazoak, **arazoen zuhaitzaren** eskemari jarraiki.

Arazoen zuhaitz bat egiteko lantalde bat eratuko da, lortutako datuak txertatuko dituen, identifikazio-fase honetan erabilitako informazioa biltzeko beste erreminta batzuen bidez.

Honako hauek dira zuhaitza egiteko urratsak:

1) Xede-biztanleriaren arazoak zehazten dira.

Idea-jasa gisa, parte-hartzaileek, xede-biztanleriaren kide, lehentasunezko zatitzat jotzen dituzten arazoak zein diren adierazten dute.

Xede-biztanleriaren profilean islatutako egoerak orientabide gisa erabili behar dira bertan arazo posible gisa agertu diren errealitateak ikusteko.

Egoera jakin batzuei aurre egiterakoan, esaterako, biztanleriaren zati bat analfabetoa bada, pertsona guztiak bilduko direla bermatzen duten metodologiak erabili beharko dira. Ildo horretan, oso interesgarriak dira Herri Hezkuntzan oinarrituriko erremintak ⁹, ikuspegi horrek pertsonak eta haien praktika eta bizipenak baititu abiapuntu jakintzaren eraikuntza kolektibo batera iristeko.

⁸ Egileek nahiago badute ere "premiez" hitz egin "arazoez" hitz egin baino, Esparru Logikoaren Ikuspegiari buruzko bibliografiak "arazoak" terminoa erabiltzen du eta metodologian txertatzen du eta, hortaz, sinonimo gisa erabiliko dira, kontzeptuari buruzko nahasterik ez sortzearren.

⁹ Herri Hezkuntzari buruzko erreferentziako zenbait orri:, www.ceaal.org, www.libertas.com.br, www.paulofreire.org, www.idhpaulofreire.hpgvip.com.br, www.equipomaiz.org.sv, www.alforja.or.cr

Proposamen metodologikoak

Arazo bakoitza txartel itsaskor batean idazten da eta paretan atxikitzen da, ezarritako ordenarik gabe.

Arazoak egungo egoera negatibo egiazko gisa formulatzen dira, ez gabealdi edo egoera positiboen ukapen gisa. "Nekazaritza-produkzioak dibertsifikazio gutxi du" esango dugu, "laboreen barietate berriak falta dira" esan beharrean.

Hau da, arazoaren definizioak konpondu nahi dugun egoera deskribatu behar du, baina konponbide posiblea zein izango litzatekeen planteatzera aurreratu gabe.

Arazoa planteatzeko "falta da", "ez dago" edo "gabezia dago" erabiltzen baditugu, konponbidea zein litzatekeen jakintzat ematen ari gara, arazoaren kausa eta ondorioetan sakondu gabe.

2) Arazoak kausa-efektu erlazioaren arabera egituratzen dira

Arazoen kopuru nabarmena (gutxienez 4) definitutakoan, beren artean arazoak lotzen dituzten erlazioak bilatzen hasiko gara, batzuek besteen kasu edo efektu gisa. Horrela, arazoaren eskema bat sortuko da, zehatz eta espezifikoenekin hasi (kausak) eta konplexu eta orokorrenekin (efektuak) buka.

Bideratzaileak izan beharreko sen onaz eta ezagutzez gain (zein arazo diren kausa eta zein efektu jakiteko baliagarriak dira), badira zenbait "trikimailu" erabilgarriak direnak definituriko arazoaren artean kausa-efektu erlazioak ezartzeko:

- Galdetu zergatik? definitu dugun arazo bakoitzari
- Egiaztatu "...ez (kausa), orduan...(efektua)" formula betetzen dela

Bideratzen duenaren paperak aktiboa behar du izan, ideiak, eztabaida eta trukea sortzen dituzten galderak bota behar dira, eta metodologiari jarraitu, baina malgutasunez, sorkuntzak ere lekua izateko moduan.

Beste arazo batzuen kausa zein arazo diren identifikatzen den neurrian, kausak beren efektuen justu azpian jartzen

dira, arazoaren egitura bat eraiki arte, non bakoitzak bere kausa eta efektuak identifikatuta dituen.

Aholku metodologikoak

Arazoak lotzen dituzten kausa-efektu erlazioak ezagutzen diren neurrian, paretan jartzen dira arazo bakoitza idatzitako txartelak, eta arazo bakoitzak justu azpian izango du kausa dituen arazoak dauzkan txartela eta justu goian efektu dituen arazoak dauzkan txartelak.

3) Identifikatu gabeko kausa eta efektuak osatzen dira.

Ez da nahikoa *ideia-jasan* sortutako arazoak ordenatzeko, izan ere, eta arazoaren zuhaitza osatuta egon dadin eta biztanleriak identifikaturiko problematiken panorama egituratua eskaintzeko bere helburua bete dezan, zuhaitzean islatutako arazo bakoitzak hura argitzeko kasuak bildu behar ditu, eta dagozkion ondorioek ezarrita egon behar dute.

Horrela, tailerrean sortutako arazo guztiak zuhaitzaren egitura logikoaren arabera kokatutakoan, ezinbestekoa da ziurtatzea arazo guztiak argitzen dituzten kausa guztiak taxutu direla. Horretarako, zergatik? galdetu behar diogu arazo bakoitzari, zuhaitzera erantzun gisa sortzen diren arazoak gaineratuta, kasu guztiak agortzen ditugun bitartean.

Kasu praktikoa

Itzul gaitezela *La Esperanza* Xede-biztanleriaren profileen eta biztanleriaren pertzepzioetan deskribaturiko errealitatearen arabera, identifikazio-tailerrean hasten da *ideia-jasa*.

Lehen arazoak sortzen dira:

- Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
- Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira
- Biztanleriaren kualifikazio-maila oso baxua da
- Nekazariek beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak dira"

Har dezagun lehen arazoa: "Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan" eta galdera egiten dugu: beste arazoaren artekoen bat kausa izan al daiteke?

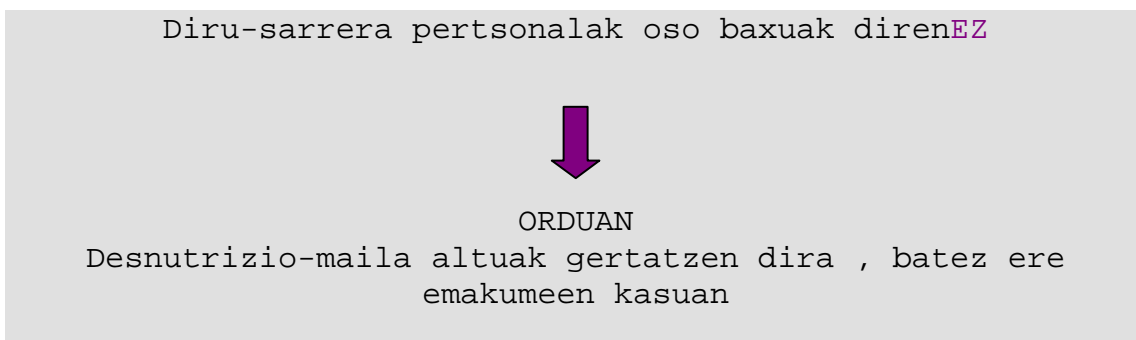
Edo sinpleago esanda, zergatik daude "desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan"?

Ikus dezagun arazoren bat baliagarria izan ote daitekeen galderari koherentziaz erantzuteko:

	"...diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira"
	"...Biztanleriaren kualifikazio-maila oso baxua delako"
	"...Nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak direlako"

Erantzun posible horien guztien artean, badirudi familiaren diru-sarrerari buruzkoa koherentea izan litekeela. Hori berresteko, ezagutzen dugun "trikimailuetako" batekin egiaztatuko dugu:

Probatuko dugu zentzurik ba ote duen esateak



Esaldia koherentea dela jotzen badugu, gure gain hartzen dugu desnutrizio-maila altuen kausetako bat familiaren diru-sarrera baxuak direla. Horrela, kausa den arazoa (diru-sarrera baxuak) efektua denaren (desnutrizioa) azpian jarriko dugu.

Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

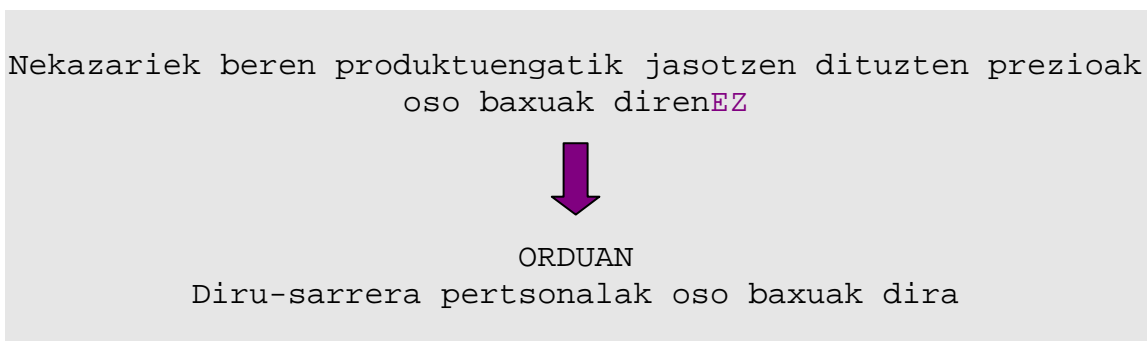
Arazoen zuzentzea egiten jarraitzeko, horietako bakoitzaren kausak bilatzen jarraituko dugu.

Zergatik dira familiaren diru-sarrerak oso baxuak?

Kausa bilatzen dugu erantzun posibleen artean:

	"...Biztanleriaren kualifikazio-maila oso baxua da"
	"...Nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak direlako"

Uste dugu koherentziaz esan dezakegula:



Horrenbestez, gure gain hartzen dugu diru-sarrera baxuen arazoaren kausetako bat aurkitu dugula, eta zuzentzean islatuko dugu.

Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira
Nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak dira

Hasiera batean definituriko 4 arazoetatik 3 zerrendatu ditugu jada. Oraingoz gainerako arazoa erlazionatzen duen kausa-efektu erlaziorik aurkitzen ez dugunez, alde batera uzten dugu behin-behingo eta jada zuzentzean kokatutako arazoaren kausak bilatzen jarraituko dugu.

Zergatik dira nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak?

Bere komunitatearen errealitatea ezagutzen duen biztanleriak honako hau erantzuten du: "bitartekariak produktuen prezioak finkatzen dituztelako".

Badugu beste arazo bat, jada identifikaturiko beten kasua den arazo bat. Tailerrean parte hartzen duten pertsona guztiek uste badute baliozko azalpena dela, zuhaitzean bilduko dugu kasua den arazoaren justu azpian.

Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira
Nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak dira
Bitartekariak produktuen prezioak finkatzen dituzte

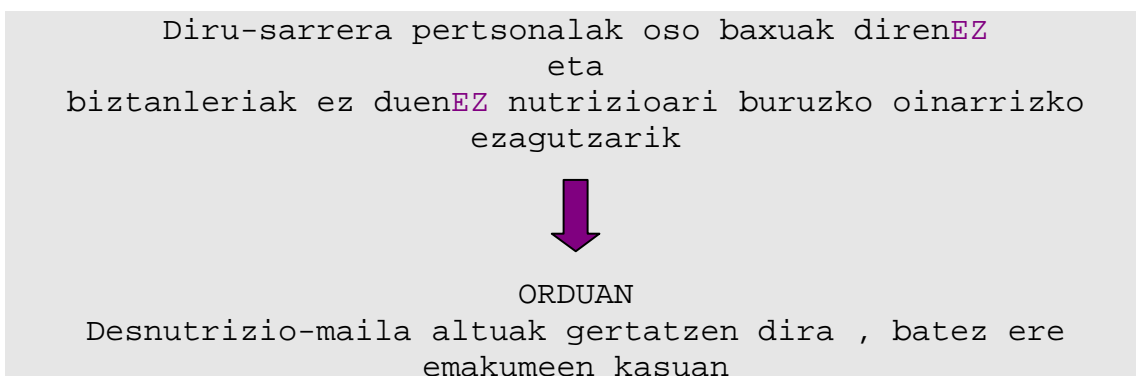
Zehaztapen-maila egokia lortu dugu familiaren diru-sarrera baxuak azaltzen dituzten kausen azalpenean, baina identifikatu al ditugu arazo nagusia dakarten –oraingoz behintzat– desnutrizio-maila altuen kasuak, batez ere emakumeen kasuan? Argi dirudi ezetz eta, hortaz, galdera egiten dugu:

Zergatik gertatzen diren desnutrizio-maila altuak La Esperanzako biztanleen artean, batez ere emakumeen kasuan?

Eta bi kausa posible detektatzen ditugu:

- Biztanleriak ez du nutrizioari buruzko oinarrizko ezagutzarik
- Barne-produkzioak ez du oinarrizko dieta bat bermatzen

Egiaztatzen dugu koherentea ote den honako hau esatea:



Argi dirudi elikadura egoki bati buruzko ezagutzarik eza dela, familiaren diru-sarrerara baxuekin batera, desnutrizio-maila altuak azaltzen dituen kausetako bat.

Planteatutako beste arazoarekin probatuko dugu, eta aztertuko dugu zentzurik bat ote duen honako hau esateak:

Diru-sarrerara pertsonalak oso baxuak direnEZ, biztanleriak ez duenEZ nutrizioari buruzko oinarritzko ezagutzarik, eta barne-produkzioak ez duenEZ bermatzen oinarritzko dieta bat



ORDUAN

Desnutrizio-maila altuak gertatzen dira , batez ere emakumeen kasuan

Biztanleria ados badago desnutrizioaren problematikarako baliozko azalpena dela, arazoaren zuhaitzera gaineratuko dugu.

Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan		
Barne-produkzioak ez du oinarritzko dieta bat bermatzen	Diru-sarrerara pertsonalak oso baxuak dira	Biztanleriak ez du nutrizioari buruzko oinarritzko ezagutzarik

Definituriko arazoak egituratzen jarraitu behar dugu, bakoitza bere kausen justu gainean egoteko moduan, baita bere efektuen justu azpian ere.

Orain arte egindako lanarekin, problematika konplexua definitu dugu, desnutrizioarekin erlazionaturikoa, kausa jakin batzuen arabera azaltzen dena, nekazaritza-produkzioarekin, diru-sarrerarekin eta nutrizioari buruzko prestakuntza eskasarekin zerikusia dutenak.

Araza horietako bakoitzaren kausen inguruan galderak eginez jarraitu behar dugu, zuhaitza osatzeko, betiere arazo bakoitza azaltzen duten kasu guztiak definituta. Baina biztanleria eraginpean hartzen duen arazo nagusi eta orokorrena definitu ote dugun ere galdetu behar diogu gure buruari. Horretarako, arazoaren zuhaitzaren goiko aldean dagoen arazoak dituen efektuei buruzko galdera egiten dugu:

Zer ondorio dituzte La Esperanza gertatzen diren desnutrizio-maila altuek, batez ere emakumeen kasuan?

Komunitatearen ezaugarrien arabera, desnutrizio-maila altuek duten efektuaren ondorioz nazio osoko batez bestekoaren oso azpitik dago bizi-itxaropena La Esperanza.

Detektatu berri dugun arazo hori zuhaitzera gaineratzen dugu.

Udalerriko biztanleriaren bizi-itxaropena bereziki motza da herrialdekoaren batez bestekoarekin alderatuta		
Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan		
Barne-produkzioak ez du oinarritzko dieta bat bermatzen	Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira	Biztanleriak ez du nutrizioari buruzko oinarritzko ezagutzarik


Beste arazo bat identifikatu dugu, zuhaitz osoko orokorra eta konplexuena dena, ikuspegi berriak zabaldua, bertatik proiektua bideratzeko. Baina desnutrizioa al da bizi-esperantza baxua azaltzen duen kausa bakarra? Argi dirudi ezetz.

Zer kausak azaltzen dute bizi-itxaropen baxua, desnutrizio-maila altuez gain?

Arnas gaixotasunek eragin handia dute La Esperanza, eta gerta liteke hori izatea bizi-itxaropen baxuaren kausetako bat.

Ikus dezagun zentzurik ba ote duen honako hau izatea:

Desnutrizio-maila altuak gertatzen direnEZ, batez ere emakumeen kasuan, eta arnas gaixotasunek eragin handia dutenEZ,



ORDUAN

Biztanleriaren bizi-itxaropena oso baxua da

Udalerrriaren bizi-esperantza baxuaren kausa nagusiak azaltzea lortu dugula dirudi.

Udalerriko biztanleriaren bizi-itxaropena bereziki motza da herrialdekoaren batez bestekoarekin alderatuta	
Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan	Arnas gaixotasunen

			eragin handia
Barne- produktzioak ez du oinarritzko dieta bat bermatzen	Diru- sarrera pertsonalak oso baxuak dira	Biztanleriak ez du nutrizioari buruzko oinarritzko ezagutzarik	

Hurrengo urratsa arnas gaixotasunen eragin handiaren kausei buruz galdetzea izango da, eta proiektuko arazoaren zuhaitza osatzea kausa guztiak eta La Esperanzako biztanleek planteaturiko arazoaren efektu bakoitza definitzen dugun arte.

Arazoaren zuhaitza definitzen amaitutakoan, biztanleriak lehentasunezko zatitza jotzen dituen premia nagusien laburpen argi eta egituratua izango dugu, eta horien artean ezarritako erlazioek aurreikusitako ekintza bakoitza bideratu behar dugun jardun-eremuari buruz orientatuko gaituzte.

(Txertatu arazoaren zuhaitz osoa)

Garrantzitsua da azpimarratzea ez dagoela arazoaren zuhaitz "zuzen" bat biztanleria edo problematika bakoitzerako. Arazoaren zuhaitzean definituta dagoen lantalde bakoitza gai batzuk edo beste batzuk joko ditu lehentasunezko zatitza, hainbat faktoreren arabera, hala nola espezializazio-sektorea eta garapen-kontzeptua, besteak beste. Baina proiektua identifikatzeko fasea arrakastaz gainditzeko eta, horrela, bere helburuak lortuko dituen proiektu bat planifikatzeko, ezinbestekoa da arazo batzuen eta beste batzuen artean kausa-efektu erlazioak behar bezala ezartzea.

Ez badira behar bezala identifikatzen zein diren biztanleria eraginpean hartzen duten arazoak azaltzen dituzten kausak eta zein diren horien funtsezko efektuak, zaila izango da ekintza egokiak planifikatzea konponbideak aurkitzeko.

Zehar-lerroak arazoaren zuhaitzean

Zehar-lerroak proiektuaren fase guztietan txertatu behar dira. Aldaketaren mende egon daitezkeen gizon eta emakumeen arazo eta premiak detektatzekoan, arreta berezia jarri behar zaio garapenerako lagungarri izan nahi duen edozein

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

ekintzatan bildutako lerroak gaineratzeari: gaitasunak sendotzea, parte-hartzea, antolamendua, genero-ekitatea, giza eskubideak, iraunkortasun ekologikoa.

Premiak eta arazoak definitzeko prozesuan, zenbait jarraibide aplikatu daitezke galderak planteatzeko, zehar-galdera guztiak biltzen ari ote diren egiaztatzeko lagungarri diren galderak. Bakoitza urratsez urrats azter daiteke eta prozesuan lorturiko informazioa lortu beharko litzatekeenarekin alderatu, informazioa jasotzeko erremintetan edo xede-biztanleriako talde bakoitzarengana – bereziki kalteberengana– iristeko moduan aldaketak sartzeko, beharrezkoa izanez gero.

Ondoren garatzen dira zehar-lerro bakoitzerako jarraibide espezifikokoak:

Tokiko ahalmenak, partaidetza eta antolamendua:

Tokiko gaitasunei, partaidetzari eta arazo eta premiak identifikatzeko antolamenduari buruzko zehar-lerroa gaineratu dela ziurtatzeko, hainbat galdera planteatu daitezke:

Xede-taldeetan ezarritako gaitasunekin erlazionaturiko arazoren bat islatzen al da zuhaitzean?

Ba al dakigu zein diren indarrak eta zein diren indartu beharreko trebetasunak eta gaitasunak transformazio-xedeetan?

Esplizitatzen al dira emakumeen eta talde kalteberen eta tradizionalki hainbat arrazoi direla-eta (etnia, hizkuntza, gaitasun desberdinak eta abar) bazterturikoen premia espezifikokoak?

Xede-taldeen parte hartzeko moduak eta parte hartzeko egungo guneak aztertu al dira?

Parte hartzeko gune berriak sortzeko premiak detektatu al dira?

Aztertu al dira parte hartzeko egungo guneak, gardentasunarekiko, erabakiak hartzeko moduekiko eta abarrekoak?

Gabeziaren bat detektatzen al da kolektiboren baten parte-hartzeari dagokionez, batez ere kalteberenei dagokienez?

Aztertu al da inplikaturiko gizon eta emakumeen eta interes-taldeen antolamendu-maila? Eta talde kaltebera eta baztertuena?

Kontuan hartu al dira antolatzeko modu tradizionalak?

Zalantzan jartzen al dira banaketa eta botere moduak?

La Esperanzako adibidean, honako arazo hauek detektatu dira emakumeen eta gizonen gaitasunei, parte-hartzeari eta antolamendu-mailari dagokienez:

- Bertako labore barrietateen berri ez jakitea
- Eraginkortasun gutxiko laborantza-teknikak erabiltzea
- Biztanleriaren kualifikazio-maila oso baxua da
- Eskolatzeko-indizea oso baxua da, bereziki emakumeen indizea.
- Ez dira nutrizioari buruko edukiak sartzen hezkuntza formalean, ezta gaikuntza ez-formaletan ere.
- Biztanleria ez dago kontzientziatua nutrizioaren eta osasunaren arteko erlazioaren inguruan
- Emakumeen kolektiboak analfabetismo-indize handiena du
- Egur-sukaldea erabiltzeak dituen kalteak ez dira ezagutzen
- Egur-sukaldeentzako alternatibak ez dira ezagutzen
- Osasun-zentroko langileak ez dira nahikoak eta ez dute kualifikazio egokia.
- Ez dago parte hartzeko itunduriko gunerik biztanleria antolatuak agintariei bere eskaerak adieraz diezazkion
- Emakumeak ez daude antolatuta beren eskubide eta interes espezifikoak defendatzeko

Kasu horretan, gaikuntzako eta prestakuntzako zenbait premia detektatzen dira, arazo nagusietako bat biztanleriaren prestakuntza-maila baxua baita, batez ere emakumeena. Gertakari hori erabakigarria da horrekin loturiko beste gai batzuetarako, hala nola lurraren aprobetxamendu eraginkorragoa, aztura osasungarriak hartzea, elikadurak eta dieta orekatu batek eduki beharreko oinarrizko produktuen garrantzia ezagutzea.

Gainera, emakumeek arazo batzuekiko duten egoera esplizitatzen da: azpimarratzen da gizonen baino eskolatzeko-indize txikiagoa dutela, analfabetismo-indize handiena duten kolektiboak direla eta arnas gaixotasunen eragin handiena pairatzen duten kolektiboak direla. Garrantzitsua da detektaturiko arazo batzuek emakumeengan duten eragin

handiago horri buruzko datuak biltzea, hortik abiatuta estrategiak era baitaitezke horiei ekiteko eta helburu eta emaitza jakinak planteatzeko.

Parte-hartzeari dagokionez, nabarmentzen da biztanleria antolatuak –gizonak eta emakumeak– udal-gobernuari bere premia eta eskaerak adierazteko parte har dezakeen guneen gabezia. Horren ondorioz, ez zaie erantzunik ematen udalerrriaren arazoei, eta ez dago plan eta politika zehatzik horri erantzuteko.

Kasu horretan, premia azaldu da eta agerian geratu da gizonak eta emakumeak bildu behar dituela antolaturiko herriak. Emakumeen antolamendurik eza arazo gisa detektatzea oso garrantzitsua da emakume horien posizioa hobetzeko. Arazo estrategiko bat da, emakumeen kontzientziazioa hobetuko duena eskubide eta premiei buruz eta haien eskaerak adierazteko ildoak ahalbidetuko dituen, eta abar, azken batean, lagungarria izango dena emakumeak ahalduntzeko. Horregatik, nabarmentzen dugu garrantzitsua dela arazoen zuhaitzean esplizitatzea, lehen urratsa delako horri ekiteko helburuak, emaitzak, estrategiak eta jarduerak osatzeko.

Edozein kasutan, kontuan hartu behar da adibide hori fikziozkoa dela eta errealitatean –generoko premia estrategikoekin gertatzen den bezalaxe, adibidez–, ez da erraza antolamendu- eta partaidetza-premiak zuzenean identifikatu eta adieraztea. Gainera, parte hartzeko ereduak askotarikoak izan daitezke eta ohituren, kulturaren, komunikazio-trebetasunen edo nortasunaren eraginpean daude. Ez dago parte hartzeko baliozko forma bakarra eta, aitzitik, denak hartu behar dira kontuan eta bildu behar dira identifikazio-prozesuan. Horrenbestez, berriz ere azpimarratu egiten da prozesuaren bideratzaileak jokatzen duen paper garrantzitsua, haren trebetasunaren baitan egongo baita parte hartzeko moduak errespetatuak izan eta integra daitezela, eta ahalik eta informazio gehien ateratzea normalean erraztasunez adierazten ez diren gaiei buruz.

Genero-ekitatea

Zenbait galdera planteatu ditzakegu genero-ekitatea zeharlerro gisa planteatuta badago egiaztatzeko.

Proiekturako interes-talde guztietarako emakumeek parte hartu al dute arazoan zuzentzearen elaborazioan?

Gune egokiak sortu al dira kolektibo desberdinetako emakumeek parte har dezaten eta beren premiak adieraz ditzaten?

Zer arazo lotzen dira espezifikoki emakumeen egoerarekin? Eta haien posizioarekin gizonen posizioarekiko?

Emakumeen premia praktikoak eta interes estrategikoak biltzen al dira zuzentzean islaturiko arazoan artean? Gizonen interes estrategikoak biltzen al dira?

La Esperanzako kasuan, informazio eduki beharko genuke zuzentze arazoaren formulazioa eragin duen identifikazio-prozesua nola burutu ote den, eta emakumeek parte-hartze aktiboa izan dutela ziurtatu beharko genuke.

Hori bermatuta, arazoan zuzentzean islaturiko premiak aztertzen dira, emakumeen arazo espezifikokoak egiaz biltzen direla egiaztatuz:

- Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
- Lurrak, haziak, eta abar zaintzeko emakumeek dituzten ezagutza tradizionalak eta iraunkorrak ez dira balioesten
- Emakumeek nekazaritzan egiten dute lan eta ez dute diru-sarrerarik jasotzen
- Eskolatzeko-indizea oso baxua da, bereziki emakumeen indizea.
- Emakumeen kolektiboak analfabetismo-indize handiena du
- Elikagaien prestaketa emakumei egokitzen zaien zeregina da
- Emakumeak ez daude antolatuta beren eskubide eta interes espezifikokoak defendatzeko

Zuzentzean bilduriko arazo eta premien artean, horietako batzuk emakumeen egoerarekin, haien bizi-baldintzak hobetzeari buruzko gaiekin, betetzen dituzten zereginekin eta abarrekin erlazionatu dira. Beste batzuk, gizarte-esparruetan emakumeek gizonekiko duten posizioari lotuta

egongo dira. Genero-ikuspegia daukan identifikazio batek emakumeen premia praktikoak zein haien interes estrategikoak bildu beharko ditu. Era berean, gizonen interes estrategikoak identifikatu eta landu beharko dira.

La Esperanzaren kasuan, detektaturiko premiek osagai estrategikoa dute. Esaterako, desnutrizio-maila altuak funtsezko faktorea dira, eskolatze- eta analfabetismo-indizeekin ere lotzen dena. Biztanleria desnutrituta badago, eta emakumeak proportzio handiagoan, haien gaitasun fisiko, intelektual eta harremanetarakoak kaltetuta gertatzen dira, eta horrek atzerapena dakar emakumeen garapean: osasun okerragoa izango dute, bizi-itxaropen txikiagoa, denbora gutxiago joango dira eskolara eta haien gaitasun intelektuala murriztuta egongo da eta, horrenbestez, eskola-errendimendua txikiagoa izango da, prestatzeko eta produkzio-lan bat etxetik kanpo garatzeko aukera gutxiago izango dute, eta abar.

Emakumeek lurra zaintzeari, haziei eta abarri buruz dituzten ezagutza tradizionalen balioespen eskasari dagokionez, emakumeek duten posizioarekin eta erreprodukzioa ez den esparrutik haiek baztertzearekin lotzen da. Haien ezagutzak gutxietsi egiten dira tradizionalki haien generokoak (janariak prestatzea, garbitzea, pertsonak zaintza) ez bezalakoak diren alderdietan eta emakumeen beren autobalorazioan du horrek eragina. Horrenbestez, premia hori lantzeak eragina izango du emakumeen autoestimuan eta komunitatean duten posizioa hobetuko du. Emakumeak indartu egingo dira produkzioaren hobekuntzak ekarpena egin dezaketela sentitzean eta gizonen emakumeak balioetsi egingo dituzte eurek maneiitzen ez zituzten ezagutza garrantzitsu eta erabilgarrien jabe gisa.

Emakumeek nekazaritza-lanak egin eta ordainsaririk ez jasotzeari dagokionez, haien eskubide ekonomikoekin loturiko gai estrategikoa da. Emakumeek egiten duten produkzio-lana ez bada aintzat hartzen eta horren truke diru-sarrerarik lortzen ez badute, haien autonomia eta aukerak eraginpean geratuko dira.

Bestalde, janarien prestaketa emakumeen eta beste inoren zeregina izatea aztertu beharreko funtsezko arazoa ere bada. Hori arazo gisa kontuan hartzea eta ez zalantzan jartzen ez den errealitate onartu gisa, egoera aldatzeko helburua eta emaitzak formulatzea da. Horretarako nahitaezkoa izango da gizonekin lantzea nortasun

maskulinoari, rolei eta abarri buruzko haien autogogoeta, baita lan erreproduktiboetan duten inplikazioa ere, zereginak eta boterea birbana dadila lortzeko. Bi helburuak –praktikoak eta estrategikoak– aldi berean landu daitezke aldibereko estrategia batekin, akatsa da helburu estrategikoen planteamendua atzeratzea lehen aurrerapauso "praktikoak" lortzearen pentzutan.

Azkenik, emakumeak beren eskubide eta interes espezifikoko defendatzeko antolatuta ez egoteak zuzeneko eragina du emakumeen ahalduntze-maila kolektiboan eta beren eragin-ahalmenean gizonekiko beren posizioa aldatzen duten generoko interes estrategikoak lortzeko.

Giza Eskubideak

Giza eskubideen ikuspegia gaineratzearen ikuspuntutik arazoen zuhaitza aztertzeko, honako galderak egin diezazkiokegu gure buruari:

Interes-talderen baten –batez ere kalteberatasun-egoeran dauden taldeen– giza eskubideen hausketa, urraketa edo gabetzerik dekretatzen al da?

Inplikaturiko subjektuak eskubideen titular gisa onartzen al dira? Eskubide indibidualak zein kolektiboak ezagutzen al dituzte?

Inplikaturiko biztanleriak ba al daki zein diren eskubideen agente bermatzaileak eta zein eskubide dituen?

Gabeziaren bat detektatzen al da interes-taldeen gaitasunetan beren eskubideak eskatu eta erreklamatzeko?

Aztertu al dira zein diren egungo ildoak xede-biztanleriak bere eskubideak eska ditzan?

Ba al da estrategiarik bermatzeko lortutako eskubideak indarrean jarrai dezatela eta horien errespetua, sustapena eta defentsa zaindu behar duten erakundeek hori egin dezatela?

Ba al da eskubideen urraketa salatzeke edo eskubideak bete daitezela zaintzeko antolaturiko mugimendurik? Beste agente batzuekin artikulatzen al dira mugimendu horiek?

La Esperanzako arazoek zuzaitzean, aurkitzen dugu detektaturiko zenbait arazo gizonen eta emakumeen eskubide jakin batzuk egikaritzearen defizitarekin lotuta daudela. Esaterako,

Osasunerako eta elikadurarako eskubidea

- Arnas gaixotasunen eragin handia, batez ere emakumeen artean
- Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
- Ezinduen eta beste talde kalteberenen osasun-premia espezifikoak ez dira aintzat hartzen
- Herriko agintariek ez dute plan espezifikorik ingurunean osasunerako arreta hobetzeko

Hezkuntzarako eskubidea

- Biztanleriaren kualifikazio-maila oso baxua da
- Emakumeek dute analfabetismo-indize altuena
- Mutilak baino urte gutxiago egoten dira eskolan neskak, sozialki familia-lanean lagundu behar dutela uste baita
- Hezkuntza-curriculumak ez dago testuinguruaren kultura- eta hizkuntza-errealitatera egokituta

Parte hartzeko eskubidea

- Ez dago parte hartzeko itunduriko gunerik biztanleria antolatuta, gizon eta emakume, bere eskaerak adieraz ditzan

Emakumeen eskubide ekonomikoak

- Emakumeek nekazaritzan egiten dute lan eta ez dute diru-sarrerarik jasotzen
- Emakumeek ezin dute lortu lantzen duten lurraren titulartasuna

Ingurumen-eskubideak

- Atzerriko egur-enpresak zuzaitzen abusuzko mozketak egin du

Premia guztiak funtsezko eskubideekin daude lotuta, eta betetzen ez badira, La Esperanzako subjektuen garapenean eragiten dute. Horrela, udalerrian arreta sanitario eskasa egoteak pertsonen gaixotasun gehiago izatea eragiten du, eta bitartekorik ez izatea pertsona horien osasun-arazoak behar bezala atenditzeko. Biztanleriaren geruza guztiak hartuko ditu horrek eraginpean: haurrek gaixotasun eta infekzio gehiago izatea eragingo du, eta gehiagotan huts egingo dute eskolara, eragina izango du, halaber, helduengan, gehiagotan gaixotuta produkzio-errendimendu

txikiagoa izango baitute, pertsonen bizi-esperantza murriztuko du, eta abar.

Ildo horretan, La Esperantzako arazoan zuzaitzean gabeziak islatu dira ezintasunen bat dutenak eta talde kalteberenak eraginpean hartzen dituzten osasun-eskubideei dagokienez. Gehienbat emakumeak eraginpean hartzen dituzten arazoak ere ikusten dira. Bi gauza dakartzalako da hori garrantzitsua:

- Azterketa bereizi bat egin dela, arazo bakoitzak xede-biztanleriaren talde bakoitzeko gizon eta emakumeei desberdin eragiten diela, talde kalteberenak barne.
- Agerian geratu eta kontuan hartu direla biztanleria-talde guztien osasun-arazo espezifikoak, kalteberenak eta emakumeak barne, beren sexu- eta erreproduktzio-eskubideei buruzko arazoak izan ditzaketenak.

Hezkuntza- eta prestakuntza-premiak ere detektatu dira. Kasu horretan, parte hartzeko itunduriko gunean behar direla esplizitatzen da, non kolektibo guztiek hartuko duten parte, baita kalteberenek eta tradizionalki baztertutakoek ere.

Beste funtsezko gai bat zera da, emakumeen eskubide ekonomikoak bermatzen ez direla detektatu izana, problema gisa identifikatu baita nekazaritzan lan egiten dutela baina ez dutela lurraren titulartasuna lortzeko aukerarik, ezta diru-sarrerarik jasotzen ere. Gertakari hori "berezkotzat" har zitekeen, zabalduko ohitura baita emakumeek ekonomikoki balioesten ez diren zeregin batzuk betetzea. Dena den, arazo bezala agertzeak esan nahi du emakumeek eragozpen gisa identifikatu dutela eta askatasunez adierazteko aukera izan dutela premiak identifikatzeko prozesuan.

Azkenik, ingurumen-eskubideekin loturiko arazoak ere bereizten dira, arazoan zuzaitzean adierazten baita atzerriko zur-enpresa batek zuzaitzean mozketak masiboak egiten duela. Gertari horrek La Esperantzako gizon eta emakumeen ingurumen-eskubideak zuzenean urratzen ditu, beren baliabide naturalak kaltetuta ikusiko baitituzte, eta zuzaitzean mozketak masiboak eragingo duen deforestazioaren ondorioak pairatuko dituzte (uholdeak eta bestelako hondamendi naturalak, esaterako).

Iraunkortasun ekologikoa

Iraunkortasunari dagokionez, honako galdera hauek planteatu ditzakegu:

Ingurumen-arazoren bat identifikatzen al da: baliabide naturalak baliatzeko aukerarik eza, baliabide-mendetasuna, ingurumen-hondamendiekiko kalteberatasuna, deforestazioa, eta abar?

Aztertzen al da nola hartzen dituzten eraginpean ingurumen-arazoak interes-talde guztiak, batez ere emakumeak, kolektibo kalteberak eta tradizionalki baztertuak?

Xede-biztanleriak ikuspegi kritikoa al du ingurumen-arazoen gain? Ba al da posizionamendu politikorik eredu alternatiboak planteatzen dituenik?

Ba al da kolektibo edo mugimendurik ingurunearen ahalduntze-prozesurik hasi duenik?

Gabeziak detektatzen al dira interes-taldeetako gizon eta emakumeen gaikuntzan ingurumen-gaiei dagokienez: baliabideak erabiltzea, energia, produkzio modu iraunkorrak, eta abar?

Detektatzen al dira ingurumen-inpaktu negatiboa dakarten jarduerak?

La Esperanzako arazoen zuhaitzean baliabide naturalen zaintzarekin eta gai horren inguruan biztanleriaren gaikuntzarekin loturiko arazoak islatu dira, honako gabezia hauek adierazten baitira:

- Erabilera intentsiboagatik pobreturiko lurra
- Lurrak, haziak, eta abar zaintzeko emakumeek dituzten ezagutza tradizionalak eta iraunkorrak ez dira balioesten
- Bertako labore barietateen berri ez jakitea
- Biodibertsitate-galera, gutxi dibertsifikaturiko laborantza
- Efizientzia baxuko eta iraunkorrak ez diren laborantza-teknikak erabiltzea
- Etxebizitzetan egur-sukaldeak erabiltzen dira
- Egur-sukaldea erabiltzeak emakumeen osasunerako dituen kalteak ez dira ezagutzen

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

- Atzerriko egur-enpresa batek zuhaitzen mozketara masiboa egin du

Ildo honetan, La Esperanzako gizon eta emakumeen hainbat gairi buruzko ezagutzak sendotzeko helburu, emaitza eta jarduerak planteatu beharko dira, hala nola lurra zaintzea, bertako labore alternatiboak, baliabideen kudeaketa iraunkorra, teknologia egokiak erabiltzea (laboreetan zein elikagaien prestaketan), eta abar. Ezagutza kritikoarena izan beharko du ikuspegiak, eta gai praktikoak ikasteaz gain, gogoeta ere ahalbidetu beharko da arazoaren kausei eta garapeneraren eta iraunkortasunaren arteko erlazioari buruz.

Berriz ere nabarmentzen da espezifikoki emakumeekin loturiko gaiak detektatzeko garrantzia, hala nola haien ezagutzak ez balioestea eta egur-sukaldeek osasunean dituzten eraginak. Emakumeek prestatzen dituzten janariak, eta, horrenbestez, beste inor baino gehiago daude kozinatzen sistema horren kalteen eraginpean. Zuhaitza egituratuta dagoen bezala, ikus daiteke kozinatzen dutenak emakumeak izatea zuzenean dagoela lotuta egur-sukaldeak erabiltzen jarraitzearekin: ez dira jabetzen horrek beren osasunari eragiten diola, ez dira kezkatzen eta ez dute alternatibarik ezagutzen, ezta bilatzen ere.

Bestalde, atzerriko zur-enpresa batek zuhaitzen mozketara masiboa egiten duela-eta detektaturiko arazoa nabarmentzen da. Arazo horren identifikazioaren ondorio izango dira arazo hori aztertzearen helburu, emaitza edota jarduerak, hala nola biztanleriaren antolamendua sustatzea biztanleen ingurumen-eskubideen defentsan

c. Helburuen zuhaitza.

Proiektuak haren gainean eragin nahi duen errealitatea xehetasunez definituta daukagunean, biztanleriaren lehentasunezko premiak egituratuta eta horiek azaltzen dituzten kausazko erlazioak ezarrita, proiektuarekin lortu nahi dugun errealitatea marrazteko unea iristen da.

Arazoen zuhaitzean deskribaturiko premien mapa oinarrituta, hurrengo urratsa deskribaturiko arazoei konponbide posibleak planteatzea izango da, argumentu errealistak izateko ekintza-estrategia zehatzak aukeratzeko orduan.

1) Arazoak helburu bihurtzea.

Fase honetan, arazoaren zuhaitzean deskribaturiko arazoak - egiazko egoera negatibo gisa formulaturikoak- helburu

bihurtzen ditugu, lorturiko egoera positibo gisa formulatuta.

Helburuen zuhaitza garatzeko gakoa zera da, arazoan zuhaitzean oinarritzea eta bertan definitu dugun egoera negatibo bakoitzari "buelta ematea". Egiatzko egoera negatiboak egoera positibo gisa planteatzea da asmoa.

Proposamen metodologikoak

- Zuhaitzean bildu beharreko helburuak jada lorturiko egoera positibo gisa formulatzen dira, eta helburuen zuhaitzak egoera definituko du, betiere proiektua burutzen dugunean hura egotea nahi dugun egoeran.

Esango dugu: Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

Honako hau esan beharrean: Biztanleria gaitzea nutrizioaren arloan

- Helburu bakoitza txartel itsaskor batean, eta paretan itsasten da sortu den arazoaren leku baliokidean, helburuen zuhaitza arazoan zuhaitza egin izan den modu berebean egiteko moduan.

- Helburuak idazteko aukera ugari daude, eta ez dago arau zorrotzik horretarako, baina gomendatzen dugu termino negatiboan ordez haien baliokide positiboak aldetarik gabe aldatzera soilik ez mugatzea, eta, aitzitik, gomendatzen dugu prozesu edo ekintza bat eskatzen duten egoera gisa idazteko ahalegin bat egitea.

Esango dugu: Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira

Honako hau esan beharrean: Biztanleriaren desnutrizio-maila baxuak

Argi geratzen da arazoak helburu bihurtzea ez dela idazkuntza-kontu bat, kontua ez baita positiboan itzultzea negatiboan deskribaturiko egoerak. Arazoak helburu bihurtzeko, planteatu behar dugu posible diren egoera guztien artean zein gaineratuko dugun helburuen zuhaitzera.

Helburuen zuhaitzak ekintza-estrategia posible guztien eskema bat agertzen du proiektuaren esparruan, eta bertan biltzen diren aukerek oso posibilitate gutxi dituzte proiektuaren jardueren artean islatuak egoteko. Horrela, helburuak formulatzea zuhaitzera gaineratzeko proiektuaren

jarduerek jokaleku gisa izango dituzten ildoak markatzea da.

Adibidea

Hori nabarmen geratzen da arazoaren transformazioan, "Bitartekariak produktuen prezioak finkatzen dituzte".

Aukera posible guztien artean, La Esperanzako subjektuek erabaki dute helburua formulatzea "antolatutako produktoreek produktuen prezioak markatzen dituzte" gisa. Formulazio hori jarrera hartzea da argi eta garbi, eta baldintzatu egiten du zein izango den proiektuaren jardueren zati handi bat.

Ez da ariketa mekaniko bat eta, aitzitik, erabaki bat eskatzen du, kontzienteki hartu beharrekoa. Une honetan, garrantzitsua da bideratzailearen zeregina, izan litezkeen gatazkak maneiatzeko gai izan behar baitu, eta erabakia orientatzeko gai ere bai, pertsona eta talde guztien premia eta interesei erantzuteko, kalteberenak barne.

2) Helburuak bitarteko-xede erlazioaren arabera egituratzea.

Arazoak helburu bihurtzean, arazoan zuhaitzean planteaturiko kausa-efektu erlazioa bitarte-xede erlazio bihurtzen da helburuen zuhaitzean. Arazoan zuhaitzean elementu bakoitzak justu azpian hura azaltzen zituen kausak eta justu gainean haren ondorioak bazituen, helburuen zuhaitzean, aldiz, elementu bakoitzak justu azpian ditu lortua izateko behar diren bitartekoak eta justu gainean horiek lortzeko laguntza eskaintzen duen xedeak.

Arazoan zuhaitzean kausa-efektu erlazioak ezarri badira, zuhaitza osatzen duen elementu bakoitza helburu bihurtutakoan, proiektuak lortu beharreko helburuen egituraketa lortuko da, simple eta zehatzenekin hasi eta konplexuenekin buka. Helburu horiek euren artean lotuta daude, eta sinpleenak (zuhaitzaren beheko aldean daudenak) dira bitartekoak konplexuenak lortzeko, hau da, xedeak, betiere zuhaitzean gora eginda.

Garrantzitsua da arazoan zuhaitza egin izan den egiturari eustea, helburu bakoitza dagokion arazoak zeukan kokapenaren arabera kokatuta dagoela. Horrela baino ez da

beteko dagokion baldintza, hots, helburu bakoitza hori lortzeko beharrezkoak diren bitartekoekin eta haietarako laguntza eskatzen duen xedeekin lotuta egotea.

Erlazio hori zuzena dela egiaztatzeko, badira zenbait "trikimailu" erabilgarriak direnak definituriko arazoen artean bitarteko-xede erlazioak ezartzeko:

- Galdetu nola? definitu dugun helburu bakoitzari
- Egiaztatu "-ez...(bitartekoa), orduan...(xede)" formula betetzen ote den

3) Zuhaitza osatzen duten bitarteko eta xedeak gaineratzea.

Helburuen zuhaitza osatzeko ez da nahikoa arazoen zuhaitzak marraztutakoarekiko egitura paralelo bat ezartzearekin, eta, aitzitik, ekintza-estrategia posibleen panorama egituratu batek eskatzen du helburu bakoitzak berekin izatea hori lortzeko bitartekoak eta horiek lortzeko xedeak.

Horrela, detektaturiko arazoetan inspiratutako helburu guztiak zuhaitzaren egitura logikoaren arabera kokatutakoan, ezinbestekoa da ziurtatzea bitarteko guztiak taxutu direla xede bakoitza lortzeko. Horretarako, nola? galdetu behar diogu helburu bakoitzari, zuhaitzera erantzun gisa sortzen diren helburuak gaineratuta, bitarteko guztiak osatzen ditugun bitartean.

4) Arazoak "konponbiderik gabe" mantentzea

Arazo guztiak ezin dira modu errealista batean helburu bihurtu. Arazoak helburu gisa formulatzea zera dakar, arazoa konpontzeko aurreikusitako ekintzak burutzean lortuko den egoera aurreratzea. Baina egoera guztiek ez daukate konponbide bat garapenerako lankidetzeta-proiektu baten hedadura soilik hartzen duena, proiektu hori anbizio handikoa izanda ere. Nazioarteko politikarekin, aldagai ekonomikoekin, fenomeno klimatologikoekin edo egoera "endemikoekin" loturiko arazoen konponbidea ez dago lankidetzeta-proiektuen hedaduran.

Modu errealistan helburu bihurtu ezin diren arazoak sortzen direnean, dauden moduan eramango dira helburuen zuhaitzera, konpondu ezin ditugun arazo gisa formulatuta, baina ezin ditugu inola ere ahaztu.

Adibidea

Arazoen zehazitzean honako hauek gaineratu baditugu: "El Niño fenomenoak uztak hartzen ditu eraginpean", formulazio berari eutsiko diogu helburuen zehazitzean, ez baitago gure esku arazoa konpontzeko estrategiarik planifikatzea.

Kasu praktikoa

La Esperanzara itzuliko gara Arazoen zuhaitzean bilduriko zenbait arazo hartuko ditugu, egiazko egoera negatibo gisa formulaturikoak eta loturiko egoera positibo bihurtuko ditugu:

Horrela, arazoa:

Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan
--

Helburu bihurtuko da:

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira
--

Arazoa:

Diru-sarrera pertsonalak oso baxuak dira
--

Helburu bihurtuko da:

Diru-sarrera pertsonalak handiagotzen dira
--

Arazoa:

Nekazariak beren produktuengatik jasotzen dituzten prezioak oso baxuak dira

Helburu bihurtzen da:

Nekazarien diru-sarrerek gora egin dute beren produktuak saltzeagatik

Gauzak horrela, La Esperanzan detektaturiko arazo nagusiak, konplexuenak eta hedadura orokorrekoenak, hainbat helburutan eraldatu dira, helburu horiek lortzeko beharrezko xedeekin zuzenean loturikoak.

Biztanleriaren bizi-itzaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da		
Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.		
Barne-produkzioak oinarritzeko dieta bat	Diru-sarrera pertsonalak	Biztanleriak gaitasuna du

bermatzen du	handiagotzen dira	nutrizioaren arloan
--------------	-------------------	---------------------

Eta horrela, arazo bakoitza helburu bihurtzen da, eta helburuen zuhaitza egituratuta, honako emaitza hau lortuz:

(Txertatu helburuen zuhaitza)

Zehar-lerroak helburuen zuhaitzean

Arazoen zuhaitzean bezala, ziurtatu behar da helburuek proiektura gaineratu ditugun zehar-lerro guztiak bildu dituztela. Arazoen azterketa sakona egin da zehar-lerro bakoitzaren ikuspegitik begiratuta, guztiak kontuan hartuko direla bermatzeko, helburuen azterketa sinplea izango da, zuhaitza osatzen duten arazo guztietarako helburu jakin bat ezarri dela egiaztatu beharko da soilik.

Horrenbestez, lerro guztietarako baliozkoa izango den galdera bakarra honako hau litzateke:

Uztartzen al dira helburuak detektaturiko arazoekin?

La Esperanza, erlazio koherentea dago arazoen zuhaitzean ikusi diren detektaturiko premien eta helburuen zuhaitzean planteaturiko helburuan artean. Bi figura simetriko dira, bata negatiboan eta bestea positiboan.

Esaterako, arazo honen aurrean:

Bertako labore alternatiboen berri ez jakitea

Honako helburu hau planteatzen da:

Nekazariak bertako labore barietate berriak ezagutzen dituzte.

Edo arazo honen aurrean:

Ez dago itunduriko partaidetza-espaziorik biztanleria antolatuak, hau da, emakumeek eta gizonek herriko agintariei beren eskaerak adierazteko

Honako helburu hau planteatzen da:

Biztanleria antolatua, gizonak eta emakumeak, udal-agintariekin itunduriko gunetan parte hartzen du

Helburuen zuhaitzak detektaturiko premia bakoitzerako helburuak planteatzen dituela egiaztatutakoan, premia eta helburuak lehenestea da hurrengo urratsa eta proiekturako estrategia bat hautatzea.

Identifikatzeko eta lehentasuna emateko prozesu horretan lau zehar-lerro ere gaineratu behar dira, baita proiektuan inplikaturiko erakundeen politika eta estrategiak ere, haien ekintza-lerro eta estrategien eta proiektuenaren arteko koherentzia bermatuta.

Plangintzako ideia nagusiaren elaborazio-fasean ziurtatu egin behar da formulatzen diren helburu, emaitza eta jardueren artean lehentasuna emandako premia guztiak aztertu ahalko dira.

d. Estrategien azterketa

Estrategien azterketa azken urratsa da proiektu bat identifikatzeko fasean. Azterketa hori amaitutakoan, proiektuaren formulazio-fasea hasteko prest egongo gara.

Arazoen zuhaitza egitean, zenbait *adar* marraztu ditugu bertan, komunitatean detektaturiko arazoei jarraiki definituriko helburuekin uztartzen direnak. *Adar* horietako bakoitza xede zehatzagoetan luzatzen da, eta horiek lortzeko beharrezkoak diren bitartekoetan. Aldi berean, *adar* bakoitza, proiektuaren helburu orokorrari helduta dago, zuhaitzaren goiko aldean agertzen dena, eta *adar* bakoitzak laguntza eskaintzen du hura heltzeko.

Eskuliburu honen hasieratik aurkezturiko proiektuaren definiziotik kontuan hartu da proiektu baten hedadura-ahalmena mugatua dela betiere. Hau da, proiektuak jartzen dira martxan, lehentasunezko premiei erantzunda, pertsonek eta herriak eraldaketa-subjektu izateko duten ahalmena hobetzeko, eta epe luzerako garapen-prozesuei laguntzeko. Baina bakarka kontuan harturiko proiektu bakoitzaren bidez ezinezkoa da xede-biztanleriak lehentasunezko gisa sentitzen dituen premia guztiei erantzutea.

Pertsona eta talde bakoitzaren premiek oso faktore desberdinei erantzuten diete eta mota desberdineko gaiekin lotuta daude. Horregatik, herri batek lehentasunezko zat

sentitzen dituen premien egituraketa ezartzeko edozein saioaren emaitza errealitatearen errepresentazio konplexua izango da.

Arazoen eta helburuen zuhaitzaren metodologiaren bidez, helburu, bitarteko eta xedeen egiturak lortzen dira, oso esparru desberdinak dituzten premiei buruzkoak, eta sarritan oso zaila litzateke horiek osorik aztertzea proiektu berean. Osorik aztertzea bideragarri ez dirudien helburu eta estrategien egituraketa baten aurrean plangintza alde batera utzi beharrean, ekintza-estrategia posible guztien artean aukeratzeko gaitasuna izan behar dugu.

Era berean, pertsonak beren garapenerako subjektu izateko gaitasuna hobetzeko martxan jarritako estrategien artean, jardun posibleetako asko bideraezinak gerta daitezke, proportziorik gabeak, gutxi gomendagarriak, inkoherenteak izan daitezke komunitatearen garapen-planekin edo gure gaitasunak gaindi ditzakete, besterik gabe.

Hori horrela, proiektu gehienetan, helburuen zuhaitza definitutakoan, **estrategien azterketa bat** egin behar da.

Estrategien azterketa helburuen zuhaitza osatzen duten *adarren* artean konparazio bat egitean datza, eta proiektuan inplikaturiko biztanleria guztiaren eztabaidaren bidez ezartzea lan-estrategia posible guztien artean zein den, horietako bakoitza *adar* batek ordezkatzeko duela, proiektuaren ekintzak bilduko dituenak. Aukeratuak adarrean goiko aldean dagoen helburua izango da proiektua markatuko duena eta helburu orokorrera hurbiltzea ahalbidetuko duenez, zuhaitzaren adaburuan dagoena.

Estrategia egokiaren aukeraketa hainbat faktoreren mende dago, hainbat elementurekin zerikusia daukatenak, hala nola proiektu mota, proiektuan inplikaturiko pertsonen egoera, tokiko garapen planak, plana garatzen deneko testuinguruaren ezaugarriak, identifikazio-prozesua, formulatzen duenaren posizionamendua, eta abar. Ezinbestekoa da, edozein kasutan ere, aukeraketa behar bezala justifikatuta egotea, eta proiektuan inplikaturiko pertsona guztiek ulertu eta partekatzea jardun-estrategia bat eta ez gainerakoak hautatu izanaren arrazoiak.

Estrategien hautaketa desberdina da proiektu eta komunitate bakoitzerako, eta alderdi desberdinen mende dago kasu

bakoitzean, baina zenbait kontuan hartu beharrekoak dira betiere:

- Baliabide erabilgarriak, alternatiba posibleen artean beti izaten baitira ekintza-estrategia batzuk egingarriagoak direnak baliabide mugatuekin, eta beste batzuk, aldiz, betiere gure esku ez dagoen baliabide tekniko, ekonomiko eta giza baliabideen inbertsio bat eskatzen dutenak.
- Funtsezkoa da bideragarritasunerako eta iraunkortasunerako inplikazioak kontuan hartzea baliabideen erabileran¹⁰
- Xede-biztanleriaren gaitasunak, eta beren komunitateetan aldaketa-prozesuen protagonista izateko dituzten aukerak. Garrantzitsua da proiektuaren prozesura gaineratzea biztanleria eta herriko agintariak artikulatzeko baliagarri diren erakundeak.
- Xede-biztanleriaren prozesu propioak. Herri guztiek badute antolamendu-maila bat, etorkizunean hartara jo beharreko garapen- eta plangintza-ereduaren definizio-maila bat, eta, hori horrela, proiektua burutzeko aukeraturiko ekintza-alternatibak modu koherentean kokatu behar dira xede-biztanleriak definituriko garapen-planetan.
- Parte hartzeko duten erakundeen esperientzia eta ezagutzak, proiektuetako prozesuak babesten dituzten entitateek bere ibilbide propioa baitute, eta jardun-esparru jakinetan daude espezializatuak.
- Esku-hartze bakoitzak inplikatzeko duen denbora, zenbait esku-hartzek epe laburrerako emaitzak dituzten jardunak eskatzen baitituzte, eta beste batzuetarako, aldiz, prozesu luzeak ezar daitezke emaitzak lortzeari dagokionez.
- Testuinguru soziopolitikoak, zenbait jardun gutxi-asko gomendagarriak baitaude une historikoen, giro politikoaren, ziklo ekonomikoaren, egoera gatazkatsuen edo beste faktore batzuen arabera, proiektu baten emaitzak konpromisoan jar ditzaketena.
- Ekintzen lehentasunezko izaera, ezen, premia guztiak erantzun beharrekoak badira ere, badira zenbait lehentasunez estali beharrekoak nahitaez, hala nola oinarritzko premiekin loturikoak.
- Ekintza jakin horietan zuzenean inplikaturiko xede-biztanleria, komunitate guztietan baitaude zenbait talde kalteberatasun-egoera handiagoan dauden taldeak,

¹⁰ Ikus "Bideragarritasunerako eta iraunkortasunerako inplikazioak baliabideen erabileran" koadroa. 147. or.

eta talde horien gain izandako estrategiek lehentasuna behar dute izan besteekiko.

- Testuinguruaren garapen-planak eta inplikaturiko erakundeen politika eta lerro estrategikoak.
- Iraunkortasun-aurreikuspenak, proiektuaren emaitzak etorkizunean bere horretan eusteko aukerei buruzkoak
- Inpaktu positibo eta negatiboak, aurreikuspenen arabera efektu positiboak izango dituzten estrategiak aukeratzeko lagungarri izango direnak, planifikatuz haratago, eta lagungarri izango direnak, halaber, planifikatu gabeko efektu negatiboak izan ditzaketen estrategiak baztertze.
- Planifikaturiko ekintzen bideragarritasuna, oso eraginkorrak izan daitezkeen eta lehentasunezkoak har daitezkeen zenbait jarduerak aukera gutxi baitute beren helburuak baliabide erabilgarriekin lortzeko. Edo kontrako posizionamendu politikoa izan dezakete testuinguruan ezarritako plan eta politikekiko.

Kasu praktikoa

La Esperanzako komunitatera itzuliko gara. Identifikazio-prozesutik sorturiko helburuen zuhaitzen adaburuan, helburu orokorra dago:

Biztanleriaren bizi-itxaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da
--

Helburu orokorraren azpian, zuhaitzaren adaburu-lanak egiten dituenaren azpian, zuhaitzaren *adar* gisa jarduten duten bi helburuak daude:

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira	Arnas gaixotasunen eraginak behera egin du
--	--

Bi *adar* horietako bakoitzak jardun-estrategia bat laburbiltzen du, eta hainbat emaitza eta jardueraren bidez luzatzen da, beharrezko bitarteko bihurtzen direnak estrategia bakoitzak funtziona dezan.

A)estrategia

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira		
Barne-produkzioak oinarritzko dieta bat bermatzen du	Diru-sarrera pertsonalak handiagotzen dira	Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

Nekazaritza-produkzioa dibertsifikatzen da	Lurraren produktibitateak hobera egin du	Produktoreen diru-sarrerek gora egin dute produktuen salmentagatik	Diru-sarrereren iturri alternati boak sortzen dira	Biztanleriaren prestakuntza-mailak hobera egin du	Biztanleriaren eta osasunaren arteko harremanaren inguruan kontzientziatuta
--	--	--	--	---	---

Biztanleriaren desnutrizio-mailen murrizketari buruzko adar batetik ateratzen da, eta beharrezko bitartekoak garatzen ditu desnutrizioaren murrizketa gerta dadin, guztiak ere gai espezifikoekin loturikoak, hala nola nekazaritza-produkzioa, familiaren diru-sarrereren hazkundera edo desnutrizio-arloko gaikuntza. Bitarteko horiek jardun are espezifikoagoetan garatzen dira, nekazaritza-dibertsifikazioari, lurraren produktibitateari, diru-sarrereari, prestakuntzari edo osasunean nutrizioak duen garrantziaz kontzientziatzeari buruz.

B) estrategia

Arnas gaixotasunen eraginak behera egin du			
Etxeko ohitura osasuntsuenak		Osasun-arretak eta -asistentziak hobera egin du	
Biztanleriaren prestakuntza-mailak hobera egin du	Etxebizitzetan sukalde hobetuak sartzen dira	Osasun-zentroak ekipamendu egokia du	Zentroko langileak gaitzen dira eta laguntzeko langileak sartzen dira

Arnas gaixotasunen murrizketari buruzko erreferentzia egiten duen adar batetik abiatzen da, eta horretarako beharrezko bitartekoak ezartzen ditu, etxeko ohituren eta arreta sanitarioarekin loturikoak. Gai horietako bakoitza gai espezifikoagoen bidez garatzen da, biztanleriaren prestakuntzari, sukalde hobetuak sartzeari eta osasun-zentroa ekipamendurekin, langileekin eta gaikuntzarekin babesteari buruzkoa.

A estrategia zein B estrategia xede-biztanleria protagonista izan duen identifikazio-prozesuaren ondoren definitu dira, eta biztanleria horrek lehentasunezko zat

sentitzen dituen premiei erantzuten diete biek ere. Bi ekintza-estrategien ondorioz, hobetu egingo dira La Esperanzako pertsonen bizi-baldintzak, bi kasuetan ere eurek aukeratu duten zentzuan, baina bi estrategien batura proiektu anbizioso eta konplexuegia da, udalerrriaren eta hura babesten duen erakundearen gaitasuna gainditzen duena, eta udalerrria eta erakundea beren burua hori kudeatzeko gai ikusten ez duten baliabideen bolumena eskatzen du. Horregatik, beharrezkoa da strategiak aukeratzea:

Erabakia errazteko, funtsezkotzat jotzen ditugun faktoreak zehazten ditugu eta bakoitzari buruzko strategiak alderatzen ditugu taula batean:

Irizpideak	A estrategia	B estrategia
Baliabideak		Inbertsio garrantzitsua behar du hezkuntzan, ekipamenduan eta pertsonal sanitarioan
Gaitasunak	Gaikuntzekin indartzen da biztanleriaren zeregina	
Erakundearen esperientzia	Esperientzia du produkzio-proiektuetan eta gaikuntza komunitarioan	Ez du esperientziarik proiektu sanitarioetan
Denbora	Nekazaritza-produkzioko eta nutrizio-kontzientziatzioko aurrerapausoak epe laburrerako dira. Diru-sarrerak sortzeari dagokionez, epe ertainerako eta hezkuntza formalean epe luzerako.	Sukaldeek epe laburrerako emaitzak dituzte, baina aurrerapauso sanitarioak eta hezkuntza-arlokoak epe luzerako dira.
Testuinguru soziopolitikoak		Alkatetzako aldaketa egokia izan liteke udalerrriak bere gain har ditzan sanitateko eta hezkuntzako hobekuntzak
Ekintzen lehentasuna	Desnutrizioaren gaineko jardunak lehentasunezkoak dira	
Xede-biztanleria	Biztanleria osoari bideratuta daude ekintza guztiak	
Iraunkortasuna	Produkzioko eta diru-sarrerara sortzeko ekintzek	

	iraunkortasun handiagoa dute	
Inpaktuak		
Bideragarritasuna		

La Esperanza burututako identifikazio-prozesuaren arabera, eta estrategien azterketan sortu diren argumentuak ikusita, proiektuaren ekintza-estrategia gisa A estrategia hautatzea erabaki da.

Une horretatik aurrera, estrategia hori laburbiltzen duen *adarra* izango da proiektuaren helburu espezifikoak:

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.

Eta proiektuaren ekintza guztiak helburu hori lortzera bideratuta daude.

Aukeratutako estrategia edozein dela ere, proiektuaren helburu espezifikoak proiektuaren helburu orokorrera hurbiltzea ahalbidetuko duen pauso gisa hartuko da betiere:

Biztanleriaren bizi-itzaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da

III. 1. Egingo duguna planifikatzea: Proiektuaren plangintzako ideia nagusia

Estrategien azterketaren bidez, helburuen zuhaitzaren adarren arteko bat hautatu da, eta proiektuaren helburu espezifikoak bihurtu dira. Proiektuaren esparruan hasten diren ekintza guztiak, helburu espezifiko hori lortzeko bideratuko dira.

Proiektuaren helburu espezifikoak hautatuta, Esparru Logikoaren Ikuspegiak proiektuaren funtsezko elementu baten diseinua aurreikusten du: Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia (PPIN).

Proiektuaren funtsezko elementuen laburpen egituratu eta bete-betekoa da Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia, eta elementu horiek beren artean lotzen dituzten erlazioena. Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia proiektuaren argazki bat da, ekintzek jarraitu beharreko ibilbidearen plano bat, jarduerak abian jartzen direnetik helburu espezifikoak lortzen den arte. Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian proiektuak lortu nahi dituen xedeak biltzen dira, horiek lortzeko aurreikusitako bitartekoak eta horretarako baliabideak daitezkeen baliabideak.

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiak proiektuan inplikaturiko pertsona guztientzat erabilgarria izan behar duen erreminta da, eta hori aztertzeak lanak norantz doan ulertzeko baliagarri izan behar du. Baina baliagarria izan behar du proiektua ezagutzen ez duten pertsonentzat ere, eta Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia baliabideak dezakeen edozeinek ulertu ahalko du aztertzearekin soilik zein diren proiektuan bilduriko lan-ildoak, jarduerak eta baliabideak.

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia lerro eta zutabeetan zatituriko taula da, non informazioa proiektuaren elementu bakoitzaren loturen arabera egituratzen den.

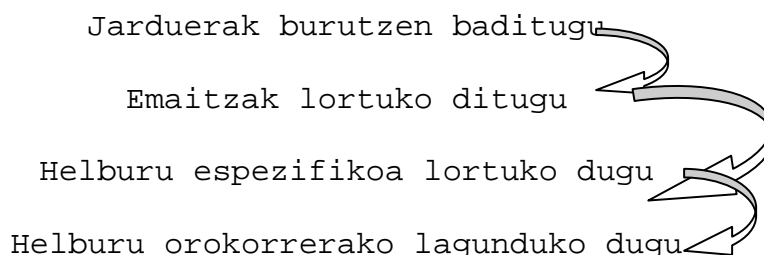
Esku-hartze logika	Adierazleak	Egiaztatze-iturriak	Hipotesia
Helburu orokorra			
Helburu espezifikoak	IHE:		
Emaitzak	1. IHE:		
	2. IHE:		
	3. IHE:		
Jarduerak	Baliabideak	Kostuak	

11. irudia. Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiaren proiektuaren plangintzako ideia nagusia

Proiektua identifikatzeko prozesua behar bezala garatu bada, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia osatzeak lan erraza beharko luke izan, plangintza-ariketa bat *egin nahi duguna nola egingo dugun* erakutsiko duena.

a. Esku-hartze logika

Plangintzako Ideia Nagusiaren lehen zutabea Esku-hartze Logika da. Zer egin nahi dugun eta hori lortzea nola pentsatuta dugun laburbiltzen du. Lehen zutabe horretan identifikazioan proiektuaren elementuen artean ezarritako bitarteko-xede erlazioa islatzen duelako dauka izen hori, proiektuaren funtzionamendu-logika bat bete behar baita, eta horren arabera:



Esku-hartze logika hori Esparru Logikoaren Ikuspegiaren metodologiaren gakoa da, oinarritzat hartzen baitu xedeak argi definituz gero eta horiek lortzeko bitartekoak behar bezala garatuz gero, proiektuan arrakasta lortzeko aukera handiak daudela.

Identifikazio-prozesu egoki bat burutu bada, bitartekoen eta xedeen arteko erlazioak ondo definituta, esku-hartze logikaren zutabea Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian osatzea erraza izango da, helburuen zehaztasunaren maila bakoitza Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiaren dagokion mailara eramatea bezain erraza.

Horrela, esku-hartze logika osatzen duten elementuak honako hauek dira:

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

Helburu orokorra

Hartara hurbildu nahi garen garapen-helburua da. Epe luzerako helburuen erreferentzia egiten du, proiektu bakarrarekin heltzea aurreikusita ez daudenak, baina proiektua hartarako lagungarri izatea nahi dugu. Hainbat elementurekin loturiko garapen-helburuen erreferentzia egiten du, hala nola hezkuntzako, nutrizioko, osasuneko eta abarreko indizeak hobetzea, edo xede-biztanleriaren pertsonen egoerako hobekuntza integralak.

Proiektuan bilduriko ekintzak helburu orokorra lortzeko bideratutakotzat hartzen dira, baina ez dira hori lortzeko kontzentratzen.

Esparru Logikoaren Ikuspegiaren arabera, helburuen zuhaitzaren goi-goiko aldean dagoena da helburu orokorra, zuhaitzaren *adaburuarenak* egiten dituen aldean, eta haren mende daude gainerako adarrak.

La Esperanzaren kasuan, helburu orokorra honako hau da:

Biztanleriaren bizi-itxaropena herrialdekoaren batez
bestekoarekin parekatzen da

Horrela, nahiz eta badakigun La Esperanzako proiektua martxan jartzearekin ez den lortuko biztanleriaren bizi-itxaropeena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzea, ziur gaude -betiere proiektua aurreikusita daukagun bezala ateratzen bada- desnutrizioa murriztea lortuko dela eta, horrela, bizi-itxaropena lortzeko lagungarria izango da.

Helburu espezifikoa

Hori da proiektuarekin lortu nahi den helburua. Proiektuan hasitako ekintza guztiak helburu espezifikoa lortzera bideratuta daude.

Aldaketa ekarri behar du inplikaturiko pertsonen errealitatean, eta hartara iritsi nahi den errealitatea laburbiltzen du.

Helburua argia, zehatza, definitua eta neurgarria da, eta betiere neurri zehatzak ezarri ahalko dira hura lortzeko. Nolabait ere, erantzun egokia izan beharko luke norbaitek proiektu hau zertarako egiten da? galdetuko balu

Helburu espezifikoa zera da, proiektuaren ahaleginak kontzentratzeko hautaturiko arazoaren zuhaitzaren adarra. Helburu orokorrari lotuta dago, justu bere gainean dagoenari, baina batez ere helburuen zuhaitzean bere azpian

Garapenerako lankidetzazko proiektuak egiteko eskuliburua

dauden bitarteko guztiak dago lotuta, hots, helburu orokorra bete dadin beharrezkoak diren horiekin.

La Esperanzako proiektuan, helburu espezifikoa honako hau da:

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.

Helburu espezifikoko horren definizioarekin, argi geratzen da proiektuaren helburua La Esperanzako biztanleriaren artean desnutrizio-mailak murriztea dela, eta hasitako ekintza guztiak horretara bideratuko direla.

Emaitzak:

Helburu espezifikoa bete dadin beharrezko bitartekoak dira. Helburu espezifikoki edukia ematen dioten helburu jakinak dira, eta bete beharrezkoak proiektua amaitzean ezarritako helburua betetzeko.

Identifikazio-fasea osorik garatu bada, helburu espezifikoko lotzeko beharrezko bitarteko guztiak definitu izango dira. Une horretan galdetu behar dugu, bitarteko guztiak aurreikusi al dira bete dadin? Erantzuna negatiboa bada, ezinbestekoa da Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusira aurreikusi ez diren emaitzak gaineratzea, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia ez baita osatuta egongo proiektuaren amaieran helburu espezifikoa egia bihurtzeko beharrezkoak diren bitarteko guztiak islatuta ez dauden bitartean.

Helburuen zuhaitzean helburu espezifikoa osatzen duen adarraren justu azpian daude hori lortzeko beharrezko bitartekoak, hots, emaitzak.

La Esperanzako proiektuan, helburu espezifikoa betetzeko beharrezkotzat identifikaturiko, eta proiektuaren emaitzat hartzen diren, bitartekoak honako hauek dira:

Barne-produkzioak oinarritzeko dieta bat bermatzen du
Diru-sarrerak pertsonalak gehitzen dira
Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

Horrela, onartzen dugu janariaren barne-produkzioa, diru-sarreraren gehikuntza eta nutrizio-arloko gaikuntza beharrezko bitartekoak direla La Esperanzako biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizteko. Orduan, aurreikusi egin dira

beharrezko emaitza guztiak proiektuaren helburu espezifikoak bete dadin.

Horrela, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian esku hartzeko logikaren zutabea osatzeko, beharrezkoa izan den gauza bakarra helburuen zuhaitzean ezarritako bitarteko-xede erlazioak aldatzea eta esku-hartze logikaren arabera ezarritako erlazioaren arabera kokatzea izan da: emaitzak lortzen baditugu, helburu espezifikoak lortuko dugu eta helburu orokorrera hurbilduko gara.

Proiektuaren plangintzako ideia nagusia

Esku-hartze logika	
Helburu orokorra	Udalerriko biztanleriaren bizi-itzaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da.
Helburu espezifikoak	Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.
Emaitzak	1. E.- Barne-produkzioak oinarritzko dieta bat bermatzen du 2. E.- Diru-sarrerak pertsonalak gehitzen dira 3. E.- Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

Jarduerak

Eta nola lortzen dira emaitzak?

Emaitzak helburu espezifikoak lortzeko bitarteko gisa deskribatu dira, baina emaitzek ere beren bitarteko propioak behar dituzte emaitza horietara iristeko: jarduerak

Emaitzak lortzeko proiektuan zehar burutu beharreko ekintza jakinak dira jarduerak.

Horrela, proiektuan aurreikusitako emaitzetako bakoitza jarduerak jakin batzuk izan behar ditu ondorio, emaitza bakoitza betetzeko martxan jarri beharreko ekintzak.

La Esperanzaren kasuan, honako jarduerak hauek aurreikusi dira emaitza bakoitzerako:

1. E.- Barne-produkzioak oinarritzko dieta bat bermatzen du
- 1.1 J.- Gizon eta emakume nekazariak honako gai hauen inguruan gaitzeko 3 tailer:
 - Laborantza barietate berriak eta inguruarekiko duten egokitzapena
 - Produkzio teknika iraunkorrak
 - Produktibitatea hobetzeko teknikak
 - Teknika tradizionalak
 - Merkaturatzea

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Kudeaketa eta plangintza ekonomikoa

1.2 J.- Nekazaritza-tresnak eta inputak erostea

1.3 J.- Pertsonalizatutako produkzio-planak egitea

1.4 J.- Produkzio-planen jarraipena egitea

1.5 J.- Salaketa- eta gorabehera-batzorde bat sortzea zur-enpresaren jardueretan

2. E- Diru-sarrera pertsonalak gehitzen dira

2.1 J.- Emakume eta gizon produktoreak elkartuko dituen erakunde bat sortzea

2.2 J.- Merkatu-azterketa bat egitea ekonomia- eta produkzio-jarduera alternatiboen inguruan

2.3 J.- Bilketa-zentro baten egokitzapena

2.4 J.- Nekazaritza-produktuak saltzen dituzten erakundeekin hitzarmen bat ezartzea

2.5 J.- Udalerrian janari- eta alojamendu-zerbitzu bat martxan jartzea

2.6 J.- Ontziratze-sistema bat sortzea produktuak egoera hobean mantentzeko

2.7 J.- Labore organikoaren produkzioaren % 30 hirian saltzeko erabiltzea

3. E.- Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

3.1 J.- Haurrak eskolara eramateko sistema bat antolatzea

3.2 J.- Komunitate bakoitzeko gurasoak beren haurrentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.3 J.- Komunitate bakoitzeko gurasoak nescentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.4 J.- Lanbide-heziketako zentro bat abian jartzea, honako alor hauetan gaitasuna duten eta oinarrizko azterketak bukatu dituzten gazteentzat:

- igeltserotza eta zurgintza

- ostalaritza

- nekazaritza-produktuak merkaturatzeko teknikak

3.5 J.- Langileak eskatzen dituztenak eta lana bilatzen dutenak harremanetan jarriko dituen lan-poltsa bat egitea udalerrian.

3.6 J.- Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer

3.7 J.- Proposamen-dokumentu bat egitea hezkuntza formalean nutrizioari buruzko edukiak gehitzeko

Emaitza bakoitzari dagozkion jardueren definizioan, esku-hartze logika osatzen da, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiaren lehen zutabea beteta.

Esku-hartze logika
Helburu orokorra
Udalerriko biztanleriaren bizi-itxaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da.
Helburu espezifikoak

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.
Emaitzak
1. E.- Barne-produkzioak oinarritzko dieta bat bermatzen du
2. E.- Diru-sarrera pertsonalak gehitzen dira
3. E.- Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan
Jarduerak
1.1 J.- Gizon eta emakume nekazariak honako gai hauen inguruan gaitzeko 3 tailer: - Laborantza barietate berria eta inguruarekiko duten egokitzapena - Produkzioko teknika iraunkorrak - Produktibitatea hobetzeko teknikak
1.2 J.- Nekazaritza-tresnak eta inputak erostea
1.3 J.- Pertsonalizatutako produkzio-planak egitea
1.4 J.- Produkzio-planen jarraipena egitea
1.5 J.- Salaketa- eta gorabehera-batzorde bat sortzea zur-enpresaren jardueretan
2.1 J.- Udalerria osatzen duten komunitateetako emakume eta gizon produktoreak elkartzeko dituen erakunde bat sortzea
2.2 J.- Merkatu-azterketa bat egitea ekonomia- eta produkzio-jarduera alternatiboen inguruan
2.3 J.- Bilketa-zentro baten egokitzapena
2.4 J.- Nekazaritza-produktuak saltzen dituzten erakundeekin hitzarmen bat ezartzea
2.5 J.- Udalerrian janari- eta alojamendu-zerbitzu bat martxan jartzea
2.6 J.- Ontziratze-sistema bat sortzea produktuak egoera hobean mantentzeko
2.7 J.- Labore organikoaren produkzioaren % 30 hirian saltzeko erabiltzea
3.1 J.- Haurrak eskolara eramateko sistema bat antolatzea
3.2 J.- Komunitate bakoitzeko gurasoak beren haurrentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.
3.3 J.- Komunitate bakoitzeko gurasoak neskatilentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.
3.4 J.- Lanbide-heziketako zentro bat abian jartzea, honako alor hauetan gaitasuna duten eta oinarritzko azterketak bukatu dituzten gazteentzat: - igeltserotza eta zurgintza - ostalaritza - nekazaritza-produktuak merkaturatzeko teknikak
3.5 J.- Langileak eskatzen dituztenak eta lana bilatzen dutenak harremanetan jarriko dituen lan-poltsa bat egitea udalerrian.
3.6 J.- Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer
3.7 J.- Proposamen-dokumentu bat egitea hezkuntza formalean nutrizioari buruzko edukiak gehitzeko

b. Adierazleak

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiaren bigarren zutabean daude adierazleak.

Adierazleek seinale-lanak betetzen dituzte, proiektuaren helburu eta emaitzen lorpen-maila ezarrita. Proiektuaren

garapenean aurreikusitako plangintza betetzen ari den neurtzea ahalbidetzen du eta, proiektua amaitutakoan, eskuhartze logika bete ote den.

Proiektuaren helburu eta emaitzak lortu beharreko gutxieneko maila gisa formulatzen dira adierazleak, aurreikusitakoa bete dela kontuan hartzeko. Partaidetza bidez formulatu behar dira, proiektuaren subjektu protagonistak inplikaturik, eta sexuaren arabera bereizi behar dira.

Proiektuaren egite-prozesuan emaitza bakoitza bete dadin beharrezkoak diren jarduera guztiak definitu dira, eta beharrezko emaitza guztiak ezarri helburu espezifikoak lortzeko. Baina, zalantza saihesteko, eta hasieratik proiektuaren bilakaerari jarraipena emateko, hainbat seinale ezarriko dira, helburu eta emaitzen lorpen zehatza ezartzea ahalbidetuko dutenak: adierazleak dira.

adierazleak *objektiboki egiaztagarriak* izan behar dute, hots, erraz ezagutzeko moduko seinaleak izango dira, eta horien lorpena irizpide jakin batzuekin neurtu ahalko da. Neurtu nahi duguna kuantifikatzea ahalbidetzen duen seinalea aurkitu behar dugu, eta adierazle egiazko eta zehatzak aurkitzeko ahalegina egin.

Adierazle egokiak proiektua ezagutzen ez duten pertsonen adierazlearen betetze-mailari buruz ohar nabari bat egitea ahalbidetzen die. Proiektutik kanpoko pertsona batek zer neurtzen ari garen uler badezake, ulertzen badu nondik atera behar den informazioa egiaztatzeko, eta gai ikusten badu bere burua ohar fidagarri bat egiteko adierazlearen betetze-mailari buruz, adierazle on bat denaren seinale.

Adierazleak, baliagarriak izan eta objektiboki egiaztagarriak izateko, honako 4 galdera hauei erantzun behar diete:

- Zer neurtuko dugu?

Neurtu beharreko aldagaia zein den definitu behar dugu, betiere adierazlea aplikatuko zaion helburuarekin edo emaitzarekin erlazionaturikoa.

Neurtzekoak dira partaidetzaren kalitatea, jardueren gogobetetze-indizeak, heriotza-tasa, gaixotasunen eragina, lurraren produktibitatea, bileretara bertaratzea, egindako gaikuntzak, argitaraturiko dokumentuak, landaturiko hektareak, produzituriko esne-

litroak, jardueretan izena emandako pertsonak eta beste hainbat eta hainbat aldagai, baina aldagaiak elementu neurgarrietan eman beharko ditugu betiere.

◦ Noren gain neurtuko dugu?

Nor den neurtuko dugunaren subjektua, aldagaia haiengan aplikatuko dugun pertsona, baliabide edo elementuak. Ez du ezertarako balio aldagaia zein talderen gain aplikatuko dugun zehazten ez badugu

Hainbat faktore neur ditzakegu, hala nola hurren desnutrizioa landa-biztanlerian, gaixotasunek biztanlerian duten eragina, diru-sarrerara maila familietan, herri baten lurren produktibitatea, herriko emakumeen partaidetza,.. Aldagai bakoitzerako subjektu desberdinak erabili ahalko ditugu, baina betiere neurturiko aldagaiaren subjektua nor den ezarrita.

◦ Zenbat neurtuko dugu?

Adierazleak zifra jakin baten bidez eman behar dira, helburua edo emaitza lortu dela adierazten duen seinalea zein puntu minimotan ezartzen den aldez aurretik definituta betiere. Adierazlea helburuaren eta emaitzen lorpen-mailaren froga gisa ulertzen badugu, ezinbestekoa da ezartzea zer puntutatik aurrera uler dezakegun adierazlea lortu dela.

Ez du ezertarako balio herri baten *lur komunalen* produktibitatearen igoera neurtzen duen adierazle bat, finkatzen ez badugu zer igoera hartzen den proiektua funtzionatzen ari denaren seinale, % 0,5eko igoera gertatu bada proiektuak funtzionatu duela ulertzen al dugu? Produktibitatearen zer igoera-ehunekotik gora jotzen dugu proiektua arrakastatsua izan dela?

Adibidea

Pentsa dezagun urtegi batean uraren maila markatzen duten marrekin: Markak daude metro gutxi batzuetan behin, ura zein altueratan dagoen adierazten dutenak. Marka gorri bat dago hondotik hasi eta 3 metrora, eta hortik behera ondoko herria urez hornitzeko beharrezkoaren azpitik dagoela jotzen da. Era berean, marka beltz bat dago hondotik hasi eta 10 metrora, eta hortik gora gomendaturikoaren gaintik dago uraren maila, uholde-arriskuarekin eta guzti.

Nahikoa al litzateke esatea uraren maila egokia denaren adierazle dela uraren altuera? Edo ezinbestekoa al litzateke ezartzea uraren maila egokia dela jotzeko marka gorriaren eta beltzaren artean egon behar duela esatea? Uraren altuera aldagaia da, baina altuera egokia denaren adierazlea 3tik 10 metrora bitarte egotea da.

◦ Noiz?

Denboraldi egokia ezarri behar da adierazleak maila egokia lor dezan betetakotzat jotzen diren helburu eta emaitzak erdiesteko.

Azter dezagun La Esperanzako adibidearen adierazle bat:

1.2 IHE: Proiektua egikaritzeko lehenengo urtean, gaitutako gizonak eta emakumeak gutxienez 2 fruta barietate eta 2 barazki barietate berri sartu zituzten norberaren kontsumorako beren produkzioan.

Azter dezagun aipaturiko lau galderari erantzuten ote dien:

Zer neurtzen dugu?

Sartutako fruta eta barazki barietate berriak

Nor?

Gaituriko gizon eta emakumeak

Zenbat?

2 fruta barietate eta 2 barazki barietate berri

Noiz?

Proiektuaren lehen egikaritzapen-urtearen ondoren

Lau oinarrizko galderetarako erantzuna izan dugunez, adierazlea baliozkotzat jo dezakegu.

Adierazle kuantitatibo eta kualitatiboak

Formulaturiko adierazleek proiektuaren aurrerapausoak balioesteko alderdi kuantitatibo esanguratsuak neurtzeko balio beha dute, baita kualitatiboak ere, pertzepzioei eta jarrera-, portaera-, egoera- edo baldintza-aldaketei buruzko informazioa ematen dutenak.

Aurrerapauso kualitatiboak egiteko adierazleak formulatzea lan konplexuagoa da alderdi kuantitatiboak balioesteko egitea baino, baina adierazle kualitatiboak definitzen ez

badira, funtsezko informazioa galtzen da proiektuaren kalitateari buruz. Horrenbestez, adierazle kuantitatibo eta kualitatiboaren formulazioa konbinatu behar dute proiektu guztiek.

Adibidez, udalerrri bateko antolatze eta erabakitzeko guneetan parte hartzen duten emakume eta gizonen kopurua neur liteke eta balioetsi, horren arabera, aurreikusitakoekiko lorturiko aurrerapausoak. Baina ez da informaziorik lortuko emakume eta gizon horiek beren partaidetza nola egikaritzen duten, nola kokatzen diren gune horretan, parte hartzeko aukera errazten zaiela nabaritzen duten, emakumeak, talde kalteberak edo etnia edo erlijio minoritarioak nola sentitzen diren, guztiek aktiboki parte hartzen duten edo ez.

Alderdi kuantitatiboaren termino beretan adierazleak formulatzea zailtzen duten elementu subjektiboak biltzen dituzte alderdi horiek. Dena den, proiektu batean esanguratsuak diren alderdi kualitatibo horietako asko objektiboki neurgarria den aldagai batean alda daitezke.

Proposamen metodologikoa

1. Zehar-lerroetarako adierazleak formulatzea: parte-hartzea, antolamendua, generoa, giza eskubideak, iraunkortasun ekologikoa.

2. Ahal denean, alderdi kualitatiboak objektiboki neurgarriak eta kuantifikagarriak diren adierazleetan aldatzea.

Adibidea: aurrerapausoak lortu nahi ditugu bere udalerriko politiketan talde etniko minoritario batek duen eragin-mailan. Horretarako, eraginaren gehikuntza zer gaitan nabari daitekeen aztertuko dugu:

- Beren interesak defendatzeko eta beren eskaerak planteatzeko antolaturiko mugimenduen zati diren talde etnikoko pertsonen kopuruaren bilakaera
- Talde etnikoaren premiei erantzuten dieten udal-proiektuen kopuruaren bilakaera
- Beren premiei erantzuten dieten udal-proiektuetan erabilitako diru-kopuruaren bilakaera

Elementu horiek identifikatutakoan, horiekin loturiko adierazle neurgarriekin pentsa dezakegu:

- Beren eskubideen defentsan antolaturiko mugimenduko zati diren etnia minoritarioko kideen kopurua % 50 gehitu da proiektua amaitutakoan. Ehuneko horretatik, % 20 gutxienez emakumeak dira.
- Urteko udal-planek etnia minoritarioaren interes eta premietara bideraturiko proiektuen % 10 gehiago biltzeko dute proiektuaren lehen urtea amaitutakoan eta % 20 proiektua amaitutakoan.
- Etnia minoritarioaren premia eta interesak estaltzen dituzten proiektuei bideraturiko aurrekontuaren guztizko kopurua % 10 gehitu da proiektua amaitutakoan.

Zehar-lerroetarako adierazleak

Gaitasunak, parte-hartzea eta antolamendua, genero-ekitate, giza eskubideak eta iraunkortasun ekologikoa proiektuan integratzea esparru horietako bakoitzarekin loturiko aurrerapauso espezifikoak neurtzea ahalbidetuko duten adierazleak formulatzearen mende dago. Adierazle kuantitatiboak zein kualitatiboak erabili beharko dira eta guztiak ere sexuaren arabera bereizi beharko dira, gizon eta emakumeen aurrerapauso espezifikoak neurtzeko.

Gaitasunak, parte-hartzea eta antolamendua

Eraldaketa-subjektuen gaitasunen aurrerapausoak neurtzeko, aldaketa pertsonal, sozioekonomiko eta politikoak kontuan hartzen dituzten adierazleak formulatu behar dira.

Proiektuaren lehentasunezko gaitasun gisa identifikatu diren gaitasunen arabera aldatuko da proiektuaren izaera, baina, esaterako, subjektuen ezagutzen gehikuntza neur daiteke garrantzitsutzat identifikaturiko gaietan - teknikoak zein ideologikoak edo politikoak-, xede-biztanleriak jasaten dituen eskubide-urraketei buruzko salaketa kopurua, eskubide horiek defendatzeko antolaturiko mobilizazio kopurua, kargu instituzional eta politikoak dituzten xede-biztanleriako pertsona kopuruaren aldaketa, subjektuen autonomia pertsonalaren gehikuntza, eta abar. Hori guztia, betiere sexuaren arabera bereizita emakumeen eta gizonen aurrerapausoak neurtzeko eta al bait gehien desberdinduz ezaugarri sozioekonomikoen, etniari lotutakoan, hezkuntzari lotutakoan edo erabakigarritzat jotzen den beste edozein alderdiri lotutakoan arabera.

Xede-biztanleriaren parte-hartzeari eta antolamenduari buruzko aurrerapausoei dagokienez, parte hartzeko guneen kopuruarekin, horien funtzionatzeko moduarekin, horien autonomia-mailarekin eta beste erakunde batzuekiko duten artikulazio-mailarekin loturiko adierazleak formulatu behar dira.

Esaterako, adierazleak ezar daitezke neurtzeko zenbat gune sortu diren, zein izan den bilakaera gune horietan parte hartzen duten pertsonen kopuruan -horietako zenbat gizonak diren eta zenbat emakumeak diren kontuan hartuta-, kolektibo kalteberetatik parte hartzen duten pertsonen kopurua, sortu diren talde espezifikoko gune kopurua (emakume taldeak eta minoria linguistikoekiko taldeak, esaterako) edo beste mugimendu aliatu batzuekin ezarritako hitzarmen kopurua. Alderdi kualitatiboekiko dagokienez, adierazleak formula daitezke gune horietan erabakiak ea nola hartzen diren, inplikaturiko subjektuen pertzepzioak beren parte-hartze mailari buruz, botere-harremanei buruz edo taldeko kideen arteko eragina, gatazkak konpontzeko moduari buruz, beste mugimendu batzuekin artikulatzeko eta koordinatzeko moduei buruz, eta abar.

Genero-ikuspegia

Genero-ekitateko aurrerapausoak neurtzeko, emakumeen ahalduz-mailarekin, parte-hartzearekin, egoeran eta posizioan izandako aldaketekin eta gizonen balio, jarrera eta portaerekin izandako aldaketekin loturiko adierazleak formulatu behar dira.

Esaterako, adierazlerik ezar al daiteke ea zenbat emakumeek parte hartzen duten erabakitzeko guneetan, zenbat lotu diren beren interesak defendatzen dituen mugimenduren batera, zenbatek parte hartu duten beren gaitasunak hobetzera bideraturiko jardueretan, nola hobetu den emakumeek baliabideekiko duten baliatzea eta kontrola, beren autonomia ekonomikoa eta osasunarekin, sexualitatearekin edo erreproduktzioarekin loturiko gaiei buruzko erabakitzeko beren ahalmena gehitu duten, beren buruarekiko pertzepzioa eta autoestimua hobetu duten, zer iritzi duten emakume gisa duten errekonozimenduari buruz, eta abar. Neur liteke, halaber, gogoeta maskulinoko taldeak sortu ote diren, zenbat gizonek parte hartzen duten horietan, nola aldatu diren gizonen pertzepzioak emakumeekiko -haiekiko egiten duten balorazioa pertsona gisa, barneratuta zituzten estereotipoak-, zer neurritan

aldatu diren emakumeekiko jarrera bortitzak edo kontrol-jarrerak eta abar.

Giza Eskubideak

Giza baliabideei dagokienez, adierazleek neur dezakete subjektuen gaitasunean izandako aurrerapausoak beren eskubideak identifikatu eta defendatzeko, eskubideen urraketak direla-eta izandako salaketa kopuruaren gehikuntza, errebindikazio-mugimenduetara bildu diren pertsonen kopurua, beren eskubideak zapalduta dituzten pertsona edo kolektiboek erabil ditzaketen baliabide legezko, psikologiko edo orientabidezkoak, giza eskubideen arloan lan egiten duten erakundeen kopuruaren gehikuntza eta artikulazioak tokiko, estatuko edo nazioarteko beste mugimendu batzuekin, betebeharren titularretan lorturiko eragina, eta abar.

Iraunkortasun ekologikoa

Iraunkortasun ekologikoari buruzko aurrerapausoaren balioespenak hainbat alderdi biltzen dituzten adierazleak formulatzea eskatzen du, hala nola: xede-biztanleriaren gaitasunetan izandako aurrerapausoak, hainbat gairi dagokionez, hala nola ingurumen-egoeraren azterketa kritikoak egitea, teknika eta aztura iraunkorrak ezagutzea eta maneiatzea, baliabide natural eta energetiko propioetan kontzentraturiko eredu alternatiboak diseinatu eta proposatzea, subjektuen autonomiaren gehikuntza beren barne-produkzioa erabakitzeko, jarrera-aldaketak bertako baliabideen balorazioari dagokionez, bilakaera baliabideen erabilera iraunkorren edo teknologia berrien erabileran.

c. Egiaptapen-iturriak.

Adierazleak bete diren egiaptatzeko, egiaptapen-iturri bat esleitzen zaio bakoitzari, hots, tresna bat horretan oinarrituta adierazlea bete den edo ez jakitea ahalbidetuko duena.

Proiektuaren dokumentu edo tresna propioak (gaikuntzen memoriak, bertaratze-zerrendak, bileren aktak, argazkiak, biztanleriari eginiko elkarrizketak, eta abar) edo proiektuarekiko kanpo-dokumentuak (onarturiko erakundeetako estatistikak, dokumentu ofizialak, erregistroak) izan litezke iturriak.

Zenbait gako egiaptapen-iturriei buruz:

- Erraz baliatzeak izan behar dute, adierazleen betetze-maila egiaptatzeko

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Garrantzitsua da ziurtatzea iturria badagoela eta fidagarria dela. Iturri berri bat planteatzen bada, iturriaren sorkuntza aurkeztu behar da eta arduradun bat definitu, egiaztapen-iturri hori kontuan hartuko dela bermatuko duena.
- Aurreikusitako iturriak baliatzeak ez du neurrigabeko esfortzurik eragin behar, ez ekonomikoa, ez denborazkoa
- Adierazle bakoitza egiaztatzeke iturriak bera izan behar du proiektuaren hasieratik amaierara bitarte, datuen bilakaera konparatzeko.

Aurreko adibideko lehen adierazlea hartuko dugu adibide gisa:

Beren eskubideen defentsan antolaturiko mugimenduko zati diren etnia minoritarioko kideen kopurua % 50 gehitu da proiektua amaitutakoan. Ehuneko horretatik, % 20 gutxienez emakumeak dira.

Adierazle hori lortu ote den egiaztatzeke, egiaztapen-iturrietako bat udalerriko gizarte-erakundearen erregistroa eta kideen zerrenda izan daiteke, egon baitaude eta datu eguneratuak eskaintzen baitituzte. Dokumentu horiek aztertuta -proiektua hasi aurretik eta amaitutakoan-, antolamendu-mugimendu bakoitza osatzen duten pertsonen kopurua alderatu ahalko dugu eta adierazlearen lorpena balioetsi.

d. Hipotesiak.

Proiektuarekiko kanpoko faktoreak dira, gure kontroletik at daudenak, proiektuaren emaitzetan zuzeneko eragina dutenak.

Giroa, testuinguru politikoa edo biztanleriaren jarrera jardueretik eraginekoak dira proiektuaren garapenean. Ezin ditugu kontrolatu, baina hainbeste hartzen dute emaitza eraginpean, ezen kontuan hartu beharrekoak diren planifikatu eta Plangintzako Ideia Nagusira biltzeko garaian.

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusira hipotesi gisa bildua izateko lau baldintza bete behar ditu kanpoko faktore batek:

- a) Proiektuaren emaitzetan egiazko eragina duen gai bat izatea.

Proiektuarekiko eta hura kontrolatzen duen lantaldearen kontrolarekiko kanpoko faktoreak egon litezke, baina inolako garrantzirik ez dutenak emaitzen eta helburuen lorpenean.

Proiektuarekiko kanpoko faktore bat hipotesi gisa kontuan hartzeko zalantzarik gabeko eragina beharko du izan proiektuan.

Proiektuaren jardun-sektorea funtsezkoa da aurreikuspenen arabera proiektuan eragina izango duten faktoreak definitzerakoan: nekazaritza-produkzioko proiektuetarako aldeko eguraldia hipotesi bat izango da ziur asko eta litekeena da hori ez iruditzea gaikuntza-proiektu baterako. Baina proiektua garatzen deneko testuinguruaren ezaugarriak erabakigarriak dira, ezen gaikuntza-proiektua landa-ingurune batean garatzeko bada oso urruneko komunitateetan, aldeko eguraldia ezinbestekoa izan litekeen urrunago bizi den pertsonen gaikuntzara bertaratzeko aukera izan dezaten.

Horrela, hipotesi baten garrantzia edo garrantzirik eza erabakitzeke, proiektua zein baldintza zehatzetan garatzen den aztertu behar da.

b) Gure kontroletik at dagoen kanpo-faktore bat izan behar du egiaz.

Hipotesi gisa garrantzitsutzat jotako faktore bat Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusira bildu aurretik ziurtatu egin behar da egiaz gure kontroletik at dagoen gai bat dela. Zenbaitetan hipotesi gisa hartzen dira egiaz hala ez diren kanpo-faktoreak, neurriak har baitaitezke efektu negatiboak prebenitzeko. Adibidez, imajina dezagun honako hau hartzen dugula hipotesi gisa:

Eguraldiak xede-biztanleria gaikuntzetara joatea ahalbidetzen du

Egia da eguraldia batzuetan ezinbestekoa dela, baina gure kontroletik kanpo dagoen faktoretzat jo dugu. Dena den, badakigu urteko zenbait garaitan eguraldia txarragoa izaten dela eta, hortaz, klima faktore garrantzitsu gisa detektatu badugu, aukera daukagu gaikuntzak txarra ez den sasoiari planifikatzeko eta, horrela, klimatologia proiektuaren plangintzara biltzeko, hipotesi bezala baztertuta, hasteko.

Aurreikusitako ezin daitezkeen fenomeno klimatologikoak edo sismoak hipotesi gisa har daitezke kontuan, ezin baitugu kontrolatu noiz gertatuko diren.

- c) Kanpo-faktorea beteko den zalantzazko probabilitatea izatea.

Kanpo-faktore bat proiekturako garrantzitsutzat eta kontrolatzeko ezinezkotzat definitu badugu, gertatzeko aukera balioetsi behar dugu.

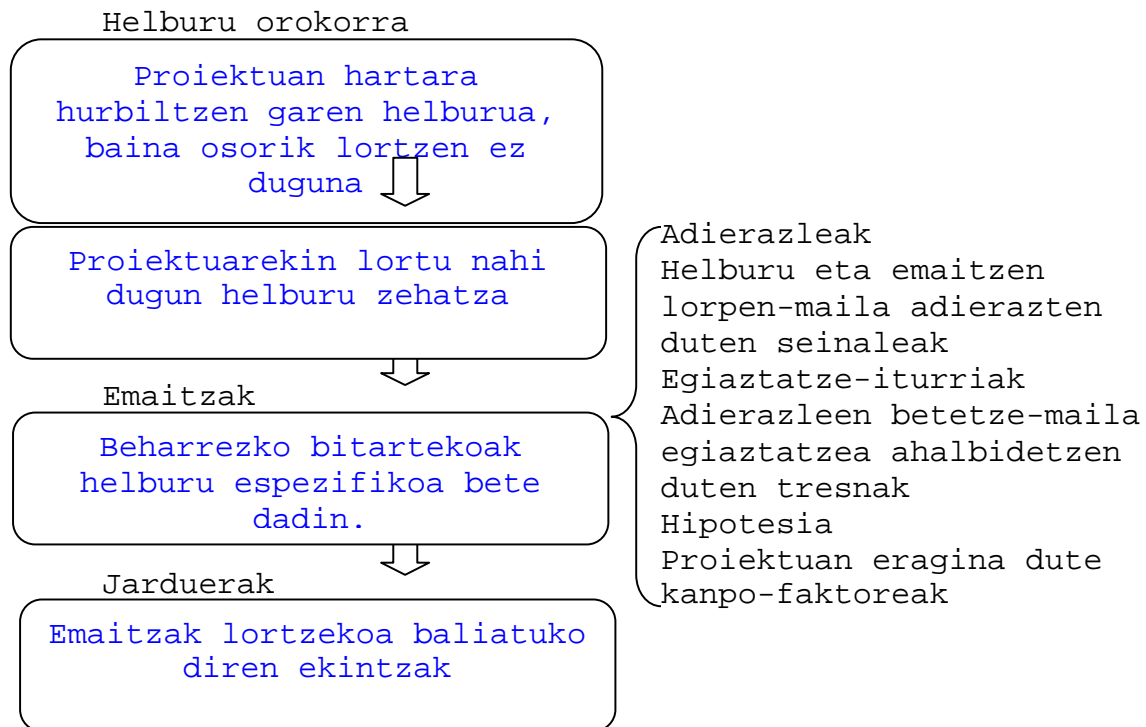
Probabilitatea oso handia edo oso txikia bada, ez dauka zentzurik hipotesi gisa biltzea. Zalantzazko probabilitatea duten faktoreak soilik formulatuko dira hipotesi gisa.

Horrela, ez dauka zentzurik hipotesi gisa fenomeno klimatologiko txarrak biltzea klima egonkorra duen alde batean edo sismoak jarduera sismikorik ez duen alde batean. Ez dauka zentzurik, halaber, aldeko klimatologia hipotesi gisa biltzea proiektua euri-sasoian garatzen bada.

- d) Modu positiboan formulatuta egotea, proiektuaren esku-hartze logika betetzeko eman beharreko baldintza gisa. Faktore eraginkor direnez, kontrolatzeko ezinezkoak eta zalantzazko probabilitatearekin, gertatu beharreko egoera gisa biltzen dira Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusira hipotesiak, emaitzak eta helburu espezifikoak lortzea dakarren proiektuaren betetzean ez inplikatzeko gertatu beharrekoa ere.

Hala, honako hau esango dugu: *"Eguraldiak xedebiztanleria gaikuntzetara joatea ahalbidetzen du"* hori baita bete beharreko baldintza klima proiektuaren esku-hartze logikan tartean sar ez dadin.

Horrela, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian biltzen ditugu proiektuak funtziona dezan ezinbestekoak diren gure kontrolatik at dauden faktoreak. Zalantza-maila handia dugun gaiak direnez, Proiektuaren Plangintzako Plan Nagusian biltzeak proiektuaren plangintzan eta egikaritzapenean kontuan hartzea ahalbidetzen du, dagokion aldaketak sartuta proiektuaren emaitzak eraginpean egon ez daitezkeen hipotesia betetzen ez bada.



12. irudia Iturria: gestio bat eta komunikazioa

e. Zehar-lerroak proiektuaren plangintzako ideia nagusian

Proiektuaren plangintzaren erdigunea da Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia, zer lortu nahi den biltzen duen dokumentuan, zein jarduera eta baliabide erabilita, eta nola lortuko diren aurrerapausoak eta lorpenak.

Proiektuaren zehar-lerroak lantzera bideratutako plangintzaren elementuak bereizi behar dira dokumentu horretan. Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian ikus daiteke ba ote dagoen helbururik, emaitzarik, adierazlerik eta gizonen eta emakumeen arteko gaitasunak, genero-ekitate, giza eskubideak eta iraunkortasun ekologikoa indartzeko jarduerarik.

Zehar-lerroak Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian sartzeak proiektuaren elementuak formulatzean horiek kontuan hartu beharra eskatzen du:

- Helburuak
- Emaitzak
- Adierazleak
- Egiaztatze-iturriak
- Hipotesia
- Jarduerak

Proiektu baten Plangintzako Ideia Nagusia ikusita, nahikoa informazio lor daiteke zehar-lerroak kontuan hartu ote diren ulertzeko. Guztiek ez dute pisu bera, batek beste batek baino garrantzi handiagoa izango baitu ekintza bakoitzaren izaeraren baitan. Hori gorabehera, eta zenbait lerro proiektuaren osagai nagusiarekin zuzenean lotuta ez badaude ere, planifikatzeko garaian galderak egin beharra dago lau zehar-lerroekin loturiko gai bakoitzaren inguruan.

Proiektuaren Plangintzako Proiektuan garrantzitsuak diren elementu guztiak kontuan hartzen ari ote diren egiaztatzeko, honako hau bezalako taula bat erabil daiteke egiaztapen-zerrenda bezala:

Herriko gaitasunei buruzko zehar-linea	
Helburuak	<p>Helburuak interes-taldeetako subjektuen gaitasun guztiak sendotzera bideratzen al dira, batean talde kalteberenak?</p> <p>Parte hartzeko guneak sortzeko lagungarri al dira xedeak? Eta jada existitzen diren guneen funtzionamendua hobetzera?</p> <p>Helburuak interes-talde guztiek guneetan parte hartzera bideratuta al daude, batez ere emakumeek, kolektibo kalteberenek eta tradizionalki baztertuek?</p> <p>Helburuak lagungarri al dira interes-taldeetako subjektuen antolamendu-gaitasunak hobetzeko?</p> <p>Agenteen arteko koordinazioa eta aliantza estrategikoen sorrera ahalbidetzera bideratuta al daude?</p> <p>Koherenteak al dira helburuek aztertzen dituzten premiak interes-talde guztiek planteaturiko eskaerekin, kalteberenak ere barnean hartuta? Gizon eta emakumeek parte hartu al dute helburuen definizioan?</p>
Emaitzak	<p>Biltzen al dira interes-taldeetako subjektuen gaitasunak sendotzera bideratutako emaitzak?</p> <p>Emaitzak parte hartzeko gune berriak sortzera bideratzen dira edo jada badaudenak sendotzera?</p> <p>Emaitzak inplikaturik dauden subjektu guztien parte hartzeko gaitasunak hobetzera bideratzen al dira, batez ere kolektibo kalteberenak eta</p>

	<p>tradizionalki baztertuenak?</p> <p>Ba al da emaitzarik emakumeen edo beste talde kalteberaren baten parte-hartzearekin loturik? Eta haien antolamendu-mailarekin?</p> <p>Formulatzen al dira interes-talde guztietako subjektuen antolamendu-gaitasunen hobekuntzarekin loturiko emaitzak?</p> <p>Agenteen arteko koordinazioa eta aliantza estrategikoak sendotzera bideratzen al dira emaitzak?</p>
<p>Adierazleak eta egiaztapen-iturriak</p>	<p>Formulaturiko adierazleak baliagarriak al zaizkigu aurrerapausoak neurtzeko interes-talde guztietako subjektuen gaitasunetan, emakumeen, kolektibo kalteberenen eta tradizionalki baztertuenen gaitasunak barne?</p> <p>Barnean hartzen al da helburu kuantitatibo espezifikorik intereseko subjektuek zein gaitasun hobetu dituzten neurtzeko? eta emakumeen eta kolektibo kalteberenen eta tradizionalki baztertuenen aurrerapauso espezifikoei buruz?</p> <p>Adierazlerik barne hartzen al da zenbat eta nola parte hartzen den jada badauden guneetan edo sorturiko parte hartzeko gune berrietan: xedebiztanleriako parte hartzen duten pertsonen kopurua, gune horiek funtzionatzeko moduak, erabakiak hartzeko moduak, gatazkak konpontzeko moduak, eta abar?</p> <p>Neur al daiteke nolakoa den emakumeen eta talde kalteberen parte-hartze espezifikoa: bilakaera gune mistoetan parte hartzen duten emakumeen kopuruan, parte hartzeko guneren batera bildu diren kolektibo kaltebera edota baztertuetako pertsonen kopuruan, subjektuen parte-hartzearen kalitatea gune horietan?</p> <p>Ba al da aurrerapausoekin loturiko adierazleren bat subjektuen antolamendu-mailan: sortu diren antolaturiko kolektiboen kopurua, beste mugimendu batzuekin artikulatu diren taldeak, emakume antolatuen talde espezifikoak, talde kalteberen talde espezifikoak?</p> <p>Aurreikusitako egiaztapen-iturriek nahikoa informazio ekarriko al dute neurtu nahi ditugun gaitasunekin, parte-hartzearekin eta antolamenduarekin loturiko alderdiei buruz?</p>

	<p>Iturri horiekin sexuaren arabera bereizitako daturik lortuko al dugu aztertzen ahalbidetuko digutenik interes-taldeetako emakume eta gizonen lorpen espezifikoak?</p> <p>Jarraipen- eta ebaluazio-faseetan aurreikusita al daude erreminta jakin batzuk subjektu guztien aurrerapausoak neurtzeko, emakumeenak eta gizonenak ere bereizita? Jarraipen- eta ebaluazio-planek inplikaturiko subjektu guztien parte-hartzea biltzen al dute?</p>
Hipotesia	<p>Ba al da kanpo-faktorarik eragina izan dezakeenik interes-talde guztietako subjektuen –gizonen eta emakumeen– gaitasunekin, parte-hartzearekin eta antolamenduarekin loturiko helburu eta emaitzen lorpenarekin?</p>
Jarduerak eta baliabideak	<p>Nahikoa jarduera planteatzen al da emaitza bakoitzerako? Koherenteak eta errealistak al dira?</p> <p>Gaitasunekin, parte-hartzearekin eta antolamenduarekin loturiko jarduera guztiek giza baliabide edota baliabide material nahikoak al dituzte esleitura aurrekontuan?</p>

Genero-ekitatearen zehar-lerroa	
Helburuak	<p>Talde guztietako gizon zein emakumeen premiei erantzuten al die proiektuak, kalteberenetakoenak barne?</p> <p>Koherenteak al dira helburuak identifikazioan detektaturiko premiekin?</p> <p>Helburu espezifikoak zehazten al du norentzat izango den onuragarri proiektua, gizonen eta emakumeen artean bereizita?</p> <p>Interes-taldeetako emakumeen ahalduntzea ahalbidetzera bideratuta ala daude helburuak?</p> <p>Emakumeen zer premia praktiko eta estrategikori erantzuten die proiektuak?</p> <p>Interes-talde guztietako emakume eta gizonen arteko boterea birbanatzera bideratzen al dira proiektuaren helburuak?</p>

<p>Emaitzak</p>	<p>Argi bereizten al dira interes-taldeetako emakumeentzako espero diren emaitzak?</p> <p>Ba al emaitzarik zuzenean lotuta dagoenik taldeetako emakumeen ahalduntzearekin?</p> <p>Taldeetako emakumeen premia estrategikoak betetzera bideratzen al dira emaitzak?</p> <p>Gizonen arteko aldaketa-prozesuak bultzatzera bideratzen al dira emaitzak, haien nortasun maskulinoari eta haien genero-interes estrategikoei buruzkoak bultzatzera?</p> <p>Emaitzaren bat lotuta al dago gizonen eta emakumeen arteko botere-erlazioko aldaketekin?</p>
<p>Adierazleak eta egiaztapen-iturriak</p>	<p>Formulaturiko adierazleek balio al dute interes-taldeetako gizonetan zein emakumeetan gertatuko diren aldaketak neurtzeko</p> <p>Formulatu al dira adierazle kuantitatiboak zein kualitatiboak?</p> <p>Formulaturiko adierazleekin aurrerapausoa balioetsi ahal da emakumeen ahalduntze-mailan?</p> <p>Adierazlerik ba al dago gizonen eta emakumeen arteko botere-erlazioko aldaketak neurtzen dituenik?</p> <p>Formulaturiko adierazleak balioko al dute gizonen portaera-aldaketak neurtzeko, beren nortasun maskulinoari eta genero-interes estrategikoei buruz duten pertzepzioari dagokionez?</p> <p>Aurreikusiriko egiaztapen-iturriek informaziorik ekartzen al dute emakumeen aurrerapauso estrategikoari buruz eta genero-azterketa bat egitea ahalbidetzen al dute?</p> <p>Jarraipen- eta ebaluazio-faseetan erreminta jakin batzuk aurreikusita al daude genero-aurreikuspenak neurtzeko?</p>
<p>Hipotesia</p>	<p>Ba al da kanpo-faktorarik eragina izan dezakeenik generoko helburu eta emaitzen lorpenean?</p>
<p>Jarduerak eta baliabideak</p>	<p>Nahikoa jarduera planteatzen al da emaitza bakoitzerako? Koherenteak eta errealistak al dira?</p>

	<p>Jarduera espezifikokoak planifikatu al dira emakumeentzat?</p> <p>Emakumeen ahalduentzea sendotzera bideratuta al daude jarduerak?</p> <p>Gizonekin jarduerak planifikatu al dira generoko gogoeta-prozesuak bultzatzeko?</p> <p>Emakumeen premia estrategikoekin loturiko jarduerak guztiek giza baliabideak edota baliabide materialek esleituta al dituzte?</p>
Giza Eskubideen zehar-lerroa	
<p>Helburuak</p>	<p>Subjektuen oinarritzko eskubideekin loturiko premiei erantzuten al diete helburuek, gizonen eta emakumeen arteko eskubideak bereizita, eta kolektibo kalteberak eta tradizionalki baztertuak kontuan hartuta?</p> <p>Interes-taldeetako gizon eta emakumeen oinarritzko eskubideak sustatu edota defendatzeko lagungarri al dira helburuak? Lagungarriak al dira eskubide kolektiboak sustatu, errebindikatu edota defendatzeko?</p> <p>Koherenteak al dira helburuek aztertzen dituzten premiak interes-taldeetako gizon eta emakumeek planteaturiko eskaerekin? Gizon eta emakumeek parte hartu al dute helburuen definizioan?</p> <p>Interes-taldeetako gizon eta emakumeak titular diren eskubideei buruz kontzientziatzen bideratzen al dira helburuak? Eskubide indibidualak zein kolektiboak biltzen al dira?</p> <p>Interes-taldeetako gizon eta emakumeen gaitasunak sendotzera bideratzen al dira helburuak, haien eskubideak errebindikatu eta galdatzeko?</p> <p>Giza eskubideen urraketak salatzen diren ildo eta bideak sendotzera edota eskubide horiek beteko direla zainduko duten egiturak bermatzera bideratzen al dira helburuak?</p>
<p>Emaitzak</p>	<p>Emaitza interes-taldeetako gizon eta emakumeak titular diren eskubideei buruz kontzientziatzen bideratuta al daude?</p> <p>Subjektuek beren eskubideak defendatzeko dituzten</p>

	<p>gaitasunak sendotzera bideratutako emaitzak biltzen al dira?</p> <p>Emaitzen bat formulatu la da giza eskubideen iraunaldia bermatu beharreko agenteekin lotutakorik?</p> <p>Interes-taldeetako gizon eta emakumeek identifikaturiko eskubideen hausketa edo urraketak etetera bideratzen al dira emaitzak?</p> <p>Ba al da emaitza espezifikorik emakumeen eskubideekin lotuta? Eta kolektibo kalteberen eta tradizionalki baztertuen eskubideekin?</p> <p>Ba al da emaitzarik zuzenbidezko subjektuen antolamendu-maila hobetzera bideratuta haien eskubideak salatu eta errebindikatzeko? Eta aliantzak sustatzeko defentsa-mugimendu antolatuekin eta eskubideak sustatu edo giza eskubideen urraketak salatzeke?</p>
<p>Adierazleak eta egiaztapen-iturriak</p>	<p>Formulaturiko adierazleak aurrerapausoak neurtzeko baliagarriak dira honako hauei dagokienez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subjektu eta kolektiboen kontzientziazio-maila titular diren eskubideen gain - interes-taldeetako gizon eta emakumeen gaitasunak beren eskubideak errebindikatzeko. - urratuta zeuden eskubideen betetze-maila - gizon eta emakumeen antolamendu-maila eskubideak sustatu/errebindikatzeko edo eskubideen hausketa edo urraketa salatzeke - salaketa-ildo eta eskubideak bermatzeko egituren existentzia eta funtzionamendua <p>Adierazleak biltzen al dituzte emakumeen eta kolektibo kalteberenen eta tradizionalki baztertuenen aurrerapauso espezifikoak?</p> <p>Egiaztapen-iturriek nahikoa informazioa ekartzen al dute interes-taldeetako emakume eta gizonen eskubideei buruz?</p> <p>Iturri horiekin sexuaren arabera bereizitako daturik lortuko al dugu aztertzen ahalbidetuko dutenik taldeetako emakume eta gizonen lorpen espezifikoak?</p> <p>Jarraipen- eta ebaluazio-faseetan aurreikusita al daude erreminta jakin batzuk eskubideei buruz aurreikusitako aurrerapausoak neurtzeko, emakumeenak eta gizonenak ere bereizita?</p>

<p>Hipotesia</p>	<p>Ba al da kanpo-faktorerik eragina izan dezakeenik eskubideekin loturiko helburu eta emaitzen lorpenean?</p>
<p>Jarduerak eta baliabideak</p>	<p>Nahikoa jarduera planteatzen al da emaitza bakoitza lortzeko? Koherenteak al dira planteaturiko helburu eta emaitzekin?</p> <p>Planifikatu dira jarduerak giza eskubideen betetzearekin –salaketa, sustapena, defentsa eta abar- identifikaturiko premia guztietarako?</p> <p>Jarduerak taldeetako subjektu guztiei –gizonei eta emakumeei- zuzenduta al daude?</p> <p>Emakumeei bideraturiko jarduerak planifikatu al dira, beren gaitasunen hobekuntza beren eskubideak galdatzeko, beren antolamendua sendotzea beren eskubideak defendatzeko, eskubideen urraketa salatzeneko ildoak eta beren eskubideak betetzen direla zaintzeko egiturak sortzea?</p> <p>Jarduerak planifikatu al dira kolektibo kaltebera eta tradizionalki baztertuetan?</p> <p>Giza eskubideekin loturiko jarduera guztiek giza baliabide edota baliabide material nahikoak al dituzte esleitura aurrekontuan?</p>

<p>Iraunkortasun ekologikoaren zehar-lerroa</p>	
<p>Helburuak</p>	<p>Ingurumenarekin loturiko problematikak aztertzea bideratuta al daude helburuak? Bereizten al dira emakumeek pairatzen dituzten problematikak eta gizonek pairatzen dituztenak?</p> <p>Interes-taldeetako subjektuen –gizonen eta emakumeen- gaitasunak sendotzea bideratuta al daude helburuak, nagusi den produkzio-eredua zalantzan jartzera eta ingurumen-arazoen kausak bilatzera, eredu alternatibo iraunkorrak bilatzera, ingurumen-inpaktu negatiboak minimizatzen dituzten teknologia eta tekniken erabilera sustatzera, hainbat estrategia –hala nola elikadura-subiranotasuna- sustatzera, eta abarrera?</p> <p>Helburuek proiektuan ekologikoki iraunkorrak diren tekniken erabilera esplizitatzen al dute?</p>

<p>Emaitzak</p>	<p>Ba al da emaitzarik gizon eta emakumeen gaitasunak sendotzera bideratuta dagoenik iraunkortasun ekologikoko gaitetan?</p> <p>Eta teknologia ez-agresibo eta egokiak, energia garbiak, baliabide berriztagarrien erabilera, eta abar, sustatzera?</p> <p>Ingurumen-inpaktu negatiboak murriztera bideratzen al diren emaitzak?</p> <p>Formulaturiko emaitzak eredu alternatibo iraunkorrak sortzearekin lotuta al daude?</p>
<p>Adierazleak eta egiaztapen-iturriak</p>	<p>Adierazleek aurrerapausoak neurtzea ahalbidetuko dute honako hauei buruz:</p> <ul style="list-style-type: none"> - produkzio-teknika iraunkorrak erabiltzea - gizonen eta emakumeen gaikuntza - inpaktu negatiboen murrizketa - baliabideen kudeaketa iraunkorra - kontzientziakoa ingurumen-arazoen kausei buruz - subjektuen antolamendu-maila euren ingurumen-eskubideak defendatzeko, eta abar? <p>Adierazleek neurri espezifikoak biltzen al dituzte emakumeen eta kolektibo kalteberen aurrerapausoetarako?</p> <p>Helburuen adierazleak neurtzen al dute proiektuak ingurumenaren gain duen inpaktua?, ingurumenaren egoera islatzen al dute proiektua amaitutakoan? (esaterako: landaturiko espezieen bariedade kopurua, luraren produktibitate-indizea...)</p> <p>Egiaztapen-iturriek informazio nahikoa ekartzen al dute proiektuak biltzen dituen iraunkortasunarekin loturiko gaiei buruz?</p> <p>Iturri horiekin sexuaren arabera bereizitako daturik lortuko al dugu aztertzen ahalbidetuko duenik interes-taldeetako emakume eta gizonen lorpen espezifikoak?</p> <p>Jarraipen- eta ebaluazio-faseetan aurreikusita al dago erremintarik iraunkortasun ekologikoaren integrazioan aurrerapausoak neurtzeko, emakumeenak eta gizonenak ere bereizita?</p>
<p>Hipotesia</p>	<p>Ba al da kanpo-faktorarik eragina izan dezakeenik iraunkortasunarekin loturiko helburu eta emaitzen lorpenean?</p>

	Zalantzazko ingurumen-faktoreekin loturiko hipotesian bildu al dira? (hala nola uholdeak eta beste hondamendi natural batzuk?)
Jarduerak eta baliabideak	<p>Nahikoa jarduera planteatzen al da formulaturiko emaitza bakoitza lortzeko?</p> <p>Jarduerak koherenteak al dira iraunkortasun ekologikoari dagokionez identifikaturiko jarduerekin?</p> <p>Jarduera espezifikoak planifikatu al dira interes-talde guztietako emakumeentzat?</p> <p>Kolektibo kalteberenetara bideraturiko jarduerak planifikatu al dira?</p> <p>Iraunkortasunarekin loturiko jarduera guztiek giza baliabide edota baliabide material nahikoak al dituzte esleituta aurrekontuan?</p>

Kasu praktikoa

La Esperanzako eredura itzul gaitezten. Arazoen zuhaitzean, helburuen zuhaitzean eta estrategien hautaketan oinarrituta, plangintzako ideia nagusira iritsi gara. Lau zehar-lerroak nola gaineratzen diren aztertuko dugu.

Tokiko gaitasunei, parte-hartzeari eta antolamenduari buruzko zehar-lerroa:

Gaitasunak, parte-hartzea eta antolamendua sendotzera bideraturiko adierazleak, emaitzak eta jarduerak biltzen ditu proiektuaren plangintzako ideia nagusiak. Gaikuntzako osagaia lankidetzako proiektu gehienetan agertzen den bezalaxe, parte-hartzea eta antolamendua zenbait kasutan ez dira behar bezala islatzen helburu, emaitza, adierazle eta jardueren formulazioan. Gaitasunen sendotzea modu zabalean ulertu behar da, parte hartzeko eta antolatze gaitasunak ere barnean hartuta, parte-hartzea eta antolamendua hobetuta emakume

eta gizonen eta interes-talde guztien eragiteko gaitasuna ere hobetzen baita.

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian formulaturiko **adierazleak** ikusten baditugu, honako adibide hauek ikusten ditugu:

1.1 IHE: Proiektua egikaritzeko lehenengo urtean, 150 gizon nekazariri eta 75 emakume nekazariri gaitasuna eman zaie laborantza-teknika iraunkorretan, bertako labore alternatiboetan eta teknika tradizionaletan.

Lehenengo urtean laboreen bertako barrietate berrietan eta teknika tradizionaletan zenbat gizon eta zenbat emakume gaitzea aurreikusita egotearekin loturiko helburu kuantitatiboak ezartzera bideratuta dago adierazle hau. Adierazle honetan interesgarria da gizonen kopuruaren eta emakumeen kopuruaren arteko zifra bereizia, horri esker aurrerapausoak bereizita neurtu ahalko baitira, emakumeak aurrera nola egin duten argi geratzeko moduan.

Parte-hartzea hobetzera bideratuta daude beste adierazle batzuk:

1.3 IHE: Proiektua amaitutakoan, nekazaritzara bideratutako lurretako emakume titularren kopurua % 30 igo da.

Eta beste batzuk xede-biztanleriaren antolamendu-maila sendotzera:

2.1 IHE. Proiektuak urtebete egin ondoren, udalerrian nekazarien erakunde bat dago. Proiektua amaitutakoan, erakundea osatzen duten emakumeen kopurua % 40 da,

Kasu honetan, adierazlea baliagarria izango da nekazarien erakunde bat egotea lortzeko, baina, horretaz gain, emakumeentzako aurreikusitako lorpen espezifikoko ehuneko bat gaineratzen da eta, hori horrela, jarraipena edota ebaluazioa egitean, ez dugu soilik berraztertu beharko nekazarien erakunde bat sortu ote den, eta zenbat emakumek parte hartzen duten ere aztertu beharko dugu.

Emaitzak

Emaitzei dagokienez, ideia nagusiak gaikuntzari bereziki bideraturiko bat gaineratzen du:

3. E.- Biztanleriak gaitasuna du nutrizioaren arloan

Horrek ideia bat ematen digu gaikuntza osagaia pisuzko elementua dela proiektuan. Emaizta horretan oinarrituta, adierazleak formulatuko dira, helburu jakinak eta egikaritzera emaitzaren lorpena bermatu beharko duten jarduerak ezarriko dituztenak.

Jarduerak

Aurreikusiriko jardueren zerrendan, ikus dezakegunez, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiak xede-biztanleria gaitzera bideraturiko ekintza espezifikoa biltzen ditu:

1.1 J.- Gizon eta emakume nekazariak honako gai hauen inguruan gaitzeko 3 tailer:

- Bertako laborantza barietate berriak
- Produkzioko teknika iraunkorrak
- Produktibitatea hobetzeko teknikak
- Produkzioko teknika tradizionalak
- Merkaturatzea
- Kudeaketa eta plangintza ekonomikoa

3.2 J.- Gurasoak beren haurrentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.3 J.- Gurasoak nescentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.4 J.- Lanbide-heziketako zentro bat abian jartzea, honako alor hauetan gaitasuna duten eta oinarritzko azterketak bukatu dituzten gazteentzat:

- igeltserotza eta zurgintza
- ostalaritza
- nekazaritza-produktuak merkaturatzeko teknikak

Parte-hartzea eta antolamendua hobetzeko planifikaturiko jarduerak ere aurkitzen ditugu:

1.5 J.- Salaketa- eta gorabehera-batzorde bat sortzea zur-enpresaren jardueretan

2.1 J.- Udalerriko emakume eta gizon produktoreak elkartuko dituen erakunde bat sortzea

2.4 J.- Nekazaritza-produktuak saltzen dituzten erakundeekin hitzarmen bat ezartzea

3.1 J.- Haurrak eskolara eramateko sistema bat antolatzea

3.7 J.- Proposamen-dokumentu bat egitea hezkuntza formalean nutrizioari buruzko edukiak gehitzeko

Genero-ekitateari buruzko zehar-lerroa

Ikus dezakegunez, Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusiak helburu espezifikoa formulaziotik abiatuta barnean hartzen ditu genero-ekitateari buruzko gaiak, biztanleriaren desnutrizio-mailak gutxitu nahian betiere eta, batez ere, emakumeei dagokienez gutxitu nahian. Aipu horrek begi-bistan uzten du gizonek eta emakumeen desnutrizio-mailak desberdin pairatzen dituztela (handia da bi kasuetan ere, baina handiagoa emakumeen kasuan), eta inplikatzeko du maila horiek neurtzea ahalbidetuko duten adierazleak ezarriko direla, eta horretara bideraturiko emaitza eta jarduerak formulatuko dira.

Horrela, honako **adierazle** hauek aurki ditzakegu Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian, besteak beste:

1.1 IHE: Proiektua egikaritzeko lehenengo urtean, 150 gizon nekazariri eta 75 emakume nekazariri gaitasuna eman zaie laborantza-teknika iraunkorretan, bertako barietate alternatiboetan eta teknika tradizionaletan.

1.3 IHE: Proiektua amaitutakoan, % 30 gehitu da emakume nekazarien kopurua.

Bi adierazle hauek helburu kuantitatibo espezifikoak ezartzen dituzte emakumeentzat. Lehenengoan, ikus dezakegunez, zifra bereziak ezarri dira, eta horri esker kolektibo bakoitzaren emaitzak bereizita neurtu ahalko dira, eta hori baliagarria da aurrerapauso espezifikoak aztertzeko.

Bigarren adierazlean zifra bat baino ez da azaltzen, helburu jakin bat emakumeentzat. Adierazle horiek beharrezkoak dira emakumeek oraindik presentzia handirik ez duten gune batera sartzeko aukera landu nahi bada. La Esperanzako kasuan, biztanleria nekazariaren gaitasunak handitu nahi ditu proiektuak eta lurraren errendimenduak gehitu baina -horretaz gain- garrantzitsutzat jotzen da udalerriko emakumeak nekazaritzako produkzio-esparrura sartzea.

3.2 IHE: Nutrizio-tailerretara bertaratzen diren pertsonen % 50 gizonak dira.

Kasu honetan, gizonei bideratuta dago helburu kuantitatiboa. Produkzio-esparruan emakumeekin gertatzen den bezala, gizonek askoz ere presentzia txikiagoa dute beste esparru batzuetan, hala nola erreproduzioarenean.

Horregatik, proiektuak bere helburuen artean planteatu nahi du gizonen aukera erraztea tradizionalki emakumeen esleituriko zereginekin has daitezzen, hala nola hurren osasuna eta elikadura zaintzea.

3.3 IHE: Nutrizio-tailerrek emakumeen eta gizonen nutrizio-premia espezifikoei buruzko edukiak gehitzen dituzte.

Gizonen eta emakumeen egoera desberdina eta premia desberdinak oinarri hartuta planifikatu behar dira gaikuntzak. Nutrizio-tailerren kasuan, premia desberdinez hitz egitea elementu interesgarria da, ohikoa izaten baita emakumeek beren elikadura baino beren familien elikadura lehenestea. Horregatik, garrantzitsua da argi eta garbi uztea elikadura bete-betekoa funtsezkoa dela gizonentzat zein emakumeentzat. Horretaz gain, beharrezkoa da ezagutzen ez diren zenbait gai azaltzea, lagungarriak gerta daitezkeenak emakumeen elikadura hobetzeko eta haien osasuna indartzeko (beharrezko mantengutako emakumeen bizitzaren adin edo bizitzako aldi desberdinetan, eta abar).

Era berean, zenbait jardura aurkitzen ditugu, emakumeen ahalduntzea ahalbidetzera eta genero-ekitateaz lantzeraz bideratutakoak:

1.1 J.- Gizon eta emakume nekazariak honako gai hauen inguruan gaitzeko 3 tailer:

- Bertako laborantza barietate berriak
- Produkzioko teknika iraunkorrak
- Produktibitatea hobetzeko teknikak
- Produkzioko teknika tradizionalak
- Merkaturatzea
- Kudeaketa eta plangintza ekonomikoa

Jardura honetan gizon zein emakume nekazariak ahalduntzeraz bideraturiko edukiak planifikatu dira. Gai horietako zenbait estrategikoak dira emakumeentzat, kudeaketa eta plangintza ekonomikoari buruzko ezagutzak bezala. Kontua ez da soilik produkzio-teknikak hobetzea eta beren errendimenduak gehitzea, baizik eta beren baliabideak maneiatzen ikas dezatela. Gainera, gaietan teknika tradizionalari buruzko kapitulu bat sartzeak emakumeek mendeetan zehar maneiatu dituzten ezagutzak birbalioesten ditu, eta emakumeak ezagutza garrantzitsuen jabe gisa komunitatean errekonozimendua izatea eragingo du horrek, eta emakumeen beren autobalorazioaren hobekuntza bat.

3.2 J.- Gurasoak beren haurrentzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.3 J. Gurasoak neskontzako hezkuntzaren garrantziaren inguruan kontzientziatzeko 2 tailer.

3.6 J.- Gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer

Hiru jarduera horiek interesgarriak dira, gizonei eta emakumeei bideratuta baitaude -eta ez bakarrik emakumeei- seme-alabak zaintzearekin loturiko zerbaitean. Gizonak horrelako jardueretan sartzea lehen pausoa da beren zaintzaile-rola lantzen has daitezen, eta komunitateak berezkotzat har dezan gizonek erreproduzio-alorrean duten egitekoa. Jarduera bat sartzea neskatilen hezkuntzaren garrantziari buruz espezifiki kontzientziatzeko neskatilen eskolatze-maila baxuagoak dituztela erakusten duen errealitateari erantzuten dio. Problematika horren aurrean, garrantzitsua da jarduera jakin batzuk diseinatzea, guztiak ere sentsibilizazioa lantzerantz bideratuak, hezkuntza neskatilen eskubide bat izateari, haien aukerak gehitzeari eta haien bizitzak hobetzeari buruzkoa.

Giza eskubideei buruzko zehar-lerroa

Plangintzako ideia nagusian giza eskubideak proiektuaren helburuen oinarrian daudela aurkitzen dugu:

Helburuak

Udalerriko biztanleriaren bizi-itxaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da. Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.

Biek ere oinarritzko gaiei heltzen diete, hala nola osasunerako eta elikadura bete-beteko eta osasungarrirako eskubidea, biztanleriari baldintza fisiko eta mental minimo batzuk emango dizkietenak pertsona gisa dituzten gaitasunak garatzeko.

Helburuen betetzea bermatzen duten adierazle, emaitza eta jarduerak planteatzea eragingo du helburu horiek formulatzeak. Horretarako, honako adierazle hauek aurkituko ditu Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusian:

1.IHE: Proiektua amaitutakoan, Osasun Zentroan erregistratutako desnutrizio-kasuak % 50 jaisten dira mutikoetan eta % 75 neskatiletan.

2.IHE: Proiektua amaitutakoan, desnutrizioarekin erlazionatutako kontuak direla-eta Osasun Zentrora egiten diren bisitak % 50 murriztu dira gizonen kasuan eta % 75 emakumeen kasuan.

Bi adierazleak osasunarekin eta nutrizioarekin lotuta daude, izan ere, eta planteaturiko helburuak ikusita, adierazleak desnutrizio- eta gaixotasun-mailak murrizteko lorpen-helburuak ezarri behar dituzte. Aurreko adierazleen adibideekin gertatzen zen bezala, oraingoan ere emakumeentzat eta gizonentzat ezarritako helburu desberdinak ikusten ditugu. Ikus dezakegunez, mailen murrizketa-helburuak neskatilen eta emakumeen artean handiagoak dira gizonentzat ezarritakoak baino diagnostikoak adierazi duenez gehiagotan pairatzen baitituzte desnutrizioa eta gaixotasunak.

Generoari diagnostiko itsua egin izan bagenion, ziur aski ehuneko berak planteatuko ziren bi ehunekoentzat, eta, hortaz, emaitza ez zen ekitatiboa izango. Hau da, oinarritzat hartzen badugu emakumeen desnutrizio-mailak gizonenak baino handiagoak direla eta biek ere euren osasuna eta elikadura modu berean hobe dezatela nahi denez, ezin dugu planteatu biek % 50 gutxitzea desnutrizio-maila eta loturiko gaixotasunen eragin-maila, eta, aitzitik, emakumeen artean murrizketa-maila handiagoak finkatu beharko ditugu, horiek beteta gizonen egoera berera iritsi daitezen.

BERDINTASUNEZKO NEURRIA			EKITATEZKO NEURRIA		
Kolektiboa	Gizonak	Emakumeak	Kolektiboa	Gizonak	Emakumeak
Egoera	100etik 50ek desnutrizioa pairatzen dute	100etik 75ek desnutrizioa pairatzen dute	Egoera	100etik 50ek desnutrizioa pairatzen dute	100etik 75ek desnutrizioa pairatzen dute
Neurria	% 50 gutxitu desnutrizio-kasuak		Neurria	% 50 gutxitu gizonen desnutrizio-kasuak	% 75 gutxitu gizonen desnutrizio-kasuak
Emaitza	100etik 0k desnutrizioa pairatzen dute	100etik 25ek desnutrizioa pairatzen dute	Emaitza	100etik 0 gizonek desnutrizioa pairatzen dute	100etik 0 emakumek desnutrizioa pairatzen dute

13. irudia Iturria: gestio bat eta komunikazioa

desnutrizio eta osasun-mailekin loturiko emaitzez gain, beste batzuk aurkitzen ditugu presentzia txikiago duten esparruetarako emakumeen sarbidea hobetzera eta haien eskubide ekonomikoak bermatzera bideraturikoak:

1.3 IHE: Proiektua amaitutakoan, nekazaritzara bideratutako lurretako emakume titularren kopurua % 30 igo da.

2.1 IHE: Proiektuak urtebete egin ondoren, udalerrian nekazarien erakunde bat dago. Proiektua amaitutakoan, erakundea osatzen duten emakumeen kopurua % 40 da.

Beste adierazleetako bat ingurumen-eskubideekin lotzen da:

1.4 IHE: Proiektua amaitutakoan egur-enpresak mozketan murrizteko konpromiso bat sinatu du

Iraunkortasun ekologikoari buruzko zehar-lerroa

Iraunkortasun ekologikoari buruzko zehar-lerroa ere esplizituki sartzen da plangintzako ideia nagusia, emaitza, adierazle eta jardueren bidez:

Emaitzak

1. E- Barne-produkzioak oinarritzeko dieta bat bermatzen du

Inplikaturiko biztanleriak gizon eta emakumeek produzitzea erabaki duten kantitateek erabaki izanak, eta kantitate nahikoarekin horrela biztanleria modu osasungarrian elikatu ahal izateko, zuzenean erlazionatzen da elikadura-subiranotasuneko estrategiarekin, eta iraunkortasun ekologikoko irizpideak inplikatzen ditu horrek. Emaitza hori giza eskubideei buruzko zehar-lerroarekin lotuta dago, elikadura eta osasuna, eta zer elikagai eta zer nolako kantitatea produzitzeko herriek duten eskubidea, funtsezko elementuak dira emakume eta gizonen bizitza duina izan dezaten.

Adierazleak

1.1 IHE: Proiektua egikaritzeko lehenengo urtean, 150 gizon nekazariri eta 75 emakume nekazariri gaitasuna

eman zaie laborantza-teknika iraunkorretan, laboreen bertako bariedade alternatiboetan eta teknika tradizional eta egokietan.

1.2 IHE: Proiektua egikaritzeko lehenengo urtean, gaitutako gizonak eta emakumeak gutxienez bertako 2 fruta bariedade berri eta 2 barazki bariedade berri sartu zituzten norberaren kontsumorako beren produkzioan.

Bi adierazleak aurrerapausoak neurtzera bideratuta daude, emakume eta gizon nekazarien gaitasunei dagokienez. Gaikuntzaren bidez ezagutzak eta trebetasunak indartu nahi dira, teknika iraunkorrak erabilita produkzioaren errendimendu handiagoa lortzea eragingo dutenak. Kasu honetan, berriz ikusten ditugu helburu kuantitatibo bereziak gizon eta emakumeentzat, eta arestian adierazi bezala, funtsezkoak dira emakumeen aurrerapausoak balioesteko.

1.4 IHE: Proiektua amaitutakoan egur-enpresak mozketan murrizteko konpromiso bat sinatu du

Biztanleriak bere ingurumen-eskubideen defentsan duen salaketa- eta eragin-gaitasunarekin lotzen da adierazle hori. Antolamenduaren sustapenaren bidez, aurrerapausoa lortu nahi da biztanleriaren mobilizazio-gaitasunean eta enpresarekin akordioak lortzeko duen ahalmenean, enpresa hori ingurumenari eragiten ari zaizkion kalteak murrizteko.

Jarduerak

1.1 J.- Gizon eta emakume nekazariak honako gai hauen inguruan gaitzeko 3 tailer:

- Bertako laborantza bariedade berriak
- Produkzioko teknika iraunkorrak
- eta abar.

Jarduera hori gizon eta emakume nekazarien gaitasunen igoerarekin lotzen da produkzio-teknika iraunkorren erabileran eta haien produkzioaren gainera daitezkeen bertako laborantza bariedadeen ezagutzan aurrera egiteko. Gaitasun horiek gehitzeak bidea zabaltzen du iraunkortasun-irizpideetan oinarritzen diren produkzio-eredu berriak bilatzeari, baita beste estrategia berri batzuei ere, hala nola elikadura-subiranotasunari.

1.5 J.- Salaketa- eta gorabehera-batzorde bat sortzea zur-enpresaren jardueretan

Jarduera horrekin La Esperanzako biztanleriaren antolamendu-maila sendotu eta biztanleen eskubideak,

batez ere ingurumen-arlokoak, defendatzeko mobilizazioa eta intzidentzia bultzatu nahi da.

e. Zereginak, baliabideak eta kostuak kalkulatzeko taula

Proiektuaren Plangintzako Ideia Nagusia definitutakoan eta proiektuaren emaitza eta helburu bakoitza lortzeko garatu beharreko jarduera guztiak planifikatutakoan, hurrengo urratsa zera da, aurreikusitako jarduera guztiak burutzeko beharrezkoak izango diren baliabide guztiak -giza baliabideak eta baliabide materialak- kalkulatzeko.

Baliabideen kalkulu zehatza lehen urratsa da aurrekontu on bat lantzeko eta oinarritzeko da proiektua eraginkortasunez egikaritzeko. Fase honetan izandako edozein akatsek jardueren garapena baldintzatuko du, planifikatuta geneukan moduan behintzat, eta horietakoren bat egitea ere ekar dezake, proiektuaren emaitza eta helburuak eraginpean hartuta. Beharrezko baliabide materialek kalkulatzeko funtsezkoa den bezalaxe, oinarritzeko da, halaber, beharrezkoak diren giza baliabideen aurreikuspen errealista egitea.

Kalkulu zehatza egiteko, oso erabilgarria da plangintza zehatua egitea, honako hau zehaztuta:

- Jarduera bakoitzak eskatzen dituen zereginak
- Burutuko diren zeregin horietaz arduratuko den/diren pertsona edo pertsonak
- Zeregin bakoitza garatzeko beharrezkoak diren baliabideak
- Baliabide horietako bakoitzak dakarren kostua

Horretarako, honako taula hau proposatzen dugu erreminta gisa:

Zeregin, baliabide eta kostuen taula

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:	Baliabideak	Kostuak
1.2 J.				
1.3 J.				

1.4 J.				

14. irudia Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Jarduerak zereginetan banantzea lagungarria da xehetasun guztietan pentsatzeko, bestela oharkabean pasatuko lirakeen xehetasun guztietan pentsatzeko. Era berean, zeregin bakoitzaren arduraduna nor izango den xehatzeko zutabe bat taulan biltzean, argi eta garbi bereziko ditugu hainbat gai, hala nola honako hauek:

- Lanaren bidezko banaketa egiten ari ote garen
- Aitzitik, dauzkagun langileek burutu ditzaketenak baino jarduera gehiago planifikatzen ari ote diren
- Egungo langileekin zer profil betetzen ez diren
- Inplikaturiko langileek zer prestakuntza-premia eskatzen dituzten
- Pertsona edo talde batzuek zereginekin gehiegi kargatzen ari ote garen
- Arreta berezia jartzea zereginen esleipenean generoko rol tradizionalak ez errepikatzeko.

La Esperanzako kasu praktikoa

3.6 J. Jarduerak (Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer) honako zeregin hauek eskatzen ditu burutzeko:

- Tailerren edukiaren diseinua
- Beharrezko materiala prestatzea
- Gurasoentzako deialdia
- Lokala egokitzea
- Tailerra ematea

Informazio horrekin, taula betetzen hasiko gara:

Jarduerak	Zereginak
3.6 J.	
Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren	Beharrezko materiala prestatzea
	Tailerren edukiaren diseinua

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

inguruan gaitzeko 3 tailer	Emakumeentzako eta gizonentzako deialdia
	Lokala egokitzea
	Tailerra ematea

Zeregin horietako bakoitzari pertsona arduradun bat edo batzuk esleituko diogu/dizkiogu:

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:
3.6 J.		
Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer	Beharrezko materiala prestatzea	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea
	Tailerren edukiaren diseinua	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea
	Emakumeentzako eta gizonentzako deialdia	Proiektuaren gaikuntza-batzordea
	Lokala egokitzea	Proiektuaren gaikuntza-batzordea
	Tailerra ematea	Osasun-zentroko zuzendaria

Baliabide jakin batzuk aurreikusita izatea eskatuko du zeregin bakoitzak:

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:	Baliabideak
3.6 J.			
Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer	Beharrezko materiala prestatzea	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Papelogafo 1 2 Errotuladore Papera (folio-pakete 1) 30 Bolaluma
	Tailerren edukiaren diseinua	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Kontsultarako liburuak Ordenagailua
	Emakumeentzako eta gizonentzako deialdia	Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Garraioa (erregaia)
	Lokala egokitzea	Proiektuaren gaikuntza-batzordea	30 Aulki 5 Mahai
	Tailerra ematea	Osasun-zentroko zuzendaria	Irakasle 1

Beharrezko baliabideak zein diren argi edukitakoan, dagokien kostua esleitu beharko diegu. Zenbait kasutan jada badaukagun baliabide bat izan daiteke, jarduera horri eskaini diezaiotzeko komunitatearen ekarpen gisa, baina, edozein kasutan ere, baliabide hori erostek ekarriko lukeen kostua islatuko dugu. Ikus dezagun adibidea:

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:	Baliabideak	Kostuak
3.6 J.				
Komunitate bakoitzeko gizonak eta emakumeak nutrizioaren eta osasunaren inguruan gaitzeko 3 tailer	Beharrezko materiala prestatzea	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Papelogafo 1 2 Errotuladore Papera (folio-pakete 1) 30 Bolaluma	50 € 10 € 20 € 10 €
	Tailerren edukiaren diseinua	Osasun-zentroko zuzendaria/Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Kontsultarako liburuak Ordenagailua	200 € 800 E
	Emakumeentzako eta gizonentzako deialdia	Proiektuaren gaikuntza-batzordea	Garraioa (erregailua)	20 €
	Lokala egokitzea	Proiektuaren gaikuntza-batzordea	30 Aulki 5 Mahai	100 € 100 €
	Tailerra ematea	Osasun-zentroko zuzendaria	Irakasle 1	500 €
JARDUERAREN KOSTUA, GUZTIRA				1.810€

Taula horrela betetzen badugu, azkenean erraz lortuko dugu jarduera bakoitza burutzea eragingo duen guztizko kostua. Jarduera bakoitzarekin prozedura berari jarraitzen badiogu, jardueren guztizkoaren kostua izango dugu jarduera bakoitzaren kostuak batuta.

Baina, jardueren garapenari zuzenean loturiko baliabideez gain, proiektu guztietan badira zenbait ondasun, zerbitzu edo pertsona jarduera jakin bati zuzenean lotuta ez daudenak, baizik eta proiektu osoari. Hau da, beharrezko baliabideak dira proiektua kudeatzeko: koordinatzailea, erakundearen lana garatzen deneko lokalaren alokairu-gastuak, eta abar. Baliabide horiek kalkulatzeko taulan ere bildu behar dira, dagozkien kostuak bezalaxe, hots, proiektuaren kostu orokorrak deiturikoak.

Hortaz, proiektuaren guztizko kostua jardueren guztizko kostuen batura gehi proiektuaren kostu orokorrak litzateke.

III. 3. Proiektuak formulatzea: plangintza dokumentu batean laburtzea

a. Formulazioaren oinarritzko elementuak

Identifikazio-fasea osatuta, proiektua planifikatuta dagoela esan daiteke:

- helburuak finkatu dira, partaidetza-metodologiaren bidez biztanleriarekin eginiko diagnostiko batean oinarrituta,
- emaitzak ezarri dira helburuak bete daitezela,
- jarduerak planifikatu dira emaitza bakoitza lortzeko
- baliabide espezifikokoak esleitu zaizkio jarduerak bakoitzari.
- aurrerapausoak neurtzea ahalbidetuko duten adierazleak ezarri dira.

Proiektuaren gakoak definitutakoan, erabilgarria izango da dokumentu batera aldatzea, proiektuaren alderdi nagusiak eta iturburu duen identifikazio- eta plangintza-prozesuarenak laburbilduko dituen, baita lortu nahi diren emaitzen eta horien inpaktua egiaztatzeko neurrien aurreikuspen bat ere. Proiektuaren helburu nagusiak dokumentu batean gauzatzeko helburua plangintza prozesua aldatzea da, bertan parte hartu ez duen edozein pertsonak jatorria, helburuak eta aurreikusitako emaitzak ulertzen dituzan.

Proiektua dokumentu batera aldatzea erabilgarria da taldean lan egiteko planifikaturiko proiektuari buruz, lan- edo lankidetzak-proposamen gisa aurkezteko beste erakunde batzuei edo erakunde emaile bati laguntza ekonomikoa eskatzeko.

Badira zenbait alderdi proiektua laburbiltzen duen dokumentuan sartu beharrekoak, eta nolabaiteko adostasuna dutenak garapenerako lankidetzan lan egiten duten agente gehien artean, proiektuaren formularioa deritzona osatzen dutenak. Proiektuaren alderdi nagusiak laburbiltzen dituen dokumentua da formularioa, betiere proiektuarekiko kanpoko edozein pertsona edo agentek dokumentu hori ulertzeko moduan.

Proiektuaren formulazio-fasea proiektuaren informazio garrantzitsu guztia dokumentu edo formulario batera iraultzean datza. Proiektuaren formularioaren idazkuntzak,

plangintza ona egin bada zeregin zaila ez bada ere, zenbait gako kontuan hartu beharra eskatzen du:

- **Argitasuna eta sipletasuna:** garrantzitsua da informazio garrantzitsu guztia hizkuntza sinplea erabilita aldatzea. Hitz tekniko gehiegi erabiltzea saihestuko da eta idatzi beharko da kontuan izanda proiektua irakurriko duten pertsona batzuek ez dakitela ezer proiektuari buruz, ezta eskatzen dituen premiei edo inplikatzeko duen biztanleriari buruz ere. Sarritan, suposatuzat jotzen da proiektua formulatzen dutenek oso argi duten informazioa, baina proiektua irakurtzen duten pertsonak ez daukate zertan jakin eskaintzen ez bazaie.
- **Laburtasuna:** informazio garrantzitsu guztia aurkeztu behar da, baina laburpen-ahalmena erabilita, datuen kantitate handiagoak ez du beti informazio hobea esan nahi, eta, hori horrela, alderdi bakoitzari buruz informazio garrantzitsua soilik bildu beharko da, orokortasunak edo xehetasun gehiegi saihestuta.
- **Zorroztasuna eta zehaztasuna:** zehazteko eta laburbiltzeko ahalmena izatea bateragarria da informazio zehatza eskaintzearekin, hala dagokionean. Zenbait gaik datu jakinak, zehatzak eta betiere zorrotzak ekartzea eskatzen dute. Formularioan azaltzen den guztiak egindako plangintzaren koherentzia eta trinkotasuna helarazi behar du.

Erakunde emaile ia guztiek diru-laguntzak eskatzeko formulario propioekin lan egiten dute, eta horiek betetzea ezinbesteko baldintza da laguntza ekonomikoa eskatzeko, sarritan. Baina formulario guztiek badituzte zenbait atal erkide, proiektu batekiko babesa zenbaterainokoa den jakiteko eta aztertzeko alderdiak funtsean berak direlako.

Kontuan izanda eskuliburu hau Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Zuzendaritzaren ekimena dela harekin lan egiten duten erakundeei laguntzeko eta erakunde honek formulario batek bildu beharreko funtsezko alderdi guztiak biltzen dituela, Eusko Jaurlaritzaren Garapena Sustatzeko eta Laguntzeko Funtzaren diru-laguntzak eskatzeko formularioaren funtsezko elementuetan oinarrituko gara ¹¹ :

Proiektuaren deskribapen laburtua

¹¹ Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Funtza

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Formularioaren hasierako orrien ondoren, administrazio-informazioari eskainitakoak, formulario batean bete beharreko lehen atala proiektuaren deskribapen laburtuari buruzkoa da.

Proiektuaren laburpenean garrantzitsua da proiektuaren gako nagusiak laburbiltzea (gehienez 10 lerrotan, gomendioen arabera), laburpena irakurrita proiektuaren funtsezko ideia ulertzeko. Proiektuaren deskribapen laburbildua idazteko funtsezko bost gairi erantzun nahiko zaie:

- Zein da proiektuaren helburua, zer premiari erantzuten die eta zer emaitza lortu nahi ditu?
- Nola burutuko da proiektua, zer esku-hartze jakin planteatzen da definituriko premiei erantzuteko?
- Non garatuko da proiektua?
- Noiz, zer denboratan edota fasetan burutuko dira ekintzak?
- Zein da xede-biztanleria eta zein dira ezaugarri nagusiak?

Kokapen xehatua

Formulario guztiak atal bat biltzen dute bertan esku-hartzearen egoera geografikoa zehazteko, informazio orokorra oinarri hartuta eta ahalik eta zehaztasun-maila handiena lortuta.

Garrantzitsua da proiektua zein herrialdetan garatzen den, baita estatua, probintzia edo departamentua ere, eta udalerrri zehatza eta -hala badagokio- proiektuan inplikaturiko komunitateen izena ere bai. Erabilgarria da ahalik eta zehaztasun handiena lortzea, eta jarduerak komunitate bateko baserri jakin batean, herrixka espezifikoa batean edo gune lokalizatu batean garatzen badira, ahalik eta informazio zehatz eta osoena ekarri behar da betiere.

Atal horretan ez da xehetasunik eman behar gai demografiko, geografiko edo klimatologikoei buruz.

Testuingurua, aurrekariak eta justifikazioa

Hiru kontzeptu desberdin dira, sekuentzia bat osatzen dutenak proiektuaren "historiaren" deskribapenena, eta lagungarriak dira ulertzeko nondik abiatzen den, zer errealitateri erantzuten dion eta zergatik den esku-hartze koherente bat.

Idea zehatza eman behar dute honako hauei buruz:

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Zein diren proiektuaren jatorriak, aurreko zein jarduni erantzuten dien egungo proiektuak
- zein inguruetan egiten den: zein dituen ezaugarri sozial, ekonomiko, politiko eta kulturaltzat eta, batez ere, nola lotzen diren horiek proiektuaren jatorrizko problematikarekin eta proposaturiko helburuekin.
- Zein diren konpondu nahi diren arazoak: jatorriak eta testuinguruaren ezaugarriak ikusita, zergatik duen zentzurik planteatzen den proiektuak.

Testuingurua

Proiektua bertan egitea aurreikusita dagoen esparrua da. Honako hauei buruzkoa da:

- Alderdi geografikoak

Egoera, orografia, klima, biztanleria, biodibertsitatea, eta abar. Deskribapen laburra egitea komeni da eta proiekturako interesgarriak diren xehetasunetan soilik geratzea.

Azalpen bat eskaini nahi da, proiektua ingurune jakin batean kokatu nahi duena, baina ez da beharrezkoa azalpenak ematea proiektuak aurre egin beharreko premietan eragina ez duten gaiei buruz, edo proiektuaren lan-prozesuan eraginik ez dutenei buruz.

Gai batzuek besteekin alderatuta duten garrantzia proiektuaren jardun-esparruak baldintzatzen du.

Adibidea: Nekazaritza-produkzioa ardatz duen proiektu baten formularioan, esanguratsua gerta daiteke inguruko klima eta labore propioak azaltzeko gelditzea, baina ez ordea eragin politikoko proiektu batean edo klimaren eragina baldintza ez duen edozein sektoretakoa.

- Alderdi ekonomikoak.

Informazio garrantzitsua proiektuaren, eskualdearen eta –batez ere– jardungunearen ezaugarriei buruz, biztanleriaren diru-sarreraren mailari, produkzio-sektore nagusiei, sektoreen arabera lanaren banaketa sexualari, emakumeen eta gizonen errentari, balizko produkzio-sektoreei eta abarri buruz.

Proiektua zuzenean produkzio-esparruarekin lotzen den neurrian, gehiago zehaztu beharko da informazioa, batez ere proiektuaren xede-gaiei buruzkoa.

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Beste atal batzuetan bezala, garrantzitsua da kasu honetan eskaintzea dagokion informazioa hautatzea, ez baitu zentzurik herrialde osoko edo proiektua osatzen duten elementuengan eragina ez duen inguruko aldagai sozio-ekonomikoak zehaztea.

◦ Alderdi politikoak

Inguruko edo herrialdeko koiuntura politikoa, proiektuaren edukiekin lotzen diren gaiak nabarmenduta.

Kasu honetan, erabilgarria da inguruko egoera politikoa deskribatzea (agintarien jarrera erakundearen lanarekiko, lankidetzeta-aurrekariak, gatazkak, eta abar) eta proiektuaren emaitzetan izan dezakeen eragina taxutzea.

◦ Alderdi sozialak

Proiektua garatzen den inguruko emakume eta gizonen ezaugarriak, hizkuntza-errealitatea, biztanleria indigena bada zein etniatakoak diren eta zein kosmoikuspegi duten, testuinguruan gertatzen diren problematika sozial nagusiak, genero-harremanen egoera, emakumeen eta gizonen ahulezia eta indar nagusiak, biztanleriaren antolamendu-maila, eta abar.

Garrantzitsua da nahikoa informazio eskaintzea proiektuan planteatzen diren premiak biztanleriaren premien *mapa* orokorrean kokatzeko.

◦ Beste gai esanguratsu batzuk eta proiektuan eragina dutenak

Ekarritako datuak genero-azterketatik fokatu behar dira, emakumeen eta gizonen egoera bereizita deskribatzeko moduan, eta, hortaz, datuak sexuaren arabera bananduta ekarriko dira. Kontuan ez da soilik estatistika-datu bereiziak izatea, baizik eta, horietan oinarrituta, ondorioak ateratzea, emakumeek eta gizonek bizi duten errealitate bereiziaren "argazkia" izatea ahalbidetzeko moduan.

Ez da beharrezkoa deskribapen oso luze eta xehatua egitea inguruko errealitatea osatzen duten alderdi guztiei buruz, baizik eta proiektuaren ingurunearen deskribapen orokor bat eskaintzea eta, batez ere, proiektuarekin zuzeneko erlazioa duten eta proiektua garatzeko garrantzia berezia duten gaiak jorratzea. Adibidez, prozesu historikorik baldin badago proiektuaren garapenean eragina duenik, labur azaldu

da, baina ez da zehaztuko inguruko historiari buruzko ikerketa bat balitz bezala.

Laburbiltzeko ahalmenaren gakoarekin lan egin behar da berriz ere eta identifikatzen jakin zein diren azaltzeko interesgarriak diren testuinguruko gaiak, proiektua irakurtzen duenak uler dezan atal bakoitzean adierazten denaren lotura planteatzen den esku-hartzearekin.

Aurrekariak

Argi geratu behar du nondik datorren ekimena, ba ote dagoen aldez aurreko proiektu edo esku-hartzerik antzeko problematarik aztertu duenik edo jardunak garatzen ari ote diren proiektuak osatzen dituenak. Proiektuaren "historia kontatzeko" unea, inplikaturiko erakundeena, antzeko esperientziena, alde bakoitzaren inplikazioarena, egikaritu eta identifikazioarekin burutu diren prozesuena.

Honako gai hauek bildu behar dira:

- Erakunde eskatzailearen eta herriko erakundearen arteko harremanak

Proiektuaren erakunde kudeatzaileek batera garatu dituzten jardunak zein diren azaltzea, sektore eta testuinguru berean zein beste batzuetan edo beste inguru batzuetan.

Idea zera da, bermeak eskaintzea bi erakundeek esperientzia dutela inguru horretako antzeko esku-hartzeetan eta, gainera, elkarlanean bidea egina dutela. Bi faktore horiek proiektuaren kudeaketa egokia errazten dute eta, hortaz, positiboki balioetsitako gaiak dira.

- Erakunde eskatzailearen eta herriko erakundearen profila
Bi erakundeen jardun-lerroak eta horiek proiektuaren helburuekin nola uztartzen diren ere balioetsi beharreko gaiak dira, erakundeen koherentziaren eta plangintza estrategikoko mailaren erakusgarri baitira.

Bere eginkizuna, ikuspegia eta balioak zein diren eta horiek lortzeko helburu estrategikoak eta ekintza-norabideak finkatuta dituen erakundea bere barne-prozesuetan sendoturiko erakundea dugu, proiektuari ikuspegia eta esperientzia ekartzen dioten lan-ildo argiekin.

Erakunde bakoitzaren zein jardun-lerro lotzen diren proiektuaren helburuekin zehaztu beharko da, nola dauden

lerro horiek bilduta haren plangintza estrategikoetan, haren eginkizunean, ikuspegian eta balioetan, nola lotzen diren proiektuaren helburuak erakundearen genero-politikarekin, eta abar.

- Beste agente edo erakunde batzuk proiektuan eta haren posizioan inplikatuta egotea

Proiektua nola dagoen planifikatuta balioesteko beste faktore bat zera da, proiektua garatzeko garrantzitsuak izan daitezkeen agente edo erakundeak kontuan hartu diren jakitea. Helburu antzekoak eta osagarriak dituzten agenteen arteko ahaleginen baturak indartu egiten du jardunen inpaktua eta balioa da berez ere, sinergiak koordinatu eta aprobetxatu egiten baititu.

Argitu beharko da beste erakunde batzuek ere proiektuan inplikazioen bat dutela, nola hartzen duten parte bertan, zer zeregin dute, horien eta proiektuaren erakunde kudeatzaileen artean zein harreman ezarri den eta horien arteko koordinazioa nola definitu den.

- Nola identifikatu zen proiektua

Proiektuaren helburuak nola identifikatu ziren funtsezkoa da proiektuaren beraren arrakasta bermatzeko. Atal honetan, egiaztatu nahi da proiektuak bermeak erakusten dituztela hainbat punturi buruz:

- Erakunde kudeatzaileek helburu estrategikoak partekatzen dituzte
- Esperientzia dute antzeko proiektuen garapenean
- Esku-hartzeak testuinguruaren eta biztanleriaren egiazko premia batzuei erantzuten die, azterlanek eta datu zehatzek bermaturikoak.
- Diagnostiko-prozesu on bat egin da, inplikaturiko biztanleriaren parte-hartzearekin

Prozesua zehatz-mehatz azaldu behar da:

- Nork parte hartu duen: zein izan diren diagnostikorako informazio-iturriak: erakundeak, aurreko diagnostiko-dokumentuak, inguruaren eta biztanleriaren problematikei buruzko onartutako txosten edo azterlanak, proiektuan zuzenean inplikaturiko kolektiboak, kolektibo bakoitzeko zenbat emakume eta zenbat gizon-.
- Noiz egin den identifikazioa
- Nola burutu den: zer dokumentu edota azterlan erabili diren oinarri gisa datu diagnostikoak lortzeko,

biztanleriarekin partaidetza-prozesu bat egin ote den hasieratik inplikatzeko proiektuaren diseinuan, nola egin zaien deialdia emakumeei eta gizonei, zer metodologia erabili diren arazoak identifikatu eta helburuak lehenesteko, eta zer estrategia diseinatu diren interes-kolektibo guztien parte-hartzea bermatzeko.

- Zer identifikatu den: prozesutik ateratako ondorio nagusiak laburtzea -detektaturiko arazoa eta markaturiko helburuak-.

◦ Proiektua nola erlazionatzen den herrialdeko edo eskualdeko politika edo planekin eta proiektua aurkezten zaion erakundearekin

Proiektuarekin ekintza-ildo edo helbururen bat partekatzen duten nazio, eskualdeko edo harriko jardun-planen kasua da hori, edo proiektua haietan txertatzen den erakunde finantzatzailearen planak, estrategia-herrialde gisa.

Prozesuen deskribapenaz gain, eranskinetan bilduko duen dokumentazioarekin oinarritzea komeni da: ildo estrategikoak, genero-politika, identifikazio-prozesuak, lankidetzaz-hitzarmenak, bi erakundeek aurretik kudeaturiko proiektuak (zenbatekoa eta finantzaketa bilduta).

Justifikazioa

Atal honetan, idazkuntzak proiektua abiaraztearekin konpondu nahi den arazoa deskribatzea izan behar du aztergai eta -batez ere- arazo horrek proiektuaren helburu espezifikoarekin duen zuzeneko harremana azaldu. Identifikazio-fasean detektaturiko premien eta markaturiko helburuen arteko koherentzia frogatzea da gakoa. Hau da, azaltzea zergatik markaturiko helburua eta gure esku-hartzeak biltzen dituen jarduerak baliagarriak izan behar dute identifikatu ditugun arazoak eragozteko.

Funtsezkoa da irmo argumentatzea zergatik den planteaturiko esku-hartzea egokia xede-biztanleriarentzat. Ildo horretan, diagnostiko-prozesuari helduko diogu, xede-biztanleriako emakume eta gizonen identifikaturiko premiei eta fase horretan biztanleriak izan duen parte-hartze aktiboari, eta horrek egokitasuna eta legitimitatea ematen dizkio diagnostikoari.

Kontuan izanda problematika bakoitzari aurre egiteko estrategia posible oso desberdinak daudela, garrantzitsua da ondo argumentatzea zergatik hautatu den estrategia jakin

hori proiekturako, eta ez beste bat. Frogatzea nola lortuko diren planifikaturiko jardueren bidez aurreikusitako emaitza eta, horrenbestez, markaturiko helburu espezifikoa.

Azkenik, labur azaldu beharko da zein den zehar-lerro bakoitzerako jarraitu beharreko estrategia.

Garrantzitsua da argitasuna, zehaztasuna, argumentu irmoak aurkeztea eta ez kontzentratzea arazo oso orokorren deskribapenean edo proiektua egikaritzearekin inolako zerikusirik ez dutenetan.

Kasu praktikoa

La Esperanzako proiektua formulatzen arituko bagina, proiektuarekin zein arazo nagusiri ekitea adieraziz hasi beharko genuke. Egokia litzateke labur gogoratzea – Aurrekarien atalean zehaztuko zen lehenagotik– erabaki hori identifikazioko partaidetza-prozesu baten fruitu izan dela, eta prozesu horretan arazoen zuhaitz bat eta helburuen zuhaitz bat egin dira, eta identifikaturiko elementu guztien artean jarduteko estrategia jakin bat hautatu da.

Udalerriko biztanleriaren bizi-itzaropena bereziki motza da herrialdekoaren batez bestekoarekin alderatuta



Desnutrizio-maila altuak, batez ere emakumeen kasuan

Arazo hori dela-eta, honako hau da planteatzen den proiektua:

Helburu orokorra
Udalerriko biztanleriaren bizi-itzaropena herrialdekoaren batez bestekoarekin parekatzen da.

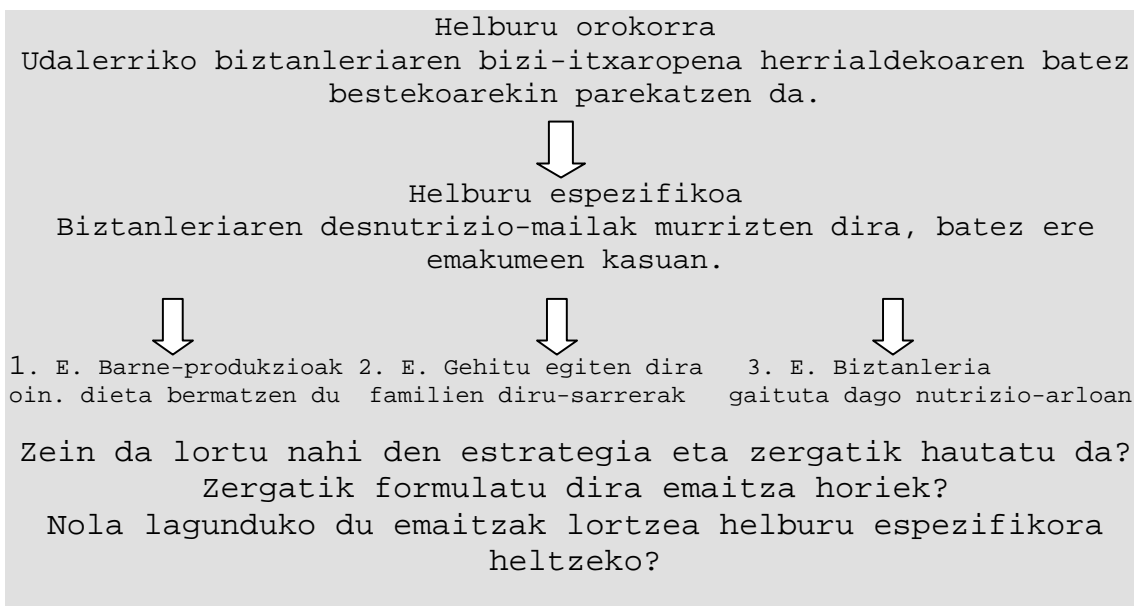


Helburu espezifikoa
Biztanleriaren desnutrizio-mailak murrizten dira, batez ere emakumeen kasuan.

Horrela, koherentzia ikusten da proiektuaren helburuen eta identifikazioan detektaturiko problematiken artean.

Bigarren pausoa zera da, azaltzea nola izango den lagungarri hautaturiko estrategia emaitza horiek lortzeko, zergatik diseinatu diren emaitza horiek eta zergatik izango

den lagungarria emaitza horiek lortzea helburu espezifikorantz iristeko.



Azkenik, zehar-lerroak gaineratzeaz buruzko estrategiei dagokienez, honela laburbildu ahalko genituzke:

Gaitasunak, parte-hartzea eta antolamendua

- Gaikuntza laborantza-teknika berrietan, produkzioko teknika iraunkorretan, produktibitatea hobetzeko teknikak, teknika tradizionalak, merkaturatzea, kudeaketa eta plangintza ekonomikoa
- Lanbide-heziketa emakume eta gizon gazteentzat
- Nekazarien erakundea sortzea
- Emakumeen parte-hartzea gehitzea nekazaritza-antolamenduan
- Gizon eta emakumeentzako gaikuntza nutrizioan eta osasunean

Generoa

- Emakume nekazarien kopurua gehitzea
- Gaikuntza alderdi teknikoetan baina baita estrategikoetan ere (merkaturatzea, kudeaketa eta plangintza ekonomikoa)
- Laborantza-teknika tradizionalak balioestea, normalean emakumeek erabilitakoak
- Gizonen inplikazioa nutrizioari eta osasunari buruzko gaikuntzan eta seme-alaben zaintzan

Eskubideen ikuspegia:

- Osasunerako eta nutriziorako eskubidea bizi-esperantza gehitzea eta desnutrizio-mailak gutxitzea

- Eskubide ekonomikoak: diru-sarrerak gehitzea eta diru-sarrera horiek kontrolatzea

Iraunkortasun ekologikoa

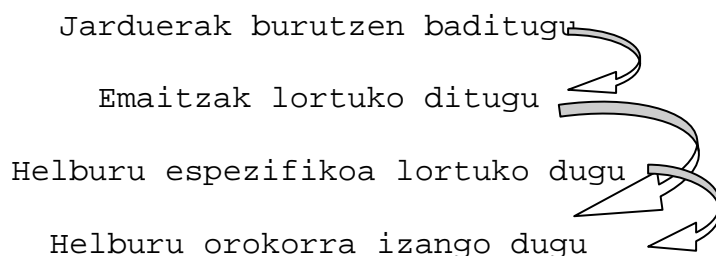
- Elikadura-subiranotasuna: oinarrizko dieta bat bermatzea barne-produkzioarekin eta zer laborantza barietate landu nahi dituzten erabakitzea
- Gaikuntza laborantza-teknika iraunkorretan
- Labore organikoak sustatzea, produkzioaren ehuneko jakin bat haiei eskainita

Esku-hartze logika

Proiektuarekin zer lortu nahi den adierazten du esku-hartze logikak eta nola pentsatzen dugun hori egitea. Iritsi nahi den azken egoera zein den eta horretarako aurreikusitako bitartekoak zein diren argitzen duen eskema da.

- "Azken egoera" hartarako bidean jarri nahi den helburu orokorrarekin eta lortu nahi den helburu espezifikoarekin lotzen da
- Horretarako emaitza jakin batzuk lortu beharko dira
- Emaitza horiek lortzeko zenbait jarduera egin beharko ditugu
- Jarduerak burutzeko zenbait baliabide behar ditugu

Esku-hartze logika deitzen zaio proiektuaren elementuen artean harreman logikoa ezartzen duelako. Logika hori "goitik behera doa", hau da, zehatzenarekin hasi eta orokorrenarekin buka, eta logika bete egingo da aurreikusitako jarduerak garatuta emaitzak lortzen baditugu, helburu espezifikoa lortzen badugu eta helburu orokorrera hurbiltzen bagara.



Formulazio-fasean diseinatuta dago jada plangintzako ideia nagusia, identifikazio-fasearen azken pausoa baita.

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Horrenbestez, une horretan aldatu beharko dira formularioan Plangintzako Ideia Nagusiaren elementu guztiak:

- Helburu orokorra
- Helburu espezifikoa
- Espero diren emaitzak
- Helburuen eta emaitzen adierazleak
- Helburu eta emaitzak egiaztatzekeko iturriak
- Helburuen eta emaitzen hipotesiak
- Emaitza bakoitzerako aurreikusitako jardueren zerrenda

(Ikus III. Kapituluak [2. Egingo duguna planifikatzea: proiektuaren plangintzako ideia nagusia])

Aurreikusitako jardueren zerrenda

Espero den emaitza bakoitza lortzeko beharrezkoak diren ekintzen multzoa dira jarduerak.

Plangintzako ideia nagusian aurreikusitako emaitza bakoitzetik hainbat jarduera eratortzen dira, hots, emaitza hori lortzeko beharrezkoak diren ekintza guztiak.

Aurreikusitako jarduerak garatuta espero diren emaitzak lortzeko direla bermatu behar du plangintzak. Emaitzaren baterako beharrezkotzat jotzen diren jarduera guztiak ezin badira planifikatu, ez dauka zentzurik emaitza hori mantentzea, badakigu-eta ezin direla bermatu hori lortzeko beharrezko bitartekoak. Kasu bakoitzean, emaitza aldatu egin beharko litzateke.

Garatzeko beharrezkoak diren giza baliabide eta baliabide tekniko eta materialak esleituta izan behar ditu jarduera bakoitzak. Esleituriko baliabiderik izango ez dituzten jarduerak diseinatu badira, pentsatzekoa da plangintza ez dela beteko.

Jarduerak ez dute behar adierazleak formulatzerik, egin direla erakusten baitu haiek garatu izanak.

Formulazio-dokumentu emaitza bakoitzerako aurreikusitako jardueren zerrenda adierazi behar da eta labor azaldu nola aurreikusten den bakoitza burutzea.

Atal horretan zer metodologia erabiliko den zehaztuko da, nori bideratuko den eta nola ahalbidetuko den xede-biztanleriaren parte-hartzea dagokion garapenean. Hori guztia zehaztasunaren eta laborpen-ahalmenaren gakotik

abiatuta, jarduera bakoitza abiaraztearen datu esanguratsuenak azpimarratuta.

Xede-biztanleriaren parte-hartzea

Proiektu baten formulazio-dokumentuko ezinbesteko atal bat jardueren ardatz izango den biztanleria deskribatzeari eta definitzeari buruzkoa. Deskribapen bete-beteko bat egiteko, honako hau azaldu beharko da:

Xede-biztanleriaren identifikazioa

Lehen urratsa da prozesuaren protagonista izango den biztanleriaren zehaztapen zehatua egiteko, honako hauei buruzko datuak ekarrita:

- Proiektuaren xede-biztanleria osatzen duten emakumeen eta gizonen kopurua (ahalik eta zehatzena). Ezinbestekoa da kuantifikazioa sexuaren arabera bananduta egotea, baita esanguratsuak diren beste zenbait alderdiri jarraiki ere:
 - Etnia
 - Adina
 - Talde sozioekonomikoa
 - Aukera erlijiosoak, politikoak edo beste era batekoak
 - Intereseko beste gai batzuk
- Biztanleriaren ezaugarri sozialak, ekonomikoak, kulturalak eta politikoak: oso labur deskribatzea alderdi esanguratsuenak eta proiektuarekin lotzen direnak.
 - Biztanleriaren produkzio-jarduera nagusiak
 - Nola zatitzen diren sexuaren arabera produkzio-jarduerak
 - Komunitateak edo kolektiboak egituratzeko moduak
 - Nola diren genero-erlazioak
 - Zein diren botere-erlazioak
 - Garrantzizko alderdi soziopolitiko edo erlijiosoak
 - Gatazka edo barne-dinamika posibleak
 - Kolektiboen ahalduntze-maila
 - Identifikaturiko subjektuen antolamendu moduak

Xede-biztanleria hautatzeko irizpideak.

Proiektuan inplikaturako biztanleriari buruzko datuak ekarritakoan, interes-talde batzuk hautatzeko eta beste batzuk ez hautatzeko jarraitutako irizpideak adierazten dira:

- Proiektuak biztanleria jakin hori aztergai hartzeko arrazoiak
- Kolektibo espezifikoren bat lehenetsi bada, azaldu zergatik eta zer irizpideri jarraitu zaien
- Talde edo kolektiboren baten aldeko diskriminazio-neurriak hartu ote diren

Xede-biztanleriak haietan parte hartzen duen proiektuaren faseak

Proiektu guztiek bildu behar dute xede-biztanleriaren parte-hartzea bere fase guztietan eta ahalbidetzeko beharrezko neurriak ezarri. Zehaztea nola inplikatu diren subjektuak proiektuaren identifikazioan eta diseinuan eta nola dagoen aurreikusia egingo duela bakoitzak egikaritzapenean, jarraipenean eta ebaluazioan.

- Burutu diren ekintzak azaltzea eta fase bakoitzean aurreikusita daudenak xede-biztanleria proiektuaz jabetu dela bermatzeko
- Burutu diren ekintzak zehaztea, eta fase bakoitzean aurreikusita daudenak, emakumeen parte-hartze efektiboa espezifikoki ahalbidetzeko berdintasun-baldintzetan.
- Burutu diren neurri espezifikoak eta fase bakoitzean aurreikusita daudenak azaltzea, kalteberatasun-egoeran dauden biztanleria-taldeek erabateko partaidetza izan dezaten baldintza-egoeran.

Beste atal batzuetan bezala, komeni da azalpenekin batera burututako eta aurreikusitako neurriak idazki bidez jasotzen dituzten eranskinak prestatzea.

Jardueren kronograma

Jardueren egutegia definitzea funtsezkoa da ekintzaren denbora-esparrua osorik bistaratzeko, faseak bereizteko eta jardura bakoitza zer unetan egingo den argitzeko.

Kronograma on bat lantzea lagungarria da proiektuan erabiliko diren giza baliabide eta baliabide tekniko eta ekonomikoen plangintza eta arrazionalizazio hobea lortzeko.

Kronograma diseinatzeko, planifikaturiko jarduerak kokatzen dira egutegi bat daukan taula batean –bat, bi, hiru edo sei hilabeteko epeetan zatituta egon daitekeena– eta hortik eratoritzen da proiektuaren aurreikusitako guztizko zenbatekoa.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

Emaitza bakoitzeko aurreikusitako jarduerak guztiak eta dagokien denbora-kokapena bildu behar ditu taulak. Jarduerak bakar bat ere ezin gera daiteke kronogramatik kanpo.

Jardueren kronograma erabilgarria da planifikatzeko, honako honetarako lagungarria baita:

- Denboraldi bat jarduerak askorekin ez gehiegi betetzea
- Jarduerak garatzea ezinezkoa izango dela badakigun aldietan jarduerak horiek planifikatzeko aukera saihestea (testuingurua gorabehera: uzta-garaiak, eguraldi kaskarra, eta abar):
- Aldeko koiuntura izango den aldietan jarduerak planifikatzea

Horretaz gain, kronogramak datu grafikoetarako sarbidea izatea ahalbidetzen du kronogramak eta proiektuaren aurreikusitako plangintza betetzen ari ote den egiaztatu. Horrela, kontrola dugu izan daitezkeen desdoikuntzen gain eta erreakziona daiteke desbideratzeak zuzentzeko eta jardueren denbora-plangintza birplanteatzeko.

b. Zehar-lerroak formulazio-etapan sartzea

Formularioa betetzerakoan, ezinbestekoa da nola integratzen dituen proiektuak zehar-lerroak.

Sarritan, zehazgabetasunetan edo anbiguotasunetan erortzen gara atal hori idazterakoan, zehar-lerro bakoitza proiektuaren zer alderditan zehazten den argitzea ez delako erraza edo dagokion gaineratzearen lana ez delako egin plangintzan.

Atal honetan kontua ez da paragrafo teorikoak edo asmo-deklarazioa idaztea zehar-lerro bakoitzarekiko, baizik eta proiektuak biltzen dituen gai jakinak aldatu behar direla bakoitza lantzeko, betiere argi geratzeko moduan zertan zehazten den genero-ikuspegia, gaitasunen sendotzea, eskubideen ikuspegia eta iraunkortasun ekologikoa proiektuaren elementuetan.

Zehaztu beharrekoa da zer helburu, emaitza, adierazle edota jarduerak dauden bideratuta zehar-lerroak lantzerako eta zer estrategia eta metodologia bilduta dauden horien integrazioa ahalbidetzeko. Komeni da azaltzea nola landu den zehar-lerro bakoitzaren inkorporazioa proiektuaren zikloaren faseetan.

Genero-ikuspegia

Genero-ikuspegiari buruzko zeharkakoari dagokionez, argitu behar da nola izan diren kontuan problematika eta helburuen identifikaziotik. Zehaztu abiapuntua genero-azterketa bat izan ote den, proiektuak emakumeen ahalduz-estrategiak aurreikusi ote dituen eta zer aldaketa espero den horien praktikan jarrita lortzea gizonen eta emakumeen egoeran eta posizioan.

Adierazi behar da proiektuaren erakunde kudeatzaileek beren gain hartzen ote duten genero-ikuspegia alderdi tekniko gauditu eta arlo instituzional eta estrategikoan sartzen den elementu gisa. Genero-ekitatearen aldeko apustua eraginkorra izan dadin, erakundearen politika gisa planteatu behar da, helburu, emaitza eta akzio jakinekin. Apustu politikoa behar du izan, erakundearen pertsona guztiak eta arlo edo departamentu guztien funtzionamendu inplikatzen duena. Horrenbestez, nabarmendu behar da proiektua erakundeak definitu duen genero-politika batean biltzen ote den eta zehaztu nola lotzen diren politika eta proiektua.

Esanguratsua da informazioa ekartzea honako hauei buruz:

Identifikazioa

- Nola izan den premien eta lehentasun identifikazio-prozesua: arazoan zuhaitza, helburuen zuhaitza
- Nola parte hartu duten emakumeek prozesuan eta zer estrategiari jarraitzeko erabakian
- Zer datu nagusi lortu diren gizon eta emakumeen egoera eta posizio desberdinari buruz. Genero-azterketa
- Zer mekanismo erabili diren bermatzeko emakumeek parte har dezatela eta haien eskaerak diagnostikoan bilduak izan daitezzen
- Zein izan diren identifikaturiko premia eta lehentasunak eta zeinek erantzuten dieten interes estrategikoei eta emakumeen premia praktikoei
- Zer helburu eta emaitza dauden genero-ekitatea lantzerantz bideratuta
- Zer adierazle izango diren lagungarri emakumeen ahalduzuan eta genero-ekitatean aurrerapausoak neurtzeko (aurrerapausoak arlo kuantitatiboan eta baita kualitatiboan ere)
- Helburu eta emaitzak nola aldatu diren ekintza jakin batzuetan, emakumeen premia praktikokoak zein interes

estrategikoak betetzera bideraturikoak: helburuak eta emaitzak jarduerekin lotzea

- Egiaztatzea planifikaturiko jardueren aurrekontuan esleituriko baliabide materialak eta giza baliabideak dituztela, burutuko direla bermatuko dutenak: aurrekontua jarduerekin lotzea.

Ahalduntze-estrategia

Beste atal batzuetan aipatuenez, lankidetzak-ekintzek bildu egin behar dituzte emakumeen ahalduntzera bideratutako ekintzak. Atal honetan informazio zehatza eman behar da ildo horretan proiektuak edo programak hartzen duen strategiari buruz, honako hauei buruzko datuak ekarrita:

- Estrategia zertan datza, zein duen funtsezko helburutzat, eta zer desberdintasun eta desorekari aurre egin nahi diren
- Zer ekintzatan zehazten diren: kontzientziazioa, prestakuntza, gaikuntza eta abar, eta zein diren horietako bakoitzerako estrategiak/metodologiak
- Nola antolatzen diren emakumeen parte-hartzea, zer neurri bildu diren parte-hartze egiazko eta eraginkorra lortzeko
- Zer aldaketa lortzea espero den emakumeen egoerari dagokionez
- Zer aldaketa lortzea espero den emakumeen posizioari dagokionez
- Gizonak tartean sartu ote diren eta nola planteatzen diren haien parte-hartzea
- Neurriak biltzen ote diren beste emakume batzuekin aliantza estrategiakoak sortzeko

Egikaritzea

- Nola aurreikusi den izatea emakumeen inplikazioa eta parte-hartzea ekintzen garapenean
- Zer neurri dauden aurreikusita haien parte-hartzea bermatzeko

Jarraipena eta ebaluazioa

- Ideia nagusian formulaturikoen artean zein diren genero-ekitateko adierazleak.
- Adieraztea nola dagoen aurreikusia ebaluatzea genero-inpaktua
- Aurreikusitako neurriak zehaztea emakumeen parte-hartzea bermatzeko proiektuaren edo programaren ebaluazio-uneetan

Herriko gaitasunak indartzeko estrategia.

Beharrezkoa da azaltzea zer estrategia hartu duen proiektuak gizonen eta emakumeen gaitasunak sendotzeko eta arreta berezia eman behar zaio gizonezkoek eta emakumezkoek gaikuntza bidezko baldintzetan lortzeko neurri espezifikoak zein diren azaltzeari.

Identifikazioa

- Adieraztea gaitasunei dagokienez zer gabezia detektatu diren identifikazioan
- Azaltzea zer neurri hartu diren fase honetan kolektibo kalteberen parte-hartzea bermatzeko
- Adieraztea zer eskaera egin dituzten gizonak eta zer eskaera emakumeek arazoaren definizio-prozesuan: zer gaikuntza-premia adierazi dituzten emakumeek eta zer gaikuntza-premia gizonak.
- Proiektuaren helburu eta emaitzak zerrendatzea gizonak zein emakumeek adierazitako premien arabera.
- Adierazi zer jardura diseinatu diren emaitza horiek lortzeko
- Detektaturiko problematikak aztertzeko zer estrategia hartu den azaltzea
- Zer emaitza lortzea espero den definitzea
- Proiektuak genero-erlazioetan zer efektu izango dituen azaltzea

Egikaritzea

- Adieraztea zer gaikuntza-ekintza aurreikusitako diren
- Zehaztea nola burutuko diren: nola parte hartuko duen biztanleriak jardueren garapenean. Nork zer egingo duen
- Gizonen eta emakumeen parte-hartzea bermatzeko bilduriko metodologiak definitzea

Jarraipena eta ebaluazioa

- Gaitasunen sendotzeari buruzko adierazleak adieraztea, gizonen eta emakumeen artean bereizita

Estrategia eta proiektuan parte hartzeko prozesuak, eta proiektua bukatutakoan sortutako egiturak.

Atal honek hasieratik proiektuan inplikaturiko agente guztien parte-hartzea nola gauzatu den eskatzen du.

Honako gai hauek adierazi beharko dira:

Identifikazioa

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Problematikak, helburuak eta estrategiak identifikatu direneko fasean inplikaturiko talde guztien parte-hartzea nola planteatu den
- Nola bermatu den talde kalteberenek parte hartzea
- Beste agenteekin ituntzeko guneak sortzea aurreikusita ote den: sozialak, instituzionalak eta abar.
- Prestakuntza planifikatzea aurreikusita ote dagoen hainbat gairi buruz:
 - . Kultura demokratikoa
 - . Parte-hartze estrategiak
 - . Liderrentzako prestakuntza parte-hartze prozesuetan
- Zein diren finkaturiko irizpideak parte hartzeko guneen ordezkagarritasuna bermatzeko
- Neurriak biltzen ote den bermatzeko parte-hartzerako guneak gardenak direla funtzionamendu orokorrari dagokionez eta erabakiak hartzeari buruz.

Egikaritzea

- Zer ekintza jakin egikaritutako diren onarturiko parte-hartze estrategia burutzeko
- Zer ekintza jakin aurreikusten diren emakumeentzat
- Zer mekanismo jarriko diren martxan parte hartzea nahi dugun taldeek autonomiaz parte har dezaten
- Zer mekanismo aurreikusten diren emakumeek aurreikusitako guneetan parte har dezatela bermatzeko
- Biztanleriaren ahalduntzeari dagokionez aurreikusten diren emaitzak: zenbaterainoko eragina izango du proiektuak edo programak bultzatzen duen parte-hartzeak pertsonen gaitasunen sendotzean, batez ere emakumeei eta kolektibo kalteberei gagozkiela? (autoestimua hobetzea, autonomia pertsonala gehitzea, eragiteko ahalmena indartzea)
- Parte-hartze strategiaren eragina genero-harremanetan: eragina izan al du horrek emakumeek aurreko egoerarekiko sozietatean/komunitatean/famlian duten posizioan? emakumeek lehen arrotz zitzaizkien guneetan (esparru publikoa) sartu al dira? Eta gizonek, presentzia handiagoa al dute gune pribatuetan/familiaguneetan)?

Jarraipena eta ebaluazioa

- Azaltzea zer adierazle aurreikusten dituen proiektuak aurrerapausoak neurtzeko parte-hartzeari dagokionez
- Aurreikusitako neurriak zehaztea inplikaturiko kolektibo guztien parte-hartzea bermatzeko proiektuaren edo programaren ebaluazio-uneetan

Antolamendua sendotzea

Azaltzea nola ari diren proiektua bultzatzen antolamendu-prozesuak, sinergiak eta helburu erkideak dituzten agenteen arteko koordinazio helburu estrategikoak lortzeko, nola ari diren sustatzen balio demokratikoak, hezkuntza zibiko, sozial eta politikokoak eta gizarte-erantzukizuneko kulturakoak.

Identifikazioa

Proiektua planifikatzerakoan antolamendu-alderdiak kontuan hartzeko, inplikaturiko biztanleriaren autonomia-mailari buruzko informazioa biltzen duen egoeraren azterketa hartzen da abiapuntutzat, honako gai hauei buruzkoa:

- Biztanleria antolatzeko modua eta horri buruz identifikatu diren biztanleriaren indar eta ahuleziak
- Lidertza mota eta inplikaturiko biztanleriak hori egikaritzeko duen modua
- Detektaturiko defizit posiblea: balio demokratikoetan oinarrituriko hezkuntzakoa, eta abar.
- Inplikaturiko talde guztiek prozesu honetan parte-hartzea bermatzeko neurriak, bereziki talde kalteberenak eta emakumeak.
- Lidertza demokratikoak sendotu nahi ote diren, batez ere emakumeenak, eta nola
- Neurriak hartuko ote diren (tailerrak, gaikuntzak eta abar) honako hauek sendotzeko:
 - . Balio demokratikoak
 - . Gizarte-erantzukizuneko kultura
 - . Gizarte- eta politika-hezkuntza
- Aurreikusitako lorpenak: zer alderdi estrategiko ari garen sendotzen proiektuaren edo programaren ekintzen bidez.

Egikaritzea

- Zer neurri aurreikusten dira herritarren parte hartzeko guneen funtzionamendu egokia bermatzeko: erregelamenduak eta araudiak sortzea, gatazkak konpontzeko guneak, eta abar.
- Zer neurri hartuko diren erakundeak sendotzeko, batez ere emakumeenak eta herri indigenenak
- Ituntzeko guneak sortzea planifikatu ote den: udal-kontseiluak, auzoko edo komunitateko batzordeak, eta abar.
- Nola aprobetxatuko diren lidertza horiek antolamendua sendotzeko eta eragin biderkatzailea izateko
- Nola indartuko den beste kolektibo batzuekin sareetan egindako lana, betiere kolektibo horiekin interesak

partekatzen badira herriko edo komunitateko estrategiak planifikatzeko

Jarraipena eta ebaluazioa

- Azaltzea zer adierazle aurreikusten dituen proiektuak aurrerapausoak neurtzeko antolamenduari dagokionez
- Aurreikusitako neurriak zehaztea inplikaturiko kolektibo guztien parte-hartzea bermatzeko proiektuaren edo programaren ebaluazio-uneetan

Giza Eskubideen ikuspegia

Azalduko dugu zer helburu, emaitza eta jardura biltzen dituen proiektuak Eusko Jaurlaritzarekiko lankidetzako planteatzen duen giza eskubideen ikuspegiarekin. Arreta berezia eskainiko zaie emakumeek eta talde kaltebera eta baztertuei beren eskubideak erabat baliatuko dituztela bermatzeko neurriei.

Identifikazioa

Informazioa ekartzea honako hauei buruz:

- Identifikazio-fasea detektaturiko zuzenbideko subjektuen gaitasunak: jabetzen ote diren dauzkaten eskubideez eta ukatzen dizkietenez, eta abar.
- Eskubideak betetzeari buruz diagnostikoan lorturiko informazioa: zenbait kolektibori eskubideak urratzea edo gabetzea, batez ere emakumeei dagokienez.
- Inguruko giza eskubideen erakundeei buruzko lanaren inguruko jakintza
- Inguruan egindako salaketako edo eskubideak sustatzeko mobilizazio posiblei buruz lorturiko informazioa
- Betebeharren titularren egoera

Egikaritzea

Detektaturiko arazoetatik ekintza batzuk ondorioztatuko dira. Formularioan argi adierazi beharko da nola egikarituko diren ekintza horiek, betiere eskubideen defentsa, salaketa, sustapena, hedapena edota prestakuntzaren klabetik begiratuta. Zenbait gai zehaztu beharko dira, hala nola:

- Hartuko diren neurriak eskubideen urraketei buruzko salaketak babesteko: esaterako, herriko erakunde edo instituzioek egindako salaketako legezko ekintzak babestea, laguntza juridikoa ematea, eta abar.

Garapenerako lankidetzaproiektuak egiteko eskuliburua

- Eskubideen zabalkundea babesteko neurriak: eskubideen behatokiak sortzea, prestakuntza- eta informazio-materialak lantzea, mintegiak antolatzea, eta abar.
- Pertsonen hezkuntza/prestakuntza sendotzeko ekintzak aurreikusten ote diren, subjektu diren eskubideei dagokienez.
- Nola babestuko den emakumeen eskubideen sustapena: legezko aholkularitzak, laguntza ematea salaketa-prozesu edo prozesu judizialetan, aldaketak sustatzen araudi eta legeetan (lurren titulartasuna, eta abar).
- Nola indartuko diren giza eskubideetako herriko erakundeak
- Salaketa-ekintzak hobetzeko gaikuntza sendotzeko neurriak: GGKE eta gobernuentzako prestakuntza tresnei buruz, juridikoki baliagarriak izango direnak giza eskubideen urraketengatiko salaketei oinarria emateko
- Biktimak babesteko neurriak: Egiaren batzordeak sortzea, lekukotzak biltzea salaketa publikorakoa, babes-sistemak baliatzeko aukera ahalbidetzea, eta abar.
- Sareetako lanerako babesa: biztanleria estatuko edo nazioarteko kanpainetan inplikatzeko aukera sustatzea

Jarraipena eta ebaluazioa

- Zehaztea zer helburu eta adierazle formulatu diren esku-hartzearen logikan jarraipen eta ebaluazioa egin ahal izateko giza eskubideak sendotzeko prozesuei.
- Aurreikusitako neurriak zehaztea inplikaturiko kolektibo guztien parte-hartzea bermatzeko proiektuaren edo programaren ebaluazio-uneetan

Iraunkortasun Ekologikoa:

Identifikazio-fasean azaltzen denez, Ingurumeneko Aurretiazko Ebaluazio bat egitea gomendatzen da edo, proiektuaren ingurumen-inpaktuak esanguratsuak badira eta ingurumen-legediak hori eskatzen badu, Ingurumen Inpaktuko Ebaluazio bat (IIE) egitea. Ingurumen-inpaktu negatiboak arintzeko eta inpaktu positiboak sendotzeko neurriak proiektuaren formularioan islatu behar dira.

Islatuta geratu behar du nola gaineratzen dituen proiektuak iraunkortasun ekologikoko irizpideak, kontzeptua prebentzio-klabean ulertuta (ingurumenari loturiko garapena), eta ez sendatze-klabean ulertuta, ingurumen-efektu negatiboak arintzeko.

Ildo horretan, informazioa ekarriko da, irizpideak faseetan nola integratu diren biltzen duena:

Identifikazioa

Aldagai hau bildu behar da arazoan identifikazioan eta, horrenbestez, informazioa bildu beharko da honako puntu hauei dagokienez:

- Ingurumen-egoera: identifikazioan horrelako arazoak detektatu ote diren eta horrek pertsonengan dituen ondorioak, gizonenganako eta emakumeenganako ondorioak bereizita
- Informaziorik ba ote dagoen inplikaturiko biztanlerian hondakinak nola kudeatzen dituen, eta betiere inguru horretan
- Daturik lortu ote den zer energia erabiltzen den gehiago eta zergatik puntuaren inguruan
- Xede-biztanleriaren gaitasunak ingurumen-egoeraren ulerkuntzari eta horren kausen azterketari dagokionez.
- Subjektuen ahalduntzea eta proposamen alternatibo iraunkorrak egiteko duten gaitasuna.

Egikaritzea

- Nola biltzen duen proiektuak energien erabilera arduratsua sustatzea: kontzientziazio-programak eta abar.
- Zer ekintza jakin aurreikusten dira teknologia berrien erabilera ahalbidetzeko
- Azaltzea ingurunearen zaintzarekin loturiko alderdiei buruzko prestakuntza biltzen ote den: birziklatze-jarraibideak, energia garbieraren aprobetxamendua (eguzki-panelak)
- Azaltzea aurreikusita ote dagoen natura errespetatzen duten eta naturarekin orekan dauden nekazaritza-tekniketan zabalkundea egitea eta gaitzea
- Azaldu produktu propioen erabilera sustatuko ote den, eta nola
- Zehaztea proiektuak biltzen ote dituen nagusi den garapen-eredua zalantzan jartzen duten eta alternatiba iraunkorragoak bilatzen dituzten ekintzak

Jarraipena eta ebaluazioa

- Zehaztea zer helburu eta adierazle formulatu diren esku-hartzearen logikan aurrerapausoen jarraipen eta ebaluazioa egin ahal izateko iraunkortasun ekologikoari dagokionez.

- Aztertzea nola integratu den ingurumena proiektuaren fase guztietan. Ingurumen Inpaktuko Azterlan bat egin bazen, Ingurumen Kudeaketako Plana eta jarraipena eraginkorrak izan ote ziren aztertuko da. Gainera, ebaluazio-irizpideek ingurumena kontuan hartuko dute, ahal dela. Horri dagokionez, esaterako, aztertuko da kontuan hartu ote ziren arazoek azterketan identifikaturiko ingurumen-alderdiak (egokitasuna), modu eraginkorrean bildu ote ziren planteaturiko ingurumen-neurriak, ingurumen-baliabideak eraginkortasunez erabili ote ziren, ba ote den ingurumen-faktorerik proiektuaren iraunkortasuna mehatxa dezakeenik eta, inpaktuaren kasuan, proiektua lagungarria izango al den garapen iraunkorrerako.
- Aurreikusitako neurriak zehaztea inplikaturiko kolektibo guztien parte-hartzea bermatzeko proiektuaren ebaluazio-uneetan

c) Bideragarritasuna eta iraunkortasuna

Bideragarritasuna eta iraunkortasuna funtsezko elementuak dira giza garapenerako laguntza eraginkorra eskaintzen duten proiektuak egiteko.

Bideragarritasuna

Elementu horri esker proiektu batek aurreikusitako baliabideekin funtziona dezake, eta garatzen den zirkunstantzietan eta testuinguruan

Iraunkortasuna

Garapen-proiektu baten helburuak eta inpaktu positiboak beren amaiera-dataren ondoren luze irautea ahalbidetzen duen elementua¹².

Lankidetzaz-sektore bakoitzak bideragarritasunari eta iraunkortasunari buruzko bere azterketa propioa du, baina badira aldez aurreko zenbait baldintza plangintzan ezinbestean kontuan hartu beharrekoak, proiektuan lagungarriak izan daitezten transformazio-lankidetzaz

¹² Pérez de Armiño, Karlos (zuz.), *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*. Hegoa, Icaria, 2000.

Garapenerako lankidetzak-proiektuak egiteko eskuliburua

lortzeko, kalitatezkoa, koordinatua eta pobrezia estrukturala kentzen kontzentratutakoa:

- Herriko prozesuetatik aldaketa globaletara aurrera doazen transformazio-printzipioetan oinarrituriko garapen-alternatibak sustatzea
- Ekintzak pobrezia eragiten eta mantentzen duten egituren transformaziorantz bideratzea
- Prozesu endogenoak eta herriko garapen-estrategiak sendotzea
- Pobrezia-egoeran dauden pertsonen eta herriari laguntzea beren garapenerako subjektu izateko prozesuan

Bideragarritasun teknikoak hasitako ekintzetan Bideragarritasun teknikoak aurreikusitako baliabide teknologiko, baliabide material, giza baliabide eta baliabide metodologikoak garatzeko egokitasunari buruzkoa da, betiere xede-biztanleriarekin garatzeko eta testuinguru egokian.

Hiru faktoretan oinarritzen da lankidetzak-akzioen bideragarritasuna:

- Efikazia: ekintzek planifikaturiko helburuak lortzea
- Efizientzia baliabideen erabileran, helburuak minimo posibleekin lortzeko moduan
- Iraunkortasun ekologikoa ekintza-esparru gisa baliabideen erabilerari dagokionez

Bideragarritasunerako eta iraunkortasunerako inplikazioak baliabideen erabileran:

- Hasitako ekintza guztien ingurumen-inpaktua albat gehien mugatzea
- Xede-biztanleriaren eta proiektuak garatzen den inguruaren baliabide natural eta energetiko propioen erabilera
- Materialen zikloa ixtean, inguruko ekosistema naturalak igorritako hondakinak nola birziklatu behar diren planifikatuta
- Baliabide berriztagarriak erabiltzea, horiek ordeztzeko ekosistemak duen gaitasuna bermatuta
- Baliabide ez-berriztagarriak erabiltzea, etorkizunean haien inguruan izango den premia eta alternatiben erabilgarritasuna aurreratuta
- Baliabideen erabileran eraginkortasun-irizpideak aplikatzea, proiektuak inplikatzen duen produktu edo

ekintza bakoitzeko horien kontsumo minimoa bermatzeko moduan

- Nahikotasun-irizpideak aplikatzea baliabideen erabileran, baliabideen guztizko kontsumoa minimo posibleraino gutxituta
- Teknologia egoki eta garbienak erabiltzea testuinguru bakoitzean

Baliabide materialen kasuan, kontuan hartzekoak dira:

- Testuingururako egokitzapena ahalbidetzen duten ezaugarriak: eraikuntza-materialen, makinen eta ekipoen kasuan, inguruko aurkako fenomeno klimatologikoekiko erresistentzia balioestea –urakanak, sismoak, muturreko beroa, hezetasun-maila altuak, eta abar–
- Baliabideekin egingo den erabilerara egokitzea
- Kalitate-kostu erlazioa aurrekontu erabilgarriaren arabera

Baliabide teknologiko eta tekniko kasuan, erabiliko diren testuingururako egokitzapena balioetsi behar da honako puntu hauei buruz:

- Baldintza klimatikoak eta geografikoak
- Egoera onean egongo dela bermatzeko duten baldintzak
- Xede-biztanleria teknologia jakin batzuen alde edo kontra jar dezaketen ohiturak eta kultura-erabilerak
- Ekipoak erabiltzeko zailtasun-maila
- Baliabide teknologikoak erabiltzearen arduradunen gaikuntza
- Laguntza teknikoko edo ordezkoko piezen aukerak matxurak izanez gero.

Hezkuntza-baliabideei dagokienez, metodologia pedagogiko egokienak aplikatzeko, funtsezkoa da honako hauek kontuan hartzea:

- Xede-biztanleria prestatzeko premiak
- Hezkuntza-jardueretan parte hartzeko jarrera
- Ordutegi-prestasuna eta inguruko sasoi-egutegira egokitzea
- Zailtasunak eta potentzialtasunak detektatzeko hezkuntza-baliabideak zuzentzen zaizkien kolektiboen ezaugarriak
- Emakumeek eta kolektibo kalteberak edo gaitasun mugatuak dituztenek parte hartzeko dituzten zailtasun espezifikoak

Bideragarritasunerako eta iraunkortasunerako inplikazioak hezkuntzaren eta kulturaren esparruan bildutako ekintzetan:

- Kultura-nortasuna sendotzea, betiere kultura guztiekiko errespetuaren printzipiotik, non eta kultura horien balioak toleranteak diren beste kulturekin, eta kultura nagusiaren inposiziorako joera zalantzan jarrita.
- Xede-biztanleriaren ahalduztzean kultura-dimentsioa integratzen duten eta komunitate-zentzua indartzen duten ekimenak planifikatzea
- Hezkuntza kulturantza eta eleanitza sustatzea, herrien memoria errealizatuko, emakumeen posizioa bistaratuko eta kultura propioaren barruan bidezko estrategiak proposatuko dituen
- Kultura-balio gisa planteatzen diren emakumeen aurkako diskriminazio-praktikak bereiztea eta generoko ekitaterik eza gisa bistaratzea, horixe baitira
- Herri indigenentzako babes integrala lehenestea, haien antolatze moduak, hizkuntzak eta tradizioak sendotuta, betiere giza eskubideen esparruaren eta genero-ekitatean oinarrituriko garapen-eredu baten barruan.
- Komunikabide alternatiboak eta gizarte-komunikazioko sare propioak indartzea.
- Kulturako herriko instalazioak sortzea eta bertako talde artistikoak sendatzea

Giza baliabideei dagokienez, ezinbestekoa da honako puntu hauek ziurtatzea:

- Giza talde nahikoa dagoela aurreikusitako jarduerak guztiak ezarritako denboran garatzeko
- Giza taldeak esleituriko erantzukizunekiko gaikuntza egokia duela
- Zereginen banaketa arrazionala ezarri dela, betiere kolektibo edo pertsona berak erantzukizunen gainkarga izan gabe
- Zereginen eta erantzukizunen banaketak genero-ekitatea errespetatzen duela eta ez dituela emakumeen eta gizonen rol tradizionalak indartzen.

Proiektuaren formularioko bideragarritasun teknikoko azalpenari dagokionez, garrantzitsua da zehaztea proiektua burutzeko zer giza baliabide eta baliabide material dituen eta argumentatzea zergatik aukeratu diren horiek eta ez

beste batzuk proiektuaren ezaugarrien eta azaldutako faktoreen arabera.

Bideragarritasun-azterketak egin dituzten proiektuen kasuan, ondorioak gaineratzen zaizkio proiektuaren dokumentazioari.

Bideragarritasun ekonomikoa

Bideragarritasun ekonomikoko azterketa ezinbestekoa produkzio-jarduerak diren edo produkzio-jarduerak biltzen dituzten proiektuetan. Kasu horietan, produkzio- eta merkatu-azterketak egin behar dira hasi nahi den ekimenak arrakasta-aukera izango duela ziurtatzeko.

Produkzio-proiektuek edo produkzio-osagaiak biltzen dituztenek abiapuntu gisa hartu behar dute pobrezia diru-sarrerara soilik ez dela biltzen duen kontzeptua, eta gaitasuna, aukeren eta baliabide eta zerbitzuak baliatzeko aukeren eta botere eta pertsona eta herrien eskubideak egikaritzeko aukeren murrizketa ere inplikatzeko duela. Gizarte-agenteei parte hartzen duten ekintzak lehenetsiko dira, eta ez soilik agente ekonomikoek parte hartuko dutenak.

Bideragarritasunerako eta iraunkortasunerako inplikazioak produkzio-proiektuetan

- Produkzio-, merkataritza- eta finantza-sistemek giza garapen iraunkorraren zerbitzura egon behar dute
- Ikuspegi ekonomikoak iraunkorra behar du izan, kultura-aniztasuna errespetatu eta ekitatea sortu
- Emandako kontsumo-jarraibideek arduratsuak eta koherenteak behar dute izan iraunkortasunarekin
- Elkartze- eta kooperazio-lana lehenesten da

Giza garapen iraunkorrarekin bat datorren eredu ekonomikoa, honako ezaugarri hauei erantzuteko moduan:

- Bilakaera: iraunkortasunerantz doan ekonomia batean, gizartearen helburu estrategikoak lortzera eta bere erritmoak horretara egokituz bideratu behar da berrikuntza
- Autoantolamendua: gizarteak gidatu behar du sistema ekonomikoa bere premiak ingurumen-mugen barruan definitu eta gogobetetzeko, betiere antolamenduan, bereizketan, espezializazioan, lankidetzan eta egonkortasunean oinarrituta

Garapenerako lankidetza-proiektuak egiteko eskuliburua

- Autosufizientzia: Autonomia baliabide propioen mende dago soil-soilik, betiere erabakitze gaitasuna izateko moduan
- Aniztasuna: produkzio-aniztasunaren mende dago egonkortasun ekonomikoa, merkatuaren mendetasuna eragiten baitu espezializazioak
- Deszentralizazioa: lehentasunezko premiak betetzea eta egonkortasuna nazioarteko merkatuaren aurrean hobeto bermatzen dira herriko baliabide eta teknologiak erabilita.
- Lankidetza: lehiaren nagusitasunaren ordeztan lankidetza jartzea ezinbesteko eskakizun gisa iraunkortasunerako, baita elementu kohesionatzaile gisa ere

Baliabideen banaketa-sistema herri baten kulturaren zati da. Produkzio-jardueren plangintzak ekonomian eragitea dakar, eta ezinbestekoa da kanpoko produkzio, merkaturatze eta kontsumo moduen inposaketa ezartzea.

Hiru ardatz estrategikotan oinarritzen da lankidetza-proiektuen bidezko eragina merkatuetan:

Herri-ekonomia

- Helburu sozialak ditu eta, hortaz, ekonomia eta produkzio-jarduerak bitarteko bat dira hori lortzeko
- Herriko premiak betetzera bideratuta dago
- Enpresa txikia, lan elkartua eta kooperatiboa dira kapital-lan erlazio modu nagusiak
- Ahalduntzeko duen bokazioak emakumeen lehentasunezko parte-hartzea eskatzen du

Tokiko garapen ekonomikoa:

Lurralde bat sendotzea hainbat agente sozial eta ekonomiko (publikoak eta pribatuak) itunduta estrategia integral, endogeno eta epe luzera planifikaturikoaren arabera

Nazioko eta tokian tokiko merkatuek jarraitzen dute izaten eragiketa ekonomiko gehienek garapen-esparru. Toki-esparruan, potentzialtasun espezifikoak ematen dira, elementu bereizgarriak ditu, baliozko xede ekonomiko bihurtzen dutenak.

Honako gako hauei erantzuten die tokian tokiko garapen ekonomikoko estrategiak:

- Integrala da, eta produkzioa, merkaturatzea, kreditua, prestakuntza, berrikuntza, enpresa-garapeneko

zerbitzuak eta erakunde-esparru egokia sortzea biltzen ditu.

- Gaitasun endogenoak sortzen ditu, eta tokian tokiko gaitasun, helburu eta premiak sendotzen ditu, eredu esportatzaileen aurrean.
- Enpresa txiki eta ertaina dira oinarritzko agente ekonomikoak
- Estrategiaren xede nagusia lurraldea da

Elikadura-subiranotasuna

Kalteberatasun espezifikoen esposiziopean dago nekazaritza eta abeltzaintzako sektorea. Merkataritza-alderdia erdigune duen industria-nekazaritza neoliberalaren ereduak hainbat prozesu eragin ditu, hala nola lurraren edukitze desberdina, nekazarien proletarizazioa, ekosistemen suntsiketa, biodibertsitatearen pribatizazioa, tokian tokiko produkzio- eta merkaturatze-sistemen suntsiketa, elikagai transgenikoen ugaritzea eta elikagai-segurtasunaren merkantilizazioa.

Kalteberatasun horiei erantzunez, nekazaritza eta abeltzaintzako sektorean kontzentratutako jarduerak ikuspegi globaleko estrategia batean bildu behar dira, tokian tokiko produkzio- eta kontsumo-estrategietan oinarriturikoa.

Planteaturiko estrategia elikadura-subiranotasuneko proposamena da, berriz barne-produkzioa lehentasuntzat hartuko duen garapen agroekologiko gisa definituta; kontsumitzailearentzat eta produktorearentzat prezio bidezkoak eskainita; lurra, ura, haziak eta bestelako produkzio-baliabideak behar dituenaren esku jarrita; hori guztia nekazaritza-produkzioaren estrategiari jarraiki, eta emakumeen erabateko parte-hartzea eta giza eskubideak errespetatuz¹³

- Produkzio- eta merkaturatze-sistema: agroekologia lehenesten da, nekazaritza ekologikoa, baliabideen gaineko (ura, haziak) herriaren kontrola, lan-baldintza duinak eta herri-merkatuak produkzioaren azken hartzaile gisa.
- Prestakuntza-osagaien integrazioa eta finantzaketarako sarbidea
- Lantzen den lurraren gaineko kontrol efektiboa
- gizarte-erakundearen arteko koordinazioa eta aliantzak

Jardun-esparruak honelakoa izan behar du

¹³ Plan Zuzentzailea EJ

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

- Lurralde-eremukoa, herri-merkatuen garapena sendotzeko,
- Itundua eta integrala, gaitasunen metaketa eta produktuen balio erantsiaren hazkundera ahalbidetzeko,
- Epe luzerakoa, helburu zehatzak proposatu ahal izateko elikadura-segurtasunean, osasunean eta diru-sarreretan.

Produktzio-jarduerak martxan jartzeko, eta adierazitako premisak abiapuntutzat hartuta, funtsezkoa da ondo definituta edukitzea produktio- eta merkaturatze-prozesuko gako guztiak, eta ziurtatzea merkaturatze irteera izango duten ondasunak produzituko direla.

Produktzio-jarduera bat hastea jardueraren arrakastan edo porrotean eragingo duten funtsezko faktoreak –produktzioa nola planifikatu, nola kudeatu, merkaturatzea nola maneiatu, merkaturatzearen ezaugarriak zein diren eta abar-kontuan hartu gabe, arrisku handia da, xede-biztanleriaren baliabide ekonomikoak, ahaleginak eta igurikimenak inbertitzen ari baikara inolako bermerik ez dugun proiektu batean. Aldez aurreko azterketak egitea lurzoru seguruagoa zantzatzea da. Egia bada ere ezein produktio-proiektu ez duela bere arrakasta % 100ean bermatuta, eragin negatiboa izan dezaketen kanpo-elementuak sor baitaitezke betiere, gakoa ahal den guztia egitea izan behar du arriskuak eta zalantza albait gehien gutxitzeko.

¹⁴Honako alderdi hauek aztertu behar dira:

- Eskaintza: zer antzeko produktu dauden, zer ezaugarri dituzten, zer prezioetan saltzen diren, zer alde dituzten hasi nahi den produktioarekin, eta abar.
- Eskaria: zein izango lirerateke bezero potentzialak, zein gustu eta lehentasun dituzten, zer produktu bolumen eskatzen duten, eta abar.
- Kanpo-faktoreak: nolakoa den ingurune sozial, kultural eta politikoa, egoera ekonomikoa, ingurumen-arlokoa, eta abar.
- Gaitasun erabilgarriak: zer giza baliabide dauden eta zein diren horien gaitasunak –prestakuntzakoak, antolamendukoak eta abar-.
- Bitarteko baliagarriak: zer baliabide tekniko, azpiegitura eta garraiobide baliabideak daitezkeen.

Faktore horiei buruzko informazioak errealitateri buruzko ezagutza izatea ahalbidetuko du eta lagungarria izango da

¹⁴ Mundukideren "Bideragarritasun Plana" dokumentuan oinarrituriko informazioa

Garapenerako lankidetza-proiektuak egiteko eskuliburua

erabakiak hartzeko onartu beharreko merkatu-estrategiari buruz.

Bestalde, ekintzaren kudeaketaren plangintza ona diseinatu beharko da, produkzio-ahalduntzearen esparruak nola erabiliko diren jakin:

- Giza baliabideen kudeaketa
- Administrazio-gaiak
- Arlo ekonomiko-finantzarioa
- Plangintza operatiboa
- Merkataritza-alderdia
- Alderdi soziala

Plangintza lagungarria izango da ekimenaren gain kontrola izateko, eraginkortasuna eta efikazia irabazteko, errentagarritasuna hobetzeko eta baliabide erabilgarriak – materialak, teknikoak eta giza baliabideak– optimizatzeko.

Bideragarritasun instituzionala

Garapen-prozesu propioei lankidetza-proiektuen bidez laguntzeak eragina du boterearen banaketa-egiturari. Lankidetza-ekintzak kontzentratzen diren boterearen kudeaketa-sistema eta esparrua tokian tokiko boterea da.

Tokiko boterea

Sinergiak sortzea tokiko administrazio demokratikoaren eta gizarte-mugimenduen artean, garapen-estrategia itundu eta ekitatiboa lortzeko, lurraldearen gaitasun multzoa mobilizatuko duena.

- Toki-esparruan, prozesuak irmoago sortzen dira, gutxiago abstraktuak dira eta sendotu egiten dira.
- Biztanleriak bere bizitza garatzen dueneko esparrua da, eta komunitarioari buruzko zentzurik handiena dagoen esparrua.
- Toki-esparruak aktore publiko eta pribatuen batura bultzatzea ahalbidetzen du pobrezia erabat baztertzeko borrokan

Lankidetza-ekimenek toki-boterea sendotzeko hiru bide dituzte:

- Laguntza tokiko erakunde eta gobernu demokratikoentzat: Tokiko erakundeak proiektuak txertatzen diren garapen-prozesuetan inplikatzeko berme demokratikoak ekartzen ditu, baita oinarrizko elementuak ere (hala nola azpiegitura, laguntza teknikoa, informazio publikoa), eta itun-prozesu bateko buru izan daitezke.

- Erakundeen eta gizarte zibilaren artikulazioa: Garrantzitsua da tokiko erakundeek eta gizarte zibilera elkartzeko eta parte hartzeko guneak izatea, bertan erabaki bateratuak hartu eta estrategia erkideak definitzeko. Laguntza juridiko eta estrategikoa parte-hartze egiturak osatzeko, eta prozesu horietako bideratzaile eta parte-hartzaileen gaikuntza elementu estrategikoak dira tokiko boterea sendotzeko.
- Erakunde zibilak sendotzea; Partaidetza-estrategietako herritarren hezkuntza, liderren prestakuntza, antolamendu komunitario, sektorial eta lurralde-arlokoa, eta sare eta plataformetako partaidetza sustatzea, gizarte zibil antolatuan gaitasunak babestu eta ezartzeko modu gisa.

Proiektuaren xede-biztanleriaren errealitate sozial eta kulturalari dagokionez, kolektibo guztiak –gizonak eta emakumeak– gaineratu badira prozesuaren hasieratik, bermea dugu biztanleriak propiotzat sentitzen dituen premiei erantzuten diela, eta haien denborak eta jarduteko moduak errespetatzen dituela. Horrenbestez, bideragarritasun instituzionala bermatzeko ezinbesteko elementu bat xede-biztanleriak proiektua bereganatzea eta propiotzat sentitzea da.

Bestalde, funtsezkoa da herriko lider, agintari eta erakundeen babesa izatea, horiek ekimen osagarriak garatzen ari badira eta proiektuaren helburuak bilduta dauden epe luzerako garapen-prozesua partekatzen badute, hots, aurrerapausoa bada biztanleria xede den eraldaketa-prozesuan. Ildo horretan, identifikazio- eta diseinu-fasean agente horiek kontuan hartu badira eta gaineratu badira proiektuaren diagnostikoan zein diseinuan, koordinazioa, lankidetzak eta hitzarmenak bilduta, agenteekin proiektuarekiko sintonia dutela eta proiektuaz jabetu direla ziurtatuta egongo da.

Proiektuaren iraunkortasuna proiektua bera amaitu ondoren

Lankidetzak-proiektu baten bokazioa zera da, pobrezia-egoeran dauden pertsonen eta herriaren laguntzea beren garapenerako subjektu izateko prozesuan Baina lankidetzak ez ditu prozesuak sortzen, protagonizatzen edo zuzentzen. Hori horrela, ezinbestekoa da proiektuaren plangintzara hainbat neurri gaineratzea proiektuaren helburuak eta inpaktu positiboak iraun dezaten proiektua bera amaitu ondoren.

Proiektu baten emaitzek etorkizunean iraungo dutela bermatzen duten faktoreak askotarikoak dira eta zenbaitetan aurreratzeko zailak. Oso lotuta daude proiektuaren sektoreari eta haren gain eragin nahi den errealitateari. Honako gai hauek kontuan izanda lan egin daiteke:

- Gaitasunak ezarri al dira proiektuaren xede-biztanlerian?
- Proiektuaren emaitzei efektu biderkatzailea ematen dieten jarduerak planifikatu al dira?
- Nola ordeztuko dira finantzaketa kendutakoan garatu ezin diren ekintzak?
- Ezarri al dira proiektuaren iraunkortasuna bermatzen duten lankidetzaz- edo konpromiso-akordioak?
- Planifikatu al da nola maneiatuko den baliabideen kudeaketa proiektua amaitutakoan?
- Zer neurri aurreikusi dira proiektuaren esparruan erositako ondasunak mantendu eta zaintzeko?
- Nork hartuko du bere gain erositako ondasunen titulartasuna?
- Beharrezko funtsak al daude erositako ondasunak mantendu eta zaintzeko?
- Beharrezko gaikuntza aurreikusi al da zaintzea eta mantentzea eraginkorrak izan daitezen?

III. 4. Proiektuak egikaritzea: ekintza jakinak prozesuen zerbitzura

a. Helburuak, denborak, bitartekoak eta aurreikuspenak

Proiektua abiaraztea bultzatu zuen eraldaketa-nahia egia bihurtzeko unea da egikaritze-fasea. Planifikaturiko praktikan jartzeko garaia da, eta aurreikusitako bitartekoek espero ditugun emaitzak lortzera eramaten dutela egiaztatzeke garaia.

Nahi dugun lankidetzeta-proiektua egia bihur dadin, ezinbestekoa da identifikazio-, plangintza- eta formulazio-prozesua egikaritze-fase batekin osatzea, hiru funtsezko faktore arretagai izango dituenarekin:

- Talde egokia definitzea proiektuaren arduradun gisa
- Beharrezko ekintzak eta horiek burutzeko pertsona arduradunak ezartzea
- Taldearen premia eta gaitasunetarako egokia den egutegiaren plangintza egitea eta betetzea.

Proiektuaren talde arduraduna definitzea

Proiektuaren egikaritze-fasera igarotzearekin batera, parte hartzen duten pertsonen eta erakundeen kopurua gutxitu egiten da aurreko faseekiko, edo bere paperak berdefinitu egiten dira.

Proiektuaren identifikazioan eta plangintzan xede-biztanleria osatzen duten talde guztiekin lan egin da, eta ikuspegi guztiak gaineratzera bideratu dira ahalegin guztiak. Baina, proiektuaren ekintzak egikaritzerakoan, ezinbestekoa da erantzukizun espezifikokoak esleitzea pertsona jakin batzuei eta, hortaz, zuzeneko parte-hartzea artikulatzeko aukerak murriztu egiten dira.

Proiektuaren talde arduraduna definitzeko unea da, eta proiektuaren egikaritze-fasea betetzeko beharrezkoak diren erantzukizun jakin batzuk beren gain hartzen dituzten pertsona guztiek parte hartzen dute bertan.

Fase horretan arreta berezia jarri behar da plangintza-prozesuan ordezkaturiko talde eta kolektibo guztiek ordezkartza baliozkoa eta eraginkorra izan dezaten jarduerak egikaritzen diren bitartean.

Proiektuaren talde profesionalak proiektua egikaritzeaz arduratzen den taldean ordezkaturik daudela egiaztatzeke,

identifikazio-fasean definituriko Xede Biztanleriaren Profilerak jo dezakegu, eta erreparatu ea proiektuan inplikaturiko kolektibo bakoitzak ordezkaritza egokia duen talde arduradunean.

Funtsezkoa da saihestea proiektua egikaritzeko ardura soil-soilik teknikoak den talde baten gain erortzea, jardueren garapen eraginkorrean kontzentratutakoaren gain. Eraginkortasuna -helburuen lorpentzat ulertuta, betiere baliabideen erabilera egokia tarteko- balio positiboa da, baina ezin talde guztien parte-hartzea eta ekarpenak sakrifikatu kudeaketa eraginkorra lortzeko.

Garrantzitsua da proiektuaren kudeaketaren talde arduradunean inplikaturiko talde guztien ikuspegia ere gaineratzea. Proiektuen kudeaketarekin loturiko zenbait zereginak pertsona guztien irismenera ez dauden espezializazio eta gaitasun teknikoak eskatzen dituzte. Horregatik, egokia da proiektuaren kudeaketaz arduratzen den taldeak gai teknikoetan espezializaturiko pertsonak biltzea (bereziki alderdi teknikoak, teknologikoak edo espezializazio-maila altukoak dituzten proiektuetan), baina funtsezkoa da neurri berean proiektuan inplikaturiko talde guztiek -eta batez ere xede-biztanleria osatzen duten pertsonen- parte hartzeko gune bat izatea proiektuaren kudeaketaren arduradun den ekipoa. Horrela, proiektuaren xede-biztanleriak bere ikuspegia zuzenean emango du proiektuaren aurrerapausoei buruz, eta ez alderdi teknikoetan kontzentratutako pertsonen interpretazioari buruz.

Proiektuaren ardura duen taldea:

Taldekide guztien zereginak eta eginkizunak argi eta garbi zehaztu behar dira, baita funtzionamendu-dinamikak, koordinazio-instantziak eta bileren egutegia ere.

Proiektuaren identifikazioan eta plangintzan parte hartu duten sentsibiltate eta kolektibo guztien ordezkariek bildu behar ditu proiektuak.

Emakumeek eta gizonek ekitatez parte hartu behar dutela hartu behar du aintzat, eta arreta berezia jarri behar du zereginak esleitzerakoan genero-rol tradizionalak errepika ez daitezen.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

Zereginak eta erantzukizunak esleitzeko taula

Proiektuaren plangintza-fasean, zeregin, baliabide eta kostuen taula osatu da, eta, taula horren arabera proiektuan aurreikusitako jarduera bakoitza zeregin jakin batzuetan banandu da, zeregin horiek gauzatzeko arduradunak izendatu dira, eta dagozkien baliabide eta kostuak kalkulatu dira:

Zeregin, baliabide eta kostuen taula

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:	Baliabideak	Kostuak
1.2 J				
1.3 J				
...				

Proiektua egikaritzeko fasean, funtsezkoa da proiektua osatzeko abian jarri behar diren ekintza guztiak zehatz-mehatz aurreikustea, baita jarduera bakoitza arrakastaz gauzatzeko ardura nork hartu behar duen jakitea ere. Horretarako, zeregin, baliabide eta kostuen taularen edukiak hartu behar ditugu aintzat:

Taula horretan, proiektuan planifikatutako jarduerak betetzeko abian jarri beharreko ekintza edo zeregin zehatzak (ia guztiak) zehaztu dira, baita ekintza horiek betetzeko ardura hartzeko izendatu diren ia pertsona guztiak ere.

Proiektua egikaritzeko fasean erabilgarri gertatuko den zeregin eta erantzukizunen esleipen-taula bat sortzeko, proiektua identifikatzeko fasean zehaztu diren zeregin guztiak bildu ditugu, dagokien jardueraren arabera zehaztuta:

Jarduerak	Zereginak
1.2 J	
1.3 J	

1.4 J	

Proiektuaren jarduerak betetzeko beharrezko ekintza eta zeregin guztiak bete ote diren aztertzen dugu, eta beharrezkotzat jotzen ditugun zeregin berriak eranstean ditugu.

Hala, zerrenda zehatza eta banandua edukiko dugu eskura, proiektuan planifikatutako jarduerak betetzeko abian jarri beharko ditugun ekintza guztiak bilduko dituen.

Nolanahi ere, muga al daiteke proiektu baten garapena planifikatutako jarduerak egikaritzera? Argi dago ezetz. Badira zeregin jakin batzuk proiektu bat arrakastaz burutzeko ezinbestekoak direnak, jarduerekin inolako lotura zuzenik ez badute ere. Honako hauek dira zeregin horietako batzuk: administrazio-lana, kontabilitatea, jarraipen-txostenak lantzea, material eta ekipoen hornitzaileekiko tratua, lantaldearen koordinazioa, ekipoen mantentzea, automobilak gidatzea eta beste hainbat zeregin, proiektuaren ezaugarrien arabera aldatuko direnak.

Zeregin eta erantzukizunen taula osatzeko, dagoeneko bildutako ekintzei zeregin orokor berriak eranstean dizkiegu, hain zuzen ere proiektua aurrera eramateko beharrezkotzat jo ditugunak.

Jarduerak	Zereginak
1.2 J	
1.3 J	
1.4 J	
Zeregin orokorrak	

Garapenerako lankidetzeta-proiektuak egiteko eskuliburua

Erantzukizunen esleipenari dagokionez, plangintza-fasean zehaztu zen zeregin bakoitza betetzeko arduraduna.

Proiektua egikaritzeko fasean erabilgarri gertatuko den zeregin eta erantzukizunen taula osatzeko, proiektua identifikatzeko fasean zehaztu diren erantzukizunak bildu ditugu:

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:
1.2 J		
1.3 J		
1.4 J		

Proiekturako beharrezko ekintza eta zeregin bakoitzari gutxienez arduradun bat esleitu ote zaion aztertzen dugu, eta zeregin bakoitza bere arduradunarekin osatzen dugu.

Zeregin bat betetzeko arduraduna izateak ez du esan nahi pertsona horrek bakarrik inplikatu behar duenik zeregin horren garapenean eta, hortaz, taulako zeregin guztiak aztertuko ditugu, ekintza arrakastaz burutzeko arduradunari lagundu behar diotenak zehazteko.

Bereziki kontuan hartu beharrekoak:

Ez utzi erantzukizun-eginkizunak gizonen esku eta laguntza-eginkizunak aldiz, emakumeen esku

Ez esleitu genero-rolek irauraraztea eragiten duen zereginik

Ez eman gehiegizko lanik taldeko ezein kideri

Jarduerak	Zereginak	Arduraduna/k:	Laguntzaileak:
1.2 J			

1.3 J			
1.4 J			

15. irudia Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Zeregin eta erantzukizunen esleipen-taulak tresna bizia behar du, egikaritze-fasearen hasieratik eta proiektuaren prozesu osoan erabiltzeko modukoa. Tresna aldagarria da, zeregin edo arduradun zein laguntzaile berriak bil ditzakeen neurrian.

Zeregin eta erantzukizunen esleipen-taula oso tresna baliagarria izan daiteke proiektuaren jarraipena egiteko, jardueren garapena eta planifikatutakoaren betetzea egiaztatzeko aukera ematen duelako.

Jardun-egutegia

Behin argi dugunean zer ekintza jakin jarri behar ditugun abian proiektua behar bezala burutzeko eta zein diren ekintza bakoitza betetzeko ardura dutenak, proiektuaren ekintzak aurreikusitako aldian egiteko beharrezkoak diren denbora-epeak ezarri beharko ditugu.

Horretarako, proiektuaren jardun-egutegia ezarriko dugu:

Zehaztutako zeregin bakoitza kontuan hartuta, honako galdera hauek egingo ditugu:

Zer egin behar da zeregina betetzeko?

Noizko amaitu behar da?

Zer pertsona talde behar dugu zeregin hori behar bezala betetzeko?

Zenbat denbora behar dugu zeregin hori behar bezala betetzeko?

Noiz hasi behar dugu, ezarritako amaiera-egunerako amaitu ahal izateko?

Hala, proiektuaren zeregin guztiak eta hasiera eta amaierarako aurreikusitako data guztiak bilduko dituen taula osa dezakegu, planifikatutako epeak bete daitezzen errazteko:

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

Jarduera	Zeregina	Hasiera-data	Amaiera-data
1.2 J			
1.3 J			
1.4 J			

16. irudia Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Informazio horrekin, proiektuaren behin betiko jarduerakronograma osatzen da:

Jarduera	Zeregina	1.hila betea	2.hila betea	3.hila betea	4.hila betea	... hilabetea
1.2 J						
1.3 J						
1.4 J						

17. irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

b. Zehar-lerroak egikaritze-fasean integratzea.

Identifikazio- eta formulazio-faseetan, proiektuaren helburuak eta ekintza-lerroak oso agerian daude, eta horregatik nahiko erraza da proiektuaren helburua eta proiektua abian jarriz lortu nahi dugun errealitate berria etengabe kontuan hartzea. Plangintzatik ekintzak egikaritzera salto egitean, ordea, litekeena da jardueran oinarritutako dinamika eta operatibitateko eta eraginkortasuneko irizpideak nagusitzea, proiektuaren gako batzuen kaltetan. Hala, egikaritze-fasean jarduerak eta zereginak garatzeari, epeak betetzeari eta emaitza jakin

batzuk lortzeari eman dakioke lehentasuna, proiektuaren zehar-lerroetan bildutako helburu espezifikoaren eta ikuspegi sozial eta politikoaren garrantzia alde batera utzita.

Proiektuaren identifikazio- eta formulazio-prozesu egoki batek proiektua sorrarazi zuten gakoak mantenduko direla bermatzea eskatzen du. Nolanahi ere, badira estrategia batzuk zehar-lerroek eta ikuspegi sozialak eta politikoak egikaritze-fasean proiektuaren ekintza zehatzak abian jartzerakoan duten garrantzia sendotzea ahalbidetzen dutenak. Honako hauek dira:

- Zehar-lerroek proiektua kudeatzeko ardura duen taldean ordezkariak izan dezaten bermatzeko mekanismoak ezartzea.

Kontzientziatutako eta trebatutako pertsonak hartu behar dute beren gain kudeatu beharreko lerroen erantzukizuna, horixe izango baita zehar-lerroen ikuspegia proiektuen egikaritze-fase osoan indarrean egon dadin bermatzeko modurik onena. Proiektu bat kudeatzeko taldean dauden pertsonak tresna egokiak badituzte eskura, hau da, tresna horiek parte-hartzetik, iraunkortasunetik, giza eskubideetatik edo genero-ekitatetik jarduteko aukera ematen badiete, proiektuaren jarduerak eta garapenak lerro horien perspektiban jarrai dezaten ahalbidetzeko beharrezko ikuspegia eskainiko dute. Alabaina, beti ez da posible izaten lana zehar-lerro guztietatik bultzatzeko beharrezko trebakuntza eta tresnak dituzten pertsonak edukitzea, eta horregatik jardun-estrategia jakin batzuk jarri behar dira abian, zehar-lerroak proiektuaren talde teknikoan sar daitezela bermatzeko:

- Proiektuaren talde teknikoa osatzen duten pertsonak zehar-lerroen inguruan trebatzea.
Taldeen trebatutako pertsonarik ez badugu zehar-lerro bakoitzean, kontzientziazio- eta trebakuntza-tailerrak antola ditzakegu taldearentzat, edo bestela pertsona jakin batzuk hauta ditzakegu trebakuntza-prozesuetan parte har dezaten, horretarako bidea erraztuz.
- Zehar-lerro bakoitzaren inguruko galdera espezifikoaren zerrendak diseinatzea, proiektu zehatza egikaritzeko faserako.
Proiektuaren ezaugarrien arabera, eta beste fase batzuetan landutako galdera-zerrendetatik abiatuz, zehar-lerro bakoitzaren inguruko galderak biltzen dituzten zerrendak sor daitezke, hartara etengabeko

arretari eusteko zehar-lerroak proiektuaren egikaritze-prozesuan sartu beharraren inguruan.

- Zehar-lerro bakoitza egikaritze-fasean sartzeko arduradunak izendatzea.
Taldea osatzen dutenen gaitasunen eta kontzientziazio-mailaren arabera –eta adituak ez eduki arren–, pertsona edo talde bat izenda dezakegu zehar-lerro bakoitza proiektuaren egikaritze-fasean sartzeko ardura har dezan.
- Pertsona edo erakunde espezializatuen kanpo-laguntza zehar-lerro bakoitza egikaritze-fasean sartzekoan.
Zehar-lerroak edo zehar-lerroetako bat proiektuaren egikaritze-fasean sartzeko lana zaila gertatzen bada edo espezializazio-maila handia izan dezakeela aurreikusten badugu, kanpoko espezialisten laguntza eska dezakegu, proiektuaren ardura duen taldean aldi baterako parte har dezaten, zehar-lerroak edo zehar-lerroetako bat proiektuaren egikaritze-fasean sartzeko erantzukizuna hartuz.

Giza eskubideen, parte-hartzearen, iraunkortasunaren edo genero-ekitatearen arloetan lan-esperientzia duten erakundeek proiektuari laguntza orokorra ematea edo proiektuan zuzenean parte hartzea bermea ere bada, proiektuaren egikaritze-eginkizunera biltzeari dagokionez.

III. 5. Jarraipena: berraztertu ikasteko

Proiektua egikaritzearen barnean hartutako alderdi guztiak etengabe eta aldizka berraztertzeke prozesua da jarraipena:

- Helburu eta emaitzen adierazleen lorpen-maila
- Jardueren garapena.
- Aurreikusitako kronograma betetzea.
- Aurrekontua egikaritzea
- Zehar-lerroen inguruko aurrerapausoak

Jarraipen-prozesuan, informazioa jasotzen dugu elementu horien inguruan, eta jarraian aztertu egiten ditugu elementu horiek guztiak, proiektua nola doan ikusteko eta arrakasta-elementuak eta hobetzeko puntuak identifikatzeko.

Zertarako balio du jarraipena egiteak?

Zer egiten ari den eta nola egiten ari den berraztertzeak eta proiektuaren formulazioak egindako aurreikuspenarekin alderatzeak aukera ematen du proiektuarekin lortzen ari diren aurrerapausoen berri edukitzeko eta jarduerak egikaritu bitartean sortu diren zailtasunak ikusteko.

Kronogramarekiko, aurrekontuarekiko edo jarduera baten diseinuarekiko desbideratze posibleak zuzentzeko aukera ematen du jarraipenak, eta, hori ez ezik, lan-metodologiak birplanteatzeko lagungarri ere bada, baita egoera politiko edo sozialarekin zerikusia duten ustekabe posibleen aurrean erreakzionatzeko ere. Jarraipena ongi planifikatuz gero, proiektua ebaluatzeko bidea errazagoa izango da, behin proiektua amaitu ondoren.

Azken batean, jarraipena prozesu bat da, honako hauek ahalbidetzen dituenak:

- Benetako informazio eguneratua lortzea proiektuaren nondik norakoen inguruan, egikaritzean zuzenean inplikaturako agenteetatik.
- Lortutako lorpenak aurreikusitako lorpenekin alderatzea.
- Diseinutik, identifikaziotik, plangintzatik, jardueren garapenetik, proiektuaren kudeaketatik eta abarretik ikastea.
- Akats posibleak zuzentzea eta jardunbideak hobetzea, proiektuaren ondorengo fase eta ekintzei begira.

Norentzat da baliagarri jarraipena?

- Proiektua kudeatzen duten erakundeentzat: jarraipen-prozesuan bildutako informazioak datu baliagarriak eta ikasi beharreko hainbat gauza eskaintzen ditu, proiektuaren gainerako faseetan eta etorkizuneko esku-hartzeetan aplikatu daitezkeenak.
- Proiektuaren xede den biztanleriarentzat: jarraipen-ekintzetan parte hartzeak ikuspegiak planteatzeko, aurre egin beharreko zailtasunen berri emateko aukera ematen dio proiektua egikaritzean zuzenean inplikaturako biztanleriari.
- Finantziario-erakundearentzat: proiektuaren nondik norakoen berri edukitzea ekimen horren alde egin duen erakundearen ardura ere bada. Ikasitakoa erakundearen lankidetzaz-politikarako da baliagarri, baita eskaintutako funtsak nola erabiltzen ari diren jakiteko ere.

a. Emaitzen aurrerapausoa etengabe berraztertze-ko jarraibideak

Proiektuaren diseinu-fasetik aurreikusitako behar dira, batetik, planteatutako jarraipen-uneak, eta, bestetik, erabili behar diren tresna eta metodologiak. Beharrezkoa da jarraipen-plan bat diseinatzea, eta jarraipenak ikasteko eta gure jardunbideak hobetzeko aukera ematen digula barneratzea.

Jarraipen-planak honako eskema honi jarrai diezaioke, esaterako:

1. Jarraipen teknikoak eta finantzarioak egiteko kronograma bat ezartzea
2. Jarraipen teknikoak eta finantzarioak egiteko adierazleak zehaztea
3. Alderdi teknikoak berraztertzea:
 - Adierazle kuantitatiboak eta kualitatiboak berraztertzea
 - Proiektuaren nondik norakoei buruzko informazioa emango duten eta dokumentu-datuak osatuko dituzten agenteak zehaztea
 - Bilera, tailer edo elkarrizketen agenda zehaztea
 - Bilera edo tailerretarako gidoiak diseinatzea.
4. Alderdi ekonomikoak berraztertzea:
 - Aurreikusitako partida bakoitzaren faktura eta gastuak kontrolatzea
 - Desbideratze posibleak identifikatzea
5. Zehar-lerroen inguruko aurrerapausoak berraztertzea
6. Jarraipen-txostena lantzea:
 - Taldean, txostenaren ondorioak aztertzea, eta egin daitezkeen egokitzapenei buruzko erabakiak hartzea

Prozesu honetarako, funtsezkoa da diziplina anitzeko talde bat izendatzea, prozesuaren ardura har dezan eta proiektuaren funtsezko alderdi guztiei –teknikoak, finantzarioak, metodologikoak edo zehar-lerroak proiektuan sartzearekin zerikusia dutenak– buruzko informazioa jasoko duela berma dezan.

1. Jarraipen teknikoak eta finantzarioak egiteko kronograma bat ezartzea

Proiektuaren hasieratik zehaztu behar da egikaritze-fasearen zein unetan komeniko litzatekeen proiektua berraztertzea, lortutako aurrerapausoei buruzko informazioa lortzeko.

Erakunde kudeatzaileek planteatutako jarraipen-unez gain, finantza-erakundeek jarraipen-protokolo bat badute, txostenak aurkezteko alde aurretik zehaztutako epe jakin batzuekin. Eusko Jaurlaritzak eskatzen du jarraipeneko txosten teknikoak eta finantzarioak aldi behin aurkeztea: egikaritze tekniko txostenak sei hilean behin aurkeztu behar dira. Egikaritze finantzarioko txostenak, berriz, emandako diru-laguntzaren ordainketak egiteko justifikatu beharreko aurrekontu-ehuneko araberakoak dira.

2. Jarraipen tekniko eta finantzarioa egiteko adierazleak zehaztea

Lehenik eta behin, jarraipen-prozesuan berraztertutako beharreko adierazleak ezarri behar dira, honako irizpide honi jarraiki: ezarritako sistemak garrantzizko informazio guztiaren berri eman behar du proiektuaren nondik norakoan inguruan.

Horretarako, formulazioan zehaztutako adierazleak erabil daitezke, emaitzen eta helburuen lorpenei buruzkoa neurtzeko, eta beste adierazle berri batzuk sortu, aintzat hartutako gaien inguruko aurrerapausoak neurtu ahal izateko.

3. Alderdi teknikoak berraztertzea

Aurreikusitako plangintzari dagokionez proiektua zer moduz dabilen berraztertzeko, honako hauei eman behar zaie lehentasuna:

- Aurreikusitako egikaritze-epeak betetzea
- Emaitza eta helburuen adierazle berraztertzea
- Jarduerak garatzeko prozesua: aurkitutako zailtasunak eta gauzatutako egokitzapenak
- Erantzukizunak esleitzea eta betetzea
- Egikaritze-erakundearen testuinguruan integratzeko maila
- Xede-biztanleriaren inplikazio- eta gogobetetze-maila
- Testuinguruaren bilakaera, eta testuinguruaren eta proiektuaren arteko harremanaren bilakaera

Egikaritze-epeak betetzen diren kontrolatzeko, aurreikusitako kronograma berraztertzen da eta benetakoarekin alderatzen da. Funtsezkoa da aurreikusitako kronogramari dagokionez gertatzen ari diren aldaketak etengabe kontrolatu eta erregistratzea, horrek epeak

eraginkortasunez berregokitzeko aukera ematen duelako, plangintza jakin bati jarraiki.

Adierazleak zenbateraino betetzen diren neurtzeko, ezarritako egiaztatze-iturrietara jo behar dugu. Zenbait kasutan, dokumentu-iturriak izango dira, txostenak, aktak, memoriak eta abar berraztertzea eskatuko dutenak; beste batzuetan, berriz, zuzeneko iturriak izango dira, hau da, proiektuan zuzenean inplikaturako agenteak, eta haiekin harremanetan jarri beharko dugu.

Kasu horietarako, informazioa biltzeko tresna zehatzak diseinatuko dira, agente guztietara ahalik eta ondoen egokitu beharra dagoela aintzat hartuta. Tresna bakoitza informazio-iturri gisa izendaturako publiko mota bakoitzari egokitzen zaion balioetsi beharko da. Tresnak askotarikoak dira: elkarrizketa pertsonalak funtsezko berri-emaileekin, talde-tailerrak, bideratu gabeko bilerak, inkestak edo galdesortak, eta abar.

Tresnak diseinatzerakoan, tresna bakoitzarekin landu beharreko edukiak zehaztu behar dira, baita lortu nahi diren helburuak ere. Informazio-bilketa ondo planifikatzen bada, jarraipenak kontuan hartuko ditu proiektuaren nondik norakoen inguruko garrantzizko alderdi guztiak, zeharlerroekin zerikusia dutenak barne.

bestetik, jardueren garapenari dagokionez, jarduerak aurreikusitako epeen arabera egikaritzen ari direla egiaztatu ez ezik, jarduerak garatzeko prozesua ere berraztertu behar da: zer metodologia erabili diren, xedebiztanleria nola integratu den, zer zailtasun sortu diren eta abar. Gabeziak edo ahalmenak eta beharrezko egokitzapenak identifikatzeko unea da.

Azkenik, funtsezkoa da, halaber, honako hauei buruzko informazioa lortzea: xedebiztanleria proiektuaz nola jabetu den, zer parte-hartze maila eta esku-hartze maila eduki duen, proiektua kudeatzeko ardura duen erakundea nola inplikatuta den, nola konprometuta den eta eremuan nola onartu duten, eta proiektua testuinguruko gertaera sozial, politiko edo kulturalekin nola lotu den.

4. Alderdi ekonomikoak berraztertzea

Alderdi teknikoek gain, jarraipenak proiektuaren egikaritze ekonomikoa berraztertzea hartu behar du aintzat. Horren haritik, honako hauek landu beharko ditu:

- Gastuaren egikaritze-maila

- Egindako gastuak zerrendatzea eta aurreikusitako gastuekin alderatzea: aurrekontua proiektzio ekonomiko integral baten arabera egin behar da, aurreikusitako kostuetan eragina izan dezaketen garrantzizko alderdi guztiak kontuan hartuta. Jarraipenaren unean, benetako gastuak eta proiektzio horretan aurreikusitakoak alderatu behar dira.
- Moneta-aldaketei aplikatutako tasa
- Proiektuko jarduerekin aurrera jarraitzeko likidezia
- Kostu batzuetan gertatu diren desbideratze posibleak
- Aurrekontu-partiden artean gertatu diren aldaketak
- Gastu guztiak justifikatzeko fakturak edo egiaztagiriak eskuragarri daudela kontrolatzea

Oso ohikoa da aurrekontua egikaritzean aldaketak gertatzea hasierako plangintzaren aldean. Litekeena da aldaketa horiek funtsezkoak ez izatea, hau da, aurreikusitako kostuetako batzuen aldaketa txikiak izatea, jarduerak egitean eta proiektuaren emaitza eta helburuetan eraginik ez dutenak. Beste batzuetan, aldiz, funtsezkoak izaten dira, aurrekontu-partidetako bat nabarmen desbidera daitekeelako, helburu eta emaitzetan eraginik izan dezakeena.

Kasu batean zein bestean, desbideratzeak erregistratu eta kontrolatu behar ditugu, eta finantza-erakundeari aldaketaren zergatiaren berri eman behar diogu, baita, hala badagokio, aldaketa hori zuzentzeko proposatutako aukeraren berri eman ere.

5. Zehar-lerroen integrazioan egindako aurrerapausoak berraztertzea

Jarraipenak berraztertu behar du, halaber, zer aurrerapauso aurreikusten diren proiektuan integratutako zehar-lerro bakoitzerako. Horren haritik, lerro bakoitzaren inguruko adierazleak bildu behar ditu proiektuaren formulazioak, horrek gidatuko duelako aurrerapausoak berraztertze ahalegina. Baina, hori ez ezik, adierazle berriak ere diseina ditzakegu, ahalik eta informazio zehatzena lortu ahal izateko.

Horren ildotik, jarraipen-txostena egiteko eskema egoki bati jarraitu behar zaio, hau da, zehar-lerroak aztertze atal espezifikoa aintzat hartu behar du eskema horrek, aurrerapausoak ikusi ahal izateko eta datuak errazago lortzeko, hartara egokitzapenak egin behar ote diren ikusteko.

6. Jarraipen-txostena lantzea:

Behin informazio tekniko eta ekonomiko-finantzario guztia jaso ondoren, jarraipen-txosten bat idatzi behar da, taldeak ikuspegi orokorra edukitzeko aukera izan dezan proiektuaren nondik norakoan inguruan, eta, aldi berean, behar adinako xehetasun guztiak eskaini ditzan proiektuaren garrantzizko alderdi guztiei buruz.

Lortutako aurrerapausoak, bultzatu beharreko ahalmenak, sortutako oztopoak eta lortu ez direnak jasotzea da txostenaren helburua. Informazio hori guztia eskura, proiektua egikaritzen jarraitzeko egin beharreko egokitzapenak negoziatu eta planteatu behar ditu taldeak.

Hortaz, jarraipen-txostena aukera egokia izan daiteke plangintza-akats posibleak bideratzeko, eta, proiektua egikaritzean, ustekabeko egoeretara egokitzeko.

Jarraipen-txostenaren dokumentuak honako ezaugarri hauek eduki behar ditu:

- Zehatza eta laburra
- Planifikatua
- Identifikazioko eta plangintzako metodologiarekiko koherentea
- Hitzartua, inplikaturako agente guztiekin adostasuna lortu ondoren
- Kuantitatiboa eta kualitatiboa: datuak garrantzitsuak dira, baina koherentzia eta edukia emango dien azalpen baten beharra ere badute.

Finantza-erakundeek formatu jakin bat erabili ohi dute jarraipen-txostenak egiteko. Oro har, honako eduki hauek biltzen ditu:

Jarraipen teknikoa

- GGKE kudeatzaileei eta proiektuaren ardura duen taldeari buruzko datuak
- Proiektuari buruzko datuak: hasiera- eta amaiera-data, esku-hartzearen laburpena eta finantza-datuak (aldi bakoitzeko diru-sarrerak eta gastuak, baterako finantza-erakunde bakoitzak justifikaturako aurrekontu-ehunekoak eta abar).
- Proiektuaren garapenaren deskribapena, esku-hartzea abian jarri izanaren gai garrantzitsuenen berri ematen duena.
- Plangintzako ideia nagusia eguneratua, helburu, emaitza eta jardueretan gertatutako aldaketa posibleen berri

emanez. Atal honetan, helburu eta emaitzen adierazleak txosten bakoitzari dagokion aldian zenbateraino bete diren zehaztuko da. Gainera, jarduera bakoitza zertan den adieraziko da (hasi gabe, prozesuan edo amaitua), jarduerak garatzerakoan gertatutako aldaketa posibleak adieraziko dira, edo hasierako plangintzan aurreikusita ez zeuden jarduera berriak egin ote diren jasoko da.

- Jarduerak egikaritzeari buruzko benetako kronograma
- Aurreikusitako egikaritzean gertatutako aldaketak zehaztea, eta aldaketa horietatik eratorritako garrantzirik gabeko aldaketen berri ematea.

Finantza-jarraipena

- GGKE kudeatzaileei eta proiektuaren ardura duen taldeari buruzko datuak
- Proiektuari transferitutako funtsen eta erakunde kudeatzaileak jasotako funtsen kanbio-tasen laburpena, aplikatutako kanbio-tasa zehaztuta.
- Aldi bakoitzean aurrekontu-partida bakoitzean egindako gastuak, diru-laguntzaren eta aurrekontuaren justifikazio-ehunekoa adieraziz.
- Adierazitako gastuei eusten dieten egiaztagirien kopiak

Gainera, aurreikusitako plangintzari dagokionez aldaketa garrantzitsuak gertatu diren kasuetarako –nola egikaritzea teknikoari hala finantzarioari dagokionez–, finantza-erakundeek aldaketa-eskaera bat betetzea eskatzen dute, gertaeren berri emateko, egindako aldaketak justifikatzeko eta alternatiba koherenteak proposatzeko.

III. 6. Ebaluazioa: hasitako prozesuetatik ikastea

a. Ekintzak balioesteko oinarritzko irizpideak

Lankidetzazko ekintzak balioesteko tresna da ebaluazioa. Proiektuaren inguruko informazioa bildu eta aztertu ondoren lortutako hainbat ebidentziatan oinarritzen da ebaluazioa.

Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Zuzendaritzak honela definitzen du ebaluazioa: jarduera programatua eta sistematikoa, genero-ikuspegiari jarraiki, eta, ahal dela, metodologia parte-hartzailean oinarrituta, garapen-ekimenen egokitasuna, efikazia, eraginkortasuna, iraunkortasuna, inpaktua, genero-ikuspegia eta parte-hartze maila balioesten duena, ikaskuntzak, ondorioak eta gomendioak ekarri, etorkizunean erabakiak hartzerakoan, gero eta erabaki hobek hartzea ahalbidetzeko.

Zertarako balio du ebaluazioak?

Jarraipena bezala, ebaluazioa ezinbesteko jardunbidea da ekintzak etengabe hobetzeko, ikaskuntza-prozesuetat hartu beharko litzatekeena eta ohiko jardunbide gisa sartu beharko litzatekeena proiektuak egikaritzen amaitzean.

Ebaluatzea ez da "nota jartzea" eta zer egin den gaizki eta nork egin duen gaizki ebaztea. Kontua da ahalik eta informaziorik osoena lortzea proiektuaren fase guztien garapenaren inguruan, ondorio batzuetara iristeko, eta lorpenak, zailtasunak, mugak eta ahalmenak identifikatu ahal izateko. Informazioa bildu behar da ezarritako plan bat oinarritzat hartuta, eta, jarraian, informazio hori aztertu behar da, ondorioak ateratzeko eta ondorio horietatik ikasteko, ondorengo esku-hartzeak hobetzeko lagungarri. Baina datuak, esku-hartzearen alderdi teknikoak balioetsi eta hobetzeko ez ezik, emaitza sozialak eta solidarioak balioetsi eta hobetzeko ere baliatu behar dira.

Gainera, ebaluazioak garrantzi handiko eginkizuna betetzen du gardentasunari eta gizarteari kontuak emateari dagokionez, eta horrek legeztatu egiten ditu lankidetzazko ekintzak eta ekintza horiek egiten dituzten agenteak. Horregatik, garrantzitsua da ebaluazioen emaitzak hedatzea, garapen-ekimenen xede diren biztanlerien, ekimen horietan esku hartzen duten agenteen, eta, oro har, iritziz publikoaren artean.

Nabarmendu beharrekoak

- Ebaluazio orok ikastea dakar berekin, eta hortik gomendio batzuk lortu behar dira, erabakiak hartzeko bidea erraztearren.
- Ezinbestekoa da genero-ikuspegia ebaluazioak egitean txertatzea. Genero-azterketaren berezko tresnak – jardueren profila, sartzeko eta baliabideak kontrolatzeko ideia nagusia, generoko interes praktiko eta estrategikoen profila eta abar– baliagarri dira ebaluazioak egiteko.
- Ebaluazioen metodologiak parte-hartzailea behar du, ahal dela. Ebaluazio parte-hartzaileak zera eskatzen du, biztanleria ebaluazio-prozesuari buruzko erabakiak hartzerakoan inplikatzeko, hau da, zer eta nola egin behar den hautatzeko aukera ematea, jarraipenean inplikatuz eta informazio eta emaitzak partekatuz. Ikuspegi horren alde onak: aurkikuntzen egiazkotasuna handitzea, jabetzea eta iraunkortasuna hobetzea. Nolanahi ere, kontuan hartzekoa da metodologia hori korapilatsuagoa ere izan daitekeela, eta ebaluazioak egitea denboran luzatzea eragin dezakeela; horregatik, kasuan kasu erabiltzea egokia ote den balioetsi beharko da.

Zer alde dago ebaluazioaren eta jarraipenaren artean?

- Jarraipenaren helburua informazioa lortzea da, proiektua egikaritzeari buruzko gaiak berregokitzea ahalbidetuko duena. Datu zehatzak biltzen dira proiektuaren nondik norakoaren inguruan, eta, datu horren emaitzen arabera, zuzenketak eta egokitzapenak planteatzen dira. Prozesu hori proiektuaren kudeaketazikloari erantsi behar zaio, aldizka eta etengabe egikaritze-fasean zehar.
- Ebaluazioak ere informazioa biltzen du, baina, hori ez ezik, informazio hori interpretatzen du eta esku-hartzeari buruzko balioespena ematen du, alde aurretik ezarritako irizpide batzuk oinarritzat hartuta. Ebaluazio-prozesu batetik eratorritako informazioa ondorioak ateratzeko da baliagarri, eta, ondorio horiek oinarritzat hartuta, hobetzeko gomendioak planteatu daitezke, baita ikaskuntzak eta ikasitako ikasgaiak identifikatu ere. Bestetik,

proiektuaren kanpoko agente batek bere gain har dezake ebaluazioa.

Proiektua egikaritu aurretik, bitartean edo ondoren egin daiteke ebaluazioa, barne-talde baten, kanpo-agente baten edo barne- eta kanpo-agenteek osatutako talde misto baten eskutik.

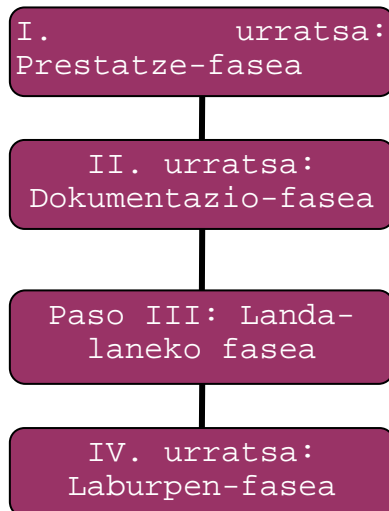
Eusko Jaurlaritzaren Garapen Lankidetzarako Zuzendaritzak kanpotik ondoren egindako ebaluazioen ereduari jarraitu nahi dio, eredu horrek esku-hartzeen emaitzak objektibotasunez eta independentziaz aztertzeke aukera ematen duelako.

Zer eduki ebalua ditzakezu?

- Proiektuaren diseinua: ebaluazioaren bitartez, informazio kritikoa lor dezakegu honako hauen inguruan: proiektua nola identifikatu den, formulazioan ezarritako helburu, emaitza eta jardueren arteko koherentzia, adierazle zehaztasuna, baliabideen kalkulua, zehar-lerroak plangintzan sartzea eta abar. Azken batean, proiektuaren diseinua ebaluatzea lagungarri da formulazioaren kalitate teknikoa hobetzeko.
- Prozesua: funtsezkoa da balioestea proiektua nola garatu den, jarduerak egikaritu diren, xede-biztanleria fase guztietan nola inplikatu den, zer metodologia erabili diren eta abar.
- Lortutako emaitzak: behin proiektua amaiturik, aurreikusitako emaitzak lortu ote diren jakin behar dugu, baita jardueren garapenak aurreikusitako emaitzak lortzea ahalbidetu ote duen eta helburu espezifikoa lortzea eta helburu orokorrera inguratzea lortu ote den jakin ere.
- Lortutako inpaktuak: emaitzak lortzeaz gain, proiektuak xede-biztanlerian eta testuinguruan zer inpaktu izan dituen jakitea ere garrantzi handikoa da: biztanleen bizitzak, gaitasunak, ahalmenak, ahalduntzea eta abar zertan hobetu diren. Arreta berezia eskaini behar zaio genero-inpaktuak –hau da, emakume eta gizonen arteko harremanetan gertatu diren aldaketak– balioesteari.

Ebaluazio-prozesua

Kanpo-agente baten ardura bada edo proiektuaren taldearekin batera egiten bada, ebaluazioaren prozesuan zenbait urrats bereiz daitezke:



18. irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

I. urratsa: Prestatze-fasea

Helburuak:

- Ebaluazio-talde bat eratzea
- Ebaluazioaren erreferentzia-terminoak ezartzea: aurrekariak; ebaluazioaren xedea, helburua eta edukiak; ebaluazioa oinarritu behar den irizpideak eta ebaluazio-galderak; datuak biltzeko eta aztertzeke metodologia; talde ebaluatzailearen profila; kronograma; eta ebaluazioaren kostua.

II. urratsa: Dokumentazio-fasea

- Ebaluazioaren xede den dokumentazioa aztertzea
- Lanerako plan bat lantzea:
 - Ezarritako irizpideen arabera aztertu beharreko adierazleak ezartzea
 - Zuzeneko informazioa ekarriko duten agente inplikatuak hautatzea
 - Informazioa biltzeko tresna espezifikoak diseinatzea
 - Landa-lanaren agenda zehatza finkatzea

III. urratsa: landa-laneko fasea

Fase honen helburua zuzeneko informazioa lortzea da, proiektuaren protagonistek proiektuaren inguruan egiten duten balioespenari buruz. Dokumentazioaren azterlanetik lortuko diren datuak osatzeko baliagarri izango da hori.

IV. urratsa: laburpen-fasea

Landa-lanetik lortutako informazioarekin eta proiektuaren dokumentaziotik egindako azterlana aintzat hartuta, azken txostena egingo da, honako helburu hauekin:

- Bildutako informaziotik eratorritako datu objektiboetatik ebidentziak aurkitzea.
- Ebidentzia horietatik ebidentziak ateratzea, eta aztertutako irizpide desberdinei dagokienez.
- Aztertu dugunetik eta ateratako ondorioetatik gomendioak iradokitzea, proiektuko alderdirik ahulenak hobetzeko etorkizuneko jardunei begira.

Txostenaren barnean, laburpen exekutibo bat hartu behar da, lortutako ondorio eta gomendio guztiak bilduko dituen. Hasiera batean, atariko txostena landuko da, proiektuan inplikaturik egonik hautatutako diren agenteekin partekatutako dena, iruzkinak edo ekarpenak biltzeko. Behin ekarpen guztiak jaso ondoren, ebaluazio-txostenaren azken bertsioa landuko da.

Behin betiko txostena hedatu egingo da, ebaluazioa kudeatzen duten agenteek zehaztutako moduan hedatu ere. Hedapen-plana prozesuaren hasieran zehaztu behar da, lanerako plana diseinatzerakoan alegia, plan horren zati bat izango delako.

Ebaluazio-irizpideak

Prozesuan aztertu beharreko funtsezko faktoreak dira, proiektuko gai garrantzitsuenak aztertzen dituztelako proiektuaren ezaugarri espezifikoak arabera.

Eusko Jaurlaritzak sustatzen dituen ebaluazioek zazpi irizpide hartzen dituzte aintzat:

- **Egokitasuna:** esku-hartzearen helburuak biztanleriaren itxaropen eta premiekin, garapen-agenteen lehentasunekin eta Eusko Jaurlaritzaren lankidetzaz-politikekin bat etortzea.
- **Efikazia:** aurreikusitako helburuak lortzea.
- **Eraginkortasuna:** jarduera desberdinek, eskuragarri zeuden baliabideetatik aurreikusitako emaitzak zenbateraino lortu dituzten, kantitateari, kalitateari eta puntualtasunari dagokienez.
- **Iraunkortasuna:** behin kanpo-finantziazioa amaitutakoan, emaitza positiboak eta etekinek mantentzeko dituzten aukerak.

Garapenerako lankidetzaz-proiektuak egiteko eskuliburua

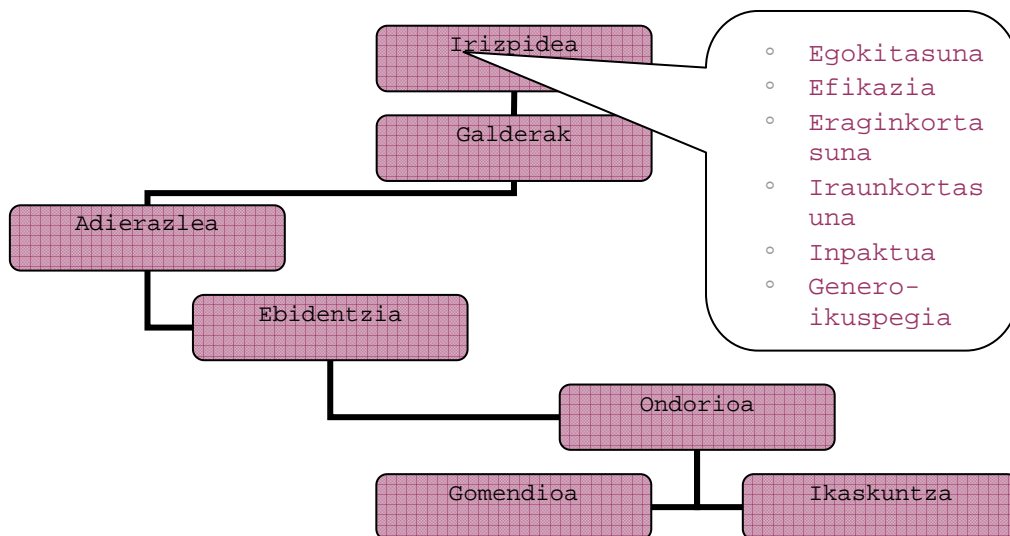
- **Inpaktua:** epe luzerako eraginak, positiboak edo negatiboak, lehen edo bigarren mailakoak, intentzionalak edo intentziorik gabeak.
- **Genero-ikuspegia:** jarduerak zenbateraino bultzatu duten emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna.
- **Parte-hartze maila:** biztanleriak prozesuaren fase guztietan zenbaterainoko parte-hartzea izan duen.

Nolanahi ere, badira beste zenbait irizpide kontuan hartu behar ditugunak, oso informazio baliagarria ekar dezaketen neurrian. Esku-hartze motaren arabera, irizpide batzuk beste batzuk baino egokiagoak izango dira, baina betiere hobe da guzti-guztiak kontuan hartzea eta egokienak hautatzea ebaluazio bakoitza diseinatzerakoan. Hona hemen zenbait irizpide:

- **Koherentzia:** helburuen, emaitzen eta planifikatutako jardueren arteko harreman logikoa, testuinguruaren eta xede-biztanleriaren premiei eta errealitateari dagokienez.
- **Jabetzea:** proiektuari esker, xede-biztanleriak eta herriko erakundeek lortutako lidertza-maila.
- **Estaldura:** proiektuaren xede izan diren kolektiboak, hasiera batean aurreikusitakoen aldean.

Behin ebaluazioa egiterakoan kontuan hartu behar ditugun irizpideak zehaztu ondoren, galdera zehatz batzuk egin behar ditugu, eta ebaluazioak galdera horiei erantzuna eman behar die irizpidea balioetsi ahal izateko. Galdera bakoitzari adierazle batzuk esleituko zaizkio, modu objektiboan egiaztatzeko moduko seinaleak izaki, egindako galdera bakoitza zenbateraino betetzen den neurtzeko aukera emango dutenak. Adierazle kuantitatiboak eta kualitatiboak konbinatu behar dira, hartara, datu objektiboak ez ezik, xede-biztanleriaren pertzepzio eta bizipenei buruzko informazioa ere lortzeko, azterketaren osagarri.

Landa-laneko prozesuan lortutako informazioarekin eta zehaztutako adierazleak oinarritzat hartuta dokumentazioa aztertzetik ateratakoarekin, ebidentzia jakin batzuk lortuko ditugu, ondorioak ateratzen, gomendioak egiten eta ikaskuntzak ondorioztatzen lagunduko digutenak.



19. irudia. Iturria: gestio bat eta komunikazioa

Genero-inpaktuaren ebaluazioa

"Genero-ikuspegia" irizpidea espezifikotzat jotzen bada ere nahitaezko irizpideen zerrendan, ebaluazio-prozesu osoak genero-ikuspegia hartu behar du aintzat, hau da, gainerako irizpideek ebaluazio-galdera jakin batzuk bildu behar dituzte honako gai honi buruzko informazioa emateko: balioetsi beharreko alderdi bakoitzak, nola eragiten die modu bereizian emakume eta gizonei? Estrategia horren arabera, genero-ikuspegiak zehar-lerro izan behar du prozesu osoan, eta, gainera, irizpide espezifiko bat formulatu behar da, esku-hartzeak emakumeen eta gizonen arteko harremanetan izan duen inpaktua azter dezan.

Genero-inpaktua ebaluatzeak hainbat alderdi aztertzea eskatzen du; honako hauek, esaterako:

- Emakumeak ahalduntzea: genero-ekitatean aurrera egiteko, funtsezkoa da emakumeek botere indibiduala eta kolektiboa irabaztea. Horren haritik, hainbat alorretan nola hobetu diren aztertu behar da: gaitasunetan, pairatzen dituzten desberdintasunen eta dagozkien eskubideen inguruko kontzientziazioan, eremu publikoetan duten parte-hartzearen mailan eta kalitatean, beste emakume batzuekin antolatzeke eta

haien interes praktiko eta estrategikoak defendatzeko duten gaitasunean, eta erabakitzeke guneetarako sarbidean.

- Emakumeen parte-hartzea. honako hauek aztertu behar dira: emakumeek lehen itxita zeuzkaten parte-hartze eremuetarako sarbidea duten, emakumeen parte-hartzerako eremu espezifikoak sortu diren, emakumeen parte-hartzea eragozten duten trebetasunak -komunikazio- eta lidertza-trebetasunak, eta abar- hobetu diren, lehenagotik parte hartzen zuten eremuetan parte-hartze horrek hobera egin duen -proposamenak egiteko eta eragiteko gaitasunez- dagokienez-, parte hartzen duten eremuetan erabakiak hartzeko aukera duten, eta parte-hartzearen hobekuntza kualitatiboak emakume-kondizioa edo emakume gisa duten posizioa hobetzea ekarri ote duen berekin.
- Emakumeen posizioan izandako aldaketak, gizonezkoen aldean: eremu publikoan eta pribatuan boterea irabazi ote duten aztertu behar da, hau da, baliabideak eskuragarriago ote dituzten eta hobeto kontrolatzen ote dituzten.
- Aldaketak gizonen artean: aztertu beharra dago gizonen emakumeenganako jarrera aldatu duten, hau da, askatasunak murrizten ez dizkieten, emakumeen autonomia kontrolatzen ez duten edo haien segurtasuna errespetatzen duten; eta aztertu behar dugu, halaber, identitate maskulinoari eta gizonezkoen eragiten dieten estereotipoen buruzko hausnarketa-prozesuak hasi ote dituzten, edo erantzukizunak eta boterea banatzeari dagokionez portaera-aldaketak gertatu ote diren.

b. Zehar-lerroak ekintzen ebaluazioan sartzea.

Ebaluazioa egiterakoan, ezinezkoa da proiektura bildutako zehar-lerroei buruzko informazioa alde batera uztea. Horretarako, ziurtatu beharra dago diseinatuko diren ebaluazio-planetan neurri jakin batzuk bilduko direla, lerro bakoitzean egindako aurrerapausoei buruzko edukiak eransteko helburuarekin.

Honako jarraibide hauek baliagarri izan daitezke zehar-lerroak ebaluazio-fasera nola ekarri behar diren lantzeko:

- Zehar-lerro bakoitzerako aurrerapauso-adierazleak
Eskuliburu honetan behin eta berriz adierazi dugunez, proiektua ondo diseinatzen bada eta zehar-lerroak plangintzako ideia nagusian eraginkortasunez integratzen

baditu, emaitza- eta helburu-adierazle jakin batzuk edukiko ditugu eskura, lerro guztietan egindako aurrerapausoak neurtzeko lagungarri.

Formulazioan bildutako adierazleez gain, beste adierazle batzuk sortu beharko ditugu, informazio kuantitatiboa eta kualitatiboa lortzeko lerro bakoitzean egindako aurrerapausoen inguruan.

◦ Proiektuaren zehar-lerro guztiei buruzko ezagutza eta/edo sentsibiltatea duten pertsonak osatutako taldea Generoari, parte-hartzeari, iraunkortasun ekologikoari edo giza eskubideei buruzko prestakuntza espezifiko eta/edo sentsibiltatea duen talde bat osatzea formula egokia da taldeak egindako lanak alderdi horiek guztiak kontuan har ditzan.

Proiektua egikaritu bitartean eremu horietan espezializatutako pertsonak parte hartu badute, fase honetan ere parte hartu beharko dute. Hala ez bada, tresna batzuk ezar litezke, zehar-lerroak alde batera uzten ez direla bermatzeko, beheko puntuetan aipatu ditugunak, esaterako:

- Bilera, tailer edo elkarrizketetarako gidioa, zehar-lerro bakoitzari buruzko galdera edo gaiak barne. Landa-lana planifikatzerakoan, funtsezkoa da zehar-lerroak aintzat hartzea. Batetik, ikuspegi horri jarraiki jardun behar dugu funtsezko berri-emaileak zehazterakoan, eta, bestetik, informazioa biltzeko tresnak diseinatzerakoan. Egiaztapen-zerrendak (*check list*) sortzea baliabide egokia izan daiteke zehar-lerroak aintzat hartzen ez dituzten jarraipen-planak, bilera-gidoiak, galdesortak eta abar identifikatzeko, eta horren arabera zuzentzeko.
- Inplikaturako agenteen parte-hartzea
Ebaluazio-fasean, proiektuan zuzenean inplikaturako agenteen parte-hartzea bilatu behar da, berraztertzerako garrantzizkotzat jotako alderdi guztiei buruzko informazioa ekar dezaketen neurrian. Agente jakin batzuk hautatzen baditugu beste batzuk alde batera utzita, lortutako informazioa partziala izan daiteke, eta horregatik kontu handiz ibili behar dugu agenteak hautatzeko eta ebaluaziora biltzeko irizpideak zehazterakoan.

Berri-emaileen hautaketa ongi planifikatzeak ikuspegi plurala eta osoa bermatzen du proiektutik balioetsi beharreko alderdien inguruan. Arreta berezia jarri beharko da emakumeen, kolektibo kalteberenen, betidanik baztertuta egon direnen, eta, oro har, parte hartzeko zailtasunak dituztenen parte-hartze aktiboa errazten ari garela bermatzeko.

- Txostena alde zuzenetik ezarritako gidoi batean oinarritu behar da, lerro guztiak aintzat hartu behar direla bermatzeko

Gidoi batzuk sortu eta alde zuzenetik ezar ditzakegu ebaluazio-txostenak eduki behar duen egituraren inguruan, proiekturako garrantzitsuak diren gaiak berraztertzen ari garela ziurtatzeko. Zehar-lerroei dagokienez, komenigarria litzateke atal espezifiko batzuk edukitzea lerro bakoitzari buruzko informazioa aipatzeko, hartara, nahiz eta adierazleak edo galderak txostenean integratuta egon, eremu zehatz bat edukitzeko, eta, horri esker, zehar-lerroei buruzko informazioa (aurrerapausoak edo ez-aurrerapausoak) askoz ere argiago ikusteko.

Egitura-tipo horrek erakunde osoaren hausnarketa- eta plangintza-lanaren ondorioa izan beharko luke, eta, hala, zehar-lerroak lantzearen alde erakundeak ezarritako politikaren isla izan beharko luke, apustu hori erabaki partekatua den heinean.

Glosarioa

Baliabideetarako sarbidea: ondasun bat ondo erabiltzeko edo zerbitzu baten onurak partekatzeko aukerak.

Gaitasunak: pertsona, komunitate eta instituzioen eskura dauden aukerak zabaltzea ahalbidetzen duten baliabideak, trebetasunak, ezagutzak, eskubideak eta boterea edukitzea eta horietarako sarbidea izatea.

Komunitatea: Lurralde berean elkarrekin bizi diren eta agintari eta ordezkariak partekatzen dituzten pertsonen multzoa.

Kontrola: Gauza bat menderatzea edo mendean hartzea

Kondizioa: emakumeen esperientziarekin zerikusituz zuzena duen kontzeptua: zer lan mota egiten duten, harentzat eta familiarentzat zer premia atzematen dituen eta abar.

IIE: Ingurumen-inpaktuko ebaluazioa.

Ahalduntzea: prozesua, pertsonak aurrera daramatena gaitasunak, konfiantza, ikuspegia eta gizarte-talde gisa duten protagonismoa indartzeko, bizi diren egoeretan aldaketa positiboak bultzatzeko asmoarekin. Ahalduntzea talde kaltebera edo baztertu guztiei aplikatu dakieke, baina emakumeen kolektiboari erantzuteko sortu zen, eta emakumeen arloan izan du garapen teoriko handiena

GG ikuspegia¹⁵: Garapen-ikuspegia, emakumeek gizonen aldean duten posizioa hobetu nahi duena gizarte osoaren mesederako eta gizarte osoa eraldatzeko

Etnozentrismoa: gainerako kulturak edo gizarteak norberaren kulturaren parametroetatik aztertzea, norberarena kultura nagusia dela aintzat hartuta.

GSLF: Eusko Jaurlaritzaren Garapena eta Lankidetzaz Sustatzeko Funtza

¹⁵ DE LA CRUZ, Carmen: *Guía metodológica para integrar la perspectiva de género en proyectos y programas de desarrollo*, Emakunde Emakumearen Euskal Erakundea eta Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusia (Garapen Lankidetzarako Zuzendaritza), 1998.

Talde kalteberak: pertsona kolektiboak, beren kondizioengatik (sozialak, ekonomikoak, etnikoak, psikologikoak, erlijiozkoak, politikoak, sexualak, linguistikoak edo bestelakoak) gizarte-bizitzan eskubide osoarekin parte hartzeko zailtasun espezifikoak pairatu behar dituztenak.

Interes estrategikoak: generoen arteko nagusitasun- edo mendekotasun-harremanak aztertzetik eratortzen dira, eta gizartearen antolamendu berdintasunezkoago batekin zerikusia duten hainbat jomugaren adierazgarri dira.

Gutxiengoa: pertsona taldea, bereizgarri jakin batzuk izaki gehiengoa duten taldetik bereizten direnak. Talde batek gutxiengoa duela ezartzen duten parametroek ez dute zertan zenbakizkoak izan, litekeelako kolektibo horiek kide kopuru handia edukitzea, baina, hala ere, gizarte-bizitzan oso eragin urria izatea arrazoi politiko, sozial, etniko, ideologiko, erlijiozko edo sexualengatik edo beste edozein arrazoi dela medio (dalit kasta Indian edo indigenak Bolivian, esaterako).

Premia praktikoak¹⁶: testuinguru jakin batean emakume eta gizonek dituzten premia nagusiak. Premia horiek betetzeak ez du zalantzan jartzen lanaren sexu-banaketa edo emakumeek gizartean duten mendeko eginkizuna

Posizioa: emakumeek gizonen aldean duten maila soziala eta ekonomikoa da. Pobreziarekiko eta indarkeriarekiko kalteberatasunean, ordainpeko lana lortzeko aukeretan, soldata-desberdintasunetan edo botereko instantzia eta mailetan parte hartzean neur daiteke.

Produkzio-lana: ondasunak eta zerbitzuak produzitzeko zereginak, ordainsari bat -ekonomikoa, normalean- lortzeko aukera ematen dutenak eta etxetik kanpo egiten direnak.

Lan erreproduktiboa¹⁷: etxearen eta familiako kideen zaintza eta mantenua, haurduntza; haurrak, zaharrak, gaixoak edo ezinduak zaintzea; janaria prestatzea; ura biltzea; etxea administratzea; eta osasuna zaintzea barne.

¹⁶ DE LA CRUZ, Carmen: *Guía metodológica para integrar la perspectiva de género en proyectos y programas de desarrollo*, Emakunde Emakumearen Euskal Erakundea eta Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusia (Garapen Lankidetzarako Zuzendaritza), 1998.

¹⁷ LOPEZ MENDEZ, I.; SIERRA LEGUINA Beatriz: *Integrando el Análisis de Género en el Desarrollo*, IUDC/UCM-AECI, Madril, 2000.

Kalteberatasuna¹⁸: egoera multzoa, pertsonen bizitzarako eta gaitasunetarako mehatxuak dakartzatenak, gizarte- eta ekonomia-segurtasun eta giza duintasun minimo batzuekin erabat garatzea galarazten dieten neurrian.

Eraldaketaren subjektuak¹⁹: kolektibo batetik sortutako erakundeak dira. Euren burua ordezkatzuz, eta kolektibo horretako kide direla jakinda, zenbait eskubide defendatzen dituzte eta ekimen alternatiboak proposatzen dituzte, agenda propio baten arabera; agenda horren bitartez, kolektibo osoa biltzeko asmoa izan ohi dute pertsona horiek, baita beste subjektu batzuekin antolatzekoa ere.

Herri-hezkuntza²⁰: Ikuspegi bat, hezkuntza prozesu parte-hartzaileztat eta eraldatzaileztat hartzen duena; prozesu horretan, ikaskuntza eta kontzeptualizazioa pertsona eta taldeen esperientzia praktikoan oinarritzen dira. Hasteko, parte hartzaileak jabetu behar dira beren bizitzak baldintzatzen dituzten faktore eta egiturez, eta horiek ulertu behar dituzte. Hortik abiatuta, ikuspegi horrek estrategia, trebetasun eta teknika jakin batzuk garatzen lagundu nahi die, parte-hartzearekin batera errealitatea eraldatzeko gauza izan daitezen.

¹⁸ GÓMEZ GALÁN, M.; SAINZ OLLERO, H.: *El ciclo del proyecto de cooperación al desarrollo: el marco lógico en programas y proyectos: de la identificación a la evaluación*, CIDEAL, Madril, 2006

¹⁹ Guatemalan Garapen Lankidetzeta Sustatzeko Euskal Estrategia. Garapen Lankidetzarako Zuzendaritza, Eusko Jaurlaritza.

²⁰ Marlen Eizagirrek eman du definizio hori honako hiztegi honetan: *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*,. Pérez de Armiño, Karlos (zuz.). Hegoa, Icaria, 2000.

Bibliografia

Garapenerako Lankidetzarako Plan Estrategikoa eta Zuzentzailea 2008-2011, Eusko Jaurlaritza. Etxebizitza eta Gizarte Gaietako Saila.

Manual Gestión del Ciclo de un Proyecto. Enfoque Integrado y Marco Lógico in "Métodos e instrumentos para la gestión del ciclo de un proyecto" saila, Europako Erkidegoen Batzordea.

Manual de Gestión de Evaluaciones de la Cooperación Española, Kanpo Arazoetako eta Lankidetzako Ministerioa 2007, Nazioarteko Lankidetzako Estatu Idazkaritza, Garapenerako Politiken Plangintzarako eta Ebaluaziorako Zuzendaritza Nagusia.

Manual para proyectos: Por qué y cómo utilizar indicadores de género, Emakumearen Zerbitzu Nazionala, Kanadako Nazioarteko Garapenerako Agentzia, Txileko Santiago, 1998.

Metodología de Evaluación de la Cooperación Española I, Garapenerako eta Lankidetzarako Unibertsitate Institutua, Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea, Plangintzarako eta Ebaluaziorako Bulegoa MAE-SECIPI, 1998.

Metodología de Evaluación de la Cooperación Española II, Kanpo Arazoetako Ministerioa, Nazioarteko Lankidetzarako eta Iberoamerikarako Estatu Idazkaritza, 2001.

ALCALDE GONZÁLEZ-TORRES, Ana; LÓPEZ MÉNDEZ, Irene: *Guía práctica para la integración de la igualdad entre mujeres y hombres en los proyectos de la Cooperación Española*, Kanpo Arazoetako Ministerioa, Nazioarteko Lankidetzarako eta Iberoamerikarako Estatu Idazkaritza, 2004.

GÓMEZ GALÁN, M.; SAINZ OLLERO, H.: *El ciclo del proyecto de cooperación al desarrollo: el marco lógico en programas y proyectos: de la identificación a la evaluación*, CIDEAL, Madril, 2006

CÁMARA, L.; GÓMEZ GALÁN: *Orientaciones para la aplicación del enfoque del marco lógico. Errores frecuentes y sugerencias para evitarlos*, CIDEAL, Madril, 2003.

LOPÉZ MÉNDEZ, I.; SIERRA LEGUINA, Beatriz: *Integrando el Análisis de Género en el Desarrollo*, IUDC/UCM-AECI, Madrid, 2000.

MURGUIALDAY, Clara; VÁZQUEZ, Norma: *Un paso más: evaluación del impacto de género*, Cooperación, 2005.

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (zuz.), *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*, Hegoa, Icaria, 2000.

DE LA CRUZ, Carmen: *Guía metodológica para integrar la perspectiva de género en proyectos y programas de desarrollo*, Emakunde Emakumearen Euskal Erakundea eta Kanpo Harremanetarako Idazkaritza Nagusia (Garapen Lankidetzarako Zuzendaritza), 1998.